ॐ

আত্মসিদ্ধি આત્મસિદ્ધિ

आत्मसिद्धि

The supreme golden summit of Self-realisation

Sapta-Bhashi Atmasiddhi

आत्मसिद्धि

आत्मज्ञान का सर्वोच्च सुवर्णशैल

सप्तभाषी आत्मसिद्धि

श्रीमद् राजचन्द्रजी प्रणीत मूल गुजराती श्री आत्मसिद्धि शास्त्र की सात भाषाओं में समश्लोकी प्रस्तुति

Presentation of Srimad Rajchandraji's original Gujarati Atmasiddhi Shastra in septi-lingual form

Edited by: Prof. Pratapkumar Toliya
Sumitra P. Toliya

संपादन: प्रा. प्रतापकुमार ज. टोलिया
सुमित्रा प्र. टोलिया

Supreme Golden Summit
Sri Atmasiddhi

"Atmasiddhi is the supreme golden summit
hilosophy and self-knowledge."

- *Y. Y. Sri Sahajanandaghanji*

Sri Atmasiddhi -
The Atmopanishada

'The present work of *Srimad Rajchandra* is
known by name of "*Atmasiddhi*". I have
ibed and named it hereabove as
panishada!'. By reading *Atmasiddhi* and
ntemplating on its meaning, one cannot
feeling that *Srimad Rajchandra* has
ly revealed in this short work the
te significance of the soul."

- *Padmabhooshan Pragyachakshu*
Dr. *Pandit Sukhlalji*:

Sri Atmasiddhi -
The Nectar of Earth

tion of Atmasiddhi is nectar of this
. It has been created by living Self-
Siddha Purusha, who has realised and
d objectively the Self.

- *Dr. Bhagwandas M. Mehta*

Sri Atmasiddhi -
ite Powers of the Soul

ASIDDHI -- immortal work
f infinite powers of the SOUL !"

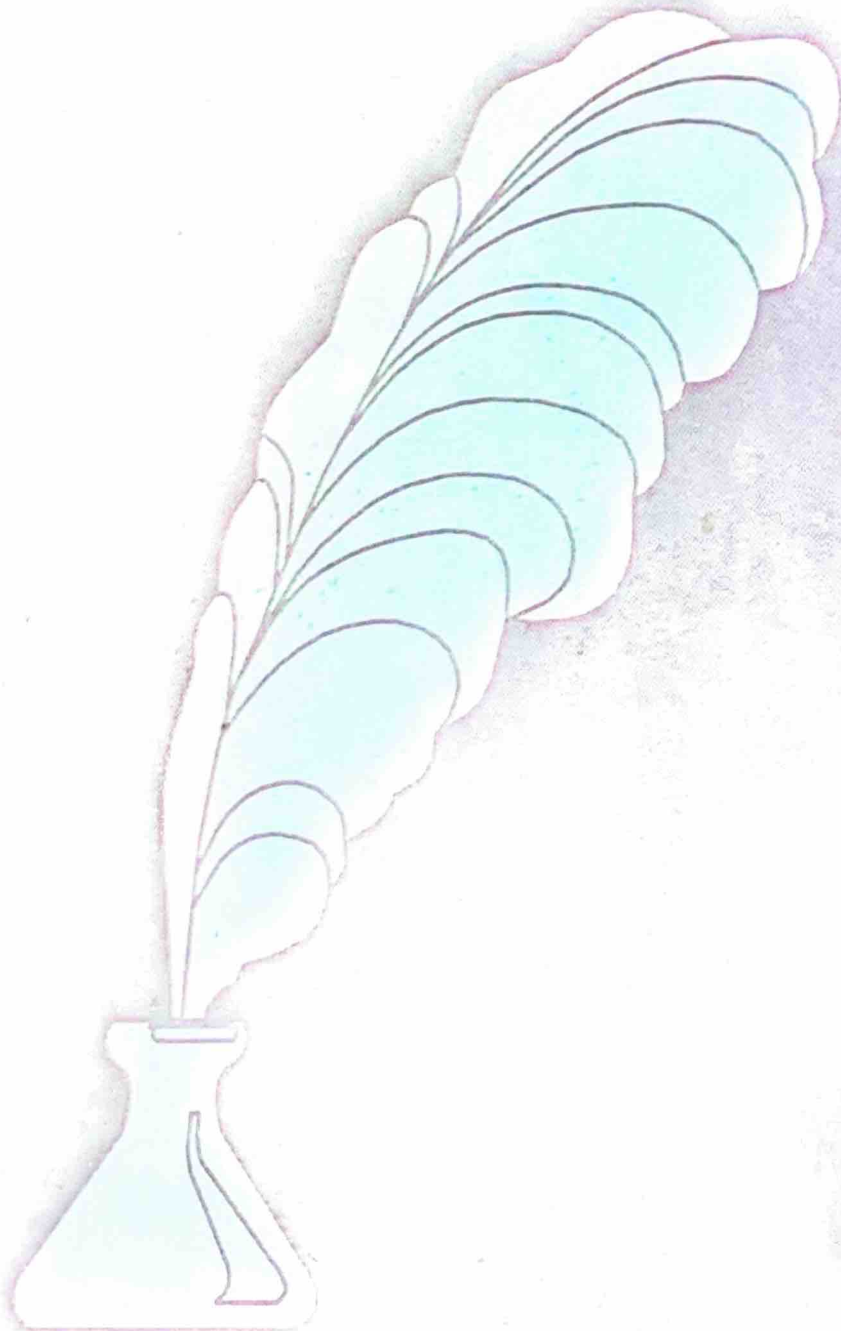
Mother of Hampi Atmagya Mataji

ri Atmasiddhi -
nce of Self-Realisation

on of that Science of Self-
ght to have been done long ago. In
tise having a format of a dialogue
emancipated master and an
ent, is contained the essence of
lity. It transcends the frontiers of
nd Hinduism. It has a global

ific handling of the theme, the
ecision in the choice of words
f style are simply enchanting.

idushi Sushri Vimala Thakar

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

भगवान महावीर के २६००वे जन्म कल्याणक एवं श्रीमद् राजचंद्रजी परम समाधि शताब्दि के अवसर पर

आत्मज्ञान का सर्वोच्च सुवर्णशैल

सप्तभाषी आत्मसिद्धि

श्रीमद् राजचंद्रजी प्रणीत मूल गुजराती आत्मसिद्धि सह
छः अन्य भाषाओं में

On the occasion of Bhagavan Mahavira 2600th Birth Anniversary and
Srimad Rajchandraji Param Samadhi Centenary

The Supreme Golden Summit of Self-realisation

Sapta-Bhashi Atmasiddhi

Srimad Rajchandraji's Epic Song of Self Realisation in Gujarati along with six other lingual presentations

Sapta Bhashi Atmasiddhi

(Atmasiddhi Shastra in Seven Languages)

Atmopanishada : An integrated extract of Self Knowledge in the form of a classic poetic dialogue, a compact and profound composition in 142 verses of fundamental philosophy and Supreme Golden Summit of Self-Realisation in Seven Indian Languages (Sanskrit, Hindi, Marathi, Bengali, Kannada, English and original Gujarati) by Srimad Rajchandraji, spiritual guide of Mahatma Gandhiji. Includes editorial and critical notes and appendices.

(Names of translators, inspirers, editors and compilers mentioned elsewhere)

Published by:

JINA BHARATI
VARDHAMAN BHARATI INTERNATIONAL FOUNDATION
Anant, 12, Cambridge Road, Bangalore 560 008 INDIA
Prabhat Complex, K. G. Road, BANGALORE 560 009 INDIA
Phone (Off) 080-2251552 (Res.) 080-520 0556 666 7882

First published 2001

Copies : 1100

ISBN No. 81-901341-0-9

Price Rs. 301/-
Abroad : US$ 51.00

Revised Contri.
Rs. 501/-
2013

Typeset by :
Grafic Process Studio, Ahmedabad
C. P. Innovations, Bangalore

Request

This is the rarest and holiest scripture by a great Seer of this age. Kindly do not disrespect it in any way. Please read, recite and rediscover it with utmost sanctity.

Proceeds from this painstakingly prepared treatise, after repaying loans and presenting complimentary copies to Ashrams, Organisations, selected Libraries, worthy Saints and Scholars etc., will be deployed in publishing other valuable Srimad Literature.

Printed by :
Imprints, Bangalore

सप्तभाषी आत्मसिद्धि

प्रेरणादाता
यो.यु.श्री सहजानंदघनजी (भद्रमुनि) महाराज
पद्मभूषण प्रज्ञाचक्षु डॉ. पंडित श्री सुखलालजी
आत्मज्ञा माताजी धनदेवीजी
विदुषी सुश्री विमला ठकार
आचार्य गुरुदयाल मल्लिकजी

सम्पादक : प्रा. प्रतापकुमार टोलिया
सह सम्पादन : श्रीमती सुमित्रा टोलिया

प्रकाशक : जिनभारती
वर्धमान भारती इंटरनैशनल फाउन्डेशन
प्रभात कॉम्प्लेक्स, के. जी. रोड़, बेंगलोर ५६० ००९

Sapta-Bhashi Atmasiddhi

INSPIRED BY
Sri Sahajanandaghanji (Bhadra Muni) Maharaj
Padmabhooshan Pragyachakshu Dr. Pt. Sukhlalji
Atmagyani Mataji Dhandeviji
Vidushi Sushri Vimala Thakar
Acharya Gurdial Mallikji

Editor
Prof. Pratapkumar J. Toliya
M. A. (Hindi); M. A. (English); Sahityaratna; Jain Sangeet Ra
Co-editor : Smt. Sumitra Toliya
M. A. (Hindi), Sangeet Visharad

Published by
Jina Bharati
Vardhaman Bharati International Foundation
Prabhat Complex, K. G. Road, Bangalore 560 009

सप्तभाषी आत्मसिद्धि

भाषाकृति एवं कृति-भाषांतरकर्ता

मूल गुजराती : युगपुरुष ज्ञानावतार श्रीमद् राजचंद्रजी
संस्कृत : पंडित श्री बेचरदासजी दोशी
हिन्दी : यो.यु.श्री सहजानंदघनजी
कन्नड : डॉ. ए. एन्. उपाध्ये / डॉ. एम्. ए. जयचन्द्र
मराठी : 'अज्ञात'
अंग्रेजी : ब्र. गोवर्धनदासजी
बांगला : श्री भँवरलालजी नाहटा

संपादन सहयोग

स्व. कु. पारुल टोलिया, श्री नौतम रतिलाल लालभाई शाह
चि. फाल्गुनी धानाणी एवं चि. ऊर्वी

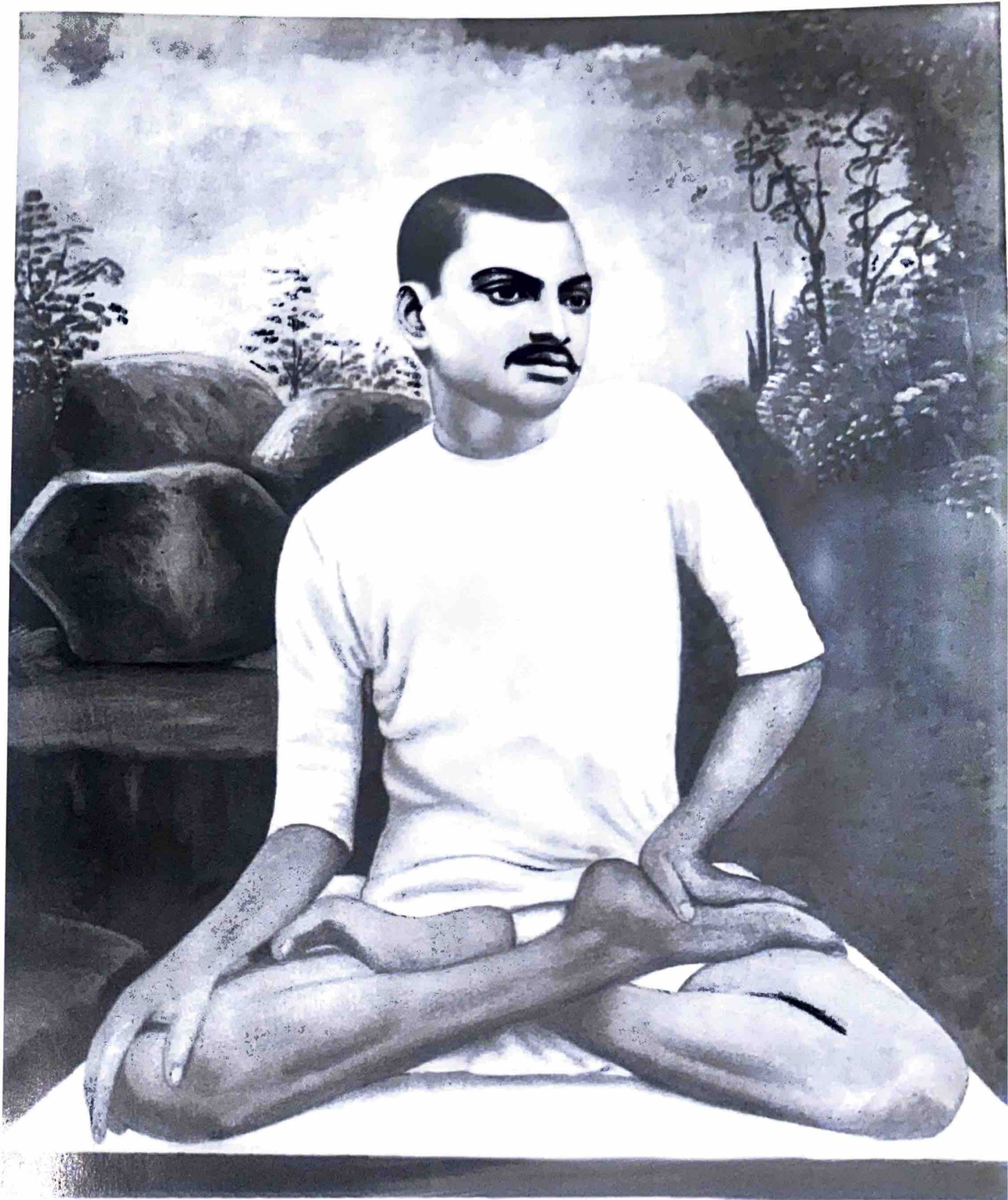
Sapta-Bhashi Atmasiddhi

Composition, Transcription and Translation by:

Original Gujarati : Srimad Rajchandraji
Sanskrit : Pandit Bechardasji Doshi
Hindi : Y. Y. Sri Sahajanandaghanji
Bengali : Sri Bhawarlalji Nahata
Marathi : "Agyat" (Anonymous)
Kannada : Dr. A. N. Upadhye / Dr. M. A. Jayachandra
English : Brahmachari Govardhandasji

Editorial Assistance

Late Kum. Parul Toliya, Shri Nautam Ratilal Lalbhai Shah
Chi. Falguni Dhanani and Chi. Urvi

श्रीमद् राजचंद्रजी - युवावस्था में

ज्ञाता-दृष्टा भाव में ईडर, गुजरात की सिद्धशिला
के अपने दिव्य स्थान पर

SRIMAD RAJCHANDRAJI - EARLY PHASE

Seated on 'Siddha Shila' in the yogic posture
at Idar, Gujarat, his divine dwelling

EDITORIAL:

SAPTA-BHASHI ATMASIDDHI

Does this Great Immortal Work of *Sri Atmasiddhi Shastra* of *Atmadarshi Yugapurush Srimad Rajchandraji* need any valuation-criticism, introduction or preface, etc.-especially when it is a unique creation of an unusual person endowed with supreme intelligence, transparent knowledge, inborn memory, crystal-clear character, utmost devotion, farsighted and neutral vision, sharp detachment and an uninterrupted self-realised state of being?

Even if it does, this humble self is no authority and certainly not amongst those worthy persons who hold credibility to write or say on *Srimad Rajchandraji* and his unparallel - incomparable work like this one. It is the faculty and authority of those pious souls and seers who have themselves realised the Self or gone deeper into the studies of the Self. In spite of this unworthiness, I am prompted to make this unauthorised attempt because an expression could be given to the infinite obligation of the spirit hidden in this *great work* which has indirectly influenced and uplifted a common aspirant like this humble self and also because the world at large is in its dire need.

Remaining silent at this indescribable obligation, I shall like to say this much only that the inquisitive studious inquirer of the Self and a seeker longing to realise his own being, is to get the "*all-in-all*" essence of all great *gyanis* from this precise small work ! As if the entire vast ocean of knowledge is filled up here in this tiny pot of 142 nectar-drops !! Without elaborating much about this great grand work of modern times myself, I find it more appropriate to mention in the actual words of my great obliging Master *Padmabhooshan Pragyachakshu* Dr. ***Pandit Sukhlalji***:

"The present work of *Srimad Rajchandra* is well-known by name of "*Atmasiddhi*". I have described and named it hereabove as '*Atmopanishada*!'. By reading *Atmasiddhi* and by contemplating on its meaning, one cannot help feeling that *Srimad Rajchandra* has perfectly revealed in this short work the complete significance of the soul. By seeing several orderly and relevant facts pertaining to the self expressed in short metrical verses in mother tongue Gujarati and while comparing it (*Atmasiddhi*) with works preceding it - both Jain-non Jain, related to the self, words just slip out of our mouth that this work '*Atmasiddhi*' is in fact the *Atmopanishada*." *1*

In addition to my close proximity to above Great Scholar - Master at Ahmedabad, it was my great privilege and fortune that to understand further the truths of *Atmasiddhi*, I got the opportunity, proximity and shelter of my another great Self-realised Master ***Sri Sahajanandaghanji Maharaj*** (*Bhadra Muni*) at Hampi, Karnataka, who was recommended by Dr. Pt. Sukhlalji himself. *Sahajanandaghanji*, who had himself dived deep into the bottom of *Atmasiddhi*, not only made me understand the deeper secrets of *Atmasiddhi*, but with a view to universally spread it for the realisation-craving seekers, also inspired me to compile and edit septi-lingual Translations of *Atmasiddhi* and made this humble Self to initially translate it into Hindi. I undertook it and commenced with great enthusiasm. He also went on checking and correcting its first few pages, but in the meanwhile, he surprisingly and shockingly left his body and I remained in no mood to complete the Hindi version as well as the septi-lingual compilation.

Later on, I miraculously got a copy of *Sahajanandaghanji's* own Hindi Translation of *Atmasiddhi* in beautiful colloquial Verses. Out of great joy, I got it published along with comparative placing of *Srimadji's* original Gujarati version. This was printed in a big size and presented along with our Ever first Jain Long Play Disc of *Sri Atmasiddhi*, which also was in response to the departed Master's wishes to musically spread also this *Song of Self-realisation*. This was in 1974, Bhagawan Mahaveer's 2500th Nirvana Celebrations year, befittingly bringing out the essence of Mahaveera's great teachings revealed in this age by one of his disciples only of his time 2500 years ago, who was none else than the same previous-birth Soul of *Srimad Rajchandraji*!

In fact, *Atmasiddhi* is a great mysterious revelation-expression of Srimadji's knowledge of that previous birth at the holy shelter of Bhagawan Mahaveer as his disciple. It exactly resembles, minutely compared, the six-faceted theme of the soul's existence etc., of ***Ganadharvada*** of ***Acharya Bhadrabahu's Kalpasutra*** and it doubtlessly presents the extract of its basis of ***"Atmapravada"*** the 7th of the 14 great ***"Poorvas"*** of Bhagawan Mahaveera's heritage of supermost philosophical and integrated Universal knowledge. Considering these remotest sources of knowledge, it seems that all these revelations and

derivations are made naturally by Srimadji in *Atmasiddhi* in his ecstatic state of self-Realization due to his unique power of ***Smriti*** (Memory) and ***Jati-smriti*** (proven knowledge of previous birth.)

Leaving aside these matters of the sources (the author-creator and his creation The *Atmasiddhi's*) of important past, I feel it equally necessary and important to show its usage and impact on the PRESENT and FUTURE of Humanity which very badly needs the Right Guidance and Right Knowledge, Self-understanding, peace and happiness.

In this process, I shall like to reproduce the ever-relevant wishes of my above Master *Sri Sahajanandaghanji*:

"It is utterly desirable that *Srimadji's* literature transcends the barriers of Gujarat and goes on spreading its fragrance in Hindi-speaking and multi-lingual areas. That non-violent teacher of Mahatma Gandhiji should be presented before the world like Gandhiji so that the world in search of peace may get right guidance. In spite of these dire necessities, it is no smaller miraculous tact of ours that we people have confined and hidden *Srimad* into one corner of India - since the sun has been kept so much clouded behind the clouds of sects and segments that anyone can hardly have his glimpse...!" *2*

It is a matter of pleasure that this longing of the Master is taking shape now with the publication of this *Saptabhashi* Seven lingual *Atmasiddhi*" consisting of ahajanandaghanji's own old work of *Atmasiddhi's* indi verse translation, fact of which he himself had pt undisclosed to me due to his publicity - evading assuming humility while inspiring this humble self doing Hindi translation afresh and which remained omplete as already said before. Thus his version is ng published here again very befittingly and not the erfect and incomplete one of this self.

After all, the veiled sun of *Srimadji's* immortal ions remains to be uncovered at the Master's pious nd hands and not of ours!

After Sri Sahajanandaghanji's mortal departure, visible Soul as well as his direct descendent ***ya Mataji Dhandeviji***, The Holy Mother of heading ***Srimad Rajchandra Ashram*** at oot, Hampi founded by the departed Master, on one hand from Hampi and the aging Dr. *Pt. Sukhlalji* on the other from Ahmedabad, went on inspiring and reminding this humble self at Bangalore to soon complete the editing and publishing of the unfulfilled task of departed Master's wishes. But a chain of unforeseen events and obstacles, following untimely accidental demises of both the elder brother and eldest daughter Kum. Parul did not allow me to do so in spite of my resolved intentions and repeated efforts. There were hardly anyone to help and encourage materially in this great task, except the above-mentioned inspiring Masters and the unseen hands of the departed Master from the other world.

Finally, it was *Atmadarshini Deedi* ***Vimalaji - Vimala Thakar*** - with whom the undersigned had planned long long back while in Gujarat to bring out in English the entire *Selected Works of Srimad Rajchandra* including ATMASIDDHI and which had remained uncommenced, very strongly reminded and guided at Mt. Abu in 1994 to expedite the publication of "***Sapta - Bhashi Atmasiddhi***" first and then other Srimad Literature to fulfill the worthy wishes of departed Master. *3*

In this galaxy of saintly inspirers like *Sri Sahajanandaghanji, Dr. Pt. Sukhlalji, Mataji Dhandeviji, Vidushi Vimalaji*, the remotest first one was my previously departed Great Mystic Master, Soofi Saint and Mahatma Gandhiji and Gurudev Tagore's close associate ***Acharya Gurdial Mallikji***, *Chachaji*, as he was known. After returning from the tour of U.S.A. and Europe during Tagore's Centenary in 1961, he had guided this humble self to write in English the Life of *Srimad Rajchandraji* and also to translate his writings into English, something of which was done also at that time.

Thus this bringing out of *Srimadji's* works out of Gujarati was the *divine desire* and *demand* of the day expressed by all of these Seers, Saints and Scholars (and not of this humble self). Something was very admirably done also in this direction by a few other authors and aspirants.

As a result of the worthy fulfillment of the sacred wishes of all of these great luminary souls, the undersigned feels fortunate and privileged that though late, he has become a *nimitta*, an instrument, a medium only in the Cosmic Process of revelation of *Srimadji's* Literature *multilingually, musically and universally.* After the musical releases of ***Great Jain Acharyas*** and

Srimadji's Atmasiddhi, Rajpad, Paramguru Pad, Apoorva Avasar, Bhaktamara-Kalyan Mandir-Rishi Mandal Stotras, Mahaveer Darshan and ***Jain Stavanas*** etc., this process has further commenced with this Hindi and *SIX other* Indian language versions of *Atmasiddhi,* presented here under the title of *Saptabhashi Atmasiddhi*. This too is becoming possible entirely with the unseen hands and help of the Great departed Masters with no monetary or material assistance or patronage of others except a very few close associates and family members-particularly *Chimanbhai Shah* of late *Sri Lalbhai Somchand Shah* at Ahmedabad, *Gurubandhu Shri Shantilal Vanmali Sheth,* Wife *Smt. Sumitra Toliya* at Bangalore and daughter *Chi. Falguni* and her husband at Atlanta, USA, all of whom deserve special mention here. *Anshumalin's* Imprints and *Ratibhai's* Graphic Process Studio are to be complimented for their superb printing.

These are all real present parts and parcels of ***Vardhaman Bharati International Foundation*** dedicated to *Srimad Rajchandraji's* vision of United Jainism and to Jain Literature, Learning, Music and Meditation -- now going to take form of ***Jinabharati*** -- proposed Jain Vidyapeeth (*4*) after passing away of its great founder-promoter our eldest talented daughter Kum. Parul (*5*), whose noble divine soul is now inspiring several new promoters coming forward to carry on the chain and cause of this mission in U.S.A., U.K., Germany and other foreign countries more than in India.

It is sure and certain that *"YOGABALA"* the Divine Supreme Powers and Grace of *Param Krupalu Dev Srimad Rajchandraji* and other Great Masters is going to bring great success to this long-delayed mission.

From amongst the living Seers, we have to very humbly express again our deeper-most gratitude to *Deedi Vimalaji*, who is one of us no doubt, for her constant assistance and guidance in editing and completion of this delayed task.

Above all, we are extremely grateful to all the great past and present Translators and Publishers of *Atmasiddhi* in the respective languages whose translations are adopted here. It had been a privilege of this humble Self to come in direct contact of most of them like late ***Dr. A. N. Upadhye, Pandit Bechardasji Doshi, Y. Y. Sri Sahajanandaghanji, Sri Bhawarlalji Nahata*** etc. Yes I was not fortunate to meet the Great Devoted Translators like ***Brahmachari Sri Goverdhandasji***, the ardent disciple of ***Poojya Prabhushri Laghurajji.***

It is very much important and necessary to clarify and project here that most of these translators' translations (except the one in Kannada) of Atmasiddhi Shastra presented here in Saptabhashi Atmasiddhi are in fine poetical verse forms, just as the original creation. Of course, there are naturally the limitations of translations. In spite of our genuine efforts, we could not find any one, though staying in Karnataka, till now who could give poetic shape to apt and meaningful Kannada prose translation devotedly done by no less a scholar of international repute than Dr. A. N. Upadhye. Nearly most of present Kannada poets and men of letters wondered whether they could do justice to the great world classic original work of Atmasiddhi Shastra while translating it into Kannada verse.

However, present worthy scholar Dr. M. A. Jayachandra has taken enormous strain to simplify, abridge and edit the prose version of late Dr. A. N. Upadhye. Our special thanks to him. We are still hopeful that a future poet of Kannada, which is having rich Jain literature since last two thousand years, will certainly produce worthy poetic translation of Atmasiddhi. Bengali poetic translation in rich and sweet language of Gurudeo Rabindranath Tagore has been ventured and especially done here by Gurubandhu and ardent devotee of Srimad Rajchandra, Shri Bhawarlal Nahata at the request of this humble Editor. Bengali, Sanskrit and Hindi verse translations are also worth-singing and rendering like the original Gujarati, all of which we ourselves have attempted and tried to compose musically. Utmost care has been taken to produce and reproduce here all the Seven Lingual versions, however, we deeply request pardon for our shortcomings.

Dear fortunate-most Readers! An humble plea unto you: You are really fortunate to come across and have this rarest of rare creation of ATMASIDDHI in your hands. Please take care of it, respect it and preserve it till the last breath of your life. You will know from these foregoing pages - in what context, in which inner-state and for whom this great work was composed primarily. Firstly, it was only for the two chosen dedicated followers of Srimad Rajchandraji like Shr Sobhagbhai and Prabhushri Laghurajji, followed by a few others like Juthabhai, Ambalalbhai, Devkaranj

and some Munis, about whom references appear elsewhere in these pages.

To better know the inner-state of Srimadji, before composing this immortal work of Atmasiddhi, it is worth studying the background which inspired this composition. Among the events that led to this creation, was the famous letter Srimadji wrote to Prabhushri and Sobhagbhai about the Six Tenets of Soul. This letter and other precious letters, his biography and the stories, episodes and anecdotes of all his direct followers who came in his living contact like Bhaishri Popatbhai, Justice Dharsibhai, Dr. Peterson and Mahatma Gandhiji, etc. deserve to be studied. Gandhiji's 27 important questions sent from Africa and their touching replies by Srimadji from India are also equally important. Gandhiji, thereafter, was so much influenced by Srimadji and this masterpiece of Atmasiddhi, that he also translated it into English, but unfortunately lost the translation while travelling in a Bus in London.

Luminaries directly influenced by Srimadji, like Mahatma Gandhiji and others deserve a special mention and hence appear in the Appendices with greater detail regarding the impact of Atmasiddhi on them and their relationship with Srimadji. The impact of Atmasiddhi and Srimadji on the Mahatma was not merely moral and spiritual. It was something much more. The 'making of the Mahatma' at the hands of Srimadji, was perhaps the single most profound event that affected the history of our nation in the recent past. This aspect, hardly ever been mentioned and all the more ignored in the modern times, has been highlighted in a unique award-winning play written by this humble editor, titled 'The Great Warrior of Non-violence' (aka 'Could there be such a Warrior?' in English and 'Maha Sainik' in Hindi).

In the post-Srimadji era, there have been very many great names who fortunately were exposed to Srimadji's literature in general and Atmasiddhi in particular, which has led them to attain great heights on the path of spiritual endeavour. Among them Dr. Pt. Sukhlalji, Yogindra Sri Sahajanandghanji, Mataji)handeviji, Vidushi Vimala Thakar, Sadhvi Dr. arulatabai Mahasatiji and several others have also nade certain remarkable literary contributions for our enefit. Indeed, this new literature that speaks of the oul also deserves our attention, in order that we could derstand Srimadji better. Truly there has been a very ng influence of Srimadji and Atmasiddhi on the numerous spiritual seekers of this age.

While concluding we shall all like to thank all the remaining persons who have been directly or indirectly instrumental in one way or other in bringing out this great work.

While concluding we especially admire and compliment here to all the organizers of ***Atmasiddhi Centenary Celebrations*** which internationally began at *San Francisco* and completed at *Chicago* from October 1995 to October 1996, occasions of both of which this humble self had been able to attend with the grace of the Masters. Chicago friends then were privileged to inaugurate on this occasion over there, the first manuscript of this *Saptabhashi Atmasiddhi*.

Similarly thereafter, now with the commencement of ***Srimad Rajachandra Param Samadhi Centenary Celebrations 2000,*** several colleagues connected with these are coming forward to boost this unique venture. With Great Masters' continuous grace, we are confident that these enthusiastic aspirants and studious seekers are going to be further instrumental in carrying on our previously-referred cause and mission to universally project *Srimad Rajchandraji* and his modern, time-relevant *message* and *literature*.

May this treasure of ***Saptabhashi Atmasiddhi*** be instrumental in awakening the hidden self, dwelling within each and everyone of the vast Universe stamped by the grace of the Supreme Masters *THE PARAMGURUS*!

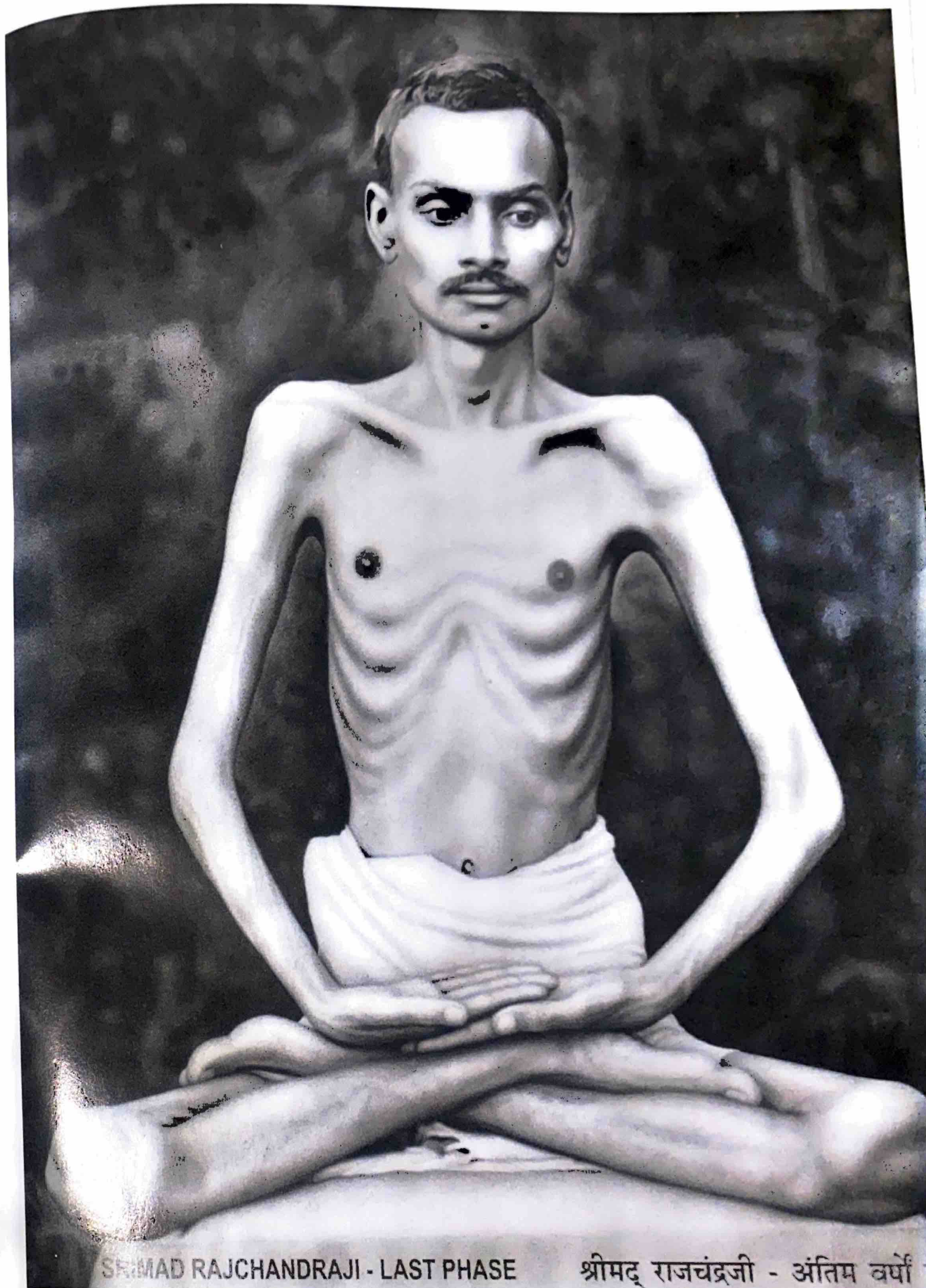
Prof. Pratapkumar J. Toliya

Hampi-Bangalore-San Francisco-Atlanta-Chicago: 25-27, Oct.1996; Bordi (Gujarat) 16th July 2000;

Bangalore - Srimad Rajchandra Param Samadhi Centenary 12th April, 2001

REFERENCES:

1. Preface of Atmasiddhi (Guj)
2. Bhaktikarttavya - P xii
3. Voyage Within with Vimalaji - P.7,8,9
4. VBIF - Resume
5. Profiles of Parul

SRIMAD RAJCHANDRAJI - LAST PHASE श्रीमद् राजचंद्रजी - अंतिम वर्षों

सम्पादकीय

सप्तभाषी आत्मसिद्धि

परम प्रज्ञा, स्वयंभू स्मृति, निर्मल शील, उत्कृष्ट भक्ति, अहैतुक करुणा, मध्यस्थ दृष्टि, तीव्र वैराग्य और आत्मदर्शन – आत्मसमाधि – आत्मानुसंधान का अप्रमादयोगपूर्ण सातत्य, इत्यादि अनेक संसिद्धियों से युक्त आत्मदर्शी युगपुरुष ज्ञानावतार श्रीमद् राजचन्द्रजी की एक अद्वितीय महान कृति के सम्पादकीय, प्राक्कथन, मूल्यांकन-समालोचन या परिचय की कोई आवश्यकता है क्या? . . . यदि हो भी तो यह नम्र पंक्तिलेखक उन लोगों, उन धन्यजनों में से नहीं है जो श्रीमदजी और उनकी इस महान चिरंतनकृति पर कुछ कहने-लिखने का अधिकार रखते हों। यह तो उन्हीं का अधिकार-क्षेत्र है जिन्होंने स्वयं आत्मदर्शन या आत्मविद्या का अमृत-अनुशीलन किया हो।

फिर भी यहां मैं यह अनिधकार चेष्टा इस लिये करने जा रहा हूं कि शांति-खोजी वर्तमान विश्व को आत्मशांति की सही दिशा की प्राप्ति हेतु इस महाकृति की महती आवश्यकता है जैसा कि महापुरुषों की संकेत-आज्ञा है और श्रीमद्जी के जीवन-दर्शन एवं इस कृति में निहित 'कवन' ने मुझ जैसे सामान्य व्यक्ति पर परोक्ष रूप से किये हुए अनंत उपकार को कुछ अभिव्यक्ति मिल सके।

इस वर्णनातीत उपकार के सम्बन्ध में मैं तो मौन रहकर इतना ही कहना चाहूंगा कि आत्मतत्त्व के जिज्ञासु और आत्मदर्शन के अभीप्सु साधक को इस छोटी-सी कृति में से अनुभूत ज्ञानी पुरुषों की स्वानुभवचिन्तना के समग्र निष्कर्ष-रूप "सार-सर्वस्व" मिल सकता है। यहां गागर मे सागर भरा है। बस, इस चमत्कृति युक्त कृति के विषय में मैं स्वयं इस से अधिक कुछ नहीं कहते हुए, मेरे प्रत्यक्ष परम उपकारक विद्यागुरु प्रज्ञाचक्षु पूज्य पंडितवर्य श्री. सुखलालजी के शब्दों में ही कहना उचित समझता हूँ:-

"श्रीमद् राजचन्द्र की प्रस्तुत कृति 'आत्मसिद्धि' के नाम से प्रसिद्ध है। ऊपर उसे मैंने 'आत्मोपनिषद्' कहा है। 'आत्मसिद्धि' को पढ़ते हुए और पुनः पुनः उसका अर्थ सोचते हुए यह प्रतीत हुए बिना नहीं रहता कि इस छोटी-सी कृति मे श्रीमद् राजचन्द्र ने आत्मा-सम्बन्धी आवश्यक स्वरूप पूर्णरूपेण बतला दिया है। मातृभाषा (गुजराती) में छोटे छोटे दोहे-छंदों में और उसमें भी तनिक भी खींचातानी कर अर्थ निकालना न पड़े ऐसी सरल प्रसन्न शैली में, आत्मा का संस्पर्श करनेवाली अनेक बातों का क्रमबद्ध एवं संगत निरूपण देखते हुए और आत्मा सम्बन्धित पूर्ववर्ती जैन जैनेतर महत्त्वपूर्ण ग्रंथों के साथ उस की तुलना करते हुए अनायास ही यह मुँह से निकल पड़ता है कि प्रस्तुत 'आत्मसिद्धि' सचमुच ही 'आत्मोपनिषद्' है।"

इस 'आत्मोपनिषद्' का निगूढ़ हार्द समझने में मुझे मेरे दूसरे प्रत्यक्ष परम उपकारक आत्मदर्शी सद्गुरु पूज्य श्री सहजानंदघनजी (भद्रमुनिजी) का हम्पी, कर्णाटक, दक्षिण भारत में सुयोग और सामीप्य मिला यह मेरा परम सौभाग्य था। इतना ही नहीं, उनकी ही भावना, आज्ञा और प्रेरणा से इसी 'आत्मसिद्धि शास्त्र' का सप्तभाषी स्वरूप का संकलन-सम्पादन एवं नया हिन्दी अनुवाद विषम परिस्थितियों में से भी मुझ से आरम्भ हो पाया था और उसे उन्होंने स्वयं देखा और सुधारा भी था। यह हमारे बड़े ही अधूरे और हीन भाग्य की बात रही कि उक्त अनुवाद पूरा होने से पूर्व ही, पू. सहजानंदघनजी ने सभी को वज्राघात का अनुभव कराते हुए असमय ही अपना देहत्याग कर दिया।

क्या ही अच्छा होता कि मेरा पूरा का पूरा अनवाद उनकी स्वानुभूत दृष्टि से गुज़रने का सौभाग्य प्राप्त करता। किन्तु मैं भी (उसी अर्से में ही अग्रज बन्धु के भी असमय निधन-जनित जिम्मेवारियों और) अप्रत्याशित परिस्थितियों के चक्कर मे फँसा रहा, वे चल बसे और मन की सब मन में रह गई। उपर्युक्त परिस्थितियों में उनके जाने के पश्चात् मै स्वयं वैसी अंतर्स्थिति में नहीं रहा कि मेरा अधूरा हिन्दी अनुवाद एवं सप्तभाषी सम्पादन पूर्ण कर सकूं और उसे शीघ्र प्रकाशित करा सकूं। अधूरे अनुवाद एवं सम्पादन का शेष भाग किसी अधिकारी व्यक्ति को दिखलाये बिना प्रकाशित करने की वृत्ति नहीं रही। अतः यह प्रकाशन वर्षों तक अवरुद्ध रहा।

इसी बीच स्वयं पू. सहजानंदघनजी की अनुवादित आत्मसिद्धि की हिन्दी कृति एक चमत्कारवत् एक बुज़ुर्ग हितैषी के पास से मिली। जनभाषा हिन्दी की वह कृति सरल और सुंदर प्रतीत हुई। प्रसिद्धि से दूर रहने वले एवं कदाचित् मुझे उत्साहित करने की दृष्टि रखनेवाले पू. सहजानंदघनजी ने अपनी इस अनुकृति का संकेत तक कभी मुझे अपनी सदेहावस्था में नहीं किया था। परन्तु उन्हीं की यह हिन्दी-अनुकृति को ही उस सप्तभाषी रूप में स्थान देना उचित लगा, मेरी अधूरी एवं अनुभूतिशून्य कृति को नहीं। इस कृति के मिलने के बाद बीच बीच में स्व. पू. पं. सुखलालजी एवं माताजी धनदेवीजी दोनों की दूर एवं निकट से प्रेरणा मिलती रही और अन्य कार्यों के साथ सप्तभाषी के इस सम्पादन-संकलन का थोड़ा थोड़ा स्पर्श करता रहा।

परन्तु इस अवरुद्ध सम्पादन-प्रकाशन कार्य को प्रकाशोन्मुख करने का सारा श्रेय यदि किसी को है तो स्वनामधन्या सहजात्मा विदुषी दीदी विमलाजी को। उनके निष्कारण निस्पृह उपकार, सत्प्रेरणा, पद पद पर सर्व प्रकार के

सहयोग के बिना यह सप्तभाषी स्वरूप कभी सम्भव, साकार बन ही नहीं पाता था । पूर्वकृत भिन्नभिन्नभाषी अनुवादों को एकित्रत संकलित-शुद्ध करना-करवाना एवं बंगला जैसे नहीं बने हुए अनुवादों को अधिकृत विद्वानों से अनूदित करवाना-यह सारा दीदी विमलाजी की सतत प्रेरणा-मार्गदर्शन से बन पाया । ''अप्रमादयोग'' की उनकी स्वयं की श्रीमद्जी विषयक प्रेरक प्रवचनकृति से लेकर - Selected Works of Srimad Rajachandra - एवं अन्य अनेक श्रीमद् साहित्य आयोजनों के पीछे उनकी कैसी, कितनी बहुजनोपयोगी आर्ष-दृष्टि एवं महती अनुमोदनाभरी निष्ठा है यह सभी श्रीमद् अभ्यासी एवं तत्त्व जिज्ञासु जनों के लिए ज्ञातव्य है । *2*

अतः श्रीमद्जी, सहजानंदघनजी, सुखलालजी, माताजी धनदेवीजी जैसी महान आत्माओं के कार्यरत ''योगबल'' में दीदी विमलाजी ही बड़ा निमित्त, बड़ा माध्यम बनी है ''सप्तभाषी आत्मसिद्धि'' के इस प्रकाशन - सम्पादन - संकलन सर्व में । और उनके माध्यम से सहजानंदघनजी की भावना अब साकार रूप धारण कर रही है ।

वर्षों के परिश्रम के पश्चात् एवं विमला दीदी के उपर्युक्त सर्व प्रकार के सहयोग से, हमारे - जिनभारती - वर्धमान भारती इन्टरनैशनल फाउन्डेशन के - छोटेसे हाथों द्वारा शिकागो में १९९६ में श्री आत्मसिद्धि शताब्दी समारोह के अवसर पर यह सप्तभाषी आत्मसिद्धि प्रथम हस्तप्रति के रूप में प्रस्तुत और विमोचित हो पायी थी ।

परमपुरुषों के योगबल एवं कृपा-करुणा से ही इस पंक्तिलेखक एवं उसके परिवारजनों (सुमित्रा, फाल्गुनी इत्यादि) के भाग्य में अंततोगत्वा सम्पादन - प्रकाशन का यह सुअवसर आ सका ।

उपर्युक्त परमगुरुजनों के जितना ही श्रेय इस अमर कृति के सर्व समुन्नत मूर्द्धन्य अनुवादकों को है जिनका परिचय अन्यत्र दिया गया है । उन सबको भी परमगुरुओं के समांतर उपकार वन्दना सह अपार प्रतिकूलताओं के बीच पली इस महाकृति हेतु अप्राप्य रही अर्थसहायता की अवस्था के बीच अल्प-सी भी अर्थसहायता या अन्य प्रकार से सेवा सहायता करनेवाले सभी ज्ञात-अज्ञात धन्यजनों / मित्रों के प्रति धन्यवाद ज्ञापन एवं विश्वभर में इस महाकृति के अनुगुञ्जन की भावना सह -

प्रतापकुमार टोलिया

हम्पी, सॅन् फ्रान्सिस्को, अटलान्टा, शिकागो, बेंगलोर, बोरडी
श्रीमद् राजचन्द्र परम समाधि शताब्दी वर्ष, बेंगलोर १२ अप्रैल २००१

1 आत्मसिद्धि (गुजराती) के प्राक्कथन में ।

2 Voyage within with Vimalaji

सम्पादकीय : अंतिमा

प्रतिकूलताओं के बादलों से झलकती हुई अनुग्रह-किरणें

सर्वोपकारी श्रीमद् साहित्य गुजरात - गुजराती की सीमा लांघकर बाहर सुदूर तक फैले यह महती आवश्यकता है । इसे युगदृष्टा श्री सहजानंदघनजी एवं विदुषी विमलादीदी ने अपनी आर्ष अवलोकन-दृष्टि से देखा । इस हेतु गुजरात के श्रीमद् राजचन्द्र आश्रमों के प्रमाद-उपेक्षा-दायित्वहीनता की ओर उन दोनों ने वर्षों से अंतर्वेदनाभरा संकेत किया ।

इस से भी अधिक वेदना की बात तो अभी यह रही कि गुजरात तो क्या, गुजरात बाहर हंपी-कर्णाटक के, स्वयं श्री सहजानंदघनजी-संस्थापित, हमारे ही ''श्रीमद् राजचन्द्र आश्रम'' ने भी (जिसका कि यह सम्पादक भी एक ट्रस्टी रहा) विपरित अनुभव करवाया । स्वयं श्री सहजानंदघनजी इच्छित-प्रेरित-प्रारम्भित-आदेशित इस ''सप्तभाषी आत्मसिद्धि'' के प्रकाशन के दायित्व से, पांच पांच वर्षों के हमारे ट्रस्ट-भीतर के प्रयत्नों के बावजूद, अंततोगत्वा अभी मुकर जाना आश्रम - ट्रस्ट ने उचित समझा । हमारे आश्रम ने श्रीमद्जी के परमसमाधि शताब्दि वर्ष में इस कृति के द्वारा विश्व फलक पर आने का अवसर खोया, और दूसरी ओर से फिर अकेले इस छोटे-से सम्पादक पर उसकी स्व-निर्भर प्रवृत्ति वर्धमान-भारती - जिनभारती पर यह सारा महाबोझ आ गया । परन्तु 'एकला चलो रे' की इस प्रत्यक्ष स्थिति को 'अकेला' नहीं रहने देकर, प्रतिकूलताओं के बीच से 'परोक्ष' गुरू-कृपा, मातृ-कृपा बल-सम्बल-योगबल देकर उंगली पकड़कर अन्य विदेहलोकों से चला रही है । इस 'परोक्ष' कृपा में भी निहित है - एक नहीं, दो दो माताओं की कृपा । एक उक्त हम्पी आश्रम की ही अधिष्ठात्री विदेहगता पू. आत्मज्ञा माताजी श्री धनदेवीजी और दूसरी जन्म से ही आत्मसिद्धि का अमृतपान करानेवाली इस देह की जन्मदात्री उपकारक माता पू. अचरतबा । इस कृति के प्रेरणादाता विदेहस्थ परमगुरूओं का एवं उक्त दोनो माताओं का अनुग्रह अन्य अनपेक्षित नूतन स्वरूपों मे उतर रहा है - विमलाजी, थोड़े से छोटे-छोटे पर भावों में बड़े नये श्रीमद् अभ्यासी एवं कुछ स्वजन-परिजनों के द्वारा । सचमुचमें सद्गुरू श्री सहजानंदघनजी का प्रतिकूलताओं में अनुकूलता देखने का आदेश यहां सार्थक हो रहा है । आशा ही नहीं, विश्वास भी है - प्रतिकूलताओं के बीच से चली ऐसी यह सृजनयात्रा परमगुरूओं के अनुग्रह से अवश्य पार उतरेगी । उनकी कृपा का यह फल उन्ही को अर्पण करते हुए अनेकशः वंदना उनके पावन चरणों में ।-प्र.

Contents

Press-Brief while releasing First Typed Script of "Saptabhashi Atmasiddhi" at Chicago 1996

100 years' celebrations of Srimad Rajchandraji's "Sri Atma-siddhi Shastra"

SRIMAD RAJCHANDRAJI, JAIN TIRTHANKARA BHAGAWAN MAHAVEERA's disciple 2500 years ago in his remote previous birth and MAHATMA GANDHIJI's spiritual guide and Master in the Modern age, has his very unique contributions to Indian spiritual & cultural heritage and to humanity, craving for self-realisation and world peace at large. This Great Seer of modern age, who had himself preferred to remain hidden and unpropagated, needs to be introduced to the vast world standing on the thresholds of violence, stress and restlessness and which is badly in need of right guidance amidst current confusing and chaotic conditions.

This was visualized by one of his far-sighted follower and founder of SRIMAD RAJCHANDRA ASHRAM at HAMPI, Karnataka, in South India and Master of the Writer of these lines, YOGINDRA YUGAPRADHAN SRI. 'SAHAJANANDAGHANJI (BHADRAMUNI) MAHARAJ. After his visualisation of a chain of previous births' revelations at the tiny age of seven years, when he saw himself at the feet of Lord Mahaveera also 2500 years back, SRIMAD RAJCHANDRAJI went on expressing his unique philosophical truths through a number of his wonderful & subliming poems, treatise of 'MOKSHA-MALA', several guiding letters to his inmates and ultimately through his highest spiritual - philosophical immortal supreme work of SRI ATMA-SIDDHI SHASHTRA.

HOW IT ORIGINATED

Amazing, soul-stirring and great research-potentials-indicating is the event of expression & manifestation of SRI ATMASIDDHI through his unique pen 100 years ago, 14 days before MAHAVEER NIRVANA anniversary of DEEPAVALI. Srimadji sits down in outward darkness but INNER LIGHT, that evening after his evening walk in the fields & forests-like solitudes of Nadiad in Gujarat..... A tremendous spontaneous overflow of poetic expressions of his highest spiritual realisations of the SELF comes out of his SUPER-CONSCIOUS being. As if sitting at the lotus feet of Lord MAHAVEERA 2500 years ago and as if listening and transmitting the Lord's Divine revelations about the SELF, Srimadji begins.

Beginning with the salutations unto the Lord, the supreme Master (SADGURU), Srimadji writes in the very first sholka/gatha/verse about the rare obligations of this Master, who has shown the right form and position of one's own Self, without knowing and understanding which one has to undergo endless sorrows in the course of wanderings through Births and Deaths. This first shloka reads 'Endless sorrows suffered so far'. This path of realizing and freeing the self from the bondages has been almost lost into wilderness in the present times. And that is why the hidden secrets of these revelations are made known for the contemplation and following of the real seeker.

The realised Author goes on writing in his ecstatic mood with his inner light, though in the outer darkness of incoming night when one of his disciplined and dedicated disciple silently standing holds the lamp to help him write. The non-stop overflow of unparallel inner experience continued and ended at a unique stretch with 142 shlokas presenting an immortal work to guide the humanity for ages and ages to come. The revelations of the self-realisation by Srimadji not only analyses, prescribes and narrates the clear-cut guidance for the true-seeker in very simple, lucid style and words, but also gives the following:-

(1) A gist and synthesis of all the six Indian Philosophical schools; (2) Right, clear-cut and easy-to-reach path of self-realisation; (3) Psychological solution for one's inner peace and world-peace; (4) Background of Self-realisation before the meditation; (5) Aesthetic, linguistic & poetic beauty of singing this song of self realisation in joy-uninterrupted, self-experienceful song; (6) Comparative revealing study of 'GANADHARAVADA' of Bhagawan Mahaveer with 11 disciples in Bhadrabahu's KALPASUTRA; (7) "SAMADHI-MARANA" (leaving of body in awareness and ecstatic condition at the time of the physical DEATH) the guidance not only for his close inmate SOBHAGBHAI, but for all and for many many more things.

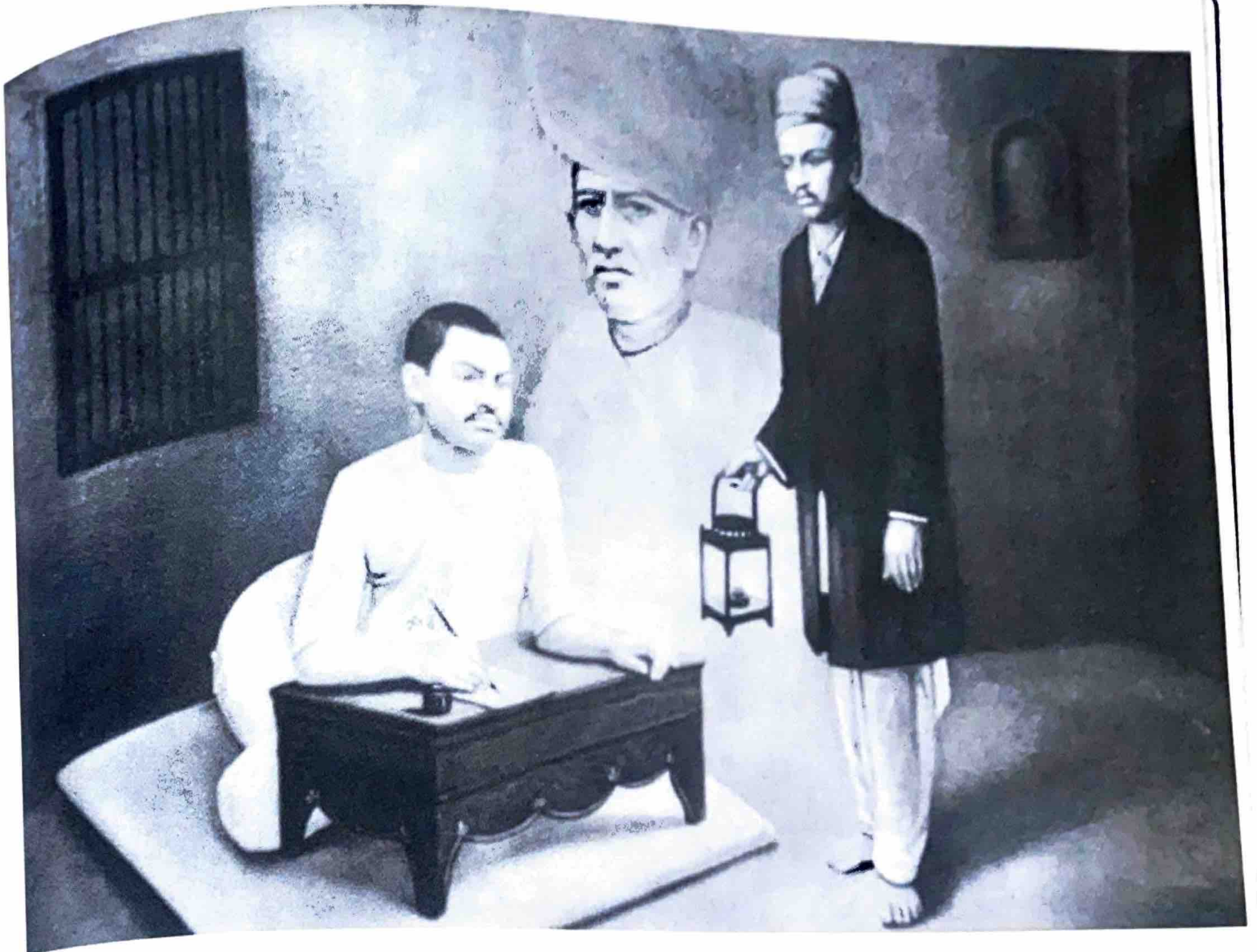
The uninterrupted non-stop writing of this great immortal work, like the ocean-in-a pot, is available today as the TESTIMONY in Srimadji's own beautiful, faults-free, Gujarati handwritings and is translated into several-at least seven-languages, which is extremely capable of dispelling all philosophical doubts and paving righteous pious path of the individual's and society's peaceful living. The mankind badly needs this today after 100 years of the unique birth of this great soul.

SECULAR THEME - RELIGION OF SELF

The original theme of this great creation, this ever-New Testament of humanity's future secular religion of the Self or *Song of Self Realisation*, namely ***Atmasiddhi Shastra***, which is bound to take place in philosophical world classic, presented here in seven lingual form *Saptabhashi Atmasiddhi*, is unique, all pervading and all encompassing. It deals with vital revelations of universal search of the Self, clarifying existence, eternity, doer-ship, enjoyer-ship, liberty and right religious path of the **Self**. Let us salute to that Explainor - Promoter - Projector of the Religion of the Self:

"Endless sorrows I suffered so far,
Forgetting the Self-eliminating bondage bar;
That state divine who explained and uplifted me,
I bow in reverence, O Master thee!"

आत्मसिद्धि शास्त्र की समाधिमय अवस्था में एक ही बैठक में
१८९६ में नडियाद, गुजरात में रचना। पार्श्वभूमि में हैं श्री सौभाग्यभाई जिनके लिए
प्रमुख रूप से यह कृति लिखी गई। हाथ में दीप धरे हुए हैं श्री अंबालालभाई ।

Artist's visualisation of the spontaneous overflow of
ecstatic writing in one sitting of Shri Atmasiddhi Shastra at Nadiad, Gujarat
in 1896. In the background is Shri Sobhagbhai for whom primarily
the work was composed. Holding the lamp is Shri Ambalalbhai.

About the Inspirers, Translators and Translations

YOGINDRA YUGAPRADHAN SRI SAHAJANANDAGHANJI MAHARAJ (BHADRA MUNI)

Born: Dumra-Kutch: Bhadra Shukla 10, V.S.1970 : 30 AUG 1913;
Left: Hampi, Karnataka : Kartik Shukla 2, V.S. 2027 : 2 NOV. 1970.

After an "Inner-call-based ecstasy" of the Self at 19 in Bombay, renounced the world, became a Shwetambar Jain monk, studied deeply all Jain-Non Jain Scriptures and Philosophies with rigorous seeking for Twelve years under Gurus; studied Srimad Rajchandraji's entire Literature thoroughly, visualized previous-birth's relationships with Srimad Rajchandraji and other Great Souls and again the inner Call resounded with clear orders of the Self and the Masters to go into Solitary Seclusions and Silence, away from the people in caves and forests in the footsteps of Bhagawan Mahaveera and Srimadji. With Dikshaguru's permission, he left on his lonely voyage with the only aim of Atma Darshan and Atma Samadhi, which he acquired in course of his more strenuous seeking and Meditations throughout during his unusual wanderings in PAD VIHARA of Rajasthan, Punjab, Madhya Pradesh, Uttar Pradesh, Himalayas (searching original, Ashtapada-Kailas) Bihar (Sammet Shikharji-Pavapuri), Orissa (Khandgiri Udaygiri caves), Andhra, Maharashtra, Karnataka, Gujarat, Visiting everywhere Srimad Rajchandra Ashramas and other Jain-Hindu places of pilgrimage, inspiring the real seekers and keeping away from all Jain Sects and Sectarian fragments like Prabhushri Laghurajji, made no disciples or inmates, but initiated a Post-Graduate Doctorate holding genuine seeker Sarlabahen, transmitted her in open Atma-Darshan-Samadhi followed by SAMADHI MARANA - making her leave the body in Self Awareness, after enabling her a glimpse of the inner spirit of Srimad Rajchandraji at Pavapuri.

The realized and departed Soul of Sarlabahen became instrumental in inspiring Bhadra Muni's aunt and herself an inborn great soul Mataji Dhandeviji to bring to him and resume her left link of Atma Samadhi which she also attained following her solitary Cave-Meditations and rigorous penanceful seeking. Bhadramuni, now Sahajanandaghan, after leaving the sects and sampradayas following Srimadji's order that *"I belong to the self and not to any gachcha or mata"* (fragments or ideologies), went on deeper and deeper into his Silenceful Solitary seeking in course of which MANTUNGACHARYA-type testing episode took place at Bordi, during his meditative devotion, conferring upon him the title of YUGAPRADHAN by the celestial beings, simultaneously subliming nearby imprisoned Mataji also, reminding the infinite powers of Devotion and utmost sanctity-purity born of Self-Realisation, proving SRIMADJI'S saying: "There is supreme achievement (siddhi), where there is supreme sanctity (shuddhi)."

After these happenings at Pavapuri and Bordi-Gujarat, he again went to more severe seclusion undertaking three years' SILENCE at Gokak in Karnataka. From there, while naturally moving in his Vihara, he came to South India's ancient most pilgrimage place of Ramayana and Munisuvrata Swami's time Hampi-Kishkindha-Vijayanagar, the place of his previous birth's Sadhana. The caves, the hills, the rocks, the rivers all were aloof from his realized detached Self. Impressed by his Discourses on Rama, a local Vaishnava Acharya forcibly presented him a piece of land, he in turn handed over the same to the Sangha. As a result, SRIMAD RAJCHANDRA ASHRAM naturally sprung up there, imparting SRIMADJI'S teaching all over South India. Sahajanandaghanji breathed his last in Samadhi at the age of 57 in 1970 at Hampi after guiding several aspiring seekers.

WORKS: Most of his works and writings are lost, however a few that are preserved are: Anubhooti Ki Awaz, Anandaghan Chovisi, Samajsar, Atmasiddhi Shastra (Hindi), several Padas and verses poetically composed exactly on SRIMADJI's VACHANAMRITAS collected in "SAHAJANANDA SUDHA", Sections from SRIMADJI's classified sayings titled "TATTWA VIGYAN" and also a number of his guiding letters collected in "SAHAJANANDA VILAS" and "PATRA SUDHA". Apart from his writings a few audio-cassettes and CDs are now made available in his original realized voice containing very important subject titles like *Sahaj Samadhi, Raj-Jivangatha, Atmasakshatkar Ka Anubhavkrama, Samadhi Maran Ki Kala, Sri Kalpasutra* (Hindi), *Dashlakshan Pravachanas* and others. These are available at Vardhaman Bharati, Bangalore, now even in U.S.A.

More about his life and works could be gathered from (1) Jain Journal (January 1972) (2) Sahajananda Chariyam: Prakrit-Hindi (Bhawarlal Nahata) (3) Dakshinapath Ki Sadhanayatra: Hindi/Gujarati (Both by Prof. Pratapkumar Toliya). (4) Nag ki Atmakatha: Kathalok : Hindi (Ganesh Lalwani) and others.

About this Hindi Translation of Atmasiddhi

It was written following repeated requests of a Digambara Brahmachariji at Nisreyiji Teertha in M.P. 57 years after Srimad Rajchandraji's Nirvana. This was done on 9-4-1957 in one short sitting just in the same self-realizing mood of Srimad Rajchandraji, absorbing his inner spirit of meaning and in colloquial Hindi of the Hindi speaking masses of M.P. The author-Translator had shown no inclination of getting it republished, since being in deeper

moods of his lonely seeking he himself remaining away from publicity, and hence the work remained out of print for many years. On the other hand, he initiated the Editor of this compilation to undertake new Hindi translation of ATMASIDDHI and that too without even informing about his own previous translation. But the new effort remained incomplete and his own above said Old Hindi translation was published in 1974 with the L.P. of ATMASIDDHI. But copies of even this Hindi translation in verse published so enthusiastically by Shri Bhawarlal Nahata, got exhausted. The present one, though in folk Hindi, is very much natural, enjoyable and easy to sing or recite.

Atmagya Mataji Dhandeviji

(Born Sambhrai, Kutch: Left: Chaitra Shukla 1, 4.4.1992 at Hampi); Reference hereabove in Bhadra Muni's introduction. Further could be gathered from above works as well as from (1) ATMADRISHTA MATUSHRI DHANDEVI (Bhawarlal Nahata) (2) ATMAGYA MATAJI (Parul Toliya): Hindi/ Gujarati/ English (in PROFILES OF PARUL).

__Her Works__: Though not much literally educated, she wrote thousands of verses like Meera. Some of them are recently published from Hampi Ashram titled **Bhakti Jharana** ATMANIRAJHAR" and others. Worth-observing are a few Verses composed on her by Bhadra Muni himself., since Mataji herself remained to be totally secluded and unpublicised, but she had to head the above HAMPI Ashram after Bhadra Muni's passing away from 1970 to 1992, for 22 years, which she did most devotedly spreading the spirit, literature and message of Srimad Rajchandraji in South India.

Padmabhooshan Dr. Pandit Sukhlalji

(Born : 8-12-1880 at Limli, Saurashtra; Left : 2-3-1978 at Ahmedabad)

After losing his eyesight at the age of 16, then Sukhlal had a very unusual course of long and strenuous sufferings to learn Vidya at Varanasi and Mithila. Soul-stirring is the story of his unparalleled endurance and penance. Learning Sanskrit, Prakrit and other oriental and modern languages and all branches of Indian Philosophy with a deeper Comparative study, Sukhlalji passed about 18 to 20 years in this long process. There after Pt. Madan Mohan Malaviya invited him at the famous B.H.U. to head the Jain Chair, which he occupied for several years, during this time he continued his writings and critically rendering the commentaries on various Jain Scriptural Works. From Benaras, he was taken to Viswa Bharati Shantiniketan by Gurudev Rabindranath Tagore. Along with Muni Jinvijayji and others, he stayed there for some time and returned back to Varanasi. Finally, Mahatma Gandhiji, while visiting the B.H.U. was impressed by Pandit Sukhlalji so much that he took him to join Gujarat Vidyapith at Ahmedabad. Here he worked laboriously on Jainological works through Punjabhai Jain Granthamala, commenced by Gandhiji to commemorate his respects for Srimad Rajchandraji. Panditji had a galaxy of associate great scholars with him like Muni Jinvijayji, Pandit Bechardasji Doshi, Acharya Dharmananda Kosambi and also the Literature and History professors like Kakasaheb Kalelkar, Kishorlal Mashruwala, Acharya Kripalani etc. Milton-like Panditji's hidden genius bloomed here and shined out more and more presenting a series of immortal philosophical works to the world. Though physically blind, he visualized his inner light and gave expression to his rare intelligence and memory. The author of these lines has seen from his close contacts of 14 long years that his Memory-power, reminding of his inner Soul-power, was next to Srimad Rajchandraji's about which we have read and heard only in these times. The whole Cultural, Scriptural and Spiritual History of last 2500 years (of India) was on the tips of his tongue. Similarly, the ocean of Jain Scriptures! Out of these he gave more than forty works!

This writer is indebted to him so much that it is indescribable to talk of his care and considerations for students and scholars and seekers whether small or big. Apart from being such a possessor of knowledge, his heart was full of compassion. I have seen him sobbing tears on meeting the poor and giving away everything for them in spite of his nominal, meager possessions! Ocean like Panditji's heart was so full of mercy that it went out to totally illiterate gardener or a farmer or a labourer, as soon as he heard their pathetic stories! Students and scholars were his constant visitors, but while studying and dictating his writings, he would be so lost and absorbed that it would be difficult for any one to bring him out from that inner ecstatic world of learning.

Panditji had great regards for Gandhiji and his ideology and still greater respects for Gandhi-Guru SRIMADJI's high stature of self-realization and unique scholarship. His writings about Srimadji are the testimony of this. He was recipient of Doctorate from Gujarat and Baroda Universities, Felicitation at the hands of Honourable Dr. Radhakrishnan, Padmabhooshan from India Government and admiration from Great Scholars the world over including Dr. Schubringg of Germany, Acharya Vinobaji, Dr. A. N. Upadhye, etc. Panditji's Renowned works (about 36 or so) are commentaries on TATTWARTHA SOOTRA, SANMATI TARKA; etc. Out of his Articles, DARSHAN and CHINTAN are memorable testimonies of this time.

Sushri Vimala Thakar

Hailing from Maharashtra with Maharashtra Saints' Sanskaras, from her very childhood Vimala Tai had a spirit of

detachment and craving for knowledge.

After contacts of several saints, Vimalajee was in close contacts of Dada Dharmadhikari, Acharya Vinoba Bhave, Jai Prakash Narain, Sangit Martand Pandit Omkarnath Thakur and SRI J.KRISHNAMURTI.

Socially the Philosophy of J.P.'s Total Revolution and Philosophically that of Sri. J.KRISHNAMURTI and SRIMAD RAJCHANDRAJI are nicely interwoven in her personality. A rare seeker and speaker of high stature, Vimalaji has moved the hearts of both, the "masses" and the "classes"!.

Out of her respects and special studies, she gave Paryushana Discourses for Eight Days on SRIMAD RAJCHANDRAJI at Mt. Abu before several years, which have now come out under the title "Yoga of Silence" APRAMADA YOGA, which are unique and worth studying by all the studious persons of Srimadji's Literature.

After long acquaintances with her in the past and particularly after Voyage with her at IDAR and after her return thereafter from foreign countries, we had planned to bring out SELECTED WORKS OF SRIMAD RAJCHANDRAJI and other pieces of literature, which all are to come out now after a lapse of all these years. Her concern for these all is narrated in Editorial here as well as in VOYAGE WITHIN WITH VIMALAJI by the author of these lines. Also produced here separately is her valuable tribute to Srimadji and Atmasiddhi.

Out of her several works, some of the remarkable ones are: ON AN ETERNAL VOYAGE (with J.K.), PILGRIMAGE WITHIN, Paryushana Prasadi etc.

Acharya Gurdial Mallik

This rare silent Saint, who kept mum with his Masters Tagore and Gandhiji for twenty long years was a rare saint of this time, originally hailing from N.W. Frontier and settling at Santiniketan. Author of some rare books like "DIVINE DWELLERS IN THE DESERT" "HOUND OF THE HEART" and "GURUDEV KE SATH" etc; Mallikji had very high respects and devotion for SRIMAD RAJCHANDRAJI and was getting moved by listening to the devotional songs of Srimadji, being a good ecstatic singer himself.

Brahmachari Gowrdhandasji

Inmate and grace-acquiring Graduate of olden days, Brahmachariji was fortunate to have Prabhushri Laghurajji's shelter. He gave deeper meanings in his translations of Srimadji as one we find here from ATMASIDDHI. An enlightened soul as a philosophical authority on Srimad Rajchandraji, he has to his credit original writings like 'Srimad Rajchandra Jeevan Kala', 'Life of Parampoojya Prabhushriji', 'Mokshamala Praveshika' and commentaries on 'Panchastikaya', 'Tattwartha Sutra', 'Dash Vaikalik Sutra' and 'Brihad Dravya Sangraha' among others.

Pandit Bechardas Doshi

Another Great Jain Gandhian Scholar Pt. Bechardasji needs detailed article to record his contributions. Out of his high respects, he has rendered very meaningful and worth singing Sanskrit version of Atmasiddhi here. Salutations unto him. His Jainological works and editings along with Pt. Sukhlalji, Muni Jinavijayji, etc., at Gujarat Vidyapeeth, Ahmedabad will remain a great treasure for posterity.

Dr. A. N. Upadhye

When I used to meet him frequently when he was at Mysore University heading Department of Jainology over there, I saw in him not only a great Scholar, but also an ardent devotee of Jain Faith. Out of great respect for Srimadji's works, he prepared Kannada Translation of Atmasiddhi.

This Kannada translation of Dr. Upadhye is in prose and has been carefully and strenuously revised, re-edited and abridged with great dedication by Dr. M. A. Jayachandra, Principal, Maharani's Arts College, Bangalore. It is placed completely in the Appendix, after septi-lingual Shlokas' 142 pages. What is parallelly produced along with other language Shlokas in Kannada, is only Kannada script transliteration of original Gujarati shlokas.

Bhawarlalji Nahata

Disciple of Sahajanandghanji and author of several works has especially prepared the apt Bengali translation. His works are in abundance in Hindi, some in Sanskrit and also one in ancient Prakrit, 'Sahajanand Chariyam' (Biography of Shri Sahajanandghanji).

Gems from Srimad Rajachandraji . . .

I am the Self

"Neither am I in the form of body - the physical frame, nor body, wife, son etc. are mine. I am the absolute conscious form of pure self only. Infatuation and hatred could be abolished by contemplating on this thought !"

Srimad Rajchandraji

प्रतीक्षा है सूर्य की . . . !

बाहर निकलने दें परमगुरुराज श्रीमद् रूपी सूर्य को, जो स्वयं प्रकाशित ही है, किन्तु भाषा, मत, पंथ, संप्रदाय रूपी बादलों की संकीर्ण कृत्रिम घटाओं के पीछे जिसे अनजाने में छिपाया गया है, दबाया गया है ..!!

आत्यंतिक प्रसन्नता की बात है कि परमगुरु-अनुग्रह से 'श्री आत्मसिद्धि' का यह दीर्घ-प्रतीक्षित हिन्दी पद्यानुवाद आज मूल गुजराती के साथ समश्लोकी बृहत् रूप में प्रकाशित हो रहा है। परमकृपालु देव की इस महान उपकारक कृति का इस रूप और इस प्रमाण में प्रकाशन प्रधानतः वर्धमान भारती द्वारा प्रस्तुत 'श्री आत्मसिद्धि' आदि के लांगप्ले स्टिरियो रिकार्ड के साथ संगति, स्वाध्याय, स्मरण, स्मृतिपाठ-सुगमता के उद्देश्यों से हो रहा है।

गुजराती नहीं जाननेवाले आत्मार्थी जनों के हेतु एवं अनंत उपकारक परमकृपालु देव श्रीमद् राजचंद्रजी के परम श्रेयस्कर साहित्य को गुजरात के बाहर दूर सुदूर तक पहुंचाने के हेतु यह व्यवस्था सोची गई है। इस प्रकार हिन्दी, अंग्रेजी, कन्नड, तमिळ, बंगला आदि अनेक भाषाओं में जैन दर्शन के मूल एवं प्रतिनिधि तत्त्व को व्यक्त करनेवाले श्रीमद्जी के साहित्य को प्रकाशित एवं प्रसारित करना 'वर्धमान भारती' का एक प्रमुख उद्देश्य है।

इस उद्देश्य के मूल में है परमकृपालुदेव के शरणप्राप्त - अनुग्रहप्राप्त- एकनिष्ठ उपासक आत्मद्रष्टा, आत्मज्ञ सद्गुरुदेव योगीन्द्र युगप्रधान श्री सहजानन्दघनजी (संस्थापक, श्रीमद् राजचंद्र आश्रम, रत्नकूट, हम्पी, कर्नाटक) की श्रीमद्-साहित्य विषयक यह अत्यन्त ही उपादेय और अनुमोदनीय ऐसी अंतरंग भावना: ''श्रीमद् का साहित्य गुर्जरसीमा को लांघ करके हिन्दीभाषी विस्तारों में महकने लगे यह भी वांछनीय है। महात्मा गांधीजी के उस अहिंसक शिक्षक को गांधीजी की भाँति जगत के समक्ष प्रस्तुत करना चाहिए, कि जिससे जगत शांति की खोज में सही मार्गदर्शन प्राप्त कर सके। इतना होते हुए भी यह कोई सामान्य करामात नहीं है कि हम लोगों ने उनको (श्रीमद् को) भारत के एक कोने में ही छिपाकर रखा है - क्योंकि मतपंथ — बादल की घटा में सूरज को ऐसा दबाए रखा है कि शायद ही कोई उनके दर्शन कर सकें। ॐ॥''

सविशेष प्रसन्नता की बात है कि उनकी यह भावना, 'श्री आत्मसिद्धि शास्त्र' के समश्लोकी हिन्दी पद्यानुवाद की उन की ही एक पुरानी कृति के ...तन प्रकाशन के द्वारा साकार हो रही है। श्री आत्मसिद्धि का यह हिन्दी पद्यानुवाद सद्गुरुदेव श्री सहजानन्दघनजी ने ज्येष्ठ सं. २०१४ में, परमकृपालुदेव द्वारा ''आत्मसिद्धि'' के मूलनिर्माण-की-सी आत्मावस्था में एक ही बैठक में अल्प समय में किया था। श्री भँवरलालजी नाहटाने उसे तब बड़े भाव से प्रकाशित करवाने के बाद वह अलभ्य सा हो गया था और स्वयं अप्रकाशित रहने की इच्छा रखनेवाले सद्गुरुदेव ने उसे पुनः प्रकाशित करवाने का कोई संकेत तक नहीं किया था। दूसरी ओर से परमकृपालुदेव रूपी सूर्य को बादलों से अनावृत्त करने के अपने अनेक प्रयत्नों में से एक प्रयत्न के रूप में इन पंक्तियों के लेखक को उन्होंने श्री आत्मसिद्धि का नूतन हिन्दी अनुवाद करने प्रेरित और प्रवृत्त किया। परन्तु यह कार्य अधूरा रह गया, उनका स्वयं का विदेहवास हो गया और आज उनकी ही यह अनुवाद कृति प्रकाशित हो रही है, जिसका उनके जीवन तक न तो हमें कोई पता भी था, न उन्होंने स्वयं इस कृति को कभी कोई उल्लेख किया था! आखिर श्रीमद्-सूर्य को हम जैसों के नहीं, उन्हीं के पावन हस्तों द्वारा बादलों से अनावृत्त होना है न?

सचमुच ही आज के क्षुब्ध, अशान्त, संभ्रान्त, अज्ञानांधकार से पूर्ण जग को परमगुरुराज श्रीमद् रूपी सूर्य के ज्ञान प्रकाश की अत्यन्त ही आवश्यकता है। चरम तीर्थपति भगवान महावीर के निर्वाणोत्सव के उपलक्ष्य में यह उपयुक्त ही है कि अतीत में भगवान के अंतरंग शिष्य रह चुकनेवाले और वर्तमान में भगवान महावीर के ही, जिनेश्वरदेव के ही, सम्प्रदायातीत 'मूलमार्ग' को व्यक्त करनेवाले परम उपकारक युगपुरुष श्रीमद् राजचंद्रजी का यह साहित्य अनेक रूपों में, अनेक भाषाओं में, प्रकाशित हो।

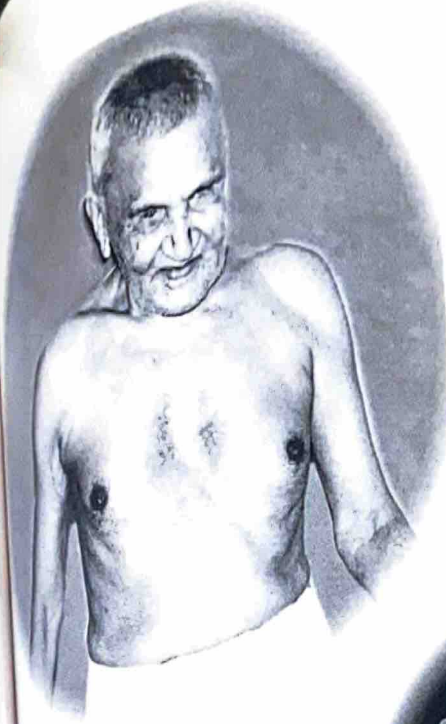
'पत्र-पुष्प' के रूप में भी सही, 'वर्धमान भारती' को अपनी लांगप्ले रिकार्डों का और इस हिन्दी पद्यानुवाद का लाभ संप्राप्त हो रहा है यह परम सौभाग्य की बात है। इस लाभ को सम्भव करनेवाले परमगुरुदेवों के योगबल, अनुग्रहबल और उन अनेक आत्मार्थीजनों के सहयोगबल को हम भूल नहीं सकते।

उन परमोपकारक परमगुरुदेवों के पावन चरणों में उन्हीं के ये पुष्प समर्पित कर कृतकृत्य बन उनके प्रति आत्मभाव से अनेकशः वन्दनाएं प्रेषित कर विदा चाहते हुए हम पुनः दोहराते हैं - आज अत्यधिक प्रतीक्षा है श्रीमद् रूपी सूर्य की!

भाद्रपद शु. १०, २०३०, बेंगलोर
(१९७४ में 'आत्मसिद्धि' के प्रथम हिन्दी अनुवाद प्रकाशन समय)

The Five Inspirers

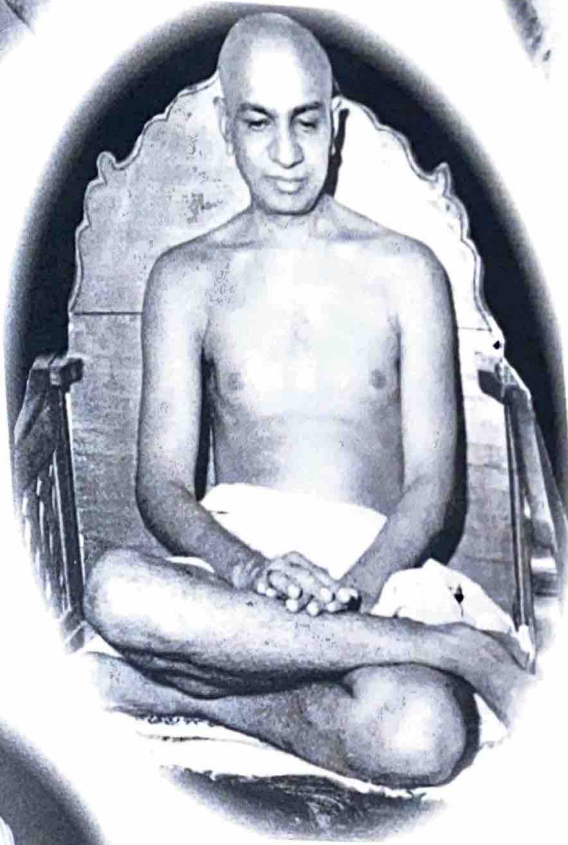

प्रज्ञाचक्षु
डॉ. पंडित श्री सुखलालजी
Pragyachakshu
Dr. Pandit Sukhlalji

आचार्य गुरुदयाल मल्लिकजी

Acharya Gurdial Mallikji

Y. Y. Shri Sahajanandghanji

Atmagya Mataji Dhandeviji

पांच प्रेरणादाता

Vidushi Sushri Vimala Thakar

DDHI

HI

• 'SHIVKUL' DALHOUSIE, HIMACHAL PRADESH 176 304. PHONE : 2262
• 'SHIVKUTI' MOUNT ABU, RAJASTHAN 307 501. PHONE : 3154

VIMALA THAKAR

GLORY BE TO SRI RAJCHANDRA

I am very happy to learn that Atma Siddhi written by Sri Rajchandra - the great poet-saint of Gujarat is translated into seven languages of India; that it is being published under the caption "Sapta-Bhashi Atmasiddhi".

Publication of that Science of Self-Realisation ought to have been done long ago. In that poetic treatise having a format of a dialogue between an emancipated master and an enquiring student, is contained the essence of Indian Spirituality. It transcends the frontiers of both Jainism and Hinduism. It has a global content.

The scientific handling of the theme, the mathematical precision in the choice of words and the lucidity of style are simply enchanting.

Liberation is not a goal to be attained. It is a fact which has to be perceived and understood. Getting grounded in the unconditionally free nature of consciousness, one has to live with its awareness.

Dry theological dogmas or sentimental repetition of certain rituals do not bring about transformation says Rajchandra. Raga and Dwesha - infatuation and hatred - are the root causes of bondage. Ignorance about the ultimate nature of reality, about the essence of one's Being causes the imbalance of Raga-Dwesha. That basic ignorance is the source of all suffering. Eradication of ignorance is the emergence of Understanding. The Light of Understanding dispels darkness.

According to Rajchandra, close proximity to a living liberated person and learning from such a person's way of living is indispensable! Verbal knowledge gathered from books or traditions hardly serve that purpose.

I strongly recommend a serious study of this jewel of a book to every genuine sadhaka. The words of Sri Rajchandra are charged with the vibrations of Supreme Intelligence. He is alive in every verse of Atma Siddhi.

Vimala Thakar
28-8-1996

Sri Atma-Siddhi Shastra

The Author: SHRIMAD RAJCHANDRAJI *(Born: Kartik Poornima, Samvat 1924; Left: Chaitra vad 5, Samvat 1957.)*

"He was a man of great character and learning. He was also known as a Shatavadhani...XXX. The thing that did cast its spell over me I came to know afterwards. This was his wide knowledge of the scriptures, his spotless character, and his burning passion for self-realization. I saw later that this last was the only thing for which he lived".

MAHATMA GANDHIJI ("The story of my Experiments with Truth": Part II Ch. I.pp.112-13).

"For several years, I am in search of a religious man in India, but I have so far not come across any person who could compete with Shrimad Rajchandra Bhai...XXX. He mostly used to say that he did not belong to any sect or tradition or fragment, nor did he intend to limit himself to them. These are all sub-religions, the "Limited" ones, while religion is 'Infinite' or 'Limitless', which cannot be defined at all!

MAHATMA GANDHIJI (In the Presidential Address at A' bad on the occasion of Shrimad Rajchandra Jayanti)

"Raichand Bhai became instrumental in strengthening Bapu (Gandhiji)'s faith in Hinduism-this, a service which had naturally taken shape at his hands but from the view point of public, was his best act. In ny opinion, his best service is to manifest in himself, a urning zeal for self-realization." -ACHARYA INOBA BHAVE (In a Marathi letter dated 17-11-35 from Pavnar.)

The Creation: Based on 'ATMA-PRAVADA' the of the 14 'Poorvas' (The Great Jain Master-otures), 'THE ATMA-SIDDHI' deals with the ence, form, nature, quality of doer, quality of er and liberation of the Soul. This creation, in the ; of PRAGYACHAKSHU DR. PANDIT LALJI, D. Litt; is "The Atmopanishada of d Rajchandra" and in that of YOGINDRA ANANDAGHAN MAHARAJ, "The supreme summit of philosophy and self-knowledge." ending one copy of this creation to SHRI RAJJI MAHARAJ in addition to SHRI BHAI, Shrimad Rajchandraji had himself specified the object of 'the ATMA-SIDDHI' in these words; "THE SOUL IS DIMINISHED DOWN FOR INFINITE TIMES FOR SAKE OF THE BODY! NOW IF THE BODY IS REDUCED AND DIMINISHED EVEN FOR ONCE, IT WILL REPAY FOR SEVERAL BIRTHS OF SELF-DESTROYAL AND DIMINISHINGS......" (Back Jacket of Vardhaman Bharati; Bangalore's Atmasiddhi L.P. Disc)

The Background, Significance, Importance and Uniqueness of this precious, great Creation : Calling Atma-Siddhi Shastra as the quintessence of his teachings, Srimad Rajchandraji's apt and well-versed Biographer Prof. Digish Mehta writes in his book "Srimad Rajchandra - A Life": "This text which is meant to sum up Srimadji's teachings and his insights on the right means for spiritual liberation, was composed at a single sitting on August 22, 1896 in Nadiad. It is in verse and it runs into 142 couplets. Srimad speaks here of the main obstacles in the way of salvation, of the importance of a proper guide (Satguru), of the six tenets, and of the need for spiritual endeavour on the part of the individual." (pp.95)

As very rightly observed and minutely and studiously recorded by ardent researcher Dr. Smt. Saryu Mehta in her imp. Gujarati Thesis Srimadjini Jivansiddhi on page Nos. 252-254, Srimad Rajchandraji was very much concerned and aware that the knowledge of this precious gem of Atmasiddhi is not passed on and does nto reach unto the hands of unworthy person and that is why the study of this great scripture (Grantha) was forbidden for the persons of lesser worthiness. Hence initially it remained the subject of authorised chosen few only and it did not come to printing light during the lifetime of Srimad Rajchandraji.

But later on in Vikram Samvat 1964 Sri Mansukhbhai R. Mehta published only The Atmasiddhi Shastra and wrote 50-page long Preface therein showing significance and importance of that creation saying, "Even though this Grantha was written for the sake of one person, the pious words of Gyani Purushas (Realised Seers) being equally beneficial to all the beings in spite of being written for single person and they are openly publicised here." (Preface to the Atma Siddhi Shastra, p.1)

"The size of this Grantha is only 142 verses. However, unlike Acharya Haribhadrasuri's Shaddarshan Samuccaya consisting of only 86 verses,

this Grantha (Atmasiddhi) has expressively manifested the ultimate object of all the Darshanas (Schools of thoughts) . . . The Author Srimad Rajchandraji had himself said on one occasion that, "In spite of the size of 142 verses, a commentary of 14,200 could be written on it." (above Preface, p.2 & 46)

Now let us have a glance of this background, importance and significance through the influence of this creation on the worthy persons selected by the author himself:

Shri Sobhagbhai (for whom the Grantha was primarily written) : " . . . 134 verses have been learnt by heart and contemplation on them provides enormous joy. Moreover, I am suffering from fever since five months, which would not have been possible to bear and this body could not have existed, had you not sent (me) this Atmasiddhi Grantha. I am getting joy by reading the same and so I am surviving . . . " (In a letter to the Author and his Master Srimad Rajchandraji).

Prabhushri Laghurajji Maharaj (to whom the First Copy was sent) : "By reading it (Atmasiddhi) and reciting some verses, I was experiencing overwhelming joy in my soul and I used to feel that there is unprecedented importance in each and every word. The study and contemplation of Atmasiddhi prevailed continuously resulting in utmost pleasaantness of the Self. The rememberance of Atmasiddhi prevailed even while remaining with others or while following other rites. There prevailed naturally upon me the memory of peaceful face of Param Krupalu Dev (Srimad Rajchandraji) or Self-joy bestowing verse of Atmasiddhi, nothing else was liked. Feeling of negligence followed on all other things. Enlightening in the Self was the importance only of the Right Master or that superb feeling . . . " "Atmasiddhi is the essence of fourteen poorvas." (Both references:"Srimad Rajchandra Jeevankala" pp. 129 & 180)

Sri Ambalalbhai (who had himself witnessed the rare ecstatic writing of the Atmasiddhi Shastra by holding lamp and standing throughout to help the Master Author Srimad Rajchandraji write till completion) : " . . . by contemplating upon that supermost scripture (Atmasiddhi Shastra), the threefold activities of my mind, speech and body remained absorbed in the thought of the Self . . . " (In a letter to the Master : "Srimad Rajchandra Jeevankala" pp. 179).

Reflections of studious Seers : "This unequalled creation of Srimad Rajchandra is in brief caption-form. However it is presented in such a style that everyone can get as per one's capacity, ability and worthiness, something out of it and its importance may be felt more as its study goes on increasing . . ."

- Brahmachari Goverdhandasji
(translator of English version :
"Srimad Rajchandra Ardha-shatabdi Com. Volume :
pp. 43)

"Atmasiddhi is the supreme golden summit of philosophy and self-knowledge."

"Let the veiled and clouded sun in form of Srimad Rajchandraji come out, shine and spread its soothing, subliming rays all over, which is self-illuminary, but has been unknowingly kept hidden and suppressed behind the artificial clouds of the barriers of languages, isms, sects and fragments."

*(From the Longings of **Sri Sahajanandaghanji**).*

" . . . Srimad Rajchandra has raised the prestige of Jain Scripture by writing "Atmasiddhi" in Gujarati. I have not come across any great man of his stature in this time. There is deep mystery in each and every word of his."

- Sant Sri Kanji Swami

"Creation of Atmasiddhi is nectar of this earth . . . It has been created by living Self-Realised Siddha Purusha, who has realised and established objectively the Self. That is why this unparalleled Atmasiddhi is capable of providing Self-Realisation to any real seeker-aspirant of the Self, that is why one can f eel supreme capability stamped with experience on each letter of it . . . . Really, knitted with unparalleled art of philosophy, this is a unique Scripture providing Self Realisation."

- Dr. Bhagwandas M. Mehta
("Adhyatma Rajchandra", pp.625)

"Atmasiddhi is the Atmopanishada of Shrimad Rajchandra. Our head naturally bows down tc Gujarat's-India's culture to produce the giver of such a creation...!"

"Except Hindi works by renowned Jain Achary Atmaramji amongst the writing activities of Jai Scholars and thinkers, householder or monks, provincial languages like Bengali, Marathi, Hindi ar

Gujarati, I have not seen a single such book written in twentieth century, which could be compared even partly with the writings of "Srimad Rajchandra" from the points of views of seriousness, neutrality and originality."

"My head bows with reverence and devotion when I think of the knowledge absorbed and knitted by Srimad (Rajchandra) in "Atmasiddhi" in short time and at a particular age. Not only this, I feel, his present of "Atmasiddhi Shastra" to the spiritual aspirants is much more valuable than heap of literary books presented by hundreds of scholars."

"Head naturally bows down not only unto the Jain culture, but also unto the Culture of Gujarat for producing a personality like Srimad Rajchandra."

– Pragyachakshu ***Dr. Pandit Sukhlalji***
(S. R. Birth Centenary Volume V. S. 2024 and Birth Anniversary Lecture 1922 A.D.)

"ATMASIDDHI -- immortal work expressive of infinite powers of the SOUL !"

– Holy Mother of Hampi ***Atmagya Mataji***

"I strongly recommend a serious study of this jewel of a book to every genuine Sadhaka. The words of Sri Rajchandra are charged with the vibrations of supreme intelligence. He is alive in every verse of Atmasiddhi."

–Vidushi Sushri Vimala Thakar

"In this epic Srimad had described the chemical process how to separate soul from the body and the karma in a scientific way. He first succeeded in attaining his own self-realisation and then described the process for the benefit of all human beings. In other words, this epic can be called a universal science of 21st Century for self-realisation.

In conclusion, Srimad's Atmasiddhi Shastra and his immortal letters will continue to be guiding light for centuries to come and will serve as authentic Agam Sutras for Jain followers of all ages in search of Lord Mahavir's true and original science of self-realisation."

- Reflections of Dr.Pravin L. Shah from Reading, USA
from the Jain Digest (Summer 2000 Vol.16, No. 2)

Thus, this theme is a great, all acceptable prescription and practice for the inner Self-Realisation, meant for each and every soul on the earth, who is like a Siddha - Liberated Soul - irrespective of nation, religion, caste, creed, colour or language. A day will come when ALL world Religions, all schools of philosophical thoughts will accept this Atmasiddhi as their Path-shower, Supreme Spiritual Scripture of Secular Religion of the Self.

. . . Aum Shanti, Shanti, Shanti! . . .

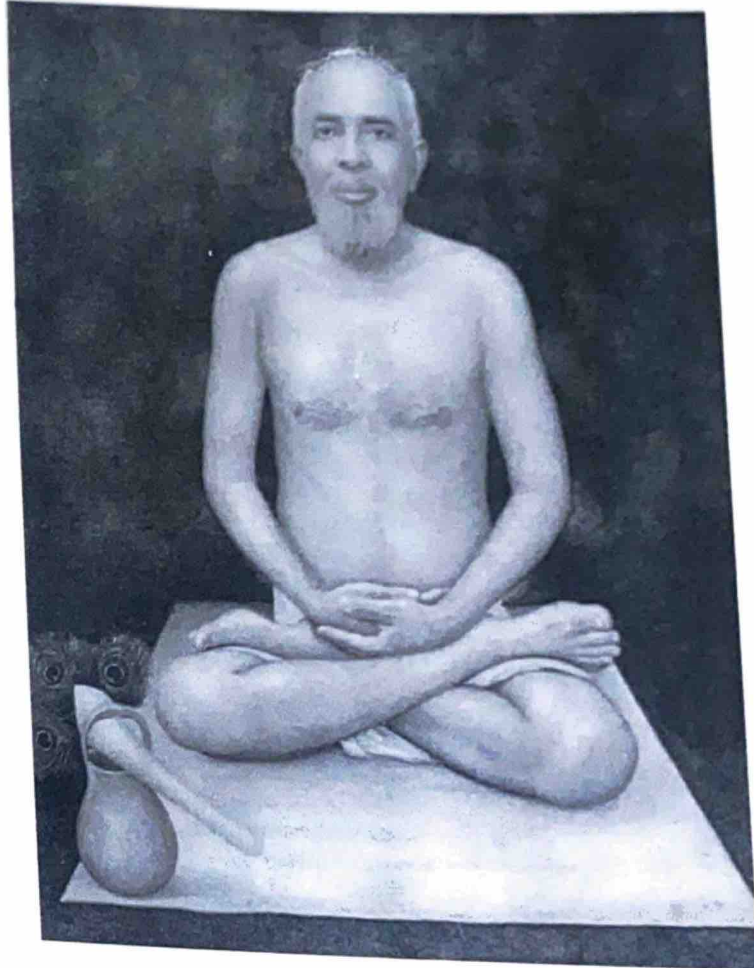
Gems from Srimad Rajachandraji . . .

Total detachment of the Self from Body at Death - End

“Even supreme Yogis like Rishabhadeva etc., also could not retain that body, which also has one peculiarity. It is this that the ‘being’ the person, should acquire, until the body exists. Aloofness, unattached state - by knowing the constant-experience-prevailing own self and to get rid of all other feelings, so that there remains no cycle of Birth and Death. The state of Salvation (Moksha) is nearer to that extent till there prevails aloofness, detachment, realistic equanimity while leaving the body. This is positively derivative conclusion of all supremely knowledgeable persons - the Paramjnanis . . . !”

Srimad Rajchandraji to Sri Sobhagbhai
Letter number 780

'लघुता में प्रभुताई' भरे प्रभुश्री लघुराजजी
श्रीमद्‌जी के जीवनकाल में सर्वथा समर्पित भक्त शिरोमणी जैन साधु

Prabhushri Laghurajji
Greatly dedicated Jain Monk who served at the feet of the Great Master Srimadji in the latter's lifetime.

समर्पण

मेरे ज्ञानात्मा पूज्य माता - पिता

श्री जमनादास रामजी टोलिया एवं मातुश्री अचरतबा ज. टोलिया

जिन्होंने इस देह के धरती पर जन्मसमय से ही श्रीमद्‌जी की इस

उपकारक कृति एवं अन्य पदों का पावन श्रवण-संस्पर्श करवाया।

- सम्पादक

Dedicated to

My revered enlightened parents

Sri Jamnadas R. Toliya and Smt. Acharatba J. Toliya

Who imbibed in me the spirit of this Great Atmasiddhi and

other lyrics of Srimad from the very birth of my physical frame on this earth

at Amreli, Gujarat.

- Editor

This monumental work was made possible with the literary assistance and monetary support received from several individuals and organisations through pre-publication booking of copies, whom the Publishers wish to gratefully thank and acknowledge -

- Srimad Rajchandra Ashram, Agas (Gujarati and English versions)
- Srimad Rajchandra Ashram, Hampi (Hindi translation)
- Shri Motilal Hirachand Gandhi, Dharashiv - Osmanabad (Marathi)
- Pt. Bechardasji Doshi, Ahmedabad (Sanskrit)
- Bhawarlal Nahata, Kolkata (Bengali)
- Sri Sanatan Jain Mandal, Bangalore (Kannada)
- Jain Digest, Jaina Federation, USA
- Shri Satshrut Prabhavana Trust, Bhavnagar
- Srimad Rajchandra Gyan Pracharak Trust, Ahmedabad
- Dr. Bhagawandas Mehta, Mumbai
- Dr. Sarayu Mehta, Mumbai
- Prof. Digish Mehta, Ahmedabad
- Vimal Prakashan Trust, Shivkul Parivar, Mount Abu
- Dr. Sudha Gireesh Mehta, Boston, USA
- Smt. Smita Jasvant Shah, New York, USA
- Sri Pravin Mehta, London, UK
- Sri Mukund Mehta, Mehta Family Trust, Boston, USA
- Sri Gokulbhai Shah, Ahmedabad
- A student of Jinabharati, Bangalore
- Mithalal Bharatkumar Bhansali, Mercury Paper Agencies, Bangalore
- Sri Ashok J. Sanghavi, Bangalore
- Sri Harshad and Sri Niranjan Toliya, New Delhi
- and many unseen, unknown hands . . . . . !

श्री आत्मसिद्धि शास्त्र

पूर्वप्रस्तुति

ॐ नमो अरिहंताणं । नमो सिद्धाणं ।
नमो आयरियाणं । नमो उवज्झायाणं । नमो लोए सव्व साहूणं ।
एसो पंच नमुक्कारो सव्व पावप्पणासणो ।
मंगलाणं च सव्वेसिं पढमं हवइ मंगलम् ॥

अनादिकाल से गूँजते हुए इस पंचपरमेष्ठी मंत्र में पंच परमगुरुओं के प्रति व्यक्त वन्दना उनके सत् - चित् - आनन्द, शुद्ध, बुद्ध, चैतन्यघन स्वरूप, शुद्धात्मस्वरूप को, सहजात्म स्वरूप को की गई है ।

नमस्कार महामंत्र की इस वन्दना के द्वारा अपने शुद्ध आत्मस्वरूप की ओर अभिमुख होने और इस महामंत्र के द्वारा आत्मतत्त्व को प्राप्त करने, उस का संक्षिप्त स्वरूप पाने के लिये एक घोष उठा :

सहजात्म स्वरूप, सहजात्म स्वरूप परमगुरु ।
सहजात्म स्वरूप परमगुरु, सहजात्म स्वरूप परमगुरु ॥

इस महाघोष मंत्र की आराधना के द्वारा आत्मतत्त्व की खोज और प्राप्ति ज्ञान-दर्शन-चारित्र के रत्नत्रयी पथ पर चलते हुए ही सम्भव है । इस रत्नपथ पर अनादि-अनंत की इस धारा में बहुरत्ना वसुंधरा के कई रत्नों ने चलकर आत्मतत्त्व की खोज की । ऐसे खोजी रत्नों की ध्वनि - प्रतिध्वनि इस धरती पर अभी भी गूंज रही है । जिन की आत्मदर्शन करानेवाली अमरकृति यहाँ प्रस्तुत हो रही है, वे एक ऐसे ही आत्मपथ के पथिक, खोजी, महादिव्या के कुक्षीरत्न थे :

महादिव्याः कुक्षीरत्नं, शब्दजीत रवात्मजम् ।
राजचन्द्रं अहं वंदे, तत्त्वलोचन दायकम् ॥

अपने अनंत शक्तिमान आत्मस्वरूप का स्वयं अनुभव कर के आत्मार्थी को भी आत्मा की अनुभूति कराने निमित्त हुई है 'आत्मसिद्धि' की यह संक्षिप्त, सरल किन्तु महान रचना । जैन तत्त्व के ग्रंथसागर १४ पूर्वों के मध्य का ७ वाँ पूर्व है 'आत्मप्रवाद' । इस की यह संक्षिप्त रचना है, जो एक संध्या को आत्मदर्शन की अवस्था में, एक ही बैठक में, धाराप्रवाह लिखी गई है । आत्मा के अस्तित्त्व, स्वरूप, कर्तृत्त्व, अनुभव और मोक्ष का इस में निरूपण किया गया है । इस परम उपकारक रचना के कर्ता है - १९वी शती में भारत की इस धरती पर विचरे हुए परम तत्त्वदर्शी युगपुरुष एवं महात्मा गांधीजी के आध्यात्मिक मार्गदर्शक श्रीमद् राजचन्द्रजी ।

इस रचना के उद्देश्य का संकेत स्वयं श्रीमद् राजचन्द्रजी ने इन शब्दों में किया है - ''देह के हेतु अनंतबार आत्मा का क्षय किया है । मुमुक्षु जीव को अवश्य निश्चय होना चाहिए कि आत्मा के हेतु जिस देह का क्षय किया जाएगा, उस देह में आत्मविचार का जन्म होने योग्य जानकर, सर्व देहार्थ की कल्पना छोड़ देकर, केवल एक आत्मार्थ में ही उसका उपयोग करें ।''

यहां प्रस्तुत है - इस प्रकार के महान उद्देश्यवाली यह महान रचना - ''आत्मसिद्धि शास्त्र'' ।

(श्री आत्मसिद्धि शास्त्र के श्री वर्धमान भारती इन्टरनैशनल फाउन्डेशन द्वारा प्रकाशित, प्रा. प्रतापकुमार टोलिया लिखित एवं स्वरित सर्वप्रथम लांग प्ले रिकार्ड, सी. डी. एवं कैसेट का स्वरस्थ पूर्व-प्रस्तुतीकरण ।)

मूल कर्त्ताकृति	વર્તમાન આ કાળમાં, મોક્ષમાર્ગ બહુ લોપ, વિચારવા આત્માર્થીને, ભાખ્યો અત્ર અગોપ્ય.૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	વર્તમાન આ કાળમાં, મોક્ષમાર્ગ બહુ લોપ, વિચારવા આત્માર્થીને, ભાખ્યો અત્ર અગોપ્ય. ૨.	GUJARATI
२. संस्कृत	वर्तमाने कलौ प्रायो मोक्षमार्गस्य लुप्तता । सोऽत्रातो भाष्यते स्पष्टमात्मार्थीनां विचारणे ॥२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	पीठिका : इस काले इस क्षेत्र में, लुप्तप्राय शिव-राह । समझ हेतु आत्मार्थी को, कहूँ अगोप्य प्रवाह ॥२॥	HINDI
४. मराठी	हा मोक्षमार्ग झाला, सांप्रतकाली बहू पहा लोप । आत्मार्थी जनासाठी संवादे कथिलेहि अत्र तद्रूप ॥२॥	MARATHI
५. बंगला	বর্তমান কলিকালে, মোক্ষমার্গ অতি লুপ্ত । আত্মার্থী জনের চিন্তনার্থ, কথন অত্র অগুপ্ত ॥ ২ ॥	BENGALI
. कन्नड़	ವರ್ತಮಾನ್ ಆ ಕಾಳಮಾಂ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಬಹು ಲೋಪ್ । ವಿಚಾರ್‌ವಾ ಆತ್ಮಾರ್ಥೀನೇ, ಭಾಖ್ಯೋ ಅತ್ರ, ಅಗೋಪ್ಯ ॥2॥	KANNADA
अंग्रेजी	In this degrading Age, who knows- Salvation-way, mostly unknown; For seekers true, this Gospel shows, Unhidden as their fingers own. 2	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કોઈ ક્રિયાજડ થઈ રહ્યા, શુષ્ક જ્ઞાનમાં કોઈ, માને મારગ મોક્ષનો, કરુણા ઉપજે જોઈ. ૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કોઈ ક્રિયાજડ થઈ રહ્યા, શુષ્ક જ્ઞાનમાં કોઈ; માને મારગ મોક્ષનો, કરુણા ઊપજે જોઈ. ૩	GUJARATI
२. संस्कृत	केचित् क्रियाजडा जाताः केचिद् ज्ञानजडा जनाः । मन्वते मोक्षमार्गं तं दृष्ट्वाऽनुकम्पते मनः ॥३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कई क्रियाजड़ हो रहे, शुष्कज्ञानी कितनेक। मोक्षमार्ग के नाम पै, करुणा उपजत देख॥३॥	HINDI
४. मराठी	कुणि शुष्कज्ञानी झाले, रत केवळ वा जड क्रियेमधि ते । तो मोक्षमार्ग ऐसा, मानिति त्यांची दया मनी येते ॥३॥	MARATHI
५. बंगला	কেউ ক্রিয়াজড় হইলেন, শুষ্ক জ্ঞানী কেউই । মান্য করে মোক্ষ মার্গ করুণা হয় দেখেই ॥ ৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕೋಈ ಕ್ರಿಯಾ ಜಡ್ ಥಈ ರಹ್ಯಾ, ಶುಷ್ಕ ಜ್ಞಾನ್‌ಮಾಂ ಕೋಈ । ಮಾನೇ ಮಾರಗ್ ಮೋಕ್ಷನೋ, ಕರುಣಾ ಉಪಜೇ ಜೋಈ ॥3॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Some follow rites forgetting self, Some learned fools believe freedom; Mislead are both, none knows the self, Merciful state, I feel for them. 3	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	બાહ્ય ક્રિયામાં રાચતા, અંતર ભેદ ન કાંઈ; જ્ઞાનમાર્ગ નિષેધતા, તેહ ક્રિયાજડ આંઈ. ૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	બાહ્ય ક્રિયામાં રાચતા, અંતર્ભેદ ન કાંઈ; જ્ઞાનમાર્ગ નિષેધતા, તેહ ક્રિયાજડ આંઈ. ૪	GUJARATI
२. संस्कृत	बाह्यक्रियासमासक्ता विवेकविकला नराः । ज्ञानमार्गं निषेधन्तस्तेऽत्र क्रियाजडा मताः ॥४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	बाह्य-क्रिया में मगन हैं, अंतर्भेद न लेश । ज्ञान-मार्ग ठुकरात हैं, यही क्रियाजड़ क्लेश ॥४॥	HINDI
४. मराठी	बाह्यक्रियेमधि रमती, आत्मस्वरूपा न जाणिती जे ही । "क्रियाजड" ते लोकी, सत्ज्ञाना जे निषेधिती पाही ॥४॥	MARATHI
५. बंगला	বাহ্য ক্রিয়ায় মগ্ন, অন্তর ভেদ কিছু নাই । নিষিদ্ধ করেন জ্ঞান মার্গ, ক্রিয়া জড় জান ভাই ॥ ৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯಾ ಮಾಂ ರಾಚ್‌ತಾ, ಅಂತರ್ಭೇದ್ ನ ಕಾಂಈ । ಜ್ಞಾನ್‌ಮಾರ್ಗ ನಿಷೇಧತಾ, ತೇಹ್ ಕ್ರಿಯಾ ಜಡ್ ಆಂಈ ॥4॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The first are stuck in outward deeds, With heart unturned, they save and serve; But prohibit they knowledge-seeds, Believing old as gold preserve. 4	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	બંધ મોક્ષ છે કલ્પના, ભાખે વાણી માંહિ, વર્તે મોહાવેશમાં, શુષ્કજ્ઞાની તે આંહિ. ૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	બંધ મોક્ષ છે કલ્પના, ભાખે વાણીમાંહી; વર્તે મોહાવેશમાં, શુષ્કજ્ઞાની તે આંહી. ૫	GUJARATI
२. संस्कृत	'कल्पितौ बन्ध-मोक्षौ स्तः' इति वाग् यस्य केवलम् । चरितं मोहनापूर्णं तेऽत्र ज्ञानजडा जनाः ॥५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	'बंध मोक्ष हैं कल्पना,' कथनी कथने शूर । करणी मोहावेश मय, शुष्कज्ञानी वे कूर ॥५॥	HINDI
४. मराठी	हे बंध, मोक्ष केवल, कल्पित ज्यांची वदे अशी वाणी । मोहजली परि भ्रमती, ते जगि शुष्कज्ञानी जन जाणी ॥५॥	MARATHI
५. बंगला	বন্ধ মোক্ষ কল্পনা, ভাষণ বচনে করেন । মোহাবেশে বর্তন তার, জ্ঞান শুষ্ক তিনি ধরেন ॥ ৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಬಂಧ್ ಮೋಕ್ಷ್ ಛೇ ಕಲ್ಪನಾ, ಬಾಖೇ ವಾಣೀ ಮಾಂಹಿ । ವರ್ತೇ ಮೋಹಾವೇಶ್ ಮಾಂ, ಶುಷ್ಕಜ್ಞಾನೀ ತೇ ಆಂಹಿ ॥5॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	No bondage, freedom new or old, The other preach, in words, the soul; Attachment all in acts behold, So word-wise they get not the goal. 5	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	વૈરાગ્યાદિ સફળ તો, જો સહ આતમજ્ઞાન, તેમ જ આતમજ્ઞાનની, પ્રાપ્તિતણાં નિદાન. ૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	વૈરાગ્યાદિ સફળ તો, જો સહ આતમજ્ઞાન; તેમ જ આતમજ્ઞાનની, પ્રાપ્તિતણાં નિદાન. ૬	GUJARATI
२. संस्कृत	वैराग्यादि तदाऽवन्ध्यं यद्यात्मज्ञानयोगयुक् । तथैव हेतुस्तच्चैव विवेकज्ञानप्राप्तये ॥६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	वैराग्यादि सफल तब, जो सह आतमज्ञान । अथवा आतमज्ञान की, प्राप्ति हेतु परधान ॥६॥	HINDI
४. मराठी	आत्मज्ञान असे तरि, होते वैराग्य, त्याग हे सफल । आत्मज्ञानादि होण्या, कारण ते ही तसेंच होईल ॥६॥	MARATHI
५. बंगला	বৈরাগ্যাদির সাফল্য, যদি আত্মজ্ঞান সহিত । অথবা আত্মজ্ঞানের, প্রাপ্তি হেতু সুবিহিত ॥ ৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸಫಳ್ ತೋ, ಜೋ ಸಹ್ ಆತಮ್‌ಜ್ಞಾನ್ । ತೇಮ್ ಜ ಆತಮ್ ಜ್ಞಾನನೀ, ಪ್ರಾಪ್ತಿ ತಣಾಂ ನಿದಾನ್ ॥6॥	KANNADA
. अंग्रेजी	Unattachment and all fruitful, If you have knowledge of the soul; Of self-knowledge they are the tool, The real knowledge is the goal. 6	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ત્યાગ વિરાગ ન ચિત્તમાં, થાય ન તેને જ્ઞાન, અટકે ત્યાગ વિરાગમાં, તો ભૂલે નિજભાન. ૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ત્યાગ વિરાગ ન ચિત્તમાં, થાય ન તેને જ્ઞાન; અટકે ત્યાગ વિરાગમાં, તો ભૂલે નિજભાન. ૭	GUJARATI
२. संस्कृत	यस्य चित्ते न त्यागादि न हि स ज्ञानवान् भवेत् । ये तु त्यागादिसंसक्ता निजतां विस्मरन्ति ते ॥७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	त्याग विराग न चित्त में, होत न ताको ज्ञान । अटके त्याग विराग में, सो भी भूले भान ॥७॥	HINDI
४. मराठी	वैराग्य त्याग वरिले ना ज्यानी त्या घडे न हे ज्ञान । त्यागादिहि जरि विसरे तो विसरे आपुले खरे भान ॥७॥	MARATHI
५. बंगला	ত্যাগ বৈরাগ্য রহিত চিত্তে, হবে নাতাকেজ্ঞান । আটকায় যদি ত্যাগ বিরাগে, ভুলেন নিজ মান ॥ ৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ತ್ಯಾಗ್ ವಿರಾಗ್ ನ ಚಿತ್ತಮಾಂ, ಥಾಯ್ ನ ತೇನೇ ಜ್ಞಾನ್ । ಅಟ್‌ಕೇ ತ್ಯಾಗ್ ವಿರಾಗಮಾಂ, ತೋ ಭೂಲೇ ನಿಜ್‌ಭಾನ್ ॥7॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	And if the heart contains no merits, The real knowledge cannot shine; If only satisfied with merits, They prove the block to knowledge fine. 7	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય છે, તહાં સમજવું તેહ, ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થી જન એહ. ૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય છે, તહાં સમજવું તેહ; ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થી જન એહ. ૮	GUJARATI
२. संस्कृत	यद् यत्र वर्तते योग्यं तद् ज्ञेयं तत्र योगतः । तत् तथैव समाचर्यमेतदात्मार्थिलक्षणम् ॥८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जहां जहां जो योग्य है, आत्म-ज्ञान त्यागादि । साधनपूर्त्ति प्रवर्त्तना, आत्मार्थी अप्रमादि ॥८॥	HINDI
४. मराठी	ज्या ज्या ठायीं जे जे योग्य दिसे तेच योग्य समजोनी । त्याते त्याठायी जो योजी आत्मार्थी त्यासची जाणी ॥८॥	MARATHI
५. बंगला	যেখানে যে যে যোগ্য আছে, তাহা যদি বুঝায় । আচরণ তদনুরূপ, সে আত্মার্থী কহায় ॥ ৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜ್ಯಾಂ ಜ್ಯಾಂ ಜೇ ಜೇ ಯೋಗ್ಯ ಛೇ, ತಹಾಂ ಸಮ್‌ಜವುಂ ತೇಹ್ । ತ್ಯಾಂ ತ್ಯಾಂ ತೇ ತೇ ಆಚರೇ, ಆತ್ಮಾರ್ಥೀ ಜನ್ ಏಹ್ ॥8॥	KANNADA
. अंग्रेजी	Whatever, wherever is fit, The seeker understands and acts; Without this virtue, count unfit, For seekership of the facts. 8	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	સેવે સદ્ગુરુ ચરણને, ત્યાગી દઈ નિજપક્ષ, પામે તે પરમાર્થને, નિજપદનો લે લક્ષ. ૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સેવે સદ્ગુરુચરણને, ત્યાગી દઈ નિજપક્ષ; પામે તે પરમાર્થને, નિજપદનો લે લક્ષ. ૯	GUJARATI
२. संस्कृत	यः श्रयेत् सद्गुरोः पादान् स्वाग्रहत्यागपूर्वकम् । प्राप्नुयात् परमं तत्त्वं जानीयाद् निजतां ध्रुवम् ॥९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	सेवे सद्गुरु चरन को, तजे स्व-आग्रह-पक्ष । पावे सो परमार्थ को, भजे स्व-पद को लक्ष ॥९॥	HINDI
४. मराठी	सद्गुरू चरणां जाती शरणहि जे सांडुनीच निजपक्ष । परमार्थां साधिति ते, निजपदवीचाहि घेति ते लक्ष ॥९॥	MARATHI
५. बंगला	সুগুরু চরণ সেবা রত, ত্যক্ত **নিজাগ্রহ** পক্ষ । পরমার্থ প্রাপ্ত করে, ভজে যে স্বপদে লক্ষ ॥ ৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸೇವೇ ಸದ್ಗುರು ಚರ್ಣನೇ, ತ್ಯಾಗೀ ದಈ ನಿಜ್‌ಪಕ್ಷ್ । ಪಾಮೇ ತೇ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ನಿಜ್‌ಪದ್‌ನೋ ಲೇ ಲಕ್ಷ್ ॥9॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Who serves true master's feet, obeys; Leaving aside his whims and views; He knows the truth, what Master says, Ascertains his own self abstruse. 9	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્મજ્ઞાન સમદર્શિતા વિચરે ઉદયપ્રયોગ, અપૂર્વ વાણી પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણયોગ્ય. ૧૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્મજ્ઞાન સમદર્શિતા, વિચરે ઉદયપ્રયોગ; અપૂર્વવાણી પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણ યોગ્ય. ૧૦	GUJARATI
२. संस्कृत	आत्मज्ञानी समानेक्षी उदयाद् गतियोगवान् । अपूर्ववक्ता सद्ज्ञानी सद्गुरू एष उच्यते ॥१०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मज्ञान समदर्शिता, विचरे उदय प्रयोग । अपूर्ववाणी परमश्रुत, सद्गुरु-लक्षण योग्य ॥१०॥	HINDI
४. मराठी	परमश्रुत समभावी, जे जगि कर्मोदयास अनुसरती । तेसे अपूर्व वक्ते सत्ज्ञानी, त्यास सद्गुरू म्हणती ॥१०॥	MARATHI
. बंगला	আত্মজ্ঞান সমদর্শিত্ব, বর্তন উদয়ানুসার । অপূর্ব বাণী পরম শ্রুত, সদ্গুরু লক্ষণ তাহার ॥ ১০ ॥	BENGALI
कन्नड़	ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ್ ಸಮ್‌ದರ್ಶಿತಾ, ವಿಚರೇ ಉದಯ್ ಪ್ರಯೋಗ್ । ಅಪೂರ್ವವಾಣೀ ಪರಮ್‌ಶ್ರುತ್, ಸದ್ಗುರು ಲಕ್ಷಣ್ ಯೋಗ್ಯ ॥10॥	KANNADA
जी	Self-knowledge, equal eye to lot, Behaves as destined speech unique; Authentic in all schools of thought, True teacher's qualities mystic. 10	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ સમ નહીં, પરોક્ષ જિન ઉપકાર, એવો લક્ષ થયા વિના, ઉગે ન આત્મવિચાર. ૧૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ સમ નહીં, પરોક્ષ જિન ઉપકાર; એવો લક્ષ થયા વિના, ઊગે ન આત્મવિચાર. ૧૧	GUJARATI
२. संस्कृत	प्रत्यक्षसद्‌गुरूतुल्या परोक्षोपकृतिर्न हि । अकृत्वैतादृशं लक्ष्यं नोद्‌गच्छेदात्मचारणम् ॥११॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	प्रत्यक्ष सद्‌गुरू सम नहीं, परोक्ष प्रभु उपकार । ऐसो लक्ष भये बिना, सुझे न आत्म-विचार ॥११॥	HINDI
४. मराठी	प्रत्यक्ष सद्‌गुरूसम नाही, वा जिन परोक्ष उपकार । आत्मविचार न होई, ज्यांच्या ध्यानी न येइ हे सार ॥११॥	MARATHI
५. बंगला	প্রত্যক্ষ সদ্গুরু সম নাই, পরোক্ষ প্রভু উপকার । এই লক্ষ না হইলে, অনুদয় আত্মবিচার ॥ ১১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಸಮ್ ನಹೀಂ, ಪರೋಕ್ಷ್ ಜಿನ್ ಉಪ್‌ಕಾರ್ । ಏವೋ ಲಕ್ಷ್ ಥಯಾ ವಿನಾ, ಉಗೇ ನ ಆತ್ಮ ವಿಚಾರ್ ॥1 1॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Indirect Jin (Lord) cannot oblige, As does the direct Teacher true; Without this key, would not arise, The thought of self, or searching through. 11	ENGLISH

	[illegible] [illegible] १२	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સદ્ગુરુના ઉપદેશ વણ, સમજાય ન જિનરૂપ; સમજ્યા વણ ઉપકાર શો ? સમજ્યે જિનસ્વરૂપ. ૧૨	GUJARATI
२. संस्कृत	विना सद्गुरूवाचं हि ज्ञायते न जिनात्मता । ज्ञाने तु सुलभा सैवाऽज्ञाने उपकृतिः कथम् ? ॥१२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	सद्गुरु के उपदेश बिनु, गम न परत प्रभु-रूप । तब उपकार हि क्या बने ? गमसों हो जिन-भूप ॥१२॥	HINDI
४. मराठी	सद्गुरू उपदेशाविण समजे जीवा कधी न जिनरूप । हो जन्म व्यर्थ तद्विण, ज्ञाने परि जाणि तोचि जिनरूप ।।१२।।	MARATHI
५. बंगला	সদ্ গুরুর উপদেশ ছাড়া, বুঝবে না প্রভু রূপ । অজ্ঞতায় উপকার কি ? জ্ঞানই জিন স্বরূপ ॥ ১২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸದ್ಗುರೂನಾ ಉಪ್‌ದೇಶ್ ವಣ್, ಸಮ್‌ಜಾಯ್ ನ ಜಿನ್‌ರೂಪ್ । ಸಮ್‌ಜ್ಯಾ, ವಣ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ಶೋ?, ಸಮ್‌ಜ್ಯೇ ಜಿನ್‌ಸ್ವರೂಪ್ ॥12॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	**Without true Teacher's exposition, None can know the Lord as Lord; In ignorance no obligation, Such understanding makes him God. 12**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્માદિ અસ્તિત્વનાં, જેહ નિરૂપક શાસ્ત્ર, પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગ નહિ, ત્યાં આધાર સુપાત્ર. ૧૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્માદિ અસ્તિત્વનાં, જેહ નિરૂપક શાસ્ત્ર; પ્રત્યક્ષ સદ્‌ગુરુ યોગ નહીં, ત્યાં આધાર સુપાત્ર. ૧૩	GUJARATI
२. संस्कृत	यत्र प्रत्यक्षता नास्ति सद्गुरूस्तातपादिव। सत्पात्रे शरणं शास्त्रं तत्रात्मादिनिरूपकम् ॥१३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मादिक अस्तित्व के, जो दर्शक सत्शास्त्र। प्रत्यक्ष संत-वियोग में, हैं आधार सुपात्र ॥१३॥	HINDI
४. मराठी	वा निरूपण आत्मादिक, अस्तित्वाचे जरी करी शास्त्र। प्रत्यक्ष गुरुसम न ते पात्रा होई सहाय जरि मात्र ॥१३॥	MARATHI
५. बंगला	আত্মার অস্তিত্বের, যে নিরূপিত সৎ শাস্ত্র। প্রত্যক্ষ সদ্গুরু বিয়োগে, তাহার আধার সুপাত্র ॥ ১৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆತ್ಮಾದಿ ಅಸ್ತಿತ್ವನಾಂ, ಜೇಹ್ ನಿರೂಪಕ್ ಶಾಸ್ತ್ರ। ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಯೋಗ್ ನಹೀ, ತ್ಯಾಂ ಆಧಾರ್ ಸುಪಾತ್ರ್, ॥13॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	True scriptures soul and all expound, To seekers fit, unerring guide; Where direct teacher is not found, 'Tis next best for one's safer side. 13	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અથવા સદ્ગુરુએ કહ્યાં, જે અવગાહન કાજ તે તે નિત્ય વિચારવાં, કરી મતાંતર ત્યાજ ૧૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અથવા સદ્ગુરુએ કહ્યાં, જે અવગાહન કાજ; તે તે નિત્ય વિચારવાં, કરી મતાંતર ત્યાજ. ૧૪	GUJARATI
२. संस्कृत	सद्गुरूणाऽथवा प्रोक्तं यद् यदात्महिताय तत् । नित्यं विचार्यतामन्तस्त्यक्त्वा पक्षमतान्तरम् ॥१४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अथवा गुरु-आज्ञा मिली, जो स्वाध्याय विशेष । निमता होय विचारिये, नित्य नियम सुप्रवेश ॥१४॥	HINDI
४. मराठी	अथवा गुरूने कथिले तुम्हा वाचावया जरी शास्त्र । आत्महितास्तव वाचा त्यागुनि पक्षा मतांतरा मात्र ॥१४॥	MARATHI
५. बंगला	অথবা সদ্‌গুরু উপদিষ্ট প্রাপ্ত স্বাধ্যায় বিশিষ্ট । নির্মমত্বে বিচার করে, মতান্তর ত্যাগ অভীষ্ট ॥ ১৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಥವಾ ಸದ್ಗುರುಏ ಕಹ್ಯಾಂ, ಜೇ ಅವ್‌ಗಾಹನ್ ಕಾಜ್ । ತೇ ತೇ ನಿತ್ಯ ವಿಚಾರ್‌ವಾಂ, ಕರೀ ಮತಾಂತರ್ ತ್ಯಾಜ್ ॥14॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Or whatever true Teacher said, For thinking deep, daily practise; Forgetting sects, popular head, Opposition of families. 14	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	રોકે જીવ સ્વછંદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ, પામ્યા એમ અનંત છે. ભાખ્યું જિન નિર્દોષ. ૧૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	રોકે જીવ સ્વચ્છંદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ; પામ્યા એમ અનંત છે, ભાખ્યું જિન નિર્દોષ. ૧૫	GUJARATI
२. संस्कृत	रून्धीत जीवः स्वातन्त्र्यं प्राप्नुयान्मुक्तिमेव तु । एवमनन्ताः संप्राप्ता उक्तमेतज्जिनेश्वरैः ॥१५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	रोके जीव स्वच्छन्द तब, पावे अवश्य मोक्ष । या विधि पाया मोक्ष सब, कहें जिनेन्द्र अदोष ॥१५॥	HINDI
४. मराठी	स्वच्छंदा बंधन त्या घाली जीवा अवश्य मोक्ष मिले । निर्दोष जिने कथिले येणे बहु भव्य मुक्त हो झाले ॥१५॥	MARATHI
५. बंगला	অবরুদ্ধ করে স্বচ্ছন্দতা যে পাবে অবশ্য মোক্ষ । অনন্ত আত্মা পাইয়াছেন, কথন প্রভু নির্দোষ ॥ ১৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ರೋಕೇ ಜೀವ್ ಸ್ವಚ್ಛಂದ್ ತೋ, ಪಾಮೇ ಅವಶ್ಯ ಮೋಕ್ಷ್ । ಪಾಮ್ಯಾ ಏಮ್ ಅನಂತ್ ಛೇ, ಭಾಖ್ಯುಂ ಜಿನ್ ನಿರ್ದೋಷ್ ॥15॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If one controls his self-conceit, Gets surely as infinite souls- The final state that as most fit, So says innocent Jin in scrolls. 15	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગથી, સ્વચ્છંદ તે રોકાય, અન્ય ઉપાય કર્યા થકી, પ્રાયે બમણો થાય. ૧૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગથી, સ્વચ્છંદ તે રોકાય; અન્ય ઉપાય કર્યા થકી, પ્રાયે બમણો થાય. ૧૬	GUJARATI
२. संस्कृत	प्रत्यक्षसद्गुरूयोगात् स्वातन्त्र्यं रूध्यते तकत् । अन्यैस्तु साधनोपायैः प्रायो द्विगुणमेव स्यात् ॥१६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	प्रत्यक्ष सद्गुरू योगसों, स्वच्छंद पिंड छुड़ाय । अन्य उपाय करत यही, होवत दुगुणो प्राय ॥१६॥	HINDI
४. मराठी	प्रत्यक्ष सद्गुरूच्या योगे स्वच्छंद रोकिला जातो । स्वमते अन्योपाया, वा द्विगुणित योजिता तरी होतो ॥१६॥	MARATHI
५. बंगला	প্রত্যক্ষ সদ্ গুরুর যোগ থেকে, স্বচ্ছন্দতা ছুটে যায় । অন্য উপায় করিলে, দ্বিগুণিত দোষ বাড়ায় ॥ ১৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರುಯೋಗ್ ಥೀ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ್ ತೇ ರೋಕಾಯ್ । ಅನ್ಯ ಉಪಾಯ್ ಕರ್ಯಾ ಥಕೀ, ಪ್ರಾಯೇ ಬಮ್ಣೋ ಥಾಯ್ ॥16॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	One's self-conceit is checked at once, In direct Teacher's nearness; To root it out use other means, It grows two-fold, in general sense. 16	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	સ્વચ્છંદ, મત આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરૂલક્ષ, સમકિત તેને ભાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ. ૧૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સ્વચ્છંદ મત આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુલક્ષ; સમકિત તેને ભાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ. ૧૭	GUJARATI
२. संस्कृत	वर्तनं सद्गुरूलक्ष्ये त्यक्त्वा स्वातन्त्र्यमात्मनः । मताग्रहं च, सम्यक्त्वमुक्तं प्रत्यक्षकारणात् ॥१७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	स्वच्छंद मत-आग्रह नशे, विलसे सद्गुरू लक्ष । कह्यो याहि सम्यक्त्व है, कारण लखी प्रत्यक्ष ॥१७॥	HINDI
४. मराठी	निजमत आग्रह टाकुन गुरुच्या आज्ञेनुसार जो वागे । प्रत्यक्ष गणुनि कारण कथिले सम्यक्त्व त्यास गतरागे ॥१७॥	MARATHI
५. बंगला	স্বচ্ছন্দ মত আগ্রহ ত্যজিয়া মাত্র সদ্‌গুরুলক্ষ । সম্যক্ত্ব বলে তাকে, কারণ দেখি প্রত্যক্ষ ॥ ১৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸ್ವಚ್ಛಂದ್ ಮತ್ ಆಗ್ರಹ್ ತಜೀ, ವರ್ತೇ ಸದ್ಗುರು ಲಕ್ಷ್ । ಸಮ್‌ಕಿತ ತೇನೇ ಭಾಖಿಯುಂ, ಕಾರಣ್ ಗಣೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ॥17॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If one has true Teacher's guidance, Putting aside one's whims and views; Sectarian ways, obstinateness, 'Tis termed true Faith, for direct cause. 17	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	માનાદિક શત્રુ મહા, નિજ છંદે ન મરાય, જાતાં સદ્ગુરુ શરણમાં, અલ્પ પ્રયાસે જાય. ૧૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	માનાદિક શત્રુ મહા, નિજછંદે ન મરાય; જાતાં સદ્‌ગુરુ શરણમાં, અલ્પ પ્રયાસે જાય. ૧૮	GUJARATI
२. संस्कृत	स्वातन्त्र्यान्न हि हन्यन्ते महामानादि शत्रवः । सद्गुरोः शरणे प्राप्ते नाशस्तेषां सुसाधनः ॥१८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	निजछंदनसों ना मरे, रिपु मानादि महान । सद्गुरू चरण सुशरणसों, अल्प प्रयास प्रयाण ॥१८॥	HINDI
४. मराठी	मानादिक शत्रुमहा, निजछंदे कधि न मारिले जाती । जाता शरण सुगुरूला, अल्प प्रयासे हि नष्ट ते होती ॥१८॥	MARATHI
५. बंगला	মানাদি মহান্ শত্রু, স্বচ্ছন্দে অবিজেয় । প্রত্যক্ষ সদ্গুরু শরণে, অল্প প্রয়াসেবিজেয় ॥ ১৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮಾನಾದಿಕ್ ಶತ್ರು, ಮಹಾ, ನಿಜ್ ಛಂದೇ ನ ಮರಾಯ್ । ಜಾತಾಂ ಸದ್ಗುರು ಶರಣ್‌ಮಾಂ, ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯಾಸೇ ಜಾಯ್ ॥18॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	One cannot kill by self-conceit, Foes pride and all, but seek refuge, True Teacher's easily defeat, All mighty foes' extinction huge. 18	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી, પામ્યો કેવળજ્ઞાન, ગુરુ રહ્યા છદ્મસ્થ પણ, વિનય કરે ભગવાન. ૧૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી, પામ્યો કેવળજ્ઞાન; ગુરુ રહ્યા છદ્મસ્થ પણ, વિનય કરે ભગવાન. ૧૯	GUJARATI
२. संस्कृत	यत्सद्गुरूपदेशे यः प्रापद् ज्ञानमपश्चिमम् । छाद्मस्थ्येऽपि गुरोस्तस्य वैयावृत्त्यं करोति सः ॥१९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जा सद्गुरु उपदेशतें, पायो केवलज्ञान । गुरु यद्यपि छद्मस्थ हों, विनय करें भगवान ॥१९॥	HINDI
४. मराठी	ज्या सद्गुरूउपदेशे झाले, केवलज्ञानही प्राप्त । छद्मस्थ राहि तो जरि तत् वैयावृत्ता न सोडितो आप्त ॥१९॥	MARATHI
५. बंगला	যে সদ্‌গুরু উপদেশে, পাইলেন কেবল জ্ঞান । গুরু যদি ছদ্মস্থ হয়, বিনয় করে ভগবান্ ॥ ১৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೇ ಸದ್ಗುರು ಉಪ್‌ದೇಶ್‌ಥೀ, ಪಾಮ್ಯೋ ಕೇವಳ ಜ್ಞಾನ್ । ಗುರು ರಹ್ಯಾ ಛದ್ಮಸ್ಥ್ ಪಣ್, ವಿನಯ್ ಕರೇ ಭಗ್‌ವಾನ್ ॥1 9॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Who knew full soul, attained Godhood, By means of sermons such sublime; Reveres his Teacher of true mood, Not yet perfect for former crime. 19	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	એવો માર્ગ વિનયતણો, ભાખ્યો શ્રી વીતરાગ, મૂળ હેતુ એ માર્ગનો, સમજે કોઈ સુભાગ્ય. ૨૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	એવો માર્ગ વિનય તણો, ભાખ્યો શ્રી વીતરાગ; મૂળ હેતુ એ માર્ગનો, સમજે કોઈ સુભાગ્ય. ૨૦	GUJARATI
२. संस्कृत	विनयस्येदृशो मार्गो भाषितः श्री जिनेश्वरैः । एतन्मार्गस्य मूलं तु कश्चिज्जानाति भाग्यवान् ॥२०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ऐसो मारग विनय को, कह्यो जिनेन्द्र अराग । मूलमार्ग के मर्म को, समझे कोइ सुभाग्य ॥२०॥	HINDI
४. मराठी	कथिला जिनेश्वरानी ऐसा हा सार्थ मार्ग विनयाचा । मार्गाचा गूढार्थहि जाणी कुणि भाग्यवान जो साचा ॥२०॥	MARATHI
५. बंगला	এই অপূর্ব বিনয় মার্গ, কথিত শ্রী বীতরাগ । মূল মার্গের মর্ম এই, বুঝিবে তাহার সৌভাগ্য ॥ ২০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಏವೋ ಮಾರ್ಗ್ ವಿನಯ್ ತಣೋ, ಭಾಖ್ಯೋ ಶ್ರೀ ವೀತ್‌ರಾಗ್ । ಮೂಳ ಹೇತು ಏ ಮಾರ್ಗ್‌ನೋ, ಸಮ್‌ಜೇ ಕೋಈ ಸುಭಾಗ್ಯ ॥20॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Such system of Reverence so deep, The Lord proclaimed in holy Books; Profit thereof they only reap, Few fortunates who know the nooks. 20	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અસદ્‌ગુરુ એ વિનયનો, લાભ લહે જો કાંઈ; મહામોહનીય કર્મથી બુડે ભવજળમાંહિ. ૨૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અસદ્‌ગુરુ એ વિનયનો, લાભ લહે જો કાંઈ; મહા મોહનીય કર્મથી, બૂડે ભવજળમાંહી. ૨૧	GUJARATI
२. संस्कृत	यद्यसद्‌गुरूरेतस्य किंचिल्लाभं लभेत तु । महामोहवशान्मज्जेद् भवाम्भोधौ भयंकरे ॥२१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	असद्‌गुरू इस विनय को, लाभ लहे जो बिन्दु । महामोहनीय-कर्मसों, चल्यो जाय भव-सिन्धु ॥२१॥	HINDI
४. मराठी	या विनयाचा कुगुरू घेइ जरि लाभ या जगी काहीं । मोहावश होउनि तो बुडण्या भवसागरात जणु पाही ॥२१॥	MARATHI
५. बंगला	অসদ্ গুরু এই বিনয় থেকে, লাভান্বিত হইতে চায় । মহামোহনীয় কর্ম ভাই, ভব সমুদ্রে ডুবে যায় ॥ ২১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಸದ್ಗುರು ಏ ವಿನಯ್‌ನೋ, ಲಾಭ್ ಲಹೇ ಜೋ ಕಾಂಈ । ಮಹಾಮೋಹನೀಯ್ ಕರ್ಮಥೀ, ಬೂಡೇ ಭವ್‌ಜಳ್ ಮಾಂಹಿ ॥21॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If any untrue teacher takes, Advantage of such reverence; Goes down into the deep birth-lakes, Delusion great is dangerous. 21	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	હોય મુમુક્ષુ જીવ તે, સમજે એહ વિચાર, હોય મતાર્થી જીવ તે, અવળો લે નિર્ધાર. ૨૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	હોય મુમુક્ષુ જીવ તે, સમજે એહ વિચાર; હોય મતાર્થી જીવ તે, અવળો લે નિર્ધાર. ૨૨	GUJARATI
२. संस्कृत	मुमुक्षुर्यदि जीवः स्याज्जानातीमां विचारणाम् । मतार्थी यदि जीवः स्याज्जानीयाद् विपरीतताम् ॥२२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	होय मुमुक्षु जीव सो, याहि समझ अपनात । होय मतार्थी जीव सो, उलट वाट बहि जात ॥२२॥	HINDI
४. मराठी	आत्मार्थी जीवाला रहस्य त्याचे खरेचि उमजतसे । परि तो मतार्थी जीवचि त्याते विपरीत खास समजतसे ॥२२॥	MARATHI
५. बंगला	হয় মুমুক্ষু জীব যদি, বুঝিবে এই বিচার । হয় যদি মতার্থী জীব, করিবে বিপরীত আচার ॥ ২২ ॥	BENGALI
. कन्नड़	ಹೋಯ್ ಮುಮುಕ್ಷು ಜೀವ್ ತೇ, ಸಮ್‌ಜೇ ಏಹ್ ವಿಚಾರ್ । ಹೋಯ್ ಮತಾರ್ಥಿ ಜೀವ್‌ತೇ, ಅವಳೋ ಲೇ ನಿರ್ಧಾರ್ ॥22॥	KANNADA
अंग्रेजी	This fact the seekers understand, The bigots draw the sense perverse; Impartial description, attend, Of bigots' badges, soul-aimless. 22	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	હોય મતાર્થી તેહને, થાય ન આતમલક્ષ તેહ મતાર્થી લક્ષણો, અહીં કહ્યાં નિર્પક્ષ. ૨૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	હોય મતાર્થી તેહને, થાય ન આતમલક્ષ; તેહ મતાર્થી લક્ષણો, અહીં કહ્યાં નિર્પક્ષ. ૨૩	GUJARATI
२. संस्कृत	मतार्थी पुरूषो यः स्यान्नात्मान्वेषी स संभवेत् । तस्यात्र लक्षणं प्रोक्तं पक्षदोषविवर्जितम् ॥२३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	होय मतार्थी तो उसे, होत न आतम-लक्ष । लक्षण उसी मतार्थी के, कहूँ अत्र निर्पक्ष ॥२३॥	HINDI
४. मराठी	असतो मतार्थि त्याचे आत्मज्ञानाकडे नसे लक्ष । त्याच लक्षण येथे कथिले पुढती वरोनि निष्पक्ष ॥२३॥	MARATHI
५. बंगला	যে মতার্থীজীব তাকে অপ্রাপ্য আত্মলক্ষ । তাই মতার্থী লক্ষণ, কহিতেছি অত্র নিষ্পক্ষ ॥ ২৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಹೋಯ್ ಮತಾರ್ಥಿ ತೇಹನೇ, ಥಾಯ್ ನ ಆತಮ್ ಲಕ್ಷ್ । ತೇಹ್ ಮತಾರ್ಥಿ ಲಕ್ಷಣೋ, ಅಹೀಂ ಕಹ್ಯಾಂ ನಿರ್ಪಕ್ಷ್ ॥23॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	One who is not interested in Self to know, Such a bigot's characteristics described impartially herebelow. 23	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	બાહ્યત્યાગ પણ જ્ઞાન નહિ, તે માને ગુરુ સત્ય, અથવા નિજકુળધર્મના, તે ગુરુમાં જ મમત્વ. ૨૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	મતાર્થી લક્ષણ: બાહ્યત્યાગ પણ જ્ઞાન નહિ, તે માને ગુરુ સત્ય; અથવા નિજકુળધર્મના, તે ગુરુમાં જ મમત્વ. ૨૪	GUJARATI
२. संस्कृत	मतार्थीलक्षणम्: ज्ञानहीनं गुरुं सत्यं बाह्यत्यागपरायणम् । मन्येत, वा ममत्वं वै कुलधर्मगुरौ धरेत् ॥२४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मतार्थी लक्षण: बाह्य-त्याग बहिरातमा, तामें सद्गुरू भाव । अथवा निजकुलधर्म के, गुरू में ममत प्रभाव ॥२४॥	HINDI
४. मराठी	मतार्थी लक्षण: वेषा धरि, परि मूढचि, ऐशा मानी गुरूस तो सत्य । वा निजकुलधर्माच्या गुरुवरि ठेवी ममत्व तो नित्य ॥२४॥	MARATHI
५. बंगला	মতার্থী লক্ষণ বাহ্য ত্যাগ বহিরাত্মা, তার উপর সদ্গুরু ভাব । অথবা নিজ কুল ধর্মগুরুতে মমত্ব প্রভাব ।। ২৪ ।।	BENGALI
६. कन्नड़	ಮತಾರ್ಥಿಯ ಲಕ್ಷಣ :- ಬಾಹ್ಯ ತ್ಯಾಗ್ ಪಣ್ ಜ್ಞಾನ್ ನಹೀ, ತೇ ಮಾನೇ ಗುರು ಸತ್ಯ । ಅಥವಾ ನಿಜ್‌ಕುಳ್ ಧರ್ಮನಾ, ತೇ ಗುರುಮಾಂ ಜ ಮಮ್‌ತ್ವ ॥24॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Characteristics of a Bigot Some bigots follow false teachers, Who outwardly renounced the world; Or their hereditary preachers, But soul-aimless, believe their word. 24	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જે જિનદેહ પ્રમાણને, સમવસરણાદિ સિદ્ધિ. વર્ણન સમજે જિનનું, રોકી રહે નિજબુદ્ધિ. ૨૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જે જિનદેહપ્રમાણ ને, સમવસરણાદિ સિદ્ધિ; વર્ણન સમજે જિનનું, રોકી રહે નિજ બુદ્ધિ. ૨૫	GUJARATI
२. संस्कृत	जिनस्य ऋद्धिं देहादिमानं च जिनवर्णनम् । मनुते, स्वीयबुद्धिं यस्तत्रैवाऽभिनिवेशते ॥२५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जो जिन देह-प्रमाण अरु, समोसरणादि सिद्धि । जिन स्वरूप माने यही, बहलावे निज बुद्धि ॥२५॥	HINDI
४. मराठी	जिनदेह प्रमाणादी समवशरणादी सर्व ज्या सिद्धि। त्या निजवर्णन समजे कुंठित करितोच आपुली बुद्धि ॥२५॥	MARATHI
५. बंगला	যে জিন দেহ প্রমাণ এবং সমবশরণাদি সিদ্ধি । তাহার মানে জিন স্বরূপ, অবরুদ্ধ করে স্ববুদ্ধি ॥ ২৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೇ ಜಿನ್ ದೇಹ ಪ್ರಮಾಣ್ ನೇ, ಸಮ್‌ವಸರಣಾದಿ ಸಿದ್ಧಿ । ವರ್ಣನ್ ಸಮ್‌ಜೇ ಜಿನನುಂ, ರೋಕಿ ರಹೆ ನಿಜ್‌ಬುದ್ಧಿ ॥25॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Some confine their own talent, In pompous godly congregation; Jin's pictorial form and height, Or superhuman revelation. 25	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગમાં, વર્તે દ્રષ્ટિ વિમુખ અસદ્ગુરુને દૃઢ કરે. નિજમાનાર્થે મુખ્ય ૨૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	પ્રત્યક્ષ સદ્‌ગુરુયોગમાં, વર્તે દૃષ્ટિ વિમુખ; અસદ્‌ગુરુને દૃઢ કરે, નિજમાનાર્થે મુખ્ય. ૨૬	GUJARATI
२. संस्कृत	प्रत्यक्षसद्गुरोर्योगे कुर्याद् दृष्टिविमुखताम् । योऽसद्गुरूं द्रढीकुर्यान्निजमानाय मुख्यतः ॥२६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	प्रत्यक्ष सद्गुरु योग में, वर्त्ते दृष्टि विरुद्ध । असद्गुरू को दृढ़ करे, निज मानार्थे मुग्ध ॥२६॥	HINDI
४. मराठी	प्रत्यक्ष सुगुरूयोगे, वागे दृष्टि करूनि विन्मुख । कुगुरूते दृढ करुनी निजमानार्थासि होइ सन्मुख ॥२६॥	MARATHI
५. बंगला	প্রত্যক্ষ সদ্গুরু যোগে, করে দৃষ্টি বিমুখ । অসদ্গুরুতে দৃঢ আস্থা, নিজ মানার্থে মুগ্ধ ॥ ২৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಯೋಗಮಾಂ, ವರ್ತೇ ದೃಷ್ಟಿ ವಿಮುಖ್ । ಅಸದ್ಗುರುನೇ ದೃಢ ಕರೇ, ನಿಜ್‌ಮಾನಾರ್ಥೇ ಮುಖ್ಯ ॥26॥	KANNADA
. अंग्रेजी	Even in presence of true teachers, The bigot takes the perverse side; Confirms his former false preachers, To mostly gratify his pride. 26	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દેવાદિ ગતિ ભંગમાં, જે સમજે શ્રુતજ્ઞાન, માને નિજમત વેષનો, આગ્રહ મુક્તિનિદાન. ૨૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	દેવાદિ ગતિ ભંગમાં, જે સમજે શ્રુતજ્ઞાન; માને નિજ મત વેષનો, આગ્રહ મુક્તિ નિદાન. ૨૭	GUJARATI
२. संस्कृत	देवादिगतिभङ्गेषु जानीयात् श्रुतज्ञानताम् । मन्यते निजवेषं यो मुक्तिमार्गस्य कारणम् ॥२७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	देवादिक गति भंग में, जो समझे श्रुतज्ञान । माने निजमत-भेष को, आग्रह मुक्ति निदान ॥२७॥	HINDI
४. मराठी	देवादिकगति ऐशा, ज्ञानाला मानि जो श्रुतज्ञान । मानी निजमतवेषा, साधन निजमुक्तिलाच ते छान ॥२७॥	MARATHI
५. बंगला	দেবলোকাদি গতিভংগে, যে বোঝে শ্রুত জ্ঞান । নিজ মান্য মত বেশের, আগ্রহ মুক্তি নিদান ॥ ২৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ದೇವಾದಿ ಗತಿ ಭಂಗ್‌ಮಾಂ, ಜೇ ಸಮ್‌ಜೇ ಶ್ರುತ್‌ಜ್ಞಾನ್ । ಮಾನೇ ನಿಜ್‌ಮತ್‌ವೇಷನೋ, ಆಗ್ರಹ ಮುಕ್ತಿ ನಿದಾನ್ ॥27॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Celestial abodes, universal lores, He takes for inherent knowledge; Secterian forms and creed adores, Believing cause of final stage. 27	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	લહ્યું સ્વરૂપ ન વૃત્તિનું, ગ્રહ્યું વ્રત અભિમાન ગ્રહે નહીં પરમાર્થને, લેવા લૌકિક માન. ૨૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	લહ્યું સ્વરૂપ ન વૃત્તિનું, ગ્રહ્યું વ્રત અભિમાન; ગ્રહે નહીં પરમાર્થને, લેવા લૌકિક માન. ૨૮	GUJARATI
२. संस्कृत	अप्राप्ते लक्षणे वृत्तेर्वृत्तिमत्त्वाभिमानिता । परमार्थं न विन्देद् यो लोकपूजार्थमात्मनः ॥२८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	पायो स्वरूप न वृत्ति को, धायो व्रत-अभिमान । ग्रहे नहीं परमार्थ को, प्रलुब्ध लौकिक-मान ॥२८॥	HINDI
४. मराठी	व्रतरूप न ते कळतां, अभिमाने आपणास मानि व्रती । परमार्था न वरीतो, लौकिक मानास इच्छुनी चित्ती ॥२८॥	MARATHI
. बंगला	স্বরূপ বৃত্তি প্রাপ্ত নাই, গৃহিত ব্রতাভিমান । পাবে না সে পরমার্থ মার্গ, প্রলুব্ধ লৌকিক মান ॥ ২৮ ॥	BENGALI
कन्नड़	ಲಹ್ಯುಂ ಸ್ವರೂಪ್ ನ ವೃತ್ತಿನುಂ, ಗ್ರಹ್ಯುಂ ವ್ರತ್ ಅಭಿಮಾನ್ । ಗ್ರಹೇ ನಹೀಂ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ಲೇವಾ ಲೌಕಿಕ್ ಮಾನ್ ॥28॥	KANNADA
ंग्रेजी	Is proud of vows, ignorant all, Of mental yearning for world-fame; He does not heed to inner call, Thus loses chance, remains the same. 28	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અથવા નિશ્ચય નય ગ્રહે, માત્ર શબ્દની માંય, લોપે સદ્વ્યવહારને, સાધન રહિત થાય. ૨૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અથવા નિશ્ચય નય ગ્રહે, માત્ર શબ્દની માંય; લોપે સદ્વ્યવહારને, સાધન રહિત થાય. ૨૯	GUJARATI
२. संस्कृत	यः शुष्कः शब्दमात्रेण मन्येत निश्चयं नयम् । सद्व्यवहारमालुम्पेद् गच्छेच्च हेतुहीनताम् ॥२९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अथवा निश्चय-नय ग्रहे, शब्द मात्र नहिं भाव । लोपे सद्व्यवहार को, तजि सत्साधन नाव ॥२९॥	HINDI
४. मराठी	अथवा निश्चयनय वरि, परि केवळ शुष्कशब्दमात्रांत । सद्व्यवहारा लोपवि, तैसा साधनरहित तो होत ॥२९॥	MARATHI
५. बंगला	অথবা নিশ্চয় নয়ে কথন, শব্দ মাত্র নাহি ভাব । সদ্ব্যবহার লুপ্ত করে, সাধন রহিত হয় ॥ ২৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಥವಾ ನಿಶ್ಚಯ್ ನಯ್ ಗ್ರಹೇ, ಮಾತ್ರ ಶಬ್ದನೀ ಮಾಂಯ್ । ಲೋಪೇ ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರನೇ, ಸಾಧನ್ ರಹಿತ್ ಥಾಯ್ ॥29॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Or talks of original state, Of souls, refutes practical ways; Lip-wisdom is not heaven's gate, Without true means, he wastes his days. 29	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જ્ઞાનદશા પામે નહીં, સાધનદશા ન કાંઈ. પામે તેનો સંગ જે, તે બૂડે ભવમાંહી. ૩૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જ્ઞાનદશા પામે નહીં, સાધનદશા ન કાંઈ; પામે તેનો સંગ જે, તે બૂડે ભવમાંહી. ૩૦	GUJARATI
२. संस्कृत	ज्ञानावस्थां न यः प्राप्तस्तथा साधनसद्दशाम् । कुर्वाणिस्तेन संगं ना बुडेत् संसारसागरे ॥३०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ज्ञानदशा पायी नहीं, साधनदशा न अंक । पावे ताका संग जो, सो डूबत भव-पंक ॥३०॥	HINDI
४. मराठी	ज्ञानावस्था तैशीं झाली साधनदशा न ज्या प्राप्त । ऐशांची संगति ज्या, ते जीव बुडति भवार्णवी सत्य ॥३०॥	MARATHI
५. बंगला	জ্ঞান দশার প্রাপ্তি নাই, সাধন দশাও তাই । তাহার যে সংগতি করিবে, ভব সমুদ্রে ডুবে যায় ॥ ৩০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜ್ಞಾನ್‌ದಶಾ ಪಾಮೇ ನಹೀಂ, ಸಾಧನ್‌ದಶಾ ನ ಕಾಂಈ । ಪಾಮೇ ತೇನೋ ಸಂಗ್ ಜೇ, ತೇ ಬುಡೇ ಭವ್ ಮಾಂಹಿ ॥30॥	KANNADA
अंग्रेजी	**He who follows one unduly, Not expert in true soul-notion; Neither practising it truly, Is drowned in his vast world-ocean. 30**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	એ પણ જીવ મતાર્થમાં, નિજમાનાદિ કાજ. પામે નહિ પરમાર્થને, અન અધિકારીમાં જ. ૩૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	એ પણ જીવ મતાર્થમાં, નિજમાનાદિ કાજ; પામે નહિ પરમાર્થને, અન - અધિકારીમાં જ. ૩૧	GUJARATI
२. संस्कृत	मतार्थी जीव एषोऽपि स्वीयमानादिहेतुना । प्राप्नुयान्न परं तत्त्वमनधिकारिकोटिगः ॥३१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	यह भी जीव मतार्थ में, निज मानादिक हेतु । पावे नहीं परमार्थ को, अन-अधिकारी केतु ॥३१॥	HINDI
४. मराठी	तो पण जीव मतार्थी ज्या निजमानादि हेतु असतात । जगी परमार्थ न लाघे तेणे अधिकारी त्या न गणितात ॥३१॥	MARATHI
५. बंगला	সে জীব পড়ে মত্তার্থে, নিজ মানার্থি মাত্র ! পরমার্থ প্রাপ্তি অপ্রাপ্য, অনধিকারী পাত্র ॥ ৩১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಏ ಪಣ್ ಜೀವ್ ಮತಾರ್ಥಮಾಂ, ನಿಜ್‌ಮಾನಾದಿ ಕಾಜ್ । ಪಾಮೇ ನಹಿ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ಅನ್ ಅಧಿಕಾರೀಮಾಂ ಜ ॥31॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	**For one's prestige and selfishness,** **If one lets his ideals go;** **Consider that too foolishness,** **The bigot he unfit also. 31**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	નહિ કષાય ઉપશાંતતા, નહિ અંતર વૈરાગ્ય, સરળપણું ન મધ્યસ્થતા, એ મતાર્થી દુર્ભાગ્ય. ૩૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	નહિ કષાય ઉપશાંતતા, નહિ અંતર વૈરાગ્ય; સરળપણું ન મધ્યસ્થતા, એ મતાર્થી દુર્ભાગ્ય. ૩૨	GUJARATI
२. संस्कृत	कषायोपशमो नैव नान्तर्विरक्तिमत् तथा । सरलत्वं न माध्यस्थ्यं तद् दौर्भाग्यं मतार्थिनः ॥३२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	नहिं कषाय उपशांतता, नहिं अंतर्वैराग्य । सरलता न मध्यस्थता, यह मतार्थी दुर्भाग्य ॥३२॥	HINDI
४. मराठी	उपशम कषाय झाले, नाही वैराग्य अंतरी ज्याचे । सरलत्व न माध्यस्थ्यहि, दौर्भाग्यचि हे मतार्थिंचे साचे ॥३२॥	MARATHI
५. बंगला	নাহি কষায়ের উপশান্ততা, নাহি অন্তর বৈরাগ্য । নাহি সরলতা ও মধ্যস্থতা, এহি মতার্থি দুর্ভাগ্য ॥ ৩২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ನಹಿ ಕಷಾಯ್ ಉಪ್‌ಶಾಂತತಾ, ನಹಿ ಅಂತರ್ ವೈರಾಗ್ಯ । ಸರಳ್‌ಪಣುಂ ನ ಮಧ್ಯಸ್ಥತಾ, ಏ ಮತಾರ್ಥಿ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ॥32॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Controls no passions and the heart Contains no unattachment true; No frankness and no open heart, Unfortunate that bigot too. 32	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	લક્ષણ કહ્યાં મતાર્થીનાં, મતાર્થ જાવા કાજ, હવે કહું આત્માર્થીનાં, આત્મઅર્થ સુખસાજ. ૩૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	લક્ષણ કહ્યાં મતાર્થીનાં, મતાર્થ જાવા કાજ; હવે કહું આત્માર્થીનાં, આત્મ-અર્થ સુખસાજ. ૩૩	GUJARATI
२. संस्कृत	मतार्थिलक्षणं प्रोक्तं मतार्थत्यागहेतवे । आत्मार्थिलक्षणं वक्ष्येऽधुनाऽऽत्मसुखहेतवे ॥३ ३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	लक्षण कहे मतार्थी के, मतार्थ निरसन हेतु । कहुं अब आत्मार्थी के, आत्म अर्थ सुख-सेतु ॥३३॥	HINDI
४. मराठी	मतार्थी लक्षण कथिले, व्हावा त्याचा म्हणोनि रे त्याग । आत्मार्थी लक्षणाते कथितो असतात जे सुखा मार्ग ॥३३॥	MARATHI
५. बंगला	লক্ষণ কহিলাম মতার্থীর, মতার্থ নিবারণ হেতু । এখন কহিতেছি আত্মার্থীর, আত্ম অর্থ সুখ সেতু ॥ ৩৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಲಕ್ಷಣ್ ಕಹ್ಯಾಂ ಮತಾರ್ಥೀನಾಂ, ಮತಾರ್ಥ್ ಜಾವಾ ಕಾಜ್ । ಹವೇ ಕಹುಂ ಅತ್ಮಾರ್ಥೀನಾಂ, ಅತ್ಮ-ಅರ್ಥ ಸುಖ್ ಸಾಜ್ ॥33॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The bigot's badges thus described, To give up bigotry for good; Soul-seeker's virtues now prescribed, Are for attaining supreme good. 33	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્મજ્ઞાન ત્યાં મુનિપણું, તે સાચા ગુરુ હોય, બાકી કુળ ગુરુ કલ્પના, આત્માર્થી નહિ જોય. ૩૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્માર્થી લક્ષણ : આત્મજ્ઞાન ત્યાં મુનિપણું, તે સાચા ગુરુ હોય; બાકી કુળગુરુ કલ્પના, આત્માર્થી નહિ જોય. ૩૪	GUJARATI
२. संस्कृत	आत्मार्थी लक्षणम् : आत्मज्ञानं भवेद् यत्र तत्रैव गुरुता ऋता । कुलगुरोः कल्पना ह्यन्या एवमात्मार्थिको मतः ॥३४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मार्थी लक्षण : आत्मज्ञान सह साधुता वे सच्चे गुरू संत । तजे अन्य गुरू-कल्पना, आत्मार्थी गुणवंत ॥३४॥	HINDI
४. मराठी	आत्मार्थी-लक्षण : आत्मज्ञानहि जेथें, मुनित्व तेथेंचि तो गुरु सत्य । आत्मार्थी जन मानी, बाकी गुरु कल्पनाच ती फक्त ॥३४॥	MARATHI
५. बंगला	आत्मार्थी लक्षण: আত্মজ্ঞান সহ সাধুতা, সেই হয় সদ্‌গুরু সন্ত । ত্যজিবে অন্য গুরু কল্পনা, আত্মার্থী গুণবন্ত ॥ ৩৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆತ್ಮಾರ್ಥಿ ಲಕ್ಷಣ :- ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ್ ತ್ಯಾಂ ಮುನಿಪಣುಂ, ತೇ ಸಾಚಾ ಗುರು ಹೋಯ್ । ಬಾಕೀ ಕುಳ್‌ಗುರು ಕಲ್ಪನಾ, ಆತ್ಮಾರ್ಥೀ ನಹಿ ಜೋಯ್ ॥34॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Characteristics of a self-seeker : Sainthood is there where's true self-knowledge, Soul-seekers follow such true Teachers; Not family priests or one who plays, On worldly stage the part of preachers. 34	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુપ્રાપ્તિનો, ગણે પરમ ઉપકાર, ત્રણે યોગ એકત્વથી, વર્તે આજ્ઞાધાર. ૩૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુપ્રાપ્તિનો, ગણે પરમ ઉપકાર; ત્રણે યોગ એકત્વથી, વર્તે આજ્ઞાધાર. ૩૫	GUJARATI
२. संस्कृत	प्रत्यक्षसद्गुरूप्राप्तेर्विन्देदुपकृतिं पराम् । योगत्रिकेन एकत्वाद् वर्तेताऽऽज्ञापरो गुरोः ॥३५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	प्रत्यक्ष सद्गुरू प्राप्ति को, गिनत परम उपकार । मन वच तन एकत्वसों, वर्ते आज्ञाधार ॥३५॥	HINDI
४. मराठी	प्रत्यक्ष सद्गुरूच्या गणतो प्राप्तीस थोर उपकार । मनवचने, कायेने, आज्ञेच्या वागतोहि अनुसार ॥३५॥	MARATHI
५. बंगला	প্রত্যক্ষ সদ্গুরু প্রাপ্তি, ঘরে পরম উপকার । মন বচন কায় একত্ব করি, বর্তে আজ্ঞাধার ॥ ৩৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಪ್ರಾಪ್ತಿನೋ, ಗಣೇ ಪರಮ್ ಉಪ್‌ಕಾರ್ । ತ್ರಣೇ ಯೋಗ್ ಏಕತ್ವಥೀ, ವರ್ತೇ ಆಜ್ಞಾಧಾರ್ ॥35॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The company of the Teacher true, Directly does the greatest good; Soul-seekers all accept this view, Complete obedience understood. 35	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	એક હોય ત્રણ કાળમાં, પરમારથનો પંથ. પ્રેરે તે પરમાર્થને, તે વ્યવહાર સમંત. ૩૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	એક હોય ત્રણ કાળમાં, પરમારથનો પંથ; પ્રેરે તે પરમાર્થને, તે વ્યવહાર સમંત. ૩૬	GUJARATI
२. संस्कृत	त्रिषु कालेषु एकः स्यात् परमार्थपथो ध्रुवम् । प्रेरयेत् परमार्थं तं ग्राह्यो व्यवहार आमतः ॥३६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	एकहि होय त्रिकाल में, परमारथ को पंथ । प्रेरक उस परमार्थ को, सो व्यवहार समंत ॥३६॥	HINDI
४. मराठी	तीन्ही काली एकचि, आहे परमार्थ पंथ सामान्य । प्रेरी परमार्थाला, होइ व्यवहार ग्राह्य तो नान्य ॥३६॥	MARATHI
५. बंगला	একই হয় ত্রিকালে, পরমার্থের পথ । পরমার্থে প্রেরিত করে, তিনি ব্যবহার সমন্ত ॥ ৩৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಏಕ್ ಹೋಽಯ್ ತ್ರಣ್ ಕಾಳಮಾಂ, ಪರಮಾರ್ಥನೋಽ ಪಂಥ್ । ಪ್ರೇಽರೇಽ ತೇಽ ಪರಮಾರ್ಥನೇಽ, ತೇಽ ವ್ಯವಹಾರ್ ಸಮಂತ್ ॥36॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The path of perfection is the same, In all times past, present, future; Its path practical worth the name, Acceptable if helps soul-nature. 36	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	એમ વિચારી અંતરે, શોધે સદ્ગુરુયોગ, કામ એક આત્માર્થનું. બીજો નહિ મનરોગ. ૩૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	એમ વિચારી અંતરે, શોધે સદ્ગુરુ યોગ; કામ એક આત્માર્થનું, બીજો નહિ મન રોગ. ૩૭	GUJARATI
२. संस्कृत	अन्तरेवं समालोच्य शोधयेत् सद्गुरोर्युजिम् । कार्यमात्मार्थमेकं तद् नापरा मानसी रूजा ॥३७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ऐसे दृढ़ श्रद्धानतें, शोधे सद्गुरु योग । काम एक आत्मार्थ को, अवर नहीं मन-रोग ॥३७॥	HINDI
४. मराठी	ऐसा विचार चित्ती करुनी शोधीच सद्गुरूयोग । आत्मार्थ्या कार्यैकचि त्याच्या दुसरा मनी नसे रोग ॥३७॥	MARATHI
५. बंगला	এই অন্তরে শ্রদ্ধা, হৃদে খুঁজবে সদ্গুরু যোগ । কাম্য এক আত্মার্থ, নাহি অন্য মন রোগ ॥ ৩৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಏಮ್ ವಿಚಾರೀ ಅಂತರೇ, ಶೋಧೇ ಸದ್ಗುರು ಯೋಗ್ । ಕಾಮ್ ಏಕ್ ಆತ್ಮಾರ್ಥನುಂ, ಬೀಜೋ ನಹಿ ಮನ್‌ರೋಗ್ ॥37॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Determines thus and tries to find, The proximity of true Teachers; No ideal else that eats the mind, The soul alone for all soul-seekers. 37	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ, ભવે ખેદ પ્રાણીદયા, ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ. ૩૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ; ભવે ખેદ પ્રાણીદયા, ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ. ૩૮	GUJARATI
२. संस्कृत	उपशान्तिः कषायाणां निर्वाणे केवलं गृधिः । भवे खेदो दया सत्त्वे तत्राऽऽत्मार्थत्वसंगतिः ॥३८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कषाय की उपशांतता, मात्र मोक्ष अभिलाष । भवे-खेद प्राणी-दया, तहँ आत्मार्थ निवास ॥३८॥	HINDI
४. मराठी	ज्यानी कषाय हरिले, बनले जे एकमात्र मोक्षार्थी । सत्त्वी प्रेमा करिती, संसारीं खिन्न तेचि आत्मार्थी ॥३८॥	MARATHI
५. बंगला	কষায়ের উপশান্ততা, মাত্র মোক্ষের অভিলাষ । ভবে খেদ প্রাণী দয়া, তত্র আত্মার্থ নিবাস ॥ ৩৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕಷಾಯ್‌ನೀ ಉಪ್‌ಶಾಂತ್‌ತಾ, ಮಾತ್ರಮೋಕ್ಷ್ ಅಭಿಲಾಷ್ । ಭವೇ ಖೇದ್, ಪ್ರಾಣೀದಯಾ, ತ್ಯಾಂ ಆತ್ಮಾರ್ಥ್ ನಿವಾಸ್ ॥3 8॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	See seekership in soul-compassion, Supression of all passions four; The hope of only liberation, Dejection of such rebirth-tour. 38	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દશા ન એવી જ્યાં સુધી, જીવ લહે નહિ જોગ, મોક્ષમાર્ગ પામે નહીં, મટે ન અંતરરોગ. ૩૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	દશા ન એવી જ્યાં સુધી, જીવ લહે નહિ જોગ; મોક્ષમાર્ગ પામે નહીં, મટે ન અંતર રોગ. ૩૯	GUJARATI
२. संस्कृत	एतादृशीं दशां यावद् योग्यां जीवो लभेत न । मुक्तिमार्गं न प्राप्नोति तावच्चाऽस्त्यान्तरी रूजा ॥३९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ऐसी नहिं सत्पात्रता, तबलों जीव अयोग्य । मोक्षमार्ग पावे नहीं, मिटे न अंतर-रोग ॥३९॥	HINDI
४. मराठी	जोवर दशा न ऐशी, ना कधिं लाघे जिवास तो योग । मुक्तिमार्ग न लाघे तोवर त्याचा मिटे न हृद्रोग ॥३९॥	MARATHI
५. बंगला	নাহি এরূপ সৎপাত্রতা, তাবৎ জীব অযোগ্য । মোক্ষ মার্গ নাহি পায়, মিটিবেনা অন্তর রোগ ॥ ৩৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ದಶಾ ನ ಏವೀ ಜ್ಯಾಂ ಸುಧೀ, ಜೀವ್ ಲಹೇ ನಹಿ ಜೋಗ್ । ಮೋಕ್ಷ್‌ಮಾರ್ಗ್ ಪಾಮೇ ನಹೀ, ಮಟೇ ನ ಅಂತರ್ ರೋಗ್ ॥39॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Unless one reaches such a state, No company of teachers good; Nor soul-suffering gets a gate, Cannot attain the freedom-road. 39	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આવે જ્યાં એવી દશા, સદ્ગુરુબોધ સુહાય, તે બોધે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે સુખદાય. ૪૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આવે જ્યાં એવી દશા, સદ્‌ગુરુબોધ સુહાય; તે બોધે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે સુખદાય. ૪૦	GUJARATI
२. संस्कृत	स्यादीदृशी दशा यत्र सद्गुरूर्बोधपूर्विका । सद्विचारः तयाऽऽविस्स्यात् सुखदोऽदुःखदो नृणाम् ॥४०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आवे जब सत्पात्रता, परिणमतहि सद्बोध । प्रगटे सुखदायक महा, सद्-विचारणा शोध ॥४०॥	HINDI
४. मराठी	जेथे दशा अशी ये, गुरू बोधाचाच होइ उपयोग । त्या बोधे सुखदायक, वा प्रगटे सद्विचार त्या योग्य ॥४०॥	MARATHI
५. बंगला	আসিবে যবে সৎ পাত্রতা, সুধাইবে সদ্গুরু বোধ । প্রকটায় সুখ মহা, সদ্বিচারণার শোধ ।। ৪০ ।।	BENGALI
६. कन्नड़	ಆವೇ ಜ್ಯಾಂ ಏವೀ ದಶಾ, ಸದ್ಗುರುಬೋಧ್ ಸುಹಾಯ್ । ತೇ ಬೋಧೇ ಸುವಿಚಾರ್ ಣಾ, ತ್ಯಾಂ ಪ್ರಗಟೇ ಸುಖ್ ದಾಯ್ ।।40।।	KANNADA
७. अंग्रेजी	While one comes, up to such a state, The sermon of the saint awakes The inner-thought, that is good fate, Soul-seeker's sleep so deep it breaks. 40	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જ્યાં પ્રગટે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે નિજજ્ઞાન. જે જ્ઞાને ક્ષય મોહ થઈ, પામે પદ નિર્વાણ. ૪૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જ્યાં પ્રગટે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે નિજજ્ઞાન; જે જ્ઞાને ક્ષય મોહ થઈ, પામે પદ નિર્વાણ. ૪૧	GUJARATI
२. संस्कृत	सद्विचारो भवेद् यत्र तत्राऽऽत्मतत्वप्रकाशनम् । तेन मोहं क्षयं नीत्वा प्राप्नुयान्निर्वृतिपदम् ॥४१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ज्यों प्रगटे सुविचारणा, त्यों प्रगटे निज-ज्ञान । जिस ज्ञाने हो मोह-क्षय, पावे पद निर्वाण ॥४१॥	HINDI
४. मराठी	सुविचारणा जिथे ही, प्रगटे तेथे खरे निजज्ञान । त्या ज्ञानाने मोहा हरिता लाघे तयास निर्वाण ॥४१॥	MARATHI
५. बंगला	প্রকটাইলে সুবিচারণা, উদিবে নিজ জ্ঞান । যে জ্ঞানে হবে মোহক্ষয়; পাইবে পদ নির্বাণ ॥ ৪১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜ್ಯಾ ಪ್ರಗಟೇ ಸುವಿಚಾರಣಾ, ತ್ಯಾಂ ಪ್ರಗಟೇ ನಿಜ್‌ಜ್ಞಾಅನ್ । ಜೇ ಜ್ಞಾನೇ ಕ್ಷಯ್ ಮೋಹ್ ಥಈ, ಪಾಮೇ ಪದ್ ನಿರ್ವಾಣ್ ॥41॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	With inner-thought, self-knowledge shines, That knowledge delusion roots out; The topmost state the seeker climbs, Thus gets the salvation, no doubt. 41	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ઉપજે તે સુવિચારણા, મોક્ષમાર્ગ સમજાય, ગુરુ શિષ્ય સંવાદથી, ભાખું ષટ્પદ આંહિ. ૪૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ઊપજે તે સુવિચારણા, મોક્ષમાર્ગ સમજાય; ગુરુશિષ્ય સંવાદથી, ભાખું ષટ્પદ આંહી. ૪૨	GUJARATI
२. संस्कृत	संभवेत् सद्विचारो यैः सुज्ञानं मुक्तिवर्त्म च । तानि वक्ष्ये पदानि षट् संवादे गुरू-शिष्ययोः ॥४२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	उत्पादक सुविचारणा, मोक्ष मारग नियंत्र । गुरू-शिष्य-संवाद मिस, कहुं षट्पदी-तंत्र ॥४२॥	HINDI
४. मराठी	उपजे सुविचार जयें, हा समजे मोक्षमार्गही सुलभ । कथितो संवादे त्या, गुरुशिष्यांच्या सहा पदी सुलभ ॥४२॥	MARATHI
५. बंगला	সুবিচারণার উদয়ে, মোক্ষ মার্গ সুনিয়ন্ত্র । গুরু শিষ্য সংবাদে, কহিব ষট্‌পদী তন্ত্র ॥ ৪২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಊಪಜೇ ತೇ ಸುವಿಚಾರಣಾ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಮಾರ್ಗ್ ಸಮ್‌ಜಾಯ್ । ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದಥೀ, ಭಾಖುಂ ಷಟ್ಪದ್ ಆಂಹಿ ॥42॥	KANNADA
अंग्रेजी	Six facts I say in his Gospel, A dialogue between the two; To stir the inner thought so well, For bringing home the path so true. 42	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્મા છે તે નિત્ય છે, છે કર્તા નિજકર્મ, છે ભોક્તા વળી મોક્ષ છે, મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ. ૪૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ષટ્પદનામકથન : 'આત્મા છે', 'તે નિત્ય છે', 'છે કર્તા નિજકર્મ'; 'છે ભોક્તા', વળી 'મોક્ષ છે', 'મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ' ૪૩	GUJARATI
२. संस्कृत	षट्पदनामकथन : जीवोऽस्ति स च नित्योऽस्ति कर्ताऽस्ति निजकर्मणः भोक्तास्ति च पुनर्मुक्तिर्मुक्त्युपायः सुदर्शनम् ॥४३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	षट्पदनामकथन : ग्रन्थ विषय 'आत्मा है', 'सो नित्य है', 'है कर्त्ता निज कर्म' । 'है भोक्ता' अरु 'मोक्ष है' 'मोक्षोपाय' सुधर्म ॥४३॥	HINDI
४. मराठी	षट्पदनामकथन : अस्तित्व असे आत्म्या, मोक्षा तद्धेतु तेवि सद्धर्मा । भोक्तृत्वाधीन आहे नित्यहि आत्मा स्वतंत्रनिजकर्मा ॥४३॥	MARATHI
५. बंगला	গ্রন্থের বিষয় আত্মা আছে সে নিত্য, সেই কর্ত্তা নিজ কর্ম । সেই ভোক্তা ও আছে, মোক্ষ উপায় সুধর্ম ॥ ৪৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಷಟ್ಪದ ನಾಮಕಥನ :- "ಆತ್ಮಾ ಛೇ" "ತೇ ನಿತ್ಯ ಛೇ", "ಛೇ ಕರ್ತಾ ನಿಜ್‌ಕರ್ಮ್"; "ಛೇ ಭೋಕ್ತಾ" ವಳೀ "ಮೋಕ್ಷ ಛೇ", "ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್ ಸುಧರ್ಮ್" ॥43॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Six tenets : The Soul exists, see it eternal, Accepts bondage, receives the fruit; It can be free, take means devotional, Ignorance is the bondage-root. 43	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ષટ્ સ્થાનક સંક્ષેપમાં, ષટ્ દર્શન પણ તેહ, સમજાવા પરમાર્થને, કહ્યાં જ્ઞાનિએ એહ. ૪૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ષટ્સ્થાનક સંક્ષેપમાં, ષટ્દર્શન પણ તેહ; સમજાવા પરમાર્થને, કહ્યાં જ્ઞાનીએ એહ. ૪૪	GUJARATI
२. संस्कृत	षट्स्थानीयं समासेन दर्शनानि षडुच्यते । (षड्दर्शन्यपि उच्यते) प्रोक्ता सा ज्ञानिभिर्ज्ञातुं परं तत्त्वं धरास्पृशाम् ॥४४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	षट् स्थानक संक्षेप में, षट् दर्शन भी येहि । समझ हेतु परमार्थ को, कहे जिनराज विदेहि ॥४४॥	HINDI
४. मराठी	षट्स्थानक संक्षेपे; कथिली षट्दर्शनेच ती जाणा । परमार्था समजाया कथिली कविनीहि येथ लोकांना ॥४४॥	MARATHI
५. बंगला	সংক্ষেপে ষট্‌স্থানক এই, ষট্ দর্শনও তাহাই । পরমার্থ বুঝাইবার, জ্ঞানীর কথন ইহাই ॥ ৪৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಷಟ್‌ಸ್ಥಾನಕ್ ಸಂಕ್ಷೇಪಮಾಂ, ಷಟ್‌ದರ್ಶನ್ ಪಣ್ ತೇಹ್ । ಸಮ್‌ಜಾವಾ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ಕಹ್ಯಾಂ ಜ್ಞಾನೀಏ ಏಹ್ ॥44॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Six subjects or six schools of thought, Are here described as seers great; In abstract scriptures strictly taught, For understanding soul concrete. 44	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	નથી દષ્ટિમાં આવતો, નથી જણાતું રૂપ, બીજો પણ અનુભવ નહીં, તેથી ન જીવસ્વરૂપ. ૪૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	(૧) શંકા-શિષ્ય ઉવાચ : નથી દષ્ટિમાં આવતો, નથી જણાતું રૂપ; બીજો પણ અનુભવ નહીં, તેથી ન જીવસ્વરૂપ. ૪૫	GUJARATI
२. संस्कृत	शंका-शिष्य उवाच : अदृश्यत्वादरूपित्वाज्जीवो नास्त्येव भेदभाक् । अनुभूतेरगम्यत्वान्नृशङ्कत्येव केवलम् (नृशङ्कत्येव भो गुरो !) ॥४५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शंका-शिष्य उवाच : दृष्टिसों दिखता नहीं, ज्ञात ना होवे रूप । स्पर्शादिक अनुभव नहीं, तातें न आत्म-स्वरूप ॥४५॥	HINDI
४. मराठी	शंका १ ली : न दिसे दृष्टिते वा कळे न रूपहि कसेच ते त्याचे । दुसरा पण अनुभव ना तेव्हां नास्तित्व होय आत्म्याचे ।।४५।।	MARATHI
५. बंगला	শঙ্কা—শিষ্য উবাচ দৃষ্টিতে দৃশ্যমান নাই, জ্ঞান না হয়ে রূপ । স্পর্শাদির অনুভব নাই, তাতে নাই আত্ম স্বরূপ ॥ ৪৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	೧. ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ :- ನಥೀ ದೃಷ್ಟಿಮಾಂ ಆವತೋ, ನಥೀ ಜಣಾತುಂ ರೂಪ್ । ಬೀಜೋ ಪಣ್ ಅನುಭವ್ ನಹೀಂ, ತೇಥೀ ನ ಜೀವ್‌ಸ್ವರೂಪ್ ॥45॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Doubts of disciple : The pupil doubts the soul's existence, Is out of sight, its form unknown; In any way no experience, No-where is soul, cannot be shown. 45	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અથવા દેહ જ આતમા, અથવા ઇન્દ્રિય પ્રાણ, મિથ્યા જુદો માનવો, નહીં જુદું એંધાણ. ૪૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અથવા દેહ જ આતમા, અથવા ઈન્દ્રિય પ્રાણ; મિથ્યા જુદો માનવો, નહીં જુદું એંધાણ. ૪૬	GUJARATI
२. संस्कृत	देह एव वा जीवोऽस्ति प्राणरूपोऽथवा स च । इन्द्रियात्मा तथा मन्यो नैवं भिन्नो ह्यलक्षण: ॥४६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अथवा देह हि आतमा, किंवा इन्द्रिय प्राण । मिथ्या है भिन्न मान्यता, मिलत न भिन्न निशान ॥४६॥	HINDI
४. मराठी	अथवा देहच आत्मा प्राणेंद्रियरूप होय तो काय । ना त्या दुसरे लक्षण मिथ्या तरि भिन्न मानणे होय ॥४६॥	MARATHI
५. बंगला	অথবা দেহই আত্মা, কিংবা ইন্দ্রিয় প্রাণ । মিথ্যা ভিন্ন মান্যতা, মেলে না ভিন্ন নিশান ॥ ৪৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಥವಾ ದೇಹ್ ಜ ಆತ್ಮಾ, ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯ್ ಪ್ರಾಣ್ । ಮಿಥ್ಯಾ ಜೂದೋ ಮಾನವೋ, ನಹಿ ಜೂದುಂ ಏಂಧಾಣ ॥46॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The body senses or the breath, Can be the soul, all else is false; How one can know the soul ere death ? No clear signs I see as walls. 46	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	વળી જો આત્મા હોય તો, જણાય તે નહિ કેમ? જણાય જો તે હોય તો, ઘટ પટ આદિ જેમ. ૪૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	વળી જો આત્મા હોય તો, જણાય તે નહિ કેમ ? જણાય જો તે હોય તો, ઘટ પટ આદિ જેમ. ૪૭	GUJARATI
२. संस्कृत	यदि स्याद् भेदवान् जीवोऽनुभूयेत कथं न हि ? यदस्ति सकलं तत् तु ज्ञायते कच-काचवत् ॥४७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अरू होवे यदि आतमा, काहे न प्रगट लखात ? लखाय जो होवे यथा, घट पटादि विख्यात ॥४७॥	HINDI
४. मराठी	जरि तो आत्मा आहे भिन्नचि तो कां न दृष्टिते दिसतो ? हे घटपटादि जेवी, दिसती असताच का न तो दिसतो ॥४७॥	MARATHI
५. बंगला	যদি হয় আত্মা, কেন না প্রকট দেখায় । যেমন ঘট পটাদি, প্রত্যক্ষ রূপ দর্শায় ॥ ৪৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ವಳೀ ಜೋ ಆತ್ಮಾ ಹೋಯ್ ತೋ, ಜಣಾಯ್ ತೇ ನಹಿ ಕೇಮ್ ? ಜಣಾಯ್ ಜೋ ತೇ ಹೋಯ್ ತೋ, ಘಟ್ ಪಟ್ ಆದಿ ಜೇಮ್ ॥47॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If there's the soul, why it's not known ? As pots and clothes, it should be seen; If there is soul's existence own, Arguments mine are true, I mean. 47	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	માટે છે નહિં આતમા, મિથ્યા મોક્ષ ઉપાય, એ અંતર શંકા તણો, સમજાવો સદુપાય. ૪૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	માટે છે નહિ આત્મા, મિથ્યા મોક્ષ ઉપાય; એ અંતર શંકા તણો, સમજાવો સદુપાય. ૪૮	GUJARATI
२. संस्कृत	अरेऽतो नैव आत्माऽस्ति ततो मुक्तिप्रथा वृथा । एनामाभ्यन्तरीं रेकामुत्कीलय प्रभो ! प्रभो ! ॥४८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	तातें नहिं है आतमा, मिथ्या मोक्ष-उपाय । यह अंतर-शंका हरो, तरनतारन गुरूराय ! ॥४८॥	HINDI
४. मराठी	ह्यापरि आत्माच नसे तेव्हां मुक्तिप्रथाच होय वृथा । या अंतर्शंकेला निववाया मार्ग दावि तूं नाथा ! ।।४८।।	MARATHI
५. बंगला	অতএব নাহি আত্মা, মিথ্যা মোক্ষ উপায় । এই অন্তর শংকা করেন, সমাধান গুরুরায় ॥ ৪৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮಾಟೇ ಛೆ ನಹಿ ಆತ್ಮಾ, ಮಿಥ್ಯಾ ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್ । ಏ ಅಂತರ್ ಶಂಕಾ ತಣೋ, ಸಮ್‌ಜಾವೋ ಸದುಪಾಯ್ ॥48॥ ॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Thus there is no soul, futile all means- For freedom of the soul-of saints; Destroy my doubts by any means, To make my heart free from all taints. 48	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહસમાન, પણ તે બંને ભિન્ન છે, પ્રગટ લક્ષણે ભાન. ૪૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	(૨) સમાધાન-સદ્‌ગુરુ ઉવાચ : ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહસમાન; પણ તે બંને ભિન્ન છે, પ્રગટ લક્ષણે ભાન. ૪૯	GUJARATI
२. संस्कृत	समाधान-सद्‌गुरू उवाच : अध्यासाद् भासिता देह-देहिनोः समता न सा । तयोर्द्वयोः सुभिन्नत्वाल्लक्षणैः प्रकटैरहो ! ॥४९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	समाधान-सद्‌गुरु उवाच : भासत देहाध्याससों, आत्मा देह समान । किन्तु दोनों भिन्न है, लक्षण भिन्न प्रमाण ॥४९॥	HINDI
४. मराठी	समाधान : देहाध्यासे भासे आत्मा तुज देहसाच तो जगती । परि भिन्नहि ते दोघे, प्रगटचि त्या भिन्न लक्षणे असती ॥४९॥	MARATHI
५. बंगला	সমাধান—সদ্‌গুরু উবাচ দেহাধ্যাসে ভাসিত হয়, আত্মা দেহ সমান । কিন্তু উভয়ই ভিন্ন, লক্ষণ ভিন্ন প্রমাণ ॥ ৪৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಮಾಧಾನ - ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :- ಭಾಸ್ಯೋ ದೇಹಾಧ್ಯಾಸಥೀ, ಆತ್ಮಾ ದೇಹ್ ಸಮಾನ್ । ಪಣ್ ತೇ ಬನ್ನೇ ಭಿನ್ನ ಛೇ, ಪ್ರಕಟ ಲಕ್ಷಣೇ ಭಾನ್ ॥49॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Solution : The Teacher true does so explain, The body and the soul seen one; Distinct are both, the signs are plain, Remove body - infatutation. 49	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન, પણ તે બન્ને ભિન્ન છે, જેમ અસિ ને મ્યાન. ૫૦	ORIGINAL AUTHOR'S
૧. गुजराती	ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન; પણ તે બંને ભિન્ન છે, જેમ અસિ ને મ્યાન. ૫૦	GUJARATI
२. संस्कृत	अध्यासाद् भासिता देह-देहिनोः समता न सा । तयोर्द्वयोः सुभिन्नत्वादसिकोशायते ध्रुवम् ॥५०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	भासत देहाध्याससों, आत्मा देह समान । किन्तु दोनों भिन्न हैं, ज्यों खड्ग अरु म्यान ॥५०॥	HINDI
४. मराठी	देहाध्यासे भासे आत्मा जरि देहसाच तुज जाण । परि भिन्नहि ते दोघे जेवी तलवार आणि ती म्यान ॥५०॥	MARATHI
. बंगला	দেহাধ্যাসে দেখাইতেছে, আত্মা দেহ সমান । কিন্তু উভয়ের ভিন্নতা, যথা খড়্গ ও মিয়ান ॥ ৫০ ॥	BENGALI
कन्नड़	ಭಾಸ್ಯೋ ದೇಹಾಧ್ಯಾಸ್‌ಥೀ, ಆತ್ಮಾ ದೇಹ್ ಸಮಾನ್ । ಪಣ್ ತೇ ಬನ್ನೇ ಭಿನ್ನ ಛೇ, ಜೇಮ್ ಅಸಿ ನೇ ಮ್ಯಾನ್ ॥50॥	KANNADA
ंग्रेजी	The body and the soul seen one, Distinct are both, but this deceives; Alone the body-infatuation, Distinct are both as swords and sheaths. 50	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જે દ્રષ્ટા છે દૃષ્ટિનો, જે જાણે છે રૂપ, અબાધ્ય અનુભવ જે રહે, તે છે જીવસ્વરૂપ. ૫૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જે દ્રષ્ટા છે દૃષ્ટિનો, જે જાણે છે રૂપ; અબાધ્ય અનુભવ જે રહે, તે છે જીવસ્વરૂપ. ૫૧	GUJARATI
२. संस्कृत	दृष्टेर्द्रष्टाऽस्ति यो वेत्ति, रूपं सर्वप्रकारगम् । भात्यबाध्याऽनुभूतिर्या साऽस्ति जीवस्वरूपिका ॥५१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जो दृष्टा है दृष्टि को, जो जानत है रूप । अबाध्य अनुभव जो रहत, सो है आत्म-स्वरूप ॥५१॥	HINDI
४. मराठी	दृष्टिचा जो द्रष्टा आहे जो सर्व जाणिता रूप । अबाध्य अनुभव ज्याते राहे, आहेच ते जीवस्वरूप ॥५१॥	MARATHI
५. बंगला	যিনি দ্রষ্টা দৃষ্টির; যিনি জানেন রূপ । অবাধ্য অনুভব থাকে, সেই জীবাত্মার স্বরূপ ॥ ৫১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೇ ದ್ರಷ್ಟಾ ಛೇ ದೃಷ್ಟಿನೋ, ಜೇ ಜಾಣೇ ಛೇ ರೂಪ್ । ಅಬಾಧ್ಯ ಅನುಭವ್ ಜೇ ರಹೇ, ತೇ ಛೇ ಜೀವ್ ಸ್ವರೂಪ್ ॥5 1॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Ah ! one that sees the right and knows, Experiences one unconcealed; Indisputable sign that shows, The soul itself to all revealed. 51	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	છે ઈંદ્રિય પ્રત્યેકને, નિજ નિજ વિષયનું જ્ઞાન, પાંચ ઈંદ્રિના વિષયનું, પણ આત્માને ભાન. ૫૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	છે ઈન્દ્રિય પ્રત્યેકને, નિજ નિજ વિષયનું જ્ઞાન; પાંચ ઈન્દ્રિયના વિષયનું, પણ આત્માને ભાન. ૫૨	GUJARATI
२. संस्कृत	स्वस्वविषये संज्ञानं प्रतीन्द्रियं विभाति भोः ! परं तु तेषां सर्वेषां जागर्ति मानमात्मनि ॥५२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	है इन्द्रिय प्रत्येक को, स्व स्व विषय का ज्ञान। किन्तु पाँचों विषय का, ज्ञाता आत्मा जान ॥५२॥	HINDI
४. मराठी	प्रत्येक इन्द्रियाते निज निज विषयांचेच राहते ज्ञान। पंचेन्द्रिय विषयांचे आत्म्यासचि राहते परी भान ॥५२॥	MARATHI
. बंगला	প্রত্যেক ইন্দ্রিয়ের আছে, নিজ নিজ বিষয়ের জ্ঞান। কিন্তু পঞ্চ বিষয় ইন্দ্রিয়ের, আত্মার আছে ভান ॥ ৫২ ॥	BENGALI
कन्नड़	ಛೇ ಇಂದ್ರಿಯ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕನೇ, ನಿಜ್ ನಿಜ್ ವಿಷಯನುಂ, ಜ್ಞಾನ್ । ಪಾಂಚ್ ಇಂದ್ರೀನಾ ವಿಷಯನುಂ, ಪಣ್ ಆತ್ಮಾನೇ ಭಾನ್ ॥52॥	KANNADA
ंग्रेजी	Each sense has its-own subject-knowledge, The knowledge of all sense-subjects; The soul possesses, 'tis not strange, The ear hears, the soul rejects. 52	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દેહ ન જાણે તેહને, જાણે ન ઇંદ્રિ પ્રાણ, આત્માની સત્તાવડે તેહ પ્રવર્તે જાણ. ૫૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	દેહ ન જાણે તેહને, જાણે ન ઈન્દ્રિ, પ્રાણ; આત્માની સત્તા વડે, તેહ પ્રવર્તે જાણ. ૫૩	GUJARATI
२. संस्कृत	न तद् जानाति देहोऽयं नैव प्राणो न चेन्द्रियम् । सत्तया देहिनो देहे तत्प्रवृत्तिं निबोध रे ! ॥५३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	देह न जानत विषय को, जाने न इन्द्रिय प्राण । आत्मा की सत्ता लिए, होत विषय पहिचान ॥५३॥	HINDI
४. मराठी	देह न जाणे त्याते किंवा जाणी न इन्द्रिये प्राण । आत्म्याच्या सत्तेने परि सारे तेच चालती जाण ॥५३॥	MARATHI
५. बंगला	যাকে দেহও জানে না, জানে না ইন্দ্রিয় প্রাণ । আত্মার সত্তা বলে, হয়ে বিষয়ে জ্ঞান ॥ ৫৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ದೇಹ್ ನ ಜಾಣೇ ತೇಹನೇ, ಜಾಣೇ ನ ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಾಣ್ । ಆತ್ಮಾನೀ ಸತ್ತಾ ವಡೇ, ತೇಹ್ ಪ್ರವರ್ತೇ ಜಾಣ್ ॥53॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The body cannot know the soul, Nor senses, neither knows the breath; All do their deeds, if there's the soul, If it goes off, it is called death. 53	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	સર્વ અવસ્થાને વિષે, ન્યારો સદા જણાય, પ્રગટરૂપ ચૈતન્યમય, એ એંધાણ સદાય. ૫૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સર્વ અવસ્થાને વિશે, ન્યારો સદા જણાય; પ્રગટરૂપ ચૈતન્યમય, એ એંધાણ સદાય. ૫૪	GUJARATI
२. संस्कृत	योऽवस्थासु समस्तासु ज्ञायते भेदभाक् सदा । चेतनतामयः स्पष्टः स ह्यात्मा नान्यलक्षणः ॥५४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जाग्रत स्वप्न सुषुप्ति का, ज्ञाता भिन्न लखात । प्रगट रूप चैतन्यमय, सदा चिन्ह विख्यात ॥५४॥	HINDI
४. मराठी	या सर्वा स्थितिमध्ये जागृति स्वप्नात वेगळा दिसतो । चेतनमय तो स्पष्टचि होइ ना अन्य लक्षणी वा तो ॥५४॥	MARATHI
५. बंगला	জাগৃতি স্বপ্ন সুষুপ্তিতে, জ্ঞাত হয় ভিন্ন সদা । চৈতন্যময় প্রকট রূপে, লক্ষণ শাশ্বত সর্বদা ॥ ৫৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸರ್ವ್ ಅವ್‌ಸ್ಥಾನೇ ವಿಷೇ, ನ್ಯಾರೋ ಸದಾ ಜಣಾಯ್ । ಪ್ರಗಟ್‌ರೂಪ್ ಚೈತನ್ಯಮಯ್, ಏ ಏಂಧಾಣ್ ಸದಾಯ್ ॥54॥	KANNADA
अंग्रेजी	In all the states the soul separate, Is seen always as consciousness; Distinctive mark is accurate, To ascertain the souls presence. 54	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ઘટ, પટ આદિ જાણ તું, તેથી તેને માન, જાણનાર તે માન નહિ, કહિયે કેવું જ્ઞાન? ૫૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ઘટ, પટ આદિ જાણ તું, તેથી તેને માન; જાણનાર તે માન નહિ, કહીએ કેવું જ્ઞાન ? ૫૫	GUJARATI
२. संस्कृत	घटादिसर्व जानासि अतस्तन्मन्यसे शिशो ! । तं न जानासि ज्ञातारं तद् ज्ञानं ब्रूहि कीदृशम् ॥५५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जानत घट पट आदि तूं, तातें ताको मान । ज्ञाता को मानत नहीं, यह कैसो तुझ ज्ञान ? ॥५५॥	HINDI
४. मराठी	घटपट-आदि पदार्था जाणिसि मानिसि स्वतःच रे तू ना । ज्ञाता परि नेणसि तु काय म्हणावे तुझ्या अशा ज्ञाना ॥५५॥	MARATHI
५. बंगला	ঘট পট আদি জান তুমি, তাকে করিলে মান । জ্ঞাতা কে মানো না তুমি, এই কেমন তোমার জ্ঞান ॥ ৫৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಘಟ್,ಪಟ್ ಆದಿ ಜಾಣ್ ತುಂ, ತೇಥೀ ತೇನೇ ಮಾನ್ । ಜಾಣ್‌ನಾರ್ ತೇ ಮಾನ್ ನಹೀಂ, ಕಹೀಯೇ ಕೇವುಂ ಜ್ಞಾನ್ ? ।55।।	KANNADA
७. अंग्रेजी	You know the pots and clothes and all, Thus them believe but not the knower; If pots and clothes exist big, small, Why not the soul with knowledge-power. 55	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	પરમબુદ્ધિ કૃષ દેહમાં, સ્થૂળ દેહ મતિઅલ્પ, દેહ હોય જો આતમા, ઘટે ન આમ વિકલ્પ. ૫૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	પરમ બુદ્ધિ કૃશ દેહમાં, સ્થૂળ દેહ મતિ અલ્પ; દેહ હોય જો આતમા, ઘટે ન આમ વિકલ્પ. ૫૬	GUJARATI
२. संस्कृत	कृशे देहे घना बुद्धिरघना स्थूलविग्रहे । स्याद् देहो यदि आत्मैव नैवं तु घटना भवेत् ॥५६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	परमबुद्धि कृश-देह में, स्थूल देह मति अल्प । देह होय जो आतमा, घटे विरोध न स्वल्प ॥५६॥	HINDI
४. मराठी	कृश देहा घन-बुद्धि, स्थूल देहाप्रति असे मती अल्प । हा देह जरी आत्मा असता, असला घडे न विकल्प ॥५६॥	MARATHI
५. बंगला	কৃশ দেহে বিশিষ্ট বুদ্ধি, স্থূল শরীরে অত্যল্প । দেহ যদি আত্মা হয়, হবে অঘটিত বিকল্প ॥ ৫৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಪರಮ್ ಬುದ್ಧಿ ಕೃಶ್ ದೇಹ್ ಮಾಂ, ಸ್ಥೂಳ್ ದೇಹ್ ಮತಿ ಅಲ್ಪ್ । ದೇಹ್ ಹೋಯ್ ಜೋ ಆತ್‌ಮಾ, ಘಟೇ ನ ಆಮ್ ವಿಕಲ್ಪ್ ॥56॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	**Supreme in thought, though bodies thin, In fat, strong bodies no cleverness; This proves that the body is the inn, And not the soul, there is no oneness. 56**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જડ ચેતનનો ભિન્ન છે, કેવળ પ્રગટ સ્વભાવ, એકપણું પામે નહીં, ત્રણે કાળ દ્વય ભાવ. ૫૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જડ ચેતનનો ભિન્ન છે, કેવળ પ્રગટ સ્વભાવ; એકપણું પામે નહિ, ત્રણે કાળ દ્વયભાવ. ૫૭	GUJARATI
२. संस्कृत	केवलं भिन्न एवाऽस्ति स्वभावो जड-जीवयोः। कदापि न तयोरैक्यं द्वैतं कालत्रिके तयोः ॥५७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जड़-जड़ता चित्-चेतना, प्रगट भिन्न स्वस्वभाव। कभी न पावें एकता, दोय स्वतंत्र प्रभाव ॥५७॥	HINDI
४. मराठी	जड चेतन जीवाचा आहे केवल स्वभाव तो भिन्न। ऐक्य न त्याचे होइ द्वैतहि कालत्रयात सांडे न ॥५७॥	MARATHI
५. बंगला	জড়ে জড়তা চেতনে চৈতন্য, স্পষ্ট ভিন্ন স্বভাব। একত্বে পরিণতি নাই, ত্রিকালেই দ্বয় ভাব ॥ ৫৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜಡ್ ಚೇತ್‌ನನೋ ಭಿನ್ನ ಛೇ, ಕೇವಳ್ ಪ್ರಗಟ್ ಸ್ವಭಾವ್। ಏಕ್‌ಪಣುಂ ಪಾಮೇ ನಹೀ, ತ್ರಣೇ ಕಾಳ್ ದ್ವಯ್ ಭಾವ್। ॥57॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The nature of the soul and matter, Is clearly quite different; Can never be of one character, See ages all, past, future, present. 57	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્માની શંકા કરે, આત્મા પોતે આપ, શંકાનો કરનાર તે, અચરજ એહ અમાપ. ૫૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્માની શંકા કરે, આત્મા પોતે આપ; શંકાનો કરનાર તે, અચરજ એહ અમાપ. ૫૮	GUJARATI
२. संस्कृत	आत्मानं शंकते आत्मा स्वयमज्ञानतो ध्रुवम् । यः शंकते स वै आत्मा स्वेनाऽहो ! स्वीयशंकनम् ॥५८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शंका निज अस्तित्व की, करे आप नहिं देह । शंकाकार हि आतमा, अररर ! दिग्-भ्रम एह ॥५८॥	HINDI
४. मराठी	आत्म्याचा जो संशय करीतसे तो स्वतः च जीवात्मा । अस्तित्वाची शंका घेइ, आश्चर्य हेचि जीवात्मा ॥५८॥	MARATHI
५. बंगला	আত্মা বিষয়েশঙ্কিত নিজে আত্মা স্বয়ম্ । সন্দেহ কর্তা স্বয়ং আত্মা, আশ্চর্য এই দিগ্‌ভ্রম ॥ ৫৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆತ್ಮಾನೀ ಶಂಕಾ ಕರೇ, ಆತ್ಮಾ ಪೋತೇ ಆಪ್ । ಶಂಕಾನೋ ಕರ್‌ನಾರ್ ತೇ, ಅಚ್‌ರಜ್ ಏಹ್ ಅಮಾಪ್ ॥58॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	O ! one that doubts the soul's existence, He himself the soul must be; without the doubter's obvious presence, Can there be doubt ? surprises me. 58	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્માનાં અસ્તિત્વના, આપે કહ્યા પ્રકાર, સંભવ તેનો થાય છે, અંતર કર્યે વિચાર. ૫૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્માના અસ્તિત્વના, આપે કહ્યા પ્રકાર; સંભવ તેનો થાય છે, અંતર કર્યે વિચાર. ૫૯	GUJARATI
२. संस्कृत	शंका २- शिष्य उवाच : शिष्ये भगवता प्रोक्ता आत्माऽस्तित्वस्य युक्तयः । ततः संभवनं तस्य ज्ञायतेऽन्तर्विचारणात् ॥५९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शंका - शिष्य उवाच : आत्मा के आस्तित्व के, जो जो कहे प्रमाण । विचार-दृग् हिय-ज्योतसों, भयी प्रतीति प्रधान ॥५९॥	HINDI
४. मराठी	शंका २ री : आत्म्याच्या जे कथिले अस्तित्वांचे प्रकार युक्तिने । संभव त्याचा होतो बहु परि अंतरि विचार केल्याने ॥५९॥	MARATHI
५. बंगला	শংকা—শিষ্য উবাচ আত্মার অস্তিত্ব, কহিলেন যে প্রকার । সম্ভব হইতেছে তাহার, অন্তরে করিলে বিচার ॥ ৫৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :- ಆತ್ಮಾನಾ ಅಸ್ತಿತ್ವನಾ, ಆಪೇ ಕಹ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರ್ । ಸಂಭವ್ ತೇನೋ ಥಾಯ್ ಛೇ, ಅಂತರ್ ಕರ್ಯೇ ವಿಚಾರ್ ॥59॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Doubt of disciple - 2 : By thinking deep upon your points, Of soul's existence, I allege; That there must be the soul who joints, The conversation of this knowledge. 59	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	બીજી શંકા થાય ત્યાં, આત્મા નહીં અવિનાશ, દેહ યોગથી ઉપજે, દેહ વિયોગે નાશ. ૬૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	બીજી શંકા થાય ત્યાં, આત્મા નહિ અવિનાશ; દેહયોગથી ઊપજે, દેહવિયોગે નાશ. ૬૦	GUJARATI
२. संस्कृत	तथाऽपि तत्र शंकाऽऽत्मा नश्वरः, नाऽविनश्वरः । देहसंयोगजन्माऽस्ति देहनाशात् तु नाशभाक् ॥६०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	परन्तु शंका दूसरी, आत्मा नहिं अविनाश । देह-योगसों बनत है, देह संगहिं विनाश ॥६०॥	HINDI
४. मराठी	शंका दुजि परि येते, आत्मा आहे, तरी न तो नित्य । देहासंगे जन्मे देहवियोगेच नष्ट हो सत्य ॥६०॥	MARATHI
५. बंगला	কিন্তু দ্বিতীয় শংকা হচ্ছে, আত্মা নাই অবিনাশ । দেহ যোগে উৎপত্তি ও দেহ বিয়োগে হয় নাশ ॥ ৬০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಬೀಜೀ ಶಂಕಾ ಥಾಯ್ ತ್ಯಾಂ, ಆತ್ಮಾ ನಹೀ ಅವಿನಾಶ್ । ದೇಹ್ ಯೋಗ್‌ಥೀ ಊಪ್‌ಜೇ, ದೇಹ್ ವಿಯೋಗೇ ನಾಶ್ ॥60॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The second doubt now I put forth, The soul cannot be eternal; The contact of the body's birth, Destruction of union visual. 60	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અથવા વસ્તુ ક્ષણિક છે, ક્ષણે ક્ષણે પલટાય, એ અનુભવથી પણ નહીં, આત્મા નિત્ય જણાય. ૬૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અથવા વસ્તુ ક્ષણિક છે, ક્ષણે ક્ષણે પલટાય; એ અનુભવથી પણ નહીં, આત્મા નિત્ય જણાય. ૬૧	GUJARATI
२. संस्कृत	अथवा क्षणिकं वस्तु परिणामि प्रतिक्षणम् । तदनुभवगम्यत्वान्नाऽऽत्मा नित्योऽनुभूयते ॥६१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अथवा वस्तु क्षणिक है, क्षण क्षण में पलटात । इस अनुभवसों भी नहीं, आत्मा नित्य लखात ॥६१॥	HINDI
४. मराठी	अथवा क्षणिक वस्तु कारण ती क्षणक्षणांतरी पलटे । अनुभवज्ञानेहि अशा, आत्मा आम्हा न नित्य हे कळते ॥६१॥	MARATHI
५. बंगला	অথবা বস্তু ক্ষণিক, ক্ষণে ক্ষণে পালটায় । এই অনুভবে আত্মার অনিত্যতা জানায় ॥ ৬১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಥವಾ ವಸ್ತು ಕ್ಷಣಿಕ್ ಛೇ, ಕ್ಷಣೇ, ಕ್ಷಣೇ ಪಲ್‌ಟಾಯ್ । ಏ ಅನುಭವ್ ಥೀ ಪಣ್ ನಹೀ, ಆತ್ಮಾ ನಿತ್ಯ ಜಣಾಯ್ ॥61॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Or things are transient, constant change, Is seen in every living being; And substances without knowledge, I see, thus there's no eternal thing. 61	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દેહ માત્ર સંયોગ છે, વળી જડ, રૂપી દશ્ય, ચેતનનાં ઉત્પત્તિ લય, કોના અનુભવ વશ્ય? ૬૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સમાધાન-સદ્દગુરુ ઉવાચ : દેહ માત્ર સંયોગ છે, વળી જડ રૂપી દશ્ય; ચેતનનાં ઉત્પત્તિ-લય, કોના અનુભવ વશ્ય ? ૬૨	GUJARATI
२. संस्कृत	समाधान-सद्गुरू उवाच : देहमात्रं तु संयोगि दृश्यं रूपि जडं घनम् । जीवोत्पत्ति-लयावत्र नीतौ केनाऽनुभूतिताम् ॥६२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	समाधान-सद्गुरू उवाच : देह मात्र संयोग है, अरु जड़ रूपी दृश्य । आत्मा की उत्पत्ति लय, किस के अनुभववश्य ॥६२॥	HINDI
४. मराठी	समाधान : रूपी, जड, दृश्य असे, संयोगे युक्त देह तो मात्र । जीवोत्पत्तिलय हो अनुभव मग हे कुणास कळतात ॥६२॥	MARATHI
५. बंगला	সমাধান— সদ্‌গুরু উবাচ দেহ সংযোগিক মাত্র, আর জড়রূপী দৃশ্য । চেতনের উৎপত্তি লয়, কাহার অনুভব বশ্য ॥ ৬২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :- ದೇಹ್ ಮಾತ್ರ್ ಸಂಯೋಗ್ ಛೇ, ವಳೀ ಜಡ್‌ರೂಪೀ ದೃಶ್ಯ್ । ಚೇತನ್‌ನಾಂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಲಯ್, ಕೋನಾ ಅನುಭವ್ ವಶ್ಯ್ ? ॥62॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Solution : The body is only adherence, The object seen, lifeless with forms; Who knows the soul's genesis, hence, Or death thereof ? Think of the norms. 62	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જેના અનુભવવશ્ય એ, ઉત્પન્ન લયનું જ્ઞાન, તે તેથી જુદા વિના, થાય ન કેમેં ભાન. ૬૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જેના અનુભવ વશ્ય એ, ઉત્પન્ન લયનું જ્ઞાન; તે તેથી જુદા વિના, થાય ન કેમે ભાન. ૬૩	GUJARATI
२. संस्कृत	उत्पत्तिलयबोधौ तु यस्यानुभववर्तिनौ । स ततो भिन्न एव स्यान्नान्यथा बोधनं तयोः ॥६३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जाके अनुभववश्य यह, उत्पत्ति-लय-विज्ञान । ताके भिन्न अस्तित्व बिनु, कुछ भी रहत न भान ॥६३॥	HINDI
४. मराठी	देहोत्पत्तिलय हो साचे हे ज्ञान ज्यास अनुभवते । तो त्याहुनि भिन्न असा असल्याविण का कुणा कधी होते ॥६३॥	MARATHI
५. बंगला	যাহার অনুভব বশ্য এই, উৎপত্তি লয়ের জ্ঞান । তাহা হোতে ভিন্নত্ব ছাড়া, কেমন হইবে সেই ভান ॥ ৬৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೇನಾ ಅನುಭವ್ ವಶ್ಯ ಏ, ಉತ್ಪನ್ನ ಲಯ್‌ನುಂ ಜ್ಞಾನ್ । ತೇ ತೇಥೀ ಜುದಾ ವಿನಾ, ಥಾಯ್ ನ ಕೇಮೇ ಭಾನ್ ॥63॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The seer of the rise and fall, Must be quite different from the scene; Can hear the dead their death-roll-call ? Or are one's birth what can be seen ? 63	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જે સંયોગો દેખિયે, તે તે અનુભવદૃશ્ય; ઉપજે નહિ સંયોગથી, આત્મા નિત્યપ્રત્યક્ષ. ૬૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જે સંયોગો દેખિયે, તે તે અનુભવ દૃશ્ય; ઊપજે નહિ સંયોગથી, આત્મા નિત્ય પ્રત્યક્ષ. ૬૪	GUJARATI
२. संस्कृत	दृश्यन्ते ये तु संयोगा ज्ञायन्ते ते सदात्मना । नाऽत्मा संयोगजन्योऽतः किन्त्वात्मा शाश्वतः स्फुटम् ॥६४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	देहादिक संयोग सब, हैं आत्मा के दृश्य । उपजत नहि संयोगसों, आत्मा नित्य प्रत्यक्ष ॥६४॥	HINDI
४. मराठी	उपजे जे संयोगे त्यांते आत्मा च खास जाणितसे । नुपजे तो संयोगे तेव्हा प्रत्यक्ष नित्य तोच असे ॥६४॥	MARATHI
५. बंगला	দেহাদি সংযোগী সব, আত্মা অনুভব দৃশ্য । উৎপত্তি সংযোগে অসম্ভব, আত্ম নিত্যতা প্রত্যক্ষ ॥ ৬৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೇ ಸಂಯೋಗೋ ದೇಖಿಯೇ, ತೇ ತೇ ಅನುಭವ್ ದೃಶ್ಯ । ಊಪ್ ಜೇ ನಹಿ ಸಂಯೋಗ್ ಥೀ, ಆತ್ಮಾ ನಿತ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ॥64॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Compounds of elements can be seen, But not the soul that's original; The soul is the seer and not the seen, Nothing can create the soul eternal. 64	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જડથી ચેતન ઉપજે, ચેતનથી જડ થાય, એવો અનુભવ કોઈને, ક્યારે કદી ન થાય. ૬૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જડથી ચેતન ઊપજે, ચેતનથી જડ થાય; એવો અનુભવ કોઈને, ક્યારે કદી ન થાય. ૬૫	GUJARATI
२. संस्कृत	जडादुत्पद्यते जीवो जीवादुत्पद्यते जडम् । एषाऽनुभूतिः कस्यापि कदापि क्वाऽपि नैव रे ! ॥६५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जड़तें चिद्-उत्पत्ति अरु, चिततें जड़-उत्पाद । कभी किसी को होत ना, ऐसो अनुभव-स्वाद ॥६५॥	HINDI
४. मराठी	जीव जडापासुन वा जीवातुनि जडहि तेवि उपजतसे । अनुभव असा कुणाला होणे नाही, कधी न झालासे ॥६५॥	MARATHI
५. बंगला	জড় থেকে চৈতন্যোৎপত্তি, চৈতন্য জড়ে পরিণত । এমন অনুভব কাহারও কখনো হওয়া অসংভাবিত ॥ ৬৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜಡ್ ಥೀ ಚೇತನ್ ಊಪಜೇ, ಚೇತನ್ ಥೀ ಜಡ್ ಥಾಯ್ । ಏವೋ ಅನುಭವ್ ಕೋಈನೇ, ಕ್ಯಾರೇ ಕದೀ ನ ಥಾಯ್ ॥65॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	From matter consciousness may rise, Or consciousness might it create; Is not experience of the wise, It never happens, say the great. 65	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કોઈ સંયોગોથી નહીં, જેની ઉત્પત્તિ થાય, નાશ ન તેનો કોઈમાં, તેથી નિત્ય સદાય. ૬૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કોઈ સંયોગોથી નહી, જેની ઉત્પત્તિ થાય; નાશ ન તેનો કોઈમાં, તેથી નિત્ય સદાય. ૬૬	GUJARATI
२. संस्कृत	यस्योत्पत्तिस्तु केभ्योऽपि संयोगेभ्यो न जायते । न नाशः संभवेत् तस्य जीवोऽतो ध्रुवति ध्रुवम् ॥६६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कोइ संयोगोंसों नहीं, जाकी उत्पत्ति होय । नाश न ताको काहुमें, तातें नित्य हि सोय ॥६६॥	HINDI
४. मराठी	कसल्याही संयोगे होते ज्याची कधी न उत्पत्ति । नाश कुणाच्या संगे ना, म्हणुनि नित्य तेवी त्या गणती ॥६६॥	MARATHI
५. बंगला	কোনও সংযোগে নাই, যার উৎপত্তি হয় । কোনো উপায়ে নাশ নাই, তাতে নিত্যতা সদায় ॥ ৬৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕೋಈ ಸಂಯೋಗೋಥೀ ನಹೀ, ಜೇನೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಥಾಯ್ । ನಾಶ್ ನ ತೇನೋ ಕೋಈಮಾಂ, ತೇಥೀ ನಿತ್ಯ ಸದಾಯ್ ॥66॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If out of any element, One is not created at all; It cannot be put to an end, The soul is seen thus eternal. 66	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ક્રોધાદિ તરતમ્યતા, સર્પાદિકની માંય, પૂર્વજન્મ સંસ્કાર તે, જીવ નિત્યતા ત્યાંય. ૬૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ક્રોધાદિ તરતમ્યતા, સર્પાદિકની માંય; પૂર્વજન્મ સંસ્કાર તે, જીવ નિત્યતા ત્યાંય. ૬૭	GUJARATI
२. संस्कृत	क्रोधादितारतम्यं यत् सर्प-सिंहादिजन्तुषु । पूर्वजन्मजसंस्कारात् तत् ततो जीवनित्यता ॥६७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	तरतमता क्रोधादि की, सर्पादिक में ज्योंहि । पूर्व-जन्म संस्कार यह, जीव नित्यता त्योंहि ॥६७॥	HINDI
४. मराठी	क्रोधादिक प्रकृति ज्या दिसती सर्पादि ठायी संबद्ध । पूर्वजन्म संस्कारचि तेणे तो जीव नित्य हो सिद्ध ॥६७॥	MARATHI
५. बंगला	ক্রোধাদির তারতম্যতা, সর্পাদিকের মধ্য । পূর্ব জন্মের সংস্কারে, জীবের নিত্যতা সিদ্ধ ॥ ৬৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕ್ರೋಧಾದಿ ತರ್‌ತಮ್ಯತಾ, ಸರ್ಪಾದಿಕನೀ ಮಾಂಯ್ । ಪೂರ್ವಜನ್ಮ್ ಸಂಸ್ಕಾರ್ ತೆ, ಜೀವ್ ನಿತ್ಯತಾ ತ್ಯಾಂಯ್ ॥67॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	In beings like snake anger's untaught, It shows former birth's habit; Therefore the wise have deeply thought, The soul has lost last body, not it. 67	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્મા દ્રવ્યે નિત્ય છે, પર્યાયે પલટાય, બાળાદિ વય ત્રણ્યનું, જ્ઞાન એકને થાય. ૬૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્મા દ્રવ્યે નિત્ય છે, પર્યાયે પલટાય; બાળાદિ વય ત્રણ્યનું, જ્ઞાન એકને થાય. ૬૮	GUJARATI
२. संस्कृत	आत्माऽस्ति द्रव्यतो नित्यः पर्यायैः परिणामभाक् । बालादिवयसो ज्ञानं यस्मादेकस्य जायते ॥६८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मा नित्य हि द्रव्यसों, पलटत हैं पर्याय । बाल युवा वृद्ध तीन में, एक हि आतमराय ॥६८॥	HINDI
४. मराठी	द्रव्य अपेक्षे आत्मा नित्यचि, पर्याय मात्र तो पलटे । भेद वयाचे जैसे होती पुरुषांत एकटया होते ॥६८॥	MARATHI
५. बंगला	আত্মা নিত্য দ্রব্য দৃষ্ট্যা, পরিবর্তন পর্য্যায় । বাল যুবা বৃদ্ধানুভূতি, একই আত্মা রায় ॥ ৬৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆತ್ಮಾ ದ್ರವ್ಯೇ ನಿತ್ಯ ಛೇ, ಪರ್ಯಾಯೇ ಪಲ್‌ಟಾಯ್ । ಬಾಳಾದಿ ವಯ್ ತ್ರಣ್ಯನುಂ, ಜ್ಞಾನ್ ಏಕ್‌ನೇ ಥಾಯ್ ॥68॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	One sees in childhood, youth and age, There's knowledge of being the same; So the soul's all states but change, Remaining ever the substance same. 68	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અથવા જ્ઞાન ક્ષણિકનું, જે જાણી વદનાર, વદનારો તે ક્ષણિક નહિ, કર અનુભવ નિર્ધાર. ૬૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અથવા જ્ઞાન ક્ષણિકનું, જે જાણી વદનાર; વદનારો તે ક્ષણિક નહિ, કર અનુભવ નિર્ધાર. ૬૯	GUJARATI
२. संस्कृत	क्षणिकं वस्त्विति ज्ञात्वा यः क्षणिकं वदेदहो ! स वक्ता क्षणिको नास्ति तदनुभवनिश्चितम् ॥६९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जो क्षण-स्थायी आप का, ज्ञाता सो वक्तार । वक्ता कभी न क्षणिक है, कर अनुभव निरधार ॥६९॥	HINDI
४. मराठी	अथवा क्षणिकत्वाचे जाणोनी ज्ञान जोहि वदणार । वदणारा क्षणिक न तो, वाणी अनुभव मनात निर्धार ॥६९॥	MARATHI
५. बंगला	আপনার জ্ঞান ক্ষণিকের, জ্ঞাতা যে বক্তার । বক্তা কিন্তু ক্ষণিক নহেন, কর অনুভবে নির্ধার ॥ ৬৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ್ ಕ್ಷಣಿಕ್‌ನುಂ, ಜೇ ಜಾಣೀ ವದ್‌ನಾರ್ । ವದ್‌ನಾರೋ ತೇ ಕ್ಷಣಿಕ್ ನಹೀ, ಕರ್ ಅನುಭವ್ ನಿರ್ಧಾರ್ ॥69॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	One who describes absolute change, Of everything at every moment; Must be the same who knows and says, This falsifies his own statement. 69	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ક્યારે કોઈ વસ્તુનો, કેવળ હોય ન નાશ; ચેતન પામે નાશ તો, કેમાં ભળે તપાસ. ૭૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ક્યારે કોઈ વસ્તુનો, કેવળ હોય ન નાશ; ચેતન પામે નાશ તો, કેમાં ભળે તપાસ. ૭૦	GUJARATI
२. संस्कृत	कदाऽपि कस्यचिन्नाशो वस्तुनो नैव केवलम् । चेतना नश्यति चेत् तु किंरूपः स्याद् गवेषय ? ॥७०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कभी कोइ भी द्रव्य का, केवल होत न नाश । आत्मा पावे नाश तब, किस में मिले ? तलाश ! ॥७०॥	HINDI
४. मराठी	कधि ना केव्हा, कोण्या, वस्तुचा हो न नाश तो शुद्ध । चेतन होत विनाशी कोठे लागेल मूळ तो शोध ? ॥७०॥	MARATHI
५. बंगला	কভুও কোন বস্তুর কেবল হয় না নাশ । চেতনের যদি নাশ কিসে মিলিবে কর কর তপাস ॥ ৭০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕ್ಯಾರೇ ಕೋಈ ವಸ್ತುನೋ, ಕೇವಳ್ ಹೋಯ್ ನ ನಾಶ್ । ಚೇತನ್ ಪಾಮೇ ನಾಶ್ ತೋ, ಕೇಮಾಂ ಭಳೇ ತಪಾಸ್ ॥70॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Nothing is lost absolutely, See water changes as the stream; If consciousness is off totally, Find out the ocean of soul-stream. 70	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્તા જીવ ન કર્મનો, કર્મ જ કર્તા કર્મ; અથવા સહજ સ્વભાવ કાં, કર્મ જીવનો ધર્મ. ૭૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	(૩) શંકા-શિષ્ય ઉવાચ : કર્તા જીવ ન કર્મનો, કર્મ જ કર્તા કર્મ; અથવા સહજ સ્વભાવ કાં, કર્મ જીવનો ધર્મ. ૭૧	GUJARATI
२. संस्कृत	शंका ३ - शिष्य उवाच : आत्मा नो कर्मणः कर्ता कर्मकर्ताऽस्ति कर्म वै । वा सहजः स्वभावः स्यात् कर्मणो जीवधर्मता ॥७१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शंका - शिष्य उवाच : कर्त्ता जीव न कर्म को, कर्म हि कर्त्ता कर्म । अथवा सहज स्वभाव या, कर्म जीव को धर्म ॥७१॥	HINDI
४. मराठी	शंका ३ री : आत्मा न कर्मकर्ता, वा कर्मचि करविते जगी कर्म । सहज-स्वभावचि किंवा कर्म जीवाचाच तो असे धर्म ॥७१॥	MARATHI
५. बंगला	শংকা—শিষ্য উবাচ জীবাত্মা কর্ম কর্তা নহে, কর্মই কর্মের কর্তা । অথবা অনায়াসে হয়, কর্মই জীব ধর্ম ধর্তা ॥ ৭১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :- ಕರ್ತಾ ಜೀವ್ ನ ಕರ್ಮನೋ, ಕರ್ಮ್ ಜ ಕರ್ತಾ ಕರ್ಮ್ । ಅಥವಾ ಸಹಸ್ ಸ್ವಭಾವ್ ಕಾಂ, ಕರ್ಮ್ ಜೀವ್‌ನೋ ಧರ್ಮ್ ॥71॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Doubt of disciple - 3 : The third doubt as the pupil's plea, The soul himself does no bondage; Or bondage acts itself ugly, Affixed nature, or as knowledge. 71	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્મા સદા અસંગ ને, કરે પ્રકૃતિ બંધ; અથવા ઈશ્વરપ્રેરણા, તેથી જીવ અબંધ. ૭૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્મા સદા અસંગ ને, કરે પ્રકૃતિ બંધ; અથવા ઈશ્વર પ્રેરણા, તેથી જીવ અબંધ. ૭૨	GUJARATI
२. संस्कृत	स्यादसंगः सदा जीवो बन्धो वा प्राकृतो भवेत् । वेश्वरप्रेरणा तत्र ततो जीवो न बन्धकः ॥७२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मा सदा असंग अरु, करे प्रकृति हि बन्ध । अथवा ईश्वर प्रेरणा, जातें जीव अबन्ध ॥७२॥	HINDI
४. मराठी	आत्मा निःसंग सदा, कर्मांचा प्रकृति का करी बंध ? । अथवा ईश्वर प्रेरी, तेणे जीवा नसेच हा बंध ॥७२॥	MARATHI
५. बंगला	আত্মা সদা অসংগ আর প্রকৃতিই করে বন্ধ । অথবা ঈশ্বর প্রেরিত, তাতে জীবাত্মা অবন্ধ ॥ ৭২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆತ್ಮಾ ಸದಾ ಅಸಂಗ್ ನೇ, ಕರೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧ್ । ಅಥವಾ ಈಶ್ವರ್ ಪ್ರೇರಣಾ, ತೇಥೀ ಜೀವ್ ಅಬಂಧ್ ॥72॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The soul is unalloyed for ever, 'Tis bondage that is really bound; Or God is Goading what's soul's power ? Therefore the soul remains unbound. 72	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	માટે મોક્ષ ઉપાયનો, કોઈ ન હેતુ જણાય; કર્મતણું કર્તાપણું, કાં નહિ, કાં નહિ જાય. ૭૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	માટે મોક્ષ ઉપાયનો, કોઈ ન હેતુ જણાય; કર્મતણું કર્તાપણું, કાં નહિ, કાં નહિ જાય. ૭૩	GUJARATI
२. संस्कृत	ततः केनाऽपि हेतुना मोक्षोपायो न गम्यते । जीवे कर्मविधातृत्वं नास्त्यस्ति चेन्न नश्यताम् ॥७३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	तातें मोक्ष उपाय को, कोइ न हेतु लखात । जीव कर्म-कर्तृत्व नहीं, हो यदि तो न नशात ॥७३॥	HINDI
४. मराठी	तेव्हा मोक्षोपाया कारण काही मला न ते दिसते । कर्म-विधातृत्व न जीवा असता कदापि नष्ट न ते ॥७३॥	MARATHI
५. बंगला	অতএব কর্তা নাই যদি, মোক্ষোপায় নিরাধার তবে । কর্মের কর্তৃত্ব হয় না, কোনো প্রকারে নষ্ট না হবে ॥ ৭৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮಾಟೇ ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್‌ನೋ, ಕೋಈ ನ ಹೇತು ಜಣಾಯ್ । ಕರ್ಮ್‌ತಣುಂ ಕರ್ತಾಪಣುಂ, ಕಾಂ ನಹಿ ಕಾಂ, ನಹಿ ಜಾಯ್ ॥73॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	It's of no use to try for freedom, The soul binds not, else binds for ever; Thus I see carelessness is wisdom, Unchanged is nature whatsoever. 73	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	હોય ન ચેતન પ્રેરણા, કોણ ગ્રહે તો કર્મ, જડસ્વભાવ નહિ પ્રેરણા, જુઓ વિચારી મર્મ. ૭૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સમાધાન-સદ્‌ગુરુ ઉવાચ : હોય ન ચેતન પ્રેરણા, કોણ ગ્રહે તો કર્મ ? જડસ્વભાવ નહિ પ્રેરણા, જુઓ વિચારી મર્મ. ૭૪	GUJARATI
२. संस्कृत	समाधान-सद्‌गुरू उवाच : चेतनप्रेरणा न स्यादादद्यात् कर्म कः खलु ? । प्रेरणा जडजा नाऽस्ति वस्तुधर्मो विचार्यताम् ॥७४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	समाधान-सद्‌गुरु उवाच : होय न चेतन प्रेरणा, कौन ग्रहे तब कर्म । जड़ स्वभाव नहिं प्रेरणा, खोजो याको मर्म ॥७४॥	HINDI
४. मराठी	समाधान : जीव प्रेरक नसता करिता होइल कोणते कर्म । ना प्रेरणा जडाते, दोघांचा जाणिता कळे मर्म ॥७४॥	MARATHI
५. बंगला	সমাধান—সদ্‌গুরু উবাচ হয় না চেতন প্রেরণা, কে গ্রহিবে সব কর্ম । জড় স্বভাব নাই প্রেরণা, বুঝ ইহার মর্ম ॥ ৭৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :- ಹೋಯ್ ನ ಚೇತನ್ ಪ್ರೇರಣಾ, ಕೋಣ್ ಗ್ರಹೇ ತೋ ಕರ್ಮ್। ಜಡ್ ಸ್ವಭಾವ್ ನಹಿ ಪ್ರೇರ್ಣಾ, ಜುಓ ವಿಚಾರೀ ಧರ್ಮ್ ॥74॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Solution : In bondage if the soul not acts, Who can accept the bondage worse ? Examine minutely the facts, No conscious acts in lifelessness. 74	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જો ચેતન કરતું નથી, નથી થતાં તો કર્મ, તેથી સહજ સ્વભાવ નહિ, તેમ જ નહિ જીવધર્મ. ૭૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જો ચેતન કરતું નથી, નથી થતાં તો કર્મ; તેથી સહજ સ્વભાવ નહિ, તેમ જ નહિ જીવધર્મ. ૭૫	GUJARATI
२. संस्कृत	यदि जीवक्रिया न स्यात् संग्रहो नैव कर्मणः। अतो न सहजो भावो नैव वा जीवधर्मता ॥७५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जब चेतन करता नहीं, तब नहिं होवें कर्म। तातें सहज स्वभाव ना, त्योंहि न आतम-धर्म ॥७५॥	HINDI
४. मराठी	जर चेतन करित नसे तर मग घडणार नाही ते कर्म। तेणे स्वभाव त्याचा न ठरे तेवी नसेच तद्धर्म ॥७५॥	MARATHI
५. बंगला	কর্মের কর্তা আত্মা নহে, তবে নাহি হবে কর্ম। তাতে সহজ স্বভাব নহে, তেমনি নহে আত্মধর্ম ॥ ৭৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೋ ಚೇತನ್ ಕರ್‌ತುಂ ನಥೀ, ನಥೀ ಥತಾಂ ತೋ ಕರ್ಮ್। ತೇಥೀ ಸಹಜ್ ಸ್ವಭಾವ್ ನಹಿ, ತೇಮ್ ಜ ನಹಿ ಜೀವ್‌ಧರ್ಮ್ ॥75॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	In any way if soul is still, No bondage it acquires ever; It's thus no nature's work so ill, Nor character of soul's own power. 75	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કેવળ હોત અસંગ જો, ભાસત તને ન કેમ? અસંગ છે પરમાર્થથી, પણ નિજભાને તેમ. ૭૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કેવળ હોત અસંગ જો, ભાસત તને ન કેમ ? અસંગ છે પરમાર્થથી, પણ નિજભાને તેમ. ૭૬	GUJARATI
२. संस्कृत	यदि स्यात् केवलोऽसङ्गः कथं भासेत न त्वयि ? तत्त्वतोऽसंग एवाऽस्ति किंतु तन्निजबोधने ॥७६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मा असंग मात्र जो, क्यों नहिं भासत तोहि । असंग है परमार्थसों, जब कि स्वदृष्टि अमोहि ॥७६॥	HINDI
४. मराठी	केवळ निःसंग असा असता तर का न भासता तुजला । परमार्थे निःसंग असे हे कळते जाणिता स्वभावाला ॥७६॥	MARATHI
५. बंगला	আত্মা অসংগ যদি, কোনো না তোমাকে আভাস । আছে অসংগ পরমার্থে যদি, স্বয়েতে নিবাস ॥ ৭৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕೇವಳ್ ಹೋತ್ ಅಸಂಗ್ ಜೋ, ಭಾಸತ್ ತನೇ ನ ಕೇಮ್ ? ಅಸಂಗ್ ಛೇ ಪರಮಾರ್ಥ್‌ಥೀ, ಪಣ್ ನಿಜ್‌ಭಾನೇ ತೇಮ್ ॥76॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If soul is so bondageless quite, To you it appears not why ? Unalloyed is soul, that's right, To one who knows his self, else dry. 76	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્તા ઈશ્વર કોઈ નહિ, ઈશ્વર શુદ્ધ સ્વભાવ, અથવા પ્રેરક તે ગણ્યે, ઈશ્વર દોષપ્રભાવ. ૭૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કર્ત્તા ઈશ્વર કોઈ નહિ, ઈશ્વર શુદ્ધ સ્વભાવ; અથવા પ્રેરક તે ગણ્યે, ઈશ્વર દોષપ્રભાવ. ૭૭	GUJARATI
२. संस्कृत	नेश्वरः कोऽपि कर्ताऽस्ति स वै शुद्धस्वभावभाक् । यदि वा प्रेरके तत्र मते दोषप्रसङ्गता ॥७७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कर्त्ता प्रभु भिन्न व्यकित ना, प्रभु निज शुद्ध स्वभाव । भिन्न प्रभु प्रेरक गिनत, प्रभु-पद दोष लखाव ॥७७॥	HINDI
४. मराठी	कर्ता कुणा देव नसे आहे शुद्धस्वभावी तो ईश । वा प्रेरक त्या गणिता त्याच्या शुद्ध स्वभावी ये दोष ॥७७॥	MARATHI
५. बंगला	কর্তা স্রষ্টা ঈশ্বর নহে, ঈশ্বর শুদ্ধ স্বভাব । যদি তাকে প্রেরক মানবে, ঈশ্বরে দোষ প্রভাব ॥ ৭৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕರ್ತಾ ಈಶ್ವರ್ ಕೋಈ ನಹಿ, ಈಶ್ವರ್ ಶುದ್ಧ್ ಸ್ವಭಾವ್। ಅಥವಾ ಪ್ರೇರಕ್ ತೇ ಗಣ್ಯೇ, ಈಶ್ವರ್ ದೋಷ್ ಪ್ರಭಾವ್ ॥77॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	God does not bind, nor helps creation, Perfection (Purity) of the soul is God; If He instigates, where's perfection ? Nothing He does, such is the Lord. 77	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ચેતન જો નિજ ભાનમાં, કર્તા આપ સ્વભાવ, વર્તે નહિ નિજ ભાનમાં, કર્તા કર્મ પ્રભાવ. ૭૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ચેતન જો નિજ ભાનમાં, કર્ત્તા આપ સ્વભાવ; વર્તે નહિ નિજ ભાનમાં, કર્ત્તા કર્મ પ્રભાવ. ૭૮	GUJARATI
२. संस्कृत	यदाऽऽत्मा वर्तते सौवे स्वभावे तत्करस्तदा । यदात्मा वर्ततेऽसौवे स्वभावेऽतत्करस्तदा ॥७८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ज्ञाननिष्ठ जब चेतना, कर्त्ता कर्म अभाव । भूले ज्ञायकभाव तब, कर्त्ता कर्म प्रभाव ॥७८॥	HINDI
४. मराठी	जेव्हा निजरुपि आत्मा वर्ते, कर्ता असे स्वभावाने । जेव्हा न तेवि वर्ते कर्ता होई जड प्रभावाने ।।७८।।	MARATHI
५. बंगला	চেতন যদি জ্ঞান নিষ্ঠ, কর্তা কর্ম অভাব । আত্মভানে স্খলনা হল, কর্তা কর্ম প্রভাব ॥ ৭৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಚೇತನ್ ಜೋ ನಿಜ್ ಭಾನ್‌ಮಾಂ, ಕರ್ತಾ ಆಪ್ ಸ್ವಭಾವ್ । ವರ್ತೇ ನಹಿ ನಿಜ್‌ಭಾನ್‌ಮಾಂ, ಕರ್ತಾ ಕರ್ಮ ಪ್ರಭಾವ್ ॥78॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If one himself really knows, The soul behaves in only knowledge; But binds himself in ignorance, As childish plays in younger age. 78	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જીવ કર્મ કર્તા કહો, પણ ભોક્તા નહિ સોય, શું સમજે જડ કર્મ કે, ફળપરિણામી હોય. ૭૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જીવ કર્મ કર્ત્તા કહો, પણ ભોકતા નહિ સોય; શું સમજે જડ કર્મ કે, ફળ પરિણામી હોય ? ૭૯	GUJARATI
२. संस्कृत	शंका ४ - शिष्य उवाच : स्यादात्मा कर्मणः कर्ता किन्तु भोक्ता न युज्यते । किं जानाति जडं कर्म येन तत् फलदं भवेत् ॥७९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शंका - शिष्य उवाच : जीव कर्म-कर्त्ता रहो, किन्तु न भोक्ता सोय । क्या समझे जड़ कर्म जो, फल परिणामी होय ? ॥७९ ॥	HINDI
४. मराठी	शंका ४ थी : जीवास कर्म-कर्ता म्हणवे, भोक्ता परी न तो ठरतो । न कळे जडकर्मा की, कर्मासम, कर्मभोग तो फळतो ॥७९॥	MARATHI
५. बंगला	শংকা—শিষ্য উবাচ জীবকে কর্মের কর্তা মানলেও, ভোক্তা হবে কেন । জড় কর্মতে জ্ঞান নাই, ফল দাতা হবে কেন ? ॥ ৭৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :- ಜೀವ್ ಕರ್ಮ್ ಕರ್ತಾ ಕಹೋ, ಪಣ್ ಭೋಕ್ತಾ ನಹಿ ಸೋಯ್ । ಶುಂ ಸಮ್‌ಜೇ ಜಡ್ ಕರ್ಮ್ ಕೇ, ಫಳ್ ಪರಿಣಾಮೀ ಹೋಯ್ ॥79॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Doubt of disciple - 4 : The soul may bind, but not receives, The fruits thereof, who likes the worse ? No knowledge lifeless bondage has, How can it allot the fruit as worth. 79	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ફળદાતા ઈશ્વર ગણ્યે ભોક્તાપણું સધાય; એમ કહ્યે ઈશ્વરતણું, ઈશ્વરપણું જ જાય. ૮૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ફળદાતા ઈશ્વર ગણ્યે, ભોક્તાપણું સધાય; એમ કહ્યે ઈશ્વરતણું, ઈશ્વરપણું જ જાય. ૮૦	GUJARATI
२. संस्कृत	भवेदीश्वरः फलदस्तदाऽत्मा भोगभाग् भवेत् । अप्यैश्वर्यं न युज्येत ईश्वरे फलदे मते ॥८०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	फलदाता प्रभु को गिनत, भोक्ता-सिद्धि सुथाप । परन्तु तातें होत है, ईश्वरता उत्थाप ॥८०॥	HINDI
४. मराठी	फळदाता हरि गणिता, भोक्तेपण ते सर्वेचि सिद्ध ठरे । ईश्वर फल देई असे मानू तरी ईश्वरत्व ना च उरे ॥८०॥	MARATHI
५. बंगला	ফলদাতা ঈশ্বর মানিলে, ভোকৃত্ব হবে সিদ্ধ । কিন্তু তা হলে ঈশ্বরে, ঈশ্বরত্ব হবে অসিদ্ধ ॥ ৮০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಫಳ್‌ದಾತಾ ಈಶ್ವರ್ ಗಣ್ಯೇ, ಭೋಕ್ತಾಪಣುಂ ಸಧಾಯ್ । ಏಮ್ ಕಹ್ಯೇ ಈಶ್ವರ್‌ತಣುಂ, ಈಶ್ವರ್‌ಪಣುಂ ಜ ಜಾಯ್ ॥೮೦॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Believe fruit-giver God impartial, Defective Godhood sounds unwell; In any other ways the soul, Receiver of the fruits, don't tell. 80	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ઈશ્વર સિદ્ધ થયા વિના, જગત નિયમ નહિ હોય; પછી શુભાશુભ કર્મનાં, ભોગ્યસ્થાન નહિ કોય. ૮૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ઈશ્વર સિદ્ધ થયા વિના, જગત નિયમ નહિ હોય; પછી શુભાશુભ કર્મનાં, ભોગ્યસ્થાન નહિ કોય.૮૧	GUJARATI
२. संस्कृत	असिद्धे ईश्वरे नैव युज्यते जगतः स्थितिः । शुभाऽशुभविपाकानां ततः स्थानं न विद्यते ॥८१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ईश्वर-सिद्धि बिना कभी, विश्व-नियम न होय । तथा शुभाशुभ कर्म का, भोग्य स्थान न कोय ॥८१॥	HINDI
४. मराठी	ना हो हरि फळदाता तर मग जगद् स्थिति न ती पाही । अशुभशुभाकर्मांते तरि भोग्यस्थान ना कुठे राही ॥८१॥	MARATHI
५. बंगला	ঈশ্বরত্ব সিদ্ধ না হোলে, বিশ্ব নিয়ন্ত্রণ নয় । তথা শুভাশুভ কর্মে, ভোগ্য স্থান কোথায় ॥ ৮১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಈಶ್ವರ್ ಸಿದ್ಧ ಥಯಾ ವಿನಾ, ಜಗತ್ ನಿಯಮ್ ನಹಿ ಹೋಯ್ । ಪಛೀ ಶುಭಾಶುಭ್ ಕರ್ಮ್‌ನಾಂ, ಭೋಗ್ಯಸ್ಥಾನ್ ನಹಿ ಕೋಯ್ ॥8 1॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Without good God Chaos must shine, No proper place for good, bad deeds; To distribute ill fruits or fine, impartial person must be needs. 81	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ભાવકર્મ નિજ કલ્પના, માટે ચેતનરૂપ, જીવવીર્યની સ્ફુરણા, ગ્રહણ કરે જડધૂપ. ૮૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ : ભાવકર્મ નિજ કલ્પના, માટે ચેતનરૂપ, જીવવીર્યની સ્ફુરણા, ગ્રહણ કરે જડધૂપ. ૮૨	GUJARATI
२. संस्कृत	समाधान-सद्गुरू उवाच : भावकर्म निजा क्लृप्तिरतश्चेतनरूपता । जीववीर्यस्य स्फूर्तेस्तु लाति कर्मचयं जडम् ॥८२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	समाधान-सद्गुरु उवाच : भाव-कर्म निज-कल्पना, तातें चेतन रुप । स्फुरणा आतम-वीर्य की, ग्रहण करे जड़-धूप ॥८२॥	HINDI
४. मराठी	समाधान : भावकर्म निजभ्रांति भासे म्हणुनीच चेतनस्वरूप । आत्म्याच्या त्या स्फुरणा ग्रहण करी ते जगांत जडरूप॥८२॥	MARATHI
५. बंगला	সমাধান—সদ্‌গুরু উবাচ ভাব কর্ম নিজ কল্পনা, তাহাতে সে চেতনরূপ । আত্মবীর্যের স্ফুরণ, গ্রহণ করে জড় ধূপ ॥ ৮২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :- ಭಾವ್‌ಕರ್ಮ್ ನಿಜ್ ಕಲ್ಪನಾ, ಮಾಟೇ ಚೇತನ್ ರೂಪ್ । ಜೀವ್ ವೀರ್ಯನೀ ಸ್ಫುರ್‌ಣಾ, ಗ್ರಹಣ್ ಕರೇ ಜಡ್‌ಧೂಪ್ ॥82॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	**Solution :** **The soul-activity is animate all,** **Impure thoughts are self-bondage;** **Soul-strength vibrates, infinite small-** **Gas-forms of bondage form the cage. 82**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ઝેર સુધા સમજે નહીં, જીવ ખાય ફળ થાય; એમ શુભાશુભ કર્મનું, ભોક્તાપણું જણાય. ૮૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ઝેર સુધા સમજે નહીં, જીવ ખાય ફળ થાય; એમ શુભાશુભ કર્મનું, ભોક્તાપણું જણાય. ૮૩	GUJARATI
२. संस्कृत	विषं सुधा न वित्तोऽपि खादकः फलमाप्नुयात् । एवमेव शुभाऽशुभकर्मणो जीवभोक्तृता ॥८३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ज़हर सुधा जड़ अज्ञ पैं, जीव खाय फल पाय । योंहि शुभाशुभ कर्म का, भोक्ता जीव लखाय ॥८३॥	HINDI
४. मराठी	विष वा सुधा न जाणी, परि खाता हो जीवास फळ प्राप्त । जाणि शुभाशुभ कर्म न परि हो जीवास भोगणे प्राप्त ॥८३॥	MARATHI
५. बंगला	অমৃত বিষ অজ্ঞানে প্রাশন করিলে ফল পায় । তেমনি শুভাশুভ কর্মের, ভোক্তা জীব সদায়॥ ৮৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಝೇರ್ ಸುಧಾ ಸಮ್‌ಜೇ ನಹೀಂ, ಜೀವ್ ಖಾಯ್ ಫಳ್ ಥಾಯ್ । ಏಮ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಕರ್ಮ್‌ನುಂ, ಭೋಕ್ತಾಪಣುಂ ಜಣಾಯ್ ॥83॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Understands not nectar or poison, That it should cure or kill the eater; The soul gets fruits of what is eaten, Thus bondage bears fruits bad or sweeter. 83	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	એક રાંક ને એક નૃપ, એ આદિ જે ભેદ; કારણ વિના ન કાર્ય તે, તે જ શુભાશુભ વેદ્ય. ૮૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	એક રાંક ને એક નૃપ, એ આદિ જે ભેદઃ કારણ વિના ન કાર્ય તે, તે જ શુભાશુભ વેધ. ૮૪	GUJARATI
२. संस्कृत	एको रंकः प्रजापोऽन्यः इत्यादिभेददर्शनम् । कार्यं नाऽकारणं क्वाऽपि वेद्यमेवं शुभाऽशुभम् ॥८४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	एक रंक अरु एक नृप, इत्यादिक जो भेद । कारण बिना न कार्य ये, याहि शुभाशुभ वेध ॥८४॥	HINDI
४. मराठी	कुणि राजा कुणि रंक असे, दिसती आम्हा जगात जे भेद । कारणविना न कार्यहि शुभाशुभाचेच हे तरी भेद ॥ ८४ ॥	MARATHI
५. बंगला	এক দীন আর এক নৃপ, ইত্যাদি ভেদ প্রত্যক্ষ । কারণ বিনা কার্য নাই, শুভাশুভ কর্মফল সত্য ॥ ৮৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಏಕ್ ರಾಂಕ್ ನೇ ಏಕ್ ನೃಪ್, ಏ ಆದಿ ಜೇ ಭೇದ್ । ಕಾರಣ್ ವಿನಾ ನ ಕಾರ್ಯ್ ತೇ, ತೇ ಜ ಶುಭಾಶುಭ್ ವೇದ್ಯ್ ॥84॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	See one errant and one empress, Without some cause, no results strange; Both human beings, unevenness, Is due to bad or good bondage. 84	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ફળદાતા ઈશ્વરતણી, એમાં નથી જરૂર, કર્મ સ્વભાવે પરિણમે, થાય ભોગથી દૂર. ૮૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ફળદાતા ઈશ્વરતણી, એમાં નથી જરૂર; કર્મ સ્વભાવે પરિણમે, થાય ભોગથી દૂર. ૮૫	GUJARATI
२. संस्कृत	ईश्वरः फलदस्तत्राऽऽवश्यको न हि कर्मणि । परिणमेत् स्वभावात् तद् भोगाद् दूरं विनश्यति ॥८५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	फलदाता-प्रभु की यहां, कुछ भी नहीं ज़रुर । कर्म स्वभावे परिणमत, होय भोगसों दूर ॥८५॥	HINDI
४. मराठी	निरुपाधिक ईशाला फल देण्याची इथे नसे जरूर । कर्म स्वभावे जन्मे तैसे भोगाति होई ते दूर ॥ ८५ ॥	MARATHI
५. बंगला	ফল দাতা ঈশ্বরের, নহে কোনো দরকার । কর্ম স্বভাবে পরিণয়, ভোগলে যাইবে নিঃসার ॥ ৮৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಫಳ್‌ದಾತಾ ಈಶ್ವರ್ ತಣೀ, ಏಮಾಂ ನಥೀ ಜರೂರ್ । ಕರ್ಮ್ ಸ್ವಭಾವೇ ಪರಿಣ್‌ಮೇ, ಥಾಯ್ ಭೋಗ್‌ಥೀ ದೂರ್ ॥85॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Fruit-giver God is not required, By nature bondage fructifies; No more the soul the juice enjoyed, The bondage falls, without surprise. 85	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	તે તે ભોગ્ય વિશેષનાં, સ્થાનક દ્રવ્ય સ્વભાવ, ગહન વાત છે શિષ્ય આ, કહી સંક્ષેપે સાવ. ૮૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	તે તે ભોગ્ય વિશેષનાં, સ્થાનક દ્રવ્ય સ્વભાવઃ ગહન વાત છે શિષ્ય આ, કહી સંક્ષેપે સાવ. ૮૬	GUJARATI
२. संस्कृत	तत्तद्भोग्यविशेषाणां स्थानं द्रव्यस्वभावता । वार्तेयं गहना शिष्य ! संक्षेपे सर्वथोदिता ॥८६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	वे वे भोग्य विशेष के, स्थानक द्रव्य स्वभाव । गहन बात है शिष्य ! यह, स्वल्प कहा प्रस्ताव, ॥८६॥	HINDI
४. मराठी	त्या त्या भोग्य विशेषा कारण होतो स्वभाव द्रव्याचा । संक्षेपे परि कथिला शिष्या जरि विषय गहन हा साचा ॥८६॥	MARATHI
५. बंगला	অধ্যবসায়ে ভোগ্য বিশেষে, স্বাভাবিক দ্রব্য স্থান । গূঢ় কথা শিষ্য এই, সংক্ষেপে জান কর ভান ॥ ৮৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ತೇ ತೇ ಭೋಗ್ಯ ವಿಶೇಷ್‌ನಾಂ, ಸ್ಥಾನಕ್ ದ್ರವ್ಯ ಸ್ವಭಾವ್ । ಗಹನ್ ವಾತ್ ಛೇ ಶಿಷ್ಯ ಆ, ಕಹೀ ಸಂಕ್ಷೇಪೇ ಸಾವ್ ॥86॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The place and thing of various kinds, There are eternal heaven and hell; The truth is deep beyond your finds, It's here exposed in a nut-shell. 86	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્તા ભોક્તા જીવ હો, પણ તેનો નહિ મોક્ષ, વીત્યો કાળ અનંત પણ, વર્તમાન છે દોષ. ૮૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	(૫) શંકા - શિષ્ય ઉવાચ : કર્ત્તા ભોકતા જીવ હો, પણ તેનો નહિ મોક્ષ; વીત્યો કાળ અનંત પણ, વર્તમાન છે દોષ. ૮૭	GUJARATI
२. संस्कृत	शंका ५ - शिष्य उवाच : कर्ता भोक्ताऽस्तु जीवोऽपि तस्य मोक्षो न विद्यते । व्यतीतोऽनन्तकः कालस्तथाऽप्यात्मा तु दोषभाक् ॥८७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शंका - शिष्य उवाच : कर्त्ता भोक्ता जीव हो, किन्तु न ताका मोक्ष । वीत्यो काल अनन्त पैं, वर्त्त रह्यो यह दोष ॥८७॥	HINDI
४. मराठी	शंका ५ वी : कर्ता भोक्ता ठरला तरि तो कर्मांतुनी न हो मुक्त । काल अनंतहि गेला तरि तो आहे तसाचि अघयुक्त ॥८७॥	MARATHI
५. बंगला	শংকা—শিষ্য উবাচ কর্তা ভোক্তা জীব হলেও, নাই তাহার মোক্ষ । অতীতকাল অনন্ত গেল, সম্প্রতি চালু এই দোষ ॥ ৮৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಂದೇಹ: ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :- ಕರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಜೀವ್ ಹೋ, ಪಣ್ ತೇನೋ ನಹಿಂ ಮೋಕ್ಷ್ । ವೀತ್ಯೋ ಕಾಳ್ ಅನಂತ್ ಪಣ್, ವರ್ತ್‌ಮಾನ್ ಛೇ ದೋಷ್ ॥87॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Doubt of disciple - 5 : The soul may bind and get the fruit, But never can it get the freedom; Infinite time has passed, the root, Of birth and death is not undone. 87	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	શુભ કરે ફળ ભોગવે, દેવાદિ ગતિ માંય, અશુભ કરે નરકાદિ ફળ, કર્મ રહિત ન ક્યાંય. ૮૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	શુભ કરે ફળ ભોગવે, દેવાદિ ગતિ માંય; અશુભ કરે નરકાદિ ફળ, કર્મ રહિત ન ક્યાંય. ૮૮	GUJARATI
२. संस्कृत	शुभकर्मकरो जीवो देवादिपदवीं व्रजेत् । अशुभकर्मकृज्जीवः श्वभ्रं, न क्वाऽप्यकर्मकः ॥८८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शुभ कर के फल भोगवे, देवादिक गति जांहि । अशुभ करे नरकादि फल, कर्म मुक्त न कहांहि ॥८८॥	HINDI
४. मराठी	ती शुभ कर्म करिता फल भोगे जाउनीच स्वर्गात । अशुभ करे त्या नरकच कर्मरहित तो असा न कधि होत ॥८८॥	MARATHI
५. बंगला	শুভ কর্ম ফলে জীবেস্ন, স্বর্গাদি গতি ভোগ । অশুভ কর্মে নরকাদি ফল, মুক্ত না কর্ম রোগ ॥ ৮৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಶುಭ್ ಕರೇ ಫಳ್ ಭೋಗ್‌ವೇ, ದೇವಾದಿ ಗತಿಮಾಂಯ್ । ಅಶುಭ್ ಕರೇ ನರ್‌ಕಾದಿ ಫಳ್, ಕರ್ಮ್ ರಹಿತ್ ನ ಕ್ಯಾಂಯ್ ॥೮೮॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Good deeds give heaven and bad, hell, The soul is errant and world, wheel; What state is bondageless, please tell, Try any way result is nil. 88	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જેમ શુભાશુભ કર્મપદ, જાણ્યાં સફળ પ્રમાણ, તેમ નિવૃત્તિ સફળતા, માટે મોક્ષ સુજાણ. ૮૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ : જેમ શુભાશુભ કર્મપદ, જાણ્યાં સફળ પ્રમાણ; તેમ નિવૃત્તિ સફળતા, માટે મોક્ષ સુજાણ. ૮૯	GUJARATI
२. संस्कृत	समाधान-सद्गुरू उवाच : यथा शुभाशुभं कर्म जीवव्यापारतः फलि । फलवन्निर्वाणमप्यस्य तदव्यापारतस्तथा ॥८९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	समाधान-सद्गुरू उवाच : ज्योंहि शुभाशुभ-कर्म-पद, जाने सफल प्रमाण । त्यों तान्निवृत्ति सफलता, तातें, मोक्ष सुजाण ॥८९॥	HINDI
४. मराठी	समाधान : देति शुभाशुभ कर्मे जेवी फळ जाणिले प्रमाणांनी । तेवि निवृत्ति उपाया वरता फळ मोक्ष ते मिळे जाणी ॥८९॥	MARATHI
५. बंगला	সমাধান—সদ্গুরু উবাচ জ্ঞান হোল শুভাশুভ, কর্ম বিপাক প্রমাণ । সেই রকম নির্বৃত্তি সাফল্যে, পাবে মোক্ষ সদ্জ্ঞান ॥ ৮৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :- ಜೇಮ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಕರ್ಮ್‌ಪದ್, ಜಾಣ್ಯಾಂ ಸಫಳ್ ಪ್ರಮಾಣ್ । ತೇಮ್ ನಿವೃತ್ತಿ ಸಫಳ್‌ತಾ, ಮಾಟೇ ಮೋಕ್ಷ್ ಸುಜಾಣ್ ॥89॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Solution : As good or bad deeds give the fruit, Non-action too is fruitful, due; O! wise, with talent see acute- There's freedom from the bondage true. 89	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	વીત્યો કાળ અનંત તે, કર્મ શુભાશુભ ભાવ, તેહ શુભાશુભ છેદતાં, ઉપજે મોક્ષ સ્વભાવ. ૯૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	વીત્યો કાળ અનંત તે, કર્મ શુભાશુભ ભાવ; તેહ શુભાશુભ છેદતાં, ઊપજે મોક્ષ સ્વભાવ. ૯૦	GUJARATI
२. संस्कृत	सदसत्कर्मणो भावादनन्तः समयो गतः । संपद्येत तदुच्छेदे जीवे मुक्तिस्वभावता ॥९०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	बीत्यो काल अनन्त सो, कर्मासक्ति प्रभाव । वृत्ति-शुभाशुभ संवरत, उपजे मोक्ष स्वभाव ॥९०॥	HINDI
४. मराठी	या सदसत्कर्माच्या योगे गेला अनंत तो काल । ते छेदता शुभाशुभ जीवी मोक्षस्वभाव प्रगटेल ॥९०॥	MARATHI
५. बंगला	অনন্ত কাল বহে গেল, কর্মাসক্তি প্রভাব । বৃত্তি শুভাশুভ ছেদন করিলে, প্রাকট্য মোক্ষ স্বভাব ॥ ৯০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ವೀತ್ಯೋ ಕಾಳ್ ಅನಂತ್ ತೇ, ಕರ್ಮ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಭಾವ್ । ತೇಹ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಛೇದ್ತಾಂ, ಊಪ್ಜೇ ಮೋಕ್ಷ್ ಸ್ವಭಾವ್ ॥90॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Infinite time has passed till now, For good or bad ideas maintain- The chain of bondage anyhow, At hand is freedom, break the chain. 90	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દેહાદિક સંયોગનો, આત્યંતિક વિયોગ, સિદ્ધ મોક્ષ શાશ્વત પદે, નિજ અનંત સુખ ભોગ. ૯૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	દેહાદિક સંયોગનો, આત્યંતિક વિયોગ; સિદ્ધ મોક્ષ શાશ્વત પદે, નિજ અનંત સુખભોગ. ૯૧	GUJARATI
२. संस्कृत	आत्यन्तिको वियोगो यो देहादियोगजः खलु । तन्निर्वाणं समाख्यातं तत्राऽनन्तसुखैकता ॥९१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	देहादिक संयोग का, आत्यंतिक हि वियोग । सिद्ध मोक्ष शाश्वत पदे, निज अनन्त सुख भोग ॥९१॥	HINDI
४. मराठी	देहादिक योगाचा जरी आत्यंतिक वियोग होईल । तरि निर्वाण तयाला तेवी निजसुख अनंत लाभेल ॥९१॥	MARATHI
५. बंगला	দেহাদি সংযোগে হবে, আত্যান্তিক বিয়োগ । সিদ্ধ মোক্ষ শাশ্বতপদে, অনন্ত আত্মসুখ ভোগ ॥ ৯১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ದೇಹಾದಿಕ್ ಸಂಯೋಗ್‌ನೋ, ಆತ್ಯಂತಿಕ್ ವಿಯೋಗ್ । ಸಿದ್ಧ್ ಮೋಕ್ಷ್ ಶಾಶ್ವತ್ ಪದೇ, ನಿಜ್ ಅನಂತ್ ಸುಖ್‌ಭೋಗ್ ॥91॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Absolute loss of bodies and all, Puts forth the freedom-state-reknown; eternal status of the soul, With happiness infinite own. 91	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	હોય કદાપિ મોક્ષપદ, નહિ અવિરોધ ઉપાય; કર્મો કાળ અનંતનાં, શાથી છેદ્યાં જાય? ૯૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	(૬) શંકા - શિષ્ય ઉવાચ : હોય કદાપિ મોક્ષપદ, નહિ અવિરોધ ઉપાય; કર્મો કાળ અનંતનાં, શાથી છેદ્યાં જાય ? ૯૨	GUJARATI
२. संस्कृत	शंका ६ - शिष्य उवाच : मोक्षस्थानं कदापि स्यान्नाऽविरोध्युपायि तत् । अनन्तकालजः कर्मचयच्छेद्यः कथं भवेत् ? ॥९२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शंका - शिष्य उवाच : यदपि मोक्ष-पद हो तदपि, नहिं अविरोध उपाय । कैसे काल अनन्त की, जावे कर्म-बलाय ? ॥९२॥	HINDI
४. मराठी	शंका ६ वी : हो मोक्षपद कदापि पण उपाय ना गमे यथासांग । त्या अगणित कालाच्या कर्मांते केविं नाश–तो सांग ॥९२॥	MARATHI
५. बंगला	শংকা—শিষ্য উবাচ যদ্যপি হয় মোক্ষ পদ, নাই অবিরোধ উপায় । অনন্ত কাল সঞ্চিত কর্ম, কি ভাবে নষ্ট করা যায় ॥ ৯২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯ ಕೇಳಿದ್ದು :- ಹೋಯ್ ಕದಾಪಿ ಮೋಕ್ಷ್‌ಪದ್, ನಹಿ ಅವಿರೋಧ್ ಉಪಾಯ್ । ಕರ್ಮೋ ಕಾಳ್ ಅನಂತ್‌ನಾಂ, ಶಾಥೀ ಛೇದ್ಯಾಂ ಜಾಯ್ ? ॥92॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	**Disciple's doubt - 6 :** **May there be freedom of the soul,** **There's no unrefutable means;** **By which, of time infinite all-** **The bondages may lose bobbins. 92**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અથવા મત દર્શનઘણાં, કહે ઉપાય અનેક; તેમાં મત સાચો કયો, બને ન એહ વિવેક. ૯૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અથવા મત દર્શન ઘણાં, કહે ઉપાય અનેક; તેમાં મત સાચો કયો, બને ન એહ વિવેક. ૯૩	GUJARATI
२. संस्कृत	वा मतानि सुभिन्नानि नैकोपायप्रदर्शिनि । मतं सत्यं तु किं तत्र शक्यैषा न विवेकिता ॥९३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अथवा मत दर्शन बहुत, कहें उपाय अनेक । तामें सत्-मत कौन है ? सूझत नाहिं विवेक ॥९३॥	HINDI
४. मराठी	वा मतदर्शन पुष्कळ परि ते कथिती उपाय हो बहुत । त्यामध्ये कवण खरे मत, मानूं हा विवेक ना जुळत ॥९३॥	MARATHI
५. बंगला	অনেক মত দার্শনিকেরা, বলেন অনেক উপায় । তাদের মধ্যে সত্য মতের, নির্ণয় কেমন করা যায় ॥ ৯৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಥವಾ ಮತ್‌ದರ್ಶನ್ ಘಣಾಂ, ಕಹೇ ಉಪಾಯ್ ಅನೇಕ್ । ತೇಮಾಂ ಮತ್ ಸಾಚೋ ಕಯೋ, ಬನೇ ನ ಏಹ್ ವಿವೇಕ್ ॥93॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Or many a creed and schools of thoughts, Show steps to freedom differently; What step is true, I can't make out, What must I choose, (I) ask reverently. 93	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કેઈ જાતિમાં મોક્ષ છે, કેઈ વેષમાં મોક્ષ, એનો નિશ્ચય ના બને, ઘણા ભેદ એ દોષ. ૯૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કઈ જાતિમાં મોક્ષ છે, કયા વેષમાં મોક્ષ; એનો નિશ્ચય ના બને, ઘણા ભેદ એ દોષ. ૯૪	GUJARATI
२. संस्कृत	कस्यां जातौ भवेन्मोक्षो वेषे कस्मिंश्च निर्वृतिः । निश्चेतुमेतन्नो शक्यं बहुभेदो हि दूषणम् ॥९४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मोक्ष होय किस जाति में? कौन भेषसों मोक्ष ? । ताका निश्चय होत ना, बहुत भेद यह दोष ॥९४॥	HINDI
४. मराठी	कुठल्या जातीमध्ये कवण्या वेषात वा मिळे मोक्ष । याचा निश्चय ना हो कारण आहेत भेद ते लक्ष ॥९४॥	MARATHI
५. बंगला	কোন জাতিতে মোক্ষ, আর কোন বেষেই মোক্ষ । এটা নিশ্চয় হয় না, অনেক ভেদ এই দোষ ॥ ৯৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕಯೀ ಜಾತಿಮಾಂ ಮೋಕ್ಷ್ ಛೇ, ಕಯಾ ವೇಷ್‌ಮಾಂ ಮೋಕ್ಷ್ । ಏನೋ ನಿಶ್ಚಯ್ ನಾ ಬನೇ, ಘಣಾ ಭೇದ್ ಏ ದೋಷ್ ॥94॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	What caste or garb leads one to freedom, Is not determined, all differ; The true religion must be one, So many baffle, when they whisper. 94.	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	તેથી એમ જણાય છે, મળે ન મોક્ષ ઉપાય; જીવાદિ જાણ્યા તણો, શો ઉપકાર જ થાય? ૯૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	તેથી એમ જણાય છે, મળે ન મોક્ષ ઉપાય; જીવાદિ જાણ્યા તણો, શો ઉપકાર જ થાય ? ૯૫	GUJARATI
२. संस्कृत	तत एवं हि संसिद्धं मोक्षोपायो न विद्यते । जीवादिज्ञानसंप्राप्तौ कोपकारो भवेदहा !! ॥९५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	तातें ऐसी मति भयी, मिले न मोक्षोपाय । मात्र अकेले ज्ञानसों, कैसे भव-दुःख जाय ? ॥९५॥	HINDI
४. मराठी	तेव्हां समजे हे की मोक्ष उपाय न कधीच तो असतो । जीवादि स्वरूपाते जाणुनि उपयोग काय मग होतो ।।९५।।	MARATHI
५. बंगला	তাতে বোধ হয় এই, অপ্রাপ্য মোক্ষ উপায় । জীবাদি জানিলেও, কি করিলে ভবদুঃখ যায় ॥ ৯৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ತೇಥೀ ಏಮ್ ಜಣಾಯ್ ಛೇ, ಮಳೇ ನ ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್ । ಜೀವಾದಿ ಜಾಣ್ಯಾ ತಣೋ, ಶೋ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ಜ ಥಾಯ್ ? ॥95॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Thus I conclude the means of freedom, Does not exist in any way; What is the use of such a wisdom, Of soul's existence, ever-stay ? 95	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	પાંચે ઉત્તરથી થયું, સમાધાન સર્વાંગ; સમજું મોક્ષ ઉપાય તો, ઉદય ઉદય સદ્ભાગ્ય. ૯૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	પાંચે ઉત્તરથી થયું, સમાધાન સર્વાંગ; સમજું મોક્ષ ઉપાય તો, ઉદય ઉદય સદ્ભાગ્ય. ૯૬	GUJARATI
२. संस्कृत	प्रश्नपंचोत्तरे लब्धे समाधिः सकलोऽजनि । यदि तत् साधनं विद्यां शिवं श्रेयो भवेच्छिवम् ॥९६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	समाधान पूरण भयो, पांच उत्तरसों प्राज्ञ । समझूं मोक्ष-उपाय तब, उदय उदय सद्भाग्य ॥९६॥	HINDI
४. मराठी	या पाच उत्तरांनी झालो संतुष्ट मी परिपूर्ण । मोक्षउपायहि कळता येईल उदयास भाग्य मम तूर्ण ।।९६।।	MARATHI
५. बंगला	পঞ্চ সদুত্তরে সমাধানে, হইলে নিশংক সর্বাঙ্গ । মোক্ষোপায় বুঝিলেই, উদয় উদয় সদ্ ভাগ্য ॥ ৯৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಪಾಂಚೇ ಉತ್ತರ್‌ಥೀ ಥಯುಂ, ಸಮಾಧಾನ್ ಸರ್ವಾಂಗ್, ಸಮ್‌ಜುಂ ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್ ತೋ, ಉದಯ್ ಉದಯ್ ಸದ್‌ಭಾಗ್ಯ್ ॥96॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Your fine replies satisfied me, About that I am doubtless now; If I now know the means ah ! me ! Full fortunate I feel freed how ! 96	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	પાંચે ઉત્તરની થઈ, આત્મા વિષે પ્રતીત, થાશે મોક્ષોપાયની, સહજ પ્રતીત એ રીત ૯૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ : પાંચે ઉત્તરની થઈ, આત્મા વિષે પ્રતીત; થાશે મોક્ષોપાયની, સહજ પ્રતીત એ રીત. ૯૭	GUJARATI
२. संस्कृत	समाधान-सद्गुरू उवाच : पंचोत्तरेण संजाता प्रतीतिस्तव ह्यात्मनि । मोक्षोपायस्तथा तात ! एष्यति सहजं मनः ॥९७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	समाधान-सद्गुरु उवाच : पांच सदुत्तर की भयी, आत्मा में सुप्रतीति । होगा मोक्षोपाय का, समाधान उस रीति ॥९७॥	HINDI
४. मराठी	समाधान : या पाच उत्तरानी आत्मिक विषयात जाहली प्रतीति । तुज मोक्षोपायाची होइल सहजचि प्रतीत त्या-रीती ॥९७॥	MARATHI
५. बंगला	সমাধান—সদ্‌গুরু উবাচ পঞ্চ উত্তরে হইল তোমার, আত্মাতে সুপ্রতীতি । হইবে মোক্ষোপায়ের, সমাধান এই রীতি ॥ ৯৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :- ಪಾಂಚೇ ಉತ್ತರ್‌ನೀ ಥಈ, ಆತ್ಮಾ ವಿಷೇ ಪ್ರತೀತ್ । ಥಾಶೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯ್‌ನೀ, ಸಹಜ್ ಪ್ರತೀತ್ ಏ ರೀತ್ ॥97॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Solution : Convinced you are of five replies, The same way means you shall know soon; An answer comes, the doubt soon flies, The way to freedom is a boon. 97	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્મભાવ અજ્ઞાન છે, મોક્ષભાવ નિજવાસ, અંધકાર અજ્ઞાનસમ, નાશે જ્ઞાનપ્રકાશ. ૯૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કર્મભાવ અજ્ઞાન છે, મોક્ષભાવ નિજવાસ; અંધકાર અજ્ઞાન સમ, નાશે જ્ઞાનપ્રકાશ. ૯૮	GUJARATI
२. संस्कृत	अज्ञानं कर्मभावोऽस्ति मोक्षभावो निजस्थितिः । ज्वलिते ज्ञानदीपे तु नश्येदज्ञानतातमः ॥९८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कर्मभाव अज्ञान है, मोक्षभाव निज-वास । अंधकार सम अज्ञता, नाशे ज्ञान-प्रकाश ॥९८॥	HINDI
४. मराठी	अज्ञान कर्मभावहि आहे तो मोक्ष भाव निज-वास । अज्ञान ज्ञान-द्योते जेवी तम आतपेहि हो नाश ॥९८॥	MARATHI
५. बंगला	কর্মভাব অজ্ঞান আছে, মোক্ষ ভাব নিজবাস । অন্ধকার সম অজ্ঞতা, নাশিবে জ্ঞান প্রকাশ ॥ ৯৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕರ್ಮ್‌ಭಾವ್ ಅಜ್ಞಾನ್ ಛೇ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಭಾವ್ ನಿಜ್‌ವಾಸ್ । ಅಂಧಕಾರ್ ಅಜ್ಞಾನ್ ಸಮ್, ನಾಶೇ ಜ್ಞಾನ್‌ಪ್ರಕಾಶ್ ॥98॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The bondage-cause is self-ignorance, Self-steadiness is freedom-cause; Ignorance is like darkness, trance, The knowledge-torch brings it to pause. 98	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જે જે કારણ બંધનાં, તેહ બંધનો પંથ; તે કારણ છેદક દશા, મોક્ષપંથ ભવઅંત. ૯૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જે જે કારણ બંધનાં, તેહ બંધનો પંથ; તે કારણ છેદક દશા, મોક્ષપંથ ભવઅંત. ૯૯	GUJARATI
२. संस्कृत	यो यो बन्धस्य हेतुः स्याद् बन्धमार्गो भवेत् स सः । बन्धोच्छेदस्थितिर्या तु मोक्षमार्गो भवान्तकः ॥९९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जो जो कारण बन्ध के, सो हि बन्ध को पंथ । तत् कारण छेदक-दशा, मोक्ष-पंथ भव-अन्त ॥९९॥	HINDI
४. मराठी	जे जे कारण बंधा होई तो बंध घडविता पंथ । ते कारण छेदाया हो कारण मोक्षमार्ग, भवअंत ।।९९।।	MARATHI
५. बंगला	যে যে কারণ কর্মবন্ধের, সেই হোল পথ । তৎকারণ ছেদক দশা, মোক্ষ পথ ভব অন্ত ॥ ৯৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೇ ಜೇ ಕಾರಣ್ ಬಂಧ್‌ನಾಂ, ತೇಹ್ ಬಂಧ್‌ನೋ ಪಂಥ್ । ತೇ ಕಾರಣ್ ಛೇದಕ್ ದಶಾ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಪಂಥ್ ಭವ್ ಅಂತ್ ॥೯೯॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The bondage-causes whatsoever, Follow path of bondages; Destroy those causes, being clever, That path of freedom for all ages. 99	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	રાગ, દ્વેષ અજ્ઞાન એ, મુખ્ય કર્મની ગ્રંથ, થાય નિવૃત્તિ જેહથી, તે જ મોક્ષનો પંથ. ૧૦૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	રાગ, દ્વેષ, અજ્ઞાન એ, મુખ્ય કર્મની ગ્રંથ; થાય નિવૃત્તિ જેહથી, તે જ મોક્ષનો પંથ. ૧૦૦	GUJARATI
२. संस्कृत	रागो द्वेषस्तथाऽज्ञानं कर्मणां ग्रन्थिरग्रगा । यस्मात् तत्तन्निवृत्तिः स्यान्मोक्षमार्गः स एव भोः ॥१००॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	राग द्वेष अज्ञान ये, कर्म-ग्रंथि भव ग्राह । जासों तास निवृत्ति हो, रत्नत्रयी शिव-राह ॥१००॥	HINDI
४. मराठी	अज्ञान राग द्वेषहि कर्मांचे मुख्य हे असे ग्रंथ । जेणें निवृत्ति त्याची घडते मोक्षास नेइ तो पंथ ॥१००॥	MARATHI
५. बंगला	রাগ দ্বেষ অজ্ঞান হয় প্রধান কর্মগ্রন্থ । যাতে তাহার নিবৃত্তি, তাহাই মোক্ষের পথ ॥ ১০০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ರಾಗ್ ದ್ವೇಷ್ ಅಜ್ಞಾನ್ ಏ, ಮುಖ್ಯ ಕರ್ಮ್‌ನೀ ಗ್ರಂಥ್ । ಥಾಯ್ ನಿವೃತ್ತಿ ಜೇಹ್‌ಥೀ, ತೇಜ್ ಮೋಕ್ಷ್‌ನೋ ಪಂಥ್ ॥100॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Attachment, hatred, ignorance- Are three chief knots of bondages; The path of freedom, find at once, If they fall off, leave no traces. 100	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્મા સત્ ચૈતન્યમય, સર્વાભાસ રહિત, જેથી કેવળ પામીએ, મોક્ષપંથ તે રીત. ૧૦૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્મા સત્ ચૈતન્યમય, સર્વાભાસ રહિત; જેથી કેવળ પામીએ, મોક્ષપંથ તે રીત. ૧૦૧	GUJARATI
२. संस्कृत	संश्चेतनामयो जीवः सर्वाभासविवर्जितः । प्राप्यते स यतः शुद्धो मोक्षमार्गः स एव भोः ! ॥१०१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मा सत्-चैतन्यमय, सर्वाभास विमुक्त । जासों केवल पाइये, शिव-मग रीति सुयुक्त ॥१०१॥	HINDI
४. मराठी	आत्मा सत्-चैतन्यमय, सर्वाभासेहि तो असे रहित । केवळ पद जै मिळते दावीते मोक्षमार्ग ती रीत ॥१०१॥	MARATHI
५. बंगला	আত্মা সৎ চৈতন্যময়, সর্বাভাসবিমুক্ত । যাহাতে কেবল প্রাপ্ত হবে, শিব পথ রীতি সুযুক্ত ॥ ১০১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆತ್ಮಾ ಸತ್ ಚೈತನ್ಯಮಯ್, ಸರ್ವಾಭಾಸ್ ರಹಿತ್ । ಜೇಥೀ ಕೇವಳ್ ಪಾಮಿಯೇ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಪಂಥ್ ತೇ ರೀತ್ ॥101॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The soul that's living, conscious, beauty, Quite free from all deluding views; That leads to perfect purity, Serves for the means of freedom huge. 101	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્મ અનંત પ્રકારનાં, તેમાં મુખ્યે આઠ, તેમાં મુખ્યે મોહનીય, હણાય તે કહું પાઠ. ૧૦૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કર્મ અનંત પ્રકારનાં, તેમાં મુખ્યે આઠ; તેમાં મુખ્યે મોહનીય, હણાય તે કહું પાઠ. ૧૦૨	GUJARATI
२. संस्कृत	अनन्तभेदकं कर्म चाष्टौ मुख्यानि तेष्वपि । तत्राऽपि मोहना मुख्या वक्ष्ये तद् हनने विधिम् ॥१०२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कर्म अनन्त प्रकार के, तामें मुख्यत आठ । मोहनीय तामें प्रमुख, तन्नाशक कहूँ पाठ ॥१०२॥	HINDI
४. मराठी	आहेत भेद कर्मा पुष्कळही त्यात मुख्य रे आठ । त्यात मोहनीय मुख्यच कथितो जै नाश होइ तो पाठ ॥१०२॥	MARATHI
५. बंगला	কর্মের অনন্ত প্রকার, তন্মধ্যে প্রমুখ আঠ । তাহাতে প্রধান মোহনীয়, নষ্ট করার শুন পাঠ ॥ ১০২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕರ್ಮ್ ಅನಂತ್ ಪ್ರಕಾರ್‌ನಾಂ, ತೇಮಾಂ ಮುಖ್ಯೇ ಆಠ್ । ತೇಮಾಂ ಮುಖ್ಯೇ ಮೋಹ್‌ನೀಯ್, ಹಣಾಯ್ ತೇ ಕಹುಂ ಪಾಠ್ ॥102॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The bondage has infinite forms, The chief are eight, with one foremost; 'Deluding Karma' the name adorns, To cut it off, take pains utmost. 102	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્મ મોહનીય ભેદ બે, દર્શન ચારિત્ર નામ, હણે બોધ વીતરાગતા, અચૂક ઉપાય આમ. ૧૦૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કર્મ મોહનીય ભેદ બે, દર્શન ચારિત્ર નામ; હણે બોધ વીતરાગતા, અચૂક ઉપાય આમ. ૧૦૩	GUJARATI
२. संस्कृत	मोहनं द्विविधं तत्र दृष्टिचारित्रभेदतः । बोधो हि दर्शनं हन्याच्चारित्रं रागहीनता ॥१०३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मोहनीय के भेद दो, दर्शन-चारित्र-रोग । औषध बोध अरागता, याहि उपाय अमोघ ॥१०३॥	HINDI
४. मराठी	दो मोहनीय कर्मे दर्शन, चारित्र भेद त्या नाम । वीतरागता निबोधहि छेदाया येत अचूक त्या काम ॥१०३॥	MARATHI
५. बंगला	মোহনীয় কর্মের ভেদ দুই. দর্শন ও চারিত্র রোগ । ঔষধ বোধ বীতরাগতা, ইহাই উপায় অমোঘ ॥ ১০৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕರ್ಮ್ ಮೋಹನೀಯ್ ಭೇದ್ ಬೇ, ದರ್ಶನ್ ಚಾರಿತ್ರ, ನಾಮ್ । ಹಣೇ ಬೋಧ್ ವೀತ್‌ರಾಗ್‌ತಾ, ಅಚೂಕ್ ಉಪಾಯ್ ಆಮ್ ॥103॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	It polutes Faith and conduct both, Unfailing means accordingly; Enlightenment by Teacher's truth, Unattachment true distinctly. 103	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્મબંધ ક્રોધાદિથી, હણે ક્ષમાદિક તેહ, પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમાં શો સંદેહ ? ૧૦૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કર્મબંધ ક્રોધાદિથી, હણે ક્ષમાદિક તેહ; પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમાં શો સંદેહ ? ૧૦૪	GUJARATI
२. संस्कृत	क्रोधादियोगतः कर्मबन्धः शान्त्यादिघातकः । अत्रानुभूतिः सर्वेषां तत्र का संशयालुता ? ॥१०४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कर्म-बन्ध क्रोधादिसों, नशे क्षमादिकसों हि । सब को अनूभौ है प्रगट, यामें संशय क्योंहि ? ॥१०४॥	HINDI
४. मराठी	क्रोधादिमुळे हो जो कर्मबंध तो क्षमादिके शांत । आहे अनुभव सर्वां संशय उरलाच काय तव त्यात ॥१०४॥	MARATHI
५. बंगला	ক্রোধাদিতে কর্মবন্ধ, ক্ষমাদি প্রয়োগে নষ্ট । সর্বের প্রকট অনুভব, নিঃসন্দেহ স্পষ্ট ॥ ১০৪ ॥	BENGALI
. कन्नड़	ಕರ್ಮ್‌ಬಂಧ್ ಕ್ರೋಧಾದಿಥೀ, ಹಣೇ ಕ್ಷಮಾದಿಕ್ ತೇಹ್ । ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಅನುಭವ್ ಸರ್ವ್‌ನೇ, ಏಮಾಂ ಶೋ ಸಂದೇಹ್ ? ॥104॥	KANNADA
अंग्रेजी	All experience that passions bind, Their antidotes as forgiveness; Make one free from that bondage-kind, No doubt there is, it's common sense. 104	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	છોડી મતદર્શનતણો, આગ્રહ તેમ વિકલ્પ, કહ્યો માર્ગ આ સાધશે, જન્મ તેહના અલ્પ. ૧૦૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	છોડી મત દર્શન તણો, આગ્રહ તેમ વિકલ્પ; કહ્યો માર્ગ આ સાધશે, જન્મ તેહના અલ્પ. ૧૦૫	GUJARATI
२. संस्कृत	मतदृष्ट्याग्रहं त्यक्त्वा विकल्पाचरणं तथा । आराध्येतोक्तमार्गो यैः तेषां हि जननाल्पता ॥१०५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मत-दर्शन का छांड़ि के, आग्रह और विकल्प । उक्त मार्ग पै जो चले, रहें जन्म तस अल्प ॥१०५॥	HINDI
४. मराठी	हे मत-दर्शन-आग्रह सोडुन तेवी विकल्प आचरणा । हा उक्त मार्ग साधी जो, होती जन्म अल्प तज्जाणा ॥१०५॥	MARATHI
५. बंगला	ছাড়বে মত দর্শনের, আগ্রহ আর বিকল্প । উক্ত মার্গে যে চলিবে, তাহার ভব ভ্রমণ অল্প ॥ ১০৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಛೋಡೀ ಮತ್ ದರ್ಶನ್ ತಣೋ, ಆಗ್ರಹ್ ತೇಮ್ ವಿಕಲ್ಪ್ । ಕಹ್ಯೋ ಮಾರ್ಗ್ ಆ ಸಾಧ್ಶೇ, ಜನ್ಮ್ ತೇಹ್ನಾ ಅಲ್ಪ್ ॥105॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If one gives up self-guiding-whim, And blind religious persuit, creed; By following this Gospel-cream, He has few births, no doubt indeed ! 105	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્મબંધ ક્રોધાદિથી, હણે ક્ષમાદિક તેહ, પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમાં શો સંદેહ? ૧૦૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કર્મબંધ ક્રોધાદિથી, હણે ક્ષમાદિક તેહ; પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમાં શો સંદેહ ? ૧૦૪	GUJARATI
२. संस्कृत	क्रोधादियोगतः कर्मबन्धः शान्त्यादिघातकः । अत्रानुभूतिः सर्वेषां तत्र का संशयालुता ? ॥१०४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कर्म-बन्ध क्रोधादिसों, नशे क्षमादिकसों हि । सब को अनूभौ है प्रगट, यामें संशय क्योंहि ? ॥१०४॥	HINDI
४. मराठी	क्रोधादिमुळे हो जो कर्मबंध तो क्षमादिके शांत । आहे अनुभव सर्वां संशय उरलाच काय तव त्यात ॥१०४॥	MARATHI
५. बंगला	ক্রোধাদিতে কর্মবন্ধ, ক্ষমাদি প্রয়োগে নষ্ট । সর্বোর প্রকট অনুভব, নিঃসন্দেহ স্পষ্ট ॥ ১০৪ ॥	BENGALI
कन्नड़	ಕರ್ಮ್‌ಬಂಧ್ ಕ್ರೋಧಾದಿಥೀ, ಹಣೇ ಕ್ಷಮಾದಿಕ್ ತೇಹ್ । ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಅನುಭವ್ ಸರ್ವ್‌ನೇ, ಏಮಾಂ ಶೋ ಸಂದೇಹ್ ? ॥104॥	KANNADA
ंग्रेजी	All experience that passions bind, Their antidotes as forgiveness; Make one free from that bondage-kind, No doubt there is, it's common sense. 104	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	છોડી મતદર્શનતણો, આગ્રહ તેમ વિકલ્પ, કહ્યો માર્ગ આ સાધશે, જન્મ તેહના અલ્પ. ૧૦૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	છોડી મત દર્શન તણો, આગ્રહ તેમ વિકલ્પ; કહ્યો માર્ગ આ સાધશે, જન્મ તેહના અલ્પ. ૧૦૫	GUJARATI
२. संस्कृत	मतदृष्ट्याग्रहं त्यक्त्वा विकल्पाचरणं तथा । आराध्येतोक्तमार्गो यैः तेषां हि जननाल्पता ॥१०५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मत-दर्शन का छांड़ि के, आग्रह और विकल्प । उक्त मार्ग पै जो चले, रहें जन्म तस अल्प ॥१०५॥	HINDI
४. मराठी	हे मत-दर्शन-आग्रह सोडुन तेवी विकल्प आचरणा । हा उक्त मार्ग साधी जो, होती जन्म अल्प तज्जाणा ॥१०५॥	MARATHI
५. बंगला	ছাড়বে মত দর্শনের, আগ্রহ আর বিকল্প । উক্ত মার্গে যে চলিবে, তাহার ভব ভ্রমণ অল্প ॥ ১০৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಛೋಡೀ ಮತ್ ದರ್ಶನ್ ತಣೋ, ಆಗ್ರಹ್ ತೇಮ್ ವಿಕಲ್ಪ್। ಕಹ್ಯೋ ಮಾರ್ಗ್ ಆ ಸಾಧ್‌ಶೇ, ಜನ್ಮ್ ತೇಹ್‌ನಾ ಅಲ್ಪ್ ॥105॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If one gives up self-guiding-whim, And blind religious persuit, creed; By following this Gospel-cream, He has few births, no doubt indeed ! 105	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ષટ્ પદનાં ષટ્ પ્રશ્ન તે, પૂછ્યાં કરી વિચાર, તે પદની સર્વાંગતા, મોક્ષમાર્ગ નિર્ધાર. ૧૦૬	ORIGINAL AUTHOR'S
૧. गुजराती	ષટ્પદનાં ષટ્પ્રશ્ન તેં, પૂછ્યાં કરી વિચાર; તે પદની સર્વાંગતા, મોક્ષમાર્ગ નિર્ધાર. ૧૦૬	GUJARATI
२. संस्कृत	पदषट्कस्य षट् प्रश्नाः पृष्टाः संचिन्त्य रे ! त्वया । तत्पदानां समूहत्वे मुक्तिवासः सुनिश्चितम् ॥१०६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	षट्पद के षट प्रश्न ये, जो पूछे हितकार । ताकी जो सर्वांगता, मोक्ष मार्ग निर्धार ॥१०६॥	HINDI
४. मराठी	षट्पदि जे प्रश्न सहा तू चिंतुनि विचारिलेस शिष्यवर । सर्वांगता-पदाची तो जाणी मुक्तिपंथ निर्धार ॥१०६॥	MARATHI
५. बंगला	ষট্ পদের ষষ্ঠ প্রশ্ন, প্রস্তুতি সহ বিচার । সেই পদের সর্বাঙ্গে, মোক্ষ মার্গ নির্ধার ॥ ১০৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಷಟ್‌ಪದ್‌ನಾಂ ಷಟ್‌ಪ್ರಶ್ನ ತೇಂ, ಪೂಛ್ಯಾಂ ಕರೀ ವಿಚಾರ್ । ತೇ ಪದ್‌ನೀ ಸರ್ವಾಂಗ್‌ತಾ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಮಾರ್ಗ್ ನಿರ್ಧಾರ್ ॥106॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Six questions of six doctrines asked, Foundation of True Faith They lay; If mind in these doubtless fixed, The path of freedom that's saints say. 106	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જાતિ, વેષનો ભેદ નહિ, કહ્યો માર્ગ જો હોય, સાધે તે મુક્તિ લહે, એમાં ભેદ ન કોય. ૧૦૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જાતિ, વેષનો ભેદ નહિ, કહ્યો માર્ગ જો હોય; સાધે તે મુક્તિ લહે, એમાં ભેદ ન કોય. ૧૦૭	GUJARATI
२. संस्कृत	जातेर्वेषस्य नो भेदो यदि स्यादुक्तमार्गता । तां तु यः साधयेत् सद्यो न काचित् तत्र भिन्नता ॥१०७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जाति-भेष को भेद ना कह्यो मार्ग जो होय । साधे सो मुक्ति लहे, यामें फेर न कोय ॥१०७॥	HINDI
४. मराठी	जातिचा वेषाचा, भेद न मुळि उक्त मोक्ष मार्गांत । जो साधी त्या मिळतो वा किंचित् मुळि न भिन्नता त्यात ॥१०७॥	MARATHI
५. बंगला	জাতি বেশের ভেদ নাই, কথিত মার্গ যদি হয় । সাধনা করিলে মুক্তি পাবে, এতে কোনো ভেদ নয় ॥ ১০৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜಾತಿ ವೇಷ್‌ನೋ ಭೇದ್ ನಹಿ, ಕಹ್ಯೋ ಮಾರ್ಗ್ ಜೋ ಹೋಯ್ । ಸಾಧೇ ತೇ ಮುಕ್ತಿ ಲಹೇ, ಏಮಾಂ ಭೇದ್ ನ ಕೋಯ್ ॥107॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Look not to caste-or garb-distinction, The path aforesaid is essential; Whoever takes it gets Liberation, No distinction in status final. 107	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ, ભવે ખેદ અંતરદયા, તે કહીએ જિજ્ઞાસ. ૧૦૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ; ભવે ખેદ, અંતરદયા, તે કહીએ જિજ્ઞાસ. ૧૦૮	GUJARATI
२. संस्कृत	कषायस्योपशान्तत्वं मोक्षे रूचिर्हि केवलम् । भवे खेदो दया चित्ते सा जिज्ञासा समुच्यते ॥१०८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कषाय की उपशांतता, मात्र मोक्ष-अभिलाषु । भवे-खेद अन्तर-दया, ये लक्षण जिज्ञाषु ॥१०८॥	HINDI
४. मराठी	उपशम कषाय होउनि उरली, मोक्षाभिलाष केवळ ती । भवि प्रेम न, सत्वि दया करिती, जिज्ञासु त्यास जन म्हणती ॥१०८॥	MARATHI
५. बंगला	কষায়ের উপশান্ততা, মাত্র মোক্ষ অভিলাষ । ভব ভ্রমণে:খেদ অন্তর্দয়া, তাকে কহিবে জিজ্ঞাস ॥ ১০৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕಷಾಯ್‌ನೀ ಉಪ್‌ಶಾಂತತಾ, ಮಾತ್ರ್, ಮೋಕ್ಷ್ ಅಭಿಲಾಷ್ । ಭವೇ ಖೇದ್ ಅಂತರ್ ದಯಾ, ತೇ ಕಹಿಯೇ ಜಿಜ್ಞಾಸ್ ॥108॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Mark knowledge-thirst, inner compassion, Supression of all passions four; The hope of only Liberation, Dejection of such rebirth-tour. 108	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	તે જિજ્ઞાસુ જીવને, થાય સદ્ગુરુબોધ, તો પામે સમકિતને, વર્તે અંતરશોધ. ૧૦૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	તે જિજ્ઞાસુ જીવને, થાય સદ્ગુરુ બોધ; તો પામે સમકિતને, વર્તે અંતરશોધ. ૧૦૯	GUJARATI
२. संस्कृत	सद्गुरोर्बोधमाप्नुयात् स जिज्ञासुर्नरो यदि । तदा सम्यक्त्वलाभः स्यादात्मशोधनता अपि ॥१०९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ता जिज्ञासु सत्पात्र को, मिले योग सद्बोध । तो पावे सम्यक्त्व अरु, वर्ते अंतर्शोध ॥१०९॥	HINDI
४. मराठी	जरि त्या जिज्ञासूला सद्गुरू उपदेश प्राप्त होईल । सम्यक्त्व लाभ होउनि अंतर्शोधास तोहि लागेल ॥१०९॥	MARATHI
५. बंगला	সেই জিজ্ঞাসু আত্মা কে, যদি হয় সদ্গুরু বোধ । সম্যক্ত্বের প্রাপ্তি হবে, প্রবৃত্তি অন্তর শোধ ॥ ১০৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ತೇ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಜೀವ್‌ನೇ, ಥಾಯ್ ಸದ್ಗುರು ಬೋಧ್ । ತೋ ಪಾಮೇ ಸಮ್‌ಕಿತ್‌ನೇ, ವರ್ತೇ ಅಂತರ್ ಶೋಧ್ ॥109॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	To such aspirant true Teacher's preaching, Inculcates faith, awakens vision; They are inspired by such true teaching, They deeply think for purification. 109	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	મતદર્શન આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુલક્ષ, લહે શુદ્ધ સમકિત તે, જેમાં ભેદ ન પક્ષ. ૧૧૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	મત દર્શન આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુલક્ષ; લહે શુદ્ધ સમકિત તે, જેમાં ભેદ ન પક્ષ. ૧૧૦	GUJARATI
२. संस्कृत	मतदृष्ट्याग्रहैर्हीना यद्वृत्तिर्गुरूपादयोः । स संलभेत् सम्यक्त्वं यत्र भेदो न पक्षता ॥११०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मत दर्शन आग्रह तजे, वर्त्ते सद्गुरू-लक्ष । लहे शुद्ध-सम्यक्त्व सो, यामें भेद न पक्ष ॥११०॥	HINDI
४. मराठी	मतदृष्ट्याग्रह टाकुनि वर्त्ते जो सद्गुरूस अनुकूल । सम्यक्त्व लाभते त्या जे राही सर्वथा च निर्भेळ ॥११०॥	MARATHI
५. बंगला	ত্যজিয়া মত দর্শন আগ্রহ, বর্তন সদ্গুরু লক্ষ । পাবে শুদ্ধ সম্যক্ত্ব, এতে ভেদ না পক্ষ ॥ ১১০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮತ್ ದರ್ಶನ್ ಆಗ್ರಹ್ ತಜೀ, ವರ್ತೇ ಸದ್ಗುರು ಲಕ್ಷ್ । ಲಹೇ ಶುದ್ಧ್ ಸಮ್‌ಕಿತ್ ತೇ, ಜೇಮಾಂ ಭೇದ್ ನ ಪಕ್ಷ್ ॥110॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	They give up bias for blind faith, Self-guiding views; follow precept- Of true Teachers, earn right pure faith, Where's no discord or party-spirit. 110	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	વર્તે નિજ સ્વભાવનો, અનુભવ લક્ષ પ્રતીત, વૃત્તિ વહે નિજભાવમાં, પરમાર્થે સમકિત.૧૧૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	વર્તે નિજસ્વભાવનો, અનુભવ લક્ષ પ્રતીત; વૃત્તિ વહે નિજભાવમાં, પરમાર્થે સમકિત. ૧૧૧	GUJARATI
२. संस्कृत	अनुभूतिः स्वभावस्य तल्लक्ष्यं तत्र प्रत्ययः । निजतां संवहेद् वृत्तिः सत्यं सम्यक्त्वमुच्यते ॥१११॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	वर्त्ते निज स्वभाव को, अनुभौ लक्ष प्रतीत । वृत्ति बहे निज भाव में, परमार्थे समकीत ॥१११॥	HINDI
४. मराठी	अनुभव निजभावाचा होई प्रत्यक्ष हीच जै प्रतीत । वृत्ति रमे निजभानी तै, त्या सम्यक्त्व सत्य म्हणतात ॥१११॥	MARATHI
५. बंगला	বর্তন নিজ স্বভাবের, অনুভব লক্ষ প্রত্‍ীতি । বৃত্তি বহিবে আত্ম ভাবে, পরমার্থে সমকিত ॥ ১১১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ವರ್ತೇ ನಿಜ್ ಸ್ವಭಾವ್‌ನೋ, ಅನುಭವ್ ಲಕ್ಷ್ ಪ್ರತೀತ್ । ವೃತ್ತಿ ವಹೇ ನಿಜ್‌ಭಾವ್‌ಮಾಂ, ಪರ್‌ಮಾಥೇ ಸಮ್‌ಕಿತ್ ॥111॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Either they have soul-experience, Attention to it Continuous; Or self - existence - conviction, Internal vision's Faith no glorious. 111	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	વર્ધમાન સમકિત થઈ, ટાળે મિથ્યાભાસ, ઉદય થાય ચારિત્રનો, વીતરાગપદવાસ. ૧૧૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	વર્ધમાન સમકિત થઈ, ટાળે મિથ્યાભાસ; ઉદય થાય ચારિત્રનો, વીતરાગપદ વાસ. ૧૧૨	GUJARATI
२. संस्कृत	भूत्वा वर्द्धिष्णु सम्यक्त्वं मिथ्याभासं प्रटालयेत् । चारित्रस्योदयस्तत्र वीतरागपदस्थितिः ॥११२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	वर्धमान सम्यक्त्व हो, टाले मिथ्याभास । उदय होय चारित्र को, वीतराग-पद वास ॥११२॥	HINDI
४. मराठी	सम्यक्त्व जेवि वाढे टळतो तेवीहि मिथ्य-आभास । चारित्रोदय होउनि लाभे त्या वीतरागपदि वास ॥११२॥	MARATHI
५. बंगला	সম্যক্ত্ব বর্দ্ধমান হইবে, টালিবে মিথ্যা ভাস । উদয় হবে চারিত্রের বীতরাগ পদে বাস ॥ ১১২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ವರ್ಧಮಾನ್ ಸಮ್‌ಕಿತ್ ಥಈ, ಟಾಳೇ ಮಿಥ್ಯಾಭಾಸ್ । ಉದಯ್ ಥಾಯ್ ಚಾರಿತ್ರನೋ, ವೀತ್‌ರಾಗ್ ಪದ್ ವಾಸ್ ॥112॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	As Faith grows deep, false faith falls down, Rises right Conduct gradually; Full non-attachment is the crown, Of conduct right perpetually. 112	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કેવળ નિજસ્વભાવનું, અખંડ વર્તે જ્ઞાન. કહીએ કેવળજ્ઞાન તે, દેહ છતાં નિર્વાણ. ૧૧૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કેવળ નિજસ્વભાવનું, અખંડ વર્તે જ્ઞાન; કહીએ કેવળજ્ઞાન તે, દેહ છતાં નિર્વાણ. ૧૧૩	GUJARATI
२. संस्कृत	केवलं स्वस्वभावस्य स्थिरा यत्र भवेन्मतिः । सोच्यते केवलज्ञानं देहे सत्यपि निर्वृतिः ॥११३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	केवल निज स्वभाव को, अखंड वर्त्ते ज्ञान । कहिये केवलज्ञान यह, याहि सतनु-निर्वाण ॥११३॥	HINDI
४. मराठी	केवल निजभावाचे जेथे वर्ते अखंडसे ज्ञान । केवलज्ञान गणावे देह असुनि प्राप्त होय निर्वाण ॥११३॥	MARATHI
५. बंगला	মাত্র নিজাত্ম ভাবের, বর্তন অখণ্ড জ্ঞান । কহ তাকে কেবল জ্ঞান, জীবন্মুক্ত নির্বাণ ॥ ১১৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕೇವಳ್ ನಿಜ್ ಸ್ವಭಾವ್‌ನುಂ, ಅಖಂಡ್ ವರ್ತೇ ಜ್ಞಾನ್ । ಕಹಿಯೇ ಕೇವಳ್ ಜ್ಞಾನ್ ತೇ, ದೇಹ್ ಛತಾಂ ನಿರ್ವಾಣ್ ॥113॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Continuous flow of knowledge pure, Of one's self-nature unalloyed; Is termed the perfect knowledge sure, Liberated he is though embodied. 113	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કોટિ વર્ષનું સ્વપ્ન પણ, જાગ્રત થતાં શમાય, તેમ વિભાવ અનાદિનો, જ્ઞાન થતાં દૂર થાય. ૧૧૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કોટિ વર્ષનું સ્વપ્ન પણ, જાગ્રત થતાં શમાય; તેમ વિભાવ અનાદિનો, જ્ઞાન થતાં દૂર થાય. ૧૧૪	GUJARATI
२. संस्कृत	स्वप्नोऽपि कोटिवर्षस्य निद्रोच्छेदे समाप्यते । विभावोऽनादिजो दूरे नश्येद् ज्ञाने तथा सति ॥११४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कोटि वर्ष का स्वप्न भी, जाग्रत होत हिं नाश । त्योंहि विभाव अनादि को, ज्ञानोदय में ग्रास ॥११४॥	HINDI
४. मराठी	बहु वर्षांचे जेवी जागृत होताच स्वप्न हो नष्ट । आत्मज्ञानहि होता बहु कालाचा विभाव हो नष्ट ॥११४॥	MARATHI
५. बंगला	কোটি বর্ষের চির স্বপ্ন, জাগৃত হোলেই শমন । তেমনি অনাদি বিভাব দশা, জ্ঞানে দূরে গমন ॥ ১১৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕೋಟಿ ವರ್ಷನುಂ ಸ್ವಪ್ನ ಪಣ್, ಜಾಗ್ರತ ಥತಾಂ ಶಮಾಯ್ । ತೇಮ್ ವಿಭಾವ್ ಅನಾದಿನೋ, ಜ್ಞಾನ್ ಥತಾಂ ದೂರ್ ಥಾಯ್ ॥114॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	A dream of million years ends soon, When one awakes, so self-knowledge; When shines, goes of one's self-delusion, Of time eternal, 'tis not strange. 114	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	છૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ, નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એજ ધર્મનો મર્મ. ૧૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	છૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ; નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ. ૧૧૫	GUJARATI
२. संस्कृत	देहाध्यासो यदि नश्येत् त्वं कर्ता न हि कर्मणाम् । न हि भोक्ता च तेषां त्वं धर्मस्यैतद् गूढं मतम् ॥११५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	छूटे देहाध्यास तब, नहिं कर्त्ता तूं कर्म । कर्म-फल-भोक्ता न तूं, याहि धर्म को मर्म ॥११५॥	HINDI
४. मराठी	देहाध्यास सुटे जरि, नससी कर्ता न तू तसे कर्म । भोक्ता न तेवि त्याचा धर्माचे जाण हे असे मर्म ॥११५॥	MARATHI
५. बंगला	দেহাধ্যাস ছুটে যদি, নাহি কর্তা তুমি কর্ম । তার ভোক্তাও নাই তুমি, এই ধর্মের মর্ম ॥ ১১৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಛೂಟೇ ದೇಹಾಧ್ಯಾಸ್ ತೋ, ನಹಿ ಕರ್ತಾ ತುಂ ಕರ್ಮ್ । ನಹಿ ಭೋಕ್ತಾ ತುಂ ತೇಹ್ನೋ, ಏ ಜ ಧರ್ಮನೋ ಮರ್ಮ್ ॥115॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Let go the body-infatuation, And you will not have bondage new; You will not have deed-fruition, This is Religion's secret true. 115	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	એજ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છો મોક્ષ સ્વરૂપ, અનંત દર્શન જ્ઞાન તું, અવ્યાબાધ સ્વરૂપ. ૧૧૬	ORIGINAL AUTHOR'S
૧. गुजराती	એ જ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છો મોક્ષ સ્વરૂપ; અનંત દર્શન જ્ઞાન તું, અવ્યાબાધ સ્વરૂપ. ૧૧૬	GUJARATI
२. संस्कृत	मोक्ष एव ततो धर्मान्मोक्षात्मा च त्वमेव भोः । अनन्तदर्शनं त्वं च अव्याबाधरूपस्त्वकम् ॥११६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	याहि धर्मतें मोक्ष है, तूं है मोक्ष स्वरूप । अनन्त दर्शन ज्ञान तूं, अव्याबाध स्वरूप ॥११६॥	HINDI
४. मराठी	त्या धर्मे मोक्ष मिळे मोक्षाचे अससि तू तसे स्वरूप । अव्याबाध अनंतहि अससी तू ज्ञान दर्शनस्वरूप ॥११६॥	MARATHI
५. बंगला	এই ধর্ম তে হয় মোক্ষ, তুমি মোক্ষ স্বরূপ । অনন্ত দর্শন জ্ঞান তুমি, অব্যাবাধ স্বরূপ ॥ ১১৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಏ ಜ ಧರ್ಮ್‌ಥೀ ಮೋಕ್ಷ್ ಛೇ, ತುಂ ಛೋ ಮೋಕ್ಷ್ ಸ್ವರೂಪ್ । ಅನಂತ್ ದರ್ಶನ್ ಜ್ಞಾನ್ ತುಂ, ಅವ್ಯಾಬಾಧ್ ಸ್ವರೂಪ್ ॥116॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	This true Religion leads to Freedom, You are image of Liberation; You are undisturbable wisdom, You are infinite knowledge, vision. 116	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યઘન, સ્વયં જ્યોતિ સુખધામ; બીજું કહિયે કેટલું. કર વિચાર તો પામ. ૧૧૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યઘન, સ્વયં જ્યોતિ સુખધામ; બીજું કહીએ કેટલું ? કર વિચાર તો પામ. ૧૧૭	GUJARATI
२. संस्कृत	शुद्धो बुद्धश्चिदात्मा च स्वयंज्योतिः सुखालयम् । विचारय ततो विद्धि स्वं बहु तु किमुच्यते ? ॥११७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शुद्ध बुद्ध चैतन्यधन, स्वयंज्योति शिव-शर्म । कर विचार तो पायेगा, अधिक कहूं क्या कर्म ॥११७॥	HINDI
४. मराठी	शुद्ध, बुद्ध चिद् आत्मा अससी तू स्वयंज्योति सुखधाम । करितां विचार लाधे शिष्या बहु सांगण्यात ना राम ॥११७॥	MARATHI
५. बंगला	শুদ্ধ বুদ্ধ চৈতন্য ঘন, স্বয়ং জ্যোতি শিব শর্ম । করিলে বিচার তা পাইবে, অধিক কি কহিব মর্ম ॥ ১১৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಶುದ್ಧ್ ಬುದ್ಧ್ ಚೈತನ್ಯಘನ್, ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಸುಖ್‌ಧಾಮ್ । ಬೀಜುಂ ಕಹೀಯೆ ಕೇಟ್‌ಲುಂ, ಕರ್ ವಿಚಾರ್ ತೋ ಪಾಮ್ ॥117॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	**Enlightened, pure, full consciousness, Self-brilliant, home of happiness; What more to say ? Have eagerness, Think deep and you shall realize this. 117**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	નિશ્ચય સર્વે જ્ઞાનીનો, આવી અત્ર સમાય; ધરી મૌનતા એમ કહી, સહજ સમાધિમાંય. ૧૧૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	નિશ્ચય સર્વે જ્ઞાનીનો, આવી અત્ર સમાય; ધરી મૌનતા એમ કહી, સહજ સમાધિમાંય. ૧૧૮	GUJARATI
२. संस्कृत	सर्वेषां ज्ञानिनामत्र समाप्तिमेति निश्चयः । उक्त्वैवं गुरूणा मौनं समाधौ सहजे धृतम् ॥११८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	निश्चय ज्ञानी सर्व को, आकर अत्र शमाय । कथके यों धरि मौनता, सहज समाधिमाय ॥११८॥	HINDI
४. मराठी	सर्वज्ञानी जनांचा निश्चय येथेच येउनी ठरला । सांगुनि इतुके गुरु तो मौना वरुनी समाधिते वसला ॥११८॥	MARATHI
५. बंगला	সমস্ত জ্ঞানীদের নিশ্চয়, এখানে হয় সমাহিত । এই বলে গুরু হলেন, সহজ সমাধিতে স্থিত ॥ ১১৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ನಿಶ್ಚಯ್ ಸರ್ವೇ ಜ್ಞಾನಿನೋ, ಆವೀ ಅತ್ರ, ಸಮಾಯ್ । ಧರೀ ಮೌನ್‌ತಾ ಏಮ್ ಕಹೀ, ಸಹಜ್ ಸಮಾಧಿ ಮಾಯ್ ॥118॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	This sums up all absolute view, Of all wise men, who knew the soul; The dialogue ends, The Teacher true, Absorbs himself in nature cool. 118	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	સદ્‌ગુરુના ઉપદેશથી, આવ્યું અપૂર્વ ભાન, નિજપદ નિજમાંહી લહ્યું, દૂર થયું અજ્ઞાન. ૧૧૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	શિષ્યબોધબીજ પ્રાપ્તિકથન : સદ્‌ગુરુના ઉપદેશથી, આવ્યું અપૂર્વ ભાન; નિજપદ નિજમાંહી લહ્યું, દૂર થયું અજ્ઞાન. ૧૧૯	GUJARATI
२. संस्कृत	शिष्यबोधबीजप्राप्तिकथनम् : सद्‌गुरोरूपदेशात् त्वाऽऽगतं भानमपूर्वकम् । निजे निजपदं लब्धमज्ञानं लयतां गतम् ॥११९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	शिष्य को बोध-बीज-प्राप्ति : सद्‌गुरू के उपदेशसों, पायो अपूर्व भान । निजपद निज में अनुभव्यो, मिटि गयो मन-अज्ञान ॥११९॥	HINDI
४. मराठी	शिष्यबोधबीजप्राप्तिकथन : सद्‌गुरुउपदेशाने आले शिष्या अपूर्वसे भान । ते निजपद निजठायी पाहुनि झालेच दूर-अज्ञान ॥११९॥	MARATHI
५. बंगला	শিষ্যের বোধপ্রাপ্তি সদ্‌গুরুর উপদেশে হইল অপূর্ব আত্ম জ্ঞান । নিজ পদে নিজাত্মদর্শন, নষ্ট হইল অজ্ঞান ॥ ১১৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಶಿಷ್ಯ-ಬೋಧ ಬೀಜ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಥನ :- ಸದ್ಗುರುನಾ ಉಪದೇಶ್ ಥೀ, ಆವ್ಯಂ ಅಪೂರ್ವ್ ಭಾನ್ । ನಿಜ್‌ಪದ್ ನಿಜ್‌ಮಾಂಹೀ ಲಹ್ಯುಂ, ದೂರ್ ಥಯುಂ ಅಜ್ಞಾನ್ ॥119॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Disciple's acquirement of knowledge-seed : The pupil praises his true Teacher, I know what I had never known; By teaching of my own true Teacher, Ignorance passed and knowledge shone. 119	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ભાસ્યું નિજસ્વરૂપ તે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ, અજર અમર અવિનાશી ને, દેહાતીતસ્વરૂપ.૧૨૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ભાસ્યું નિજસ્વરૂપ તે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ; અજર, અમર, અવિનાશી ને, દેહાતીત સ્વરૂપ. ૧૨૦	GUJARATI
२. संस्कृत	तद् भासितं निजं रूपं शुद्धं चैतन्यलक्षणम् । अजरं चामरं स्थास्नु देहातीतं सुनिर्मलम् ॥१२०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	भास्यो आतम देव निज, शुद्ध चेतना रूप । अज अजरामर अमल प्रभु, देहातीत स्वरूप ॥१२०॥	HINDI
४. मराठी	विशुद्ध चेतनरूपच आहे निजरूप भाव हा पटला । अजर अमर अविनाशी देहाहुनि भिन्नसा तया गमला ॥१२०॥	MARATHI
५. बंगला	দর্শন নিজ স্বরূপের শুদ্ধ চৈতন্য রূপ । অজর অমর অবিনাশী, দেহাতীত স্বরূপ ॥ ১২০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಭಾಸ್ಯುಂ ನಿಜ್ ಸ್ವರೂಪ್ ತೇ, ಶುದ್ಧ್ ಚೇತನಾ ರೂಪ್ । ಅಜರ್ ಅಮರ್ ಅವಿನಾಶಿ ನೇ, ದೇಹಾತೀತ್ ಸ್ವರೂಪ್ ॥120॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	I knew my self pure consciousness, Immortal, ever-lasting, strong; Above all body-states lifeless, Perpetual existence, no wrong. 120	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	કર્તા ભોક્તા કર્મનો, વિભાવ વર્તે જ્યાંય, વૃત્તિ વહી નિજભાવમાં, થયો અકર્તા ત્યાંય. ૧૨૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	કર્તા ભોક્તા કર્મનો, વિભાવ વર્તે જ્યાંય; વૃત્તિ વહી નિજભાવમાં, થયો અકર્તા ત્યાંય. ૧૨૧	GUJARATI
२. संस्कृत	यदा विभावभावः स्याद् भोक्ता कर्ता च कर्मणः । यदाऽविभावभावः स्याद् भोक्ता कर्ता न कर्मणः ॥१२१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कर्त्ता भोक्ता कर्म को, जबलों वृत्ति विभाव । भयो अकर्त्ता आप तब, वृत्ति बहत निज भाव ॥१२१॥	HINDI
४. मराठी	वर्त्ते विभाव जै तो कर्त्ता भोक्ता नि होइ कर्माचा । वृत्ति रमे निजभावी कर्त्ता भोक्ता न राहि कर्माचा ॥१२१॥	MARATHI
५. बंगला	কর্তা ভোক্তা কর্মের, বিভাব দশা যত । বৃত্তি প্রবাহিত আত্মভাবে, যাইল অকর্তা তত ॥ ১২১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಕರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಕರ್ಮನೋ, ವಿಭಾವ್ ವರ್ತೇ ಜ್ಯಾಂಯ್ । ವೃತ್ತಿ ವಹೀ ನಿಜ್‌ಭಾವ್‌ಮಾಂ, ಥಯೋ ಅಕರ್ತಾ ತ್ಯಾಂಯ್ ॥121॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	In delusion one does the deeds, Receives the fruits, but non-doer- He is, when sows the knowledge-seeds, And constantly remains the knower. 121	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અથવા નિજપરિણામ જે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ, કર્તા ભોક્તા તેહનો, નિર્વિકલ્પસ્વરૂપ. ૧૨૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અથવા નિજપરિણામ જે, શુદ્ધચેતનારૂપ; કર્ત્તા ભોક્તા તેહનો, નિર્વિકલ્પસ્વરૂપ. ૧૨૨	GUJARATI
२. संस्कृत	स्वाभाविक्यस्ति वा वृत्तिः शुद्धा या चेतनामयी । तस्याः कर्ताऽस्ति भोक्ताऽस्ति निर्विकल्पस्वरूपभाक् ॥१२२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अथवा निज परिणाम जो, शुद्ध चेतना रूप । कर्त्ता भोक्ता आप के, निर्विकल्प स्वरूप ॥१२२॥	HINDI
४. मराठी	अथवा निजपरिणामहि आहे जो शुद्ध चेतनस्वरूप । कर्त्ता भोक्ता त्याचा होई तो निर्विकल्प निजरूप ॥१२२॥	MARATHI
५. बंगला	অথবা নিজপরিণাম যে, শুদ্ধ চৈতন্য রূপ । তার কর্তা ভোক্তা তাহার, নির্বিকল্প স্বরূপ ॥ ১২২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಥವಾ ನಿಜ್ ಪರಿಣಾಮ್ ಜೇ, ಶುದ್ಧ್ ಚೇತನಾ ರೂಪ್ । ಕರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ತೇಹ್‌ನೋ, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ್ ಸ್ವರೂಪ್ ॥122॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Or as pure consciousness it acts, The fruit as consciousness it reaps; Without volition see these facts, Thus call the soul as does, receives. 122	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	મોક્ષ કહ્યો નિજશુદ્ધતા, તે પામે તે પંથ; સમજાવ્યો સંક્ષેપમાં, સકળ માર્ગ નિર્ગ્રંથ. ૧૨૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	મોક્ષ કહ્યો નિજશુદ્ધતા, તે પામે તે પંથ; સમજાવ્યો સંક્ષેપમાં, સકળ માર્ગ નિર્ગ્રંથ. ૧૨૩	GUJARATI
२. संस्कृत	उक्तो मोक्षो निजा शुद्धिः स मार्गो लभ्यते यतः । संक्षेपेणोदितः शिष्य ! नैर्ग्रन्थः सकलः पथः ॥१२३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मोक्ष कह्यो निज शुद्धता, रत्नत्रयी शिव-पंथ । समझायो संक्षेपसों, सकल मार्ग-निर्ग्रंथ ॥१२३॥	HINDI
४. मराठी	निजशुद्धि पदमोक्षच जेणें तो पावतोच तो पंथ । संक्षेपे समजविला शिष्या तो सकल मार्ग निर्ग्रंथ ॥१२३॥	MARATHI
५. बंगला	নিজাত্ম শুদ্ধতাই মোক্ষ, যে প্রাপ্ত করায় সেই পথ । বুঝাইয়া দিলাম সংক্ষেপে, সকল মার্গ নিগ্র্ন্থ ॥ ১২৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮೋಕ್ಷ್ ಕಹ್ಯೋ ನಿಜ್ ಶುದ್ಧ್ತಾ, ತೇಪಾಮೇ ತೇ ಪಂಥ್ । ಸಮ್‌ಜಾವ್ಯೋ ಸಂಕ್ಷೇಪ್‌ಮಾಂ, ಸಕಳ್ ಮಾರ್ಗ್ ನಿರ್ಗ್ರಂಥ್ ॥123॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The perfect pure state of one's self, Is taught to be true Liberation; The way to it is right one's self, This true Saints' path is intuition. 123	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	અહો! અહો! શ્રી સદ્ગુરુ, કરુણાસિંધુ અપાર, આ પામર પર પ્રભુ કર્યો, અહો! અહો! ઉપકાર.૧૨૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	અહો ! અહો ! શ્રી સદ્ગુરુ, કરુણાસિંધુ અપાર; આ પામર પર પ્રભુ કર્યો, અહો ! અહો ! ઉપકાર. ૧૨૪	GUJARATI
२. संस्कृत	कृपापानीयकूपार ! गुरूदेव ! अहो ! अहो ! अयमुपकृतो दीनश्चोपकारस्त्वहो ! अहो ! ॥१२४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	अहो ! अहो !! श्री सद्गुरू !!! करुणासिन्धु अपार । इस पामर पै प्रभु कियो, अहो ! अहो !! उपकार !!! ॥१२४॥	HINDI
४. मराठी	हे श्रीसद्गुरुदेवा करुणासिंधु अपार तू फार । दीनावरती कथुनी केला गुरुदेव फार उपकार ।।१२४।।	MARATHI
५. बंगला	অহো ! অহো ! শ্রীসদ্গুরু, করুণা সিন্ধু অপার । এই পামরের প্রভু করলেন, অহো ! অহো ! উপকার ॥ ১২৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಅಹೋ ! ಅಹೋ ! ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ! ಕರುಣಾಸಿಂಧು ಅಪಾರ್ । ಆ ಪಾಮರ್ ಪರ್ ಪ್ರಭು ಕರ್ಯೋ । ಅಹೋ ! ಅಹೋ ! ಉಪ್‌ಕಾರ್ ॥124॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Thanks ! the Holy True Teacher, Unfathomable ocean of compassion; I'm highly obliged, Oh ! good Teacher, The pupil poor has no expression. 124	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	શું પ્રભુ ચરણ કને ધરું, આત્માથી સૌ હીન; તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તું ચરણાધીન. ૧૨૫	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	શું પ્રભુચરણ કને ધરું, આત્માથી સૌ હીન; તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તું ચરણાધીન. ૧૨૫	GUJARATI
२. संस्कृत	प्रभोः पादे धरेयं किमात्मतो हीनकं समम् । अर्पितः प्रभुणा सोऽस्ति भवेयं तद्वशंवदः ॥१२५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	कासों पूजुं प्रभु-चरण, आत्मातें सब हीन । सो बक्ष्यो प्रभु आपहि, वर्तूं चरणाधीन ॥१२५॥	HINDI
४. मराठी	अर्पूं काय प्रभुपदी आत्म्याहुन दिसति सर्व रे हीन । तो तर प्रभुने दिधला म्हणुनी वागे तया पदाधीन ॥१२५॥	MARATHI
५. बंगला	किसे पूजिव प्रभुर चरण, आत्मा हते सब हीन । ताहा प्रभुरई दान, वर्तिव चरणाधीन ॥ १२५ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಶುಂ ಪ್ರಭು ಚರಣ್ ಕನೇ ಧರುಂ, ಆತ್ಮಾಥೀ ಸೌ ಹೀನ್ । ತೇ ತೋ ಪ್ರಭು ಏ ಆಪಿಯೋ, ವರ್ತುಂ ಚರಣಾಧೀನ್ ॥125॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	What should I offer to you, Lord ? In soul-compassion all is trifle; The soul is gifted by the Lord, I wish to act to your oracle. 125	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આ દેહાદિ આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન, દાસ, દાસ, હું દાસ છું, તેહ પ્રભુનો દીન. ૧૨૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આ દેહાદિ આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન; દાસ, દાસ, હું દાસ છું, તેહ પ્રભુનો દીન. ૧૨૬	GUJARATI
२. संस्कृत	अद्यतस्तच्छरीरादि जायतां प्रभुचेटकम् । दासो दासोऽस्मि दासोऽस्मि तत्प्रभोर्दीनशेखरः ॥१२६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	ये देहादिक आजतें, वर्त्तो प्रभु आधीन । दास दास मैं दास हूं, आप प्रभु को दीन ॥१२६॥	HINDI
४. मराठी	देहादि आजपासुन केले प्रभुच्याच सर्व स्वाधीन । दास, दास मी आहे दास प्रभुचाच हा असे दीन ॥१२६॥	MARATHI
५. बंगला	এই দেহাদি আজ হতে, বর্তিব প্রভু অধীন । দাস দাস আমি পূর্ণ দাস, আপ প্রভুর দীন ॥ ১২৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆ ದೇಹಾದಿ ಆಜ್ ಥೀ, ವರ್ತೋ ಪ್ರಭು ಆಧೀನ್ । ದಾಸ್, ದಾಸ್, ಹುಂ ದಾಸ್ ಛುಂ, ತೇಹ್ ಪ್ರಭುನೋ ದೀನ್ ॥126॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Henceforward this my body and all, Are at your feet, I wish to serve; Your humble servant, poor soul, Even servant's state I don't deserve. 126	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ષટ્ સ્થાનક સમજાવીને, ભિન્ન બતાવ્યો આપ, મ્યાન થકી તરવારવત્, એ ઉપકાર અમાપ. ૧૨૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ષટ્ સ્થાનક સમજાવીને, ભિન્ન બતાવ્યો આપ; મ્યાન થકી તરવારવત્, એ ઉપકાર અમાપ. ૧૨૭	GUJARATI
२. संस्कृत	स्थानषट्कं विसंज्ञाप्य भिन्नं दर्शितवान् भवान् । असिकोशमिवाऽऽत्मानं चामितोऽयमनुग्रहः ॥१२७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	षट् स्थानक समझाय के, भिन्न बतायो आप । प्रगट म्यान तलवार वत्, यह उपकार अमाप ॥१२७॥	HINDI
४. मराठी	हे षट्पद समजवुनी देहात्मा भिन्न हेच दाखविले । म्यानाहुनि खड्ग जसे मजवरि उपकार फार हे केले ॥१२७॥	MARATHI
५. बंगला	ষট্ স্থানকে ব্যাখ্যা দিয়া, আপনি দিলেন ভেদ জ্ঞান । খাপ তরবার সম ভিন্নতা, এই উপকার মহান্ ॥ ১২৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಷಟ್ ಸ್ಥಾನಕ್ ಸಮ್‌ಜಾವೀನೇ, ಭಿನ್ನ ಬತಾವ್ಯೋ ಆಪ್ । ಮ್ಯಾನ್ ಥಕೀ ತರ್‌ವಾರ್‌ವತ್, ಏ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ಅಮಾಪ್ ॥127॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Explanation of doctrines six ! As swords from sheaths so clearly; The self is shown by you distinct, You obliged me immeasurably. 127	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દર્શન ષટે શમાય છે, આ ષટ્ સ્થાનક માંહિ, વિચારતાં વિસ્તારથી, સંશય રહે ન કાંઈ. ૧૨૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ઉપસંહાર : દર્શન ષટે સમાય છે, આ ષટ્ સ્થાનક માંહી; વિચારતાં વિસ્તારથી, સંશય રહે ન કાંઈ. ૧૨૮	GUJARATI
२. संस्कृत	उपसंहार : स्थानषट्के समाप्यन्ते दर्शनानि षडेव भोः ! । न तत्र संशयः कोऽपि यद्यालोच्यते विस्तरम् ॥१२८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	उपसंहार : दर्शन छहों समात हैं, इन षट् स्थानक सिन्धु । मनन करत विस्तारसों, संशय रहे न बिन्दु ॥१२८॥	HINDI
४. मराठी	उपसंहार : दर्शन सहा असति जे समावती षट्पदात या पाही । वा विचार विस्तारे करिता संशय उरे न मग काही ॥१२८॥	MARATHI
५. बंगला	উপসংহার সমাহিত ষট্ দর্শন এই, ষট্ স্থানকের মধ্য । মনন করিলে বিস্তারে, সংশয় হীন বিশুদ্ধ ॥ ১২৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಉಪಸಂಹಾರ :- ದರ್ಶನ್ ಷಟೇ ಸಮಾಯ್ ಛೇ, ಆ ಷಟ್ ಸ್ಥಾನಕ್ ಮಾಂಹೀ । ವಿಚಾರ್‌ತಾಂ ವಿಸ್ತಾರ್‌ಥೀ, ಸಂಶಯ್ ರಹೇ ನ ಕಾಂಈ ॥128॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	**Conclusion :** **Six schools of thought lie in six doctrines,** **If one thinks deeply in details;** **The Vital truth it ascertains,** **Undoubtedly he never fails. 128**	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આત્મભ્રાંતિ સમ રોગ નહિ, સદ્ગુરુ વૈદ્ય સુજાણ, ગુરુ આજ્ઞા સમ પથ્ય નહિ, ઔષધ વિચાર ધ્યાન. ૧૨૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આત્મભ્રાંતિ સમ રોગ નહિ, સદ્ગુરુ વૈદ્ય સુજાણ; ગુરુઆજ્ઞા સમ પથ્ય નહિ, ઔષધ વિચાર ધ્યાન. ૧૨૯	GUJARATI
२. संस्कृत	आत्मभ्रान्तिसमो रोगो नास्ति भिषग् गुरूपमः । गुरोराज्ञासमं पथ्यं ध्यानतुल्यं न चौषधम् ॥१२९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	आत्मभ्रान्ति सम रोग नहिं, सद्गुरु वैद्य सुजाण । गुरु-आज्ञा सम पथ्य नहिं, औषध विचार-ध्यान ॥१२९॥	HINDI
४. मराठी	निजभ्रांतिसम रोग न; गुरुसम कोणी सुवैद्य ना निपुण । गुर्वाज्ञेसम पथ्य न ध्यानासम औषधीच ना जाण ॥१२९॥	MARATHI
५. बंगला	আত্মভ্রান্তি সম রোগ নাই, সদ্‌গুরু বৈদ্যসুজান । গুর্বাজ্ঞার সম পথ্য নাই, ঔষধ বিচার ধ্যান ॥ ১২৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆತ್ಮಭ್ರಾಂತಿ ಸಮ್ ರೋಗ್ ನಹಿ, ಸದ್ಗುರು ವೈದ್ಯ ಸುಜಾಣ್ । ಗುರು ಆಜ್ಞಾ ಸಮ್ ಪಥ್ಯ್ ನಹಿ, ಔಷಧ್ ವಿಚಾರ್ ಧ್ಯಾನ್ ॥129॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	There is no disease as self-delusion, The well-versed doctor's Teacher true; The Teacher's Precept's prescription, Thought-concentration's medicine due. 129	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	જો ઇચ્છો પરમાર્થ તો, કરો સત્ય પુરુષાર્થ, ભવસ્થિતિ આદિ નામ લઈ, છેદો નહિ આત્માર્થ ૧૩૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	જો ઈચ્છો પરમાર્થ તો, કરો સત્ય પુરુષાર્થ; ભવસ્થિતિ આદિ નામ લઈ, છેદો નહિ આત્માર્થ. ૧૩૦	GUJARATI
२. संस्कृत	प्रेप्सवः परमार्थं ये ते कुर्वन्त्वात्मपौरूषम् । भवस्थित्यादिहेतोस्तु न च्छिन्दन्तु निजं बलम् ॥१३०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जो इच्छो परमार्थ तो, करो सत्य-पुरुषार्थ । भवस्थिति आदिक आड़ ले, मत चूको आत्मार्थ ॥१३०॥	HINDI
४. मराठी	इच्छितसा परमार्था, सत्य आचरा तरीच पुरुषार्था । भवस्थिति आदि वरूनी छेदु नका हो तुह्मीच आत्मार्था ॥१३०॥	MARATHI
५. बंगला	যদি ইচ্ছুক পরমার্থের, কর সত্য পুরুষার্থে । ভব স্থিতি আড়ালে, হয়োনা বিমুখ আত্মার্থে ॥ ১৩০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಜೋ ಇಚ್ಛೋ ಪರ್‌ಮಾರ್ಥ್ ತೋ, ಕರೋ ಸತ್ಯ ಪುರುಷಾರ್ಥ್ । ಭವ್‌ಸ್ಥಿತಿ ಆದಿ ನಾಮ್ ಲಈ, ಛೇದೋ ನಹಿ ಆತ್ಮಾರ್ಥ್ ॥130॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	If you hope for Soul-Reality, True self-effort you must begin; Depending on fate, destiny, Destroy not self-searching, I mean. 130	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	નિશ્ચેય વાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નોય, નિશ્ચેય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય. ૧૩૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	નિશ્ચયવાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નો'ય; નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય. ૧૩૧	GUJARATI
२. संस्कृत	आकर्ण्य निश्चितां वाणीं त्याज्यं नैव सुसाधनम् । रक्षित्वा निश्चये लक्ष्यमाचर्यः साधनाचयः ॥१३१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	सुनिके निश्चय देशना, तजो न साधन कोय । धरिके निश्चय लक्ष में, करो साधना सोय ॥१३१॥	HINDI
४. मराठी	निश्चयवाणी ऐकुनि साधन करणे न ते तुम्ही त्यजणे । निश्चय चित्ती ठेवुनि ते साधाया परी तुम्ही झटणे ।।१३१।।	MARATHI
५. बंगला	নিশ্চয় মার্গ বাণী শুনে, সাধন ত্যাজ্য নাই । নিশ্চয়ে লক্ষ ধরে, কর্তব্য সাধন তাই ॥ ১৩১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ನಿಶ್ಚಯ್ ವಾಣೀ ಸಾಂಭ್‌ಳೀ, ಸಾಧನ್ ತಜ್‌ವಾಂ ನೋಯ್ । ನಿಶ್ಚಯ್ ರಾಖೀ ಲಕ್ಷ್‌ಮಾಂ, ಸಾಧನ್ ಕರ್‌ವಾಂ ಸೋಯ್ ॥131॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	By hearing words of view absolute, Let not one give up formal means; Attending to the view absolute, One should perform all freedom-means. 131	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	નય નિશ્ચય એકાંતથી, આમાં નથી કહેલ, એકાંતે વ્યવહાર નહિ, બન્ને સાથ રહેલ. ૧૩૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	નય નિશ્ચય એકાંતથી, આમાં નથી કહેલ; એકાંતે વ્યવહાર નહિ, બંને સાથે રહેલ. ૧૩૨	GUJARATI
२. संस्कृत	निश्चयो व्यवहारो वा नात्रैकान्तेन दर्शितः । यत्र स्थाने यथायोग्यं तथा तद् युगलं भवेत् ॥१३२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	निश्चय-नय एकान्तसों, अत्र कह्यो नहिं लेश । एकान्ते व्यवहार ना, उभय दृष्टि सापेक्ष ॥१३२॥	HINDI
४. मराठी	निश्चयनय एकांते कथिण्या वरिला न आम्हि तो येथ । व्यवहार-नय न तेवी परि जो जेथे घटेच तो तेथ ॥१३२॥	MARATHI
५. बंगला	নিশ্চয় নয়ের একান্তিকে, অত্র কথন নাই । একান্তে ব্যবহার নাই, যুগপৎ সংগে ভাই ॥ ১৩২ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ನಯ್ ನಿಶ್ಚಯ್ ಏಕಾಂತ್‌ಥೀ, ಆಮಾಂ ನಥೀ ಕಹೇಲ್ । ಏಕಾಂತೇ ವ್ಯವ್‌ಹಾರ್ ನಹಿ, ಬನ್ನೇ ಸಾಥ್ ರಹೇಲ್ ॥132॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Neither absolute view one-sided, Not stand-point practical alone; In this Gospel is emphasized, But both together are due shown. 132	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ગચ્છ મતની જે કલ્પના, તે નહિ સદ્વ્યવહાર, ભાન નહીં નિજરૂપનું, તે નિશ્ચય નહીં સાર. ૧૩૩	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ગચ્છમતની જે કલ્પના, તે નહિ સદ્‌વ્યવહાર; ભાન નહીં નિજરૂપનું, તે નિશ્ચય નહિ સાર. ૧૩૩	GUJARATI
२. संस्कृत	सद्व्यवहारहीनाऽस्ति कल्पना मतगच्छयोः । निजभानाद् ऋते तात ! निश्चयो न हि सुन्दरः ॥१३३॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	गच्छ-मत की जो कल्पना, यह नहिं सद्व्यवहार । भान नहीं निज रूप को, सो निश्चय नहिं सार ॥१३३॥	HINDI
४. मराठी	गच्छमत कल्पना ही केवल, परि तो खरा न व्यवहार । निजरूपाचे भान न ज्या, त्यां निश्चयनयात ना सार ॥१३३॥	MARATHI
५. बंगला	গচ্ছ মতাদির যে কল্পনা, নাই সে সদ্ ব্যবহার । আত্ম স্বরূপের ভান নাই, সে নিশ্চয় নিঃসার॥ ১৩৩ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಗಚ್ಛಮತ್‌ನೀ ಜೇ ಕಲ್ಪನಾ, ತೇ ನಹಿ ಸದ್‌ವ್ಯವ್‌ಹಾರ್ । ಭಾನ್ ನಹೀಂ ನಿಜ್‌ರೂಪ್‌ನುಂ, ತೇ ನಿಶ್ಚಯ್ ನಹಿ ಸಾರ್ ॥133॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Sectarian views, self-guiding whims, Are not right stand-point practical; Nor right absolute view, it seems, Without self-experience it's oral. 133	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	આગળ જ્ઞાની થઈ ગયા, વર્ત્તમાનમાં હોય, થાશે કાળ ભવિષ્યમાં, માર્ગભેદ નહિં કોય. ૧૩૪	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	આગળ જ્ઞાની થઈ ગયા, વર્તમાનમાં હોય; થાશે કાળ ભવિષ્યમાં, માર્ગભેદ નહિ કોય. ૧૩૪	GUJARATI
२. संस्कृत	अभूवन् ज्ञानिनः पूर्वं वर्तन्ते ये च नाऽऽगताः । विदां तेषां समेषां वै मार्गभेदो न विद्यते ॥१३४॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जो जो ज्ञानी हो गये, वर्तमान में होय । होवेंगे जो भावि में, मार्ग-भेद नहिं कोय ॥१३४॥	HINDI
४. मराठी	पूर्वी ज्ञानी झाले सांप्रत काली बहुत होतात । पुढती होतील तेवी परि त्या मार्गांत भेद नाहीत ॥१३४॥	MARATHI
५. बंगला	অতীত কালে জ্ঞানী ছিলেন, বর্তমানেও হয় । ভবিষ্যৎ কালেও হইবেন, মার্গভিন্নতা নয় ॥ ১৩৪ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಆಗಳ್ ಜ್ಞಾನೀ ಥಈ ಗಯಾ, ವರ್ತ್ಮಾನ್‌ಮಾಂ ಹೋಯ್ । ಥಾಶೇ ಕಾಳ್ ಭವಿಷ್ಯಮಾಂ, ಮಾರ್ಗ್ ಭೇದ್ ನಹಿ ಕೋಯ್ ॥134॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	There were the seers long ago, There are in present time alive; In times to come they shall be so, The path's the same that they revive. 134	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	સર્વ જીવ છે સિદ્ધસમ, જે સમજે તે થાય, સદ્ગુરુ આજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણમાંય.૧૩૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ, જે સમજે તે થાય; સદ્ગુરુઆજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણ માંય. ૧૩૫	GUJARATI
२. संस्कृत	सिद्धतुल्यान् समान् जीवान् यो जानाति भवेत् स सः । अर्हत्स्थितिर्गुरोराज्ञा निमित्तं तत्र विद्यते ॥१३५॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जीव-शक्ति सब सिद्ध सम, व्यक्त समझसों होय । सद्गुरु-आज्ञा जिन-दशा, निमित्त कारण दोय॥१३५॥	HINDI
४. मराठी	सिद्धासम सगळे हो, समजे जो जाइ त्याच पदवीला । अर्हत्स्थिति गुर्वाज्ञा परि होती हे निमित्त मात्र तिला ॥१३५॥	MARATHI
५. बंगला	সিদ্ধ সম সর্বজীব, ব্যক্ত বুঝিলে হয় । সদ্গুরু আজ্ঞা জিনদশা, নিমিত্ত কারণ উভয় ॥ ১৩৫ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸರ್ವ ಜೀವ್ ಛೇ ಸಿದ್ಧ್ ಸಮ್, ಜೇ ಸಮ್‌ಜೇ ತೇ ಥಾಯ್ । ಸದ್ಗುರು ಆಜ್ಞಾ ಜಿನ್‌ದಶಾ, ನಿಮಿತ್ತ್ ಕಾರಣ್ ಮಾಂಯ್ ॥135।	KANNADA
७. अंग्रेजी	All souls are like the perfect ones, Self-knowledge leads to perfection; Auxiliary cause is obedience- To Teacher's word, Jin-condition. 135	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ઉપાદાનનું નામ લઈ, એ જે તજે નિમિત્ત, પામે નહિ સિદ્ધત્વને, રહે ભ્રાંતિમાં સ્થિત. ૧૩૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ઉપાદાનનું નામ લઈ, એ જે તજે નિમિત્ત; પામે નહિ સિદ્ધત્વને, રહે ભ્રાંતિમાં સ્થિત. ૧૩૬	GUJARATI
२. संस्कृत	उपादानच्छलेनैव निमित्तानि त्यजन्ति ये । लभन्ते सिद्धभावं नो भ्रान्ताः स्युस्ते उत ध्रुवम् ॥१३६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	उपादान की आड़ ले, जो ये तजे निमित्त । पावे नहिं सिद्धत्व को, रहे भ्रान्ति में स्थित ॥१३६॥	HINDI
४. मराठी	जे उपादान जगती केवल वरुनी निमित्त त्यजतील । साधेल न सिद्धत्वहि सदैव परि ते भ्रमात पडतील ॥१३६॥	MARATHI
५. बंगला	উপাদানের আড়ালে, যে ত্যাজিবে নিমিত্ত । পাবে নাই সিদ্ধত্ব, রহিবে ভ্রান্তিতে স্থিত ॥ ১৩৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಉಪಾದಾನ್‌ನುಂ ನಾಮ್ ಲಈ, ಏ ಜೇ ತಜೇ ನಿಮಿತ್ತ್ । ಪಾಮೇ ನಹಿ ಸಿದ್ಧತ್ವನೇ, ರಹೇ ಭ್ರಾಂತಿಮಾಂ ಸ್ಥಿತ್ ॥136॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Who put forward the subject-cause, And leave the auxiliary one; In delusion they firmly pause, And can't attain the perfection. 136	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	મુખથી જ્ઞાન કથે અને, અંતર છૂટ્યો ન મોહ, તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનીનો દ્રોહ.૧૩૭	ORIGINAL AUTHOR'S
૧. गुजराती	મુખથી જ્ઞાન કથે અને, અંતર છૂટ્યો ન મોહ; તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનીનો દ્રોહ. ૧૩૭	GUJARATI
२. संस्कृत	वक्ति ज्ञानकथां वक्त्राच्चित्तं मोहतमावृतम् । यस्य रंकस्य मर्त्यस्य ज्ञानी द्रोही स केवलम् ॥१३७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मुखसों ज्ञान कथे तदपि, हियसों गयो न मोह । सो पामर प्राणी करे, मात्र ज्ञानी को द्रोह ॥१३७॥	HINDI
४. मराठी	वदती ज्ञान मुखाने परि अंतरिचा सुटे न ज्या मोह । तो पामर प्राणि करी ज्ञान्याचा मात्र रे खरा द्रोह ॥१३७॥	MARATHI
५. बंगला	মুখে জ্ঞানের কথন, অন্তর আসক্তি মোহ । সেই পামর প্রাণী করে, মাত্র জ্ঞানীর দ্রোহ ॥ ১৩৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮುಖ್ ಥೀ ಜ್ಞಾನ್ ಕಥೇ ಅನೇ, ಅಂತರ್ ಛುಟ್ಯೋ ನ ಮೋಹ್ । ತೇ ಪಾಮರ್ ಪ್ರಾಣೀ ಕರೇ, ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದ್ರೋಹ್ ॥137॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Lip-wise are some, pretending heart, They leave no love lost for the seer; They aid senseless, play pitiable part, Have seer's show, delusion-dear. 137	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	ઉપાદાનનું નામ લઈ, એ જે તજે નિમિત્ત, પામે નહિ સિદ્ધત્વને, રહે ભ્રાંતિમાં સ્થિત. ૧૩૬	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	ઉપાદાનનું નામ લઈ, એ જે તજે નિમિત્ત; પામે નહિ સિદ્ધત્વને, રહે ભ્રાંતિમાં સ્થિત. ૧૩૬	GUJARATI
२. संस्कृत	उपादानच्छलेनैव निमित्तानि त्यजन्ति ये । लभन्ते सिद्धभावं नो भ्रान्ताः स्युस्ते उत ध्रुवम् ॥१३६॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	उपादान की आड़ ले, जो ये तजे निमित्त । पावे नहिं सिद्धत्व को, रहे भ्रान्ति में स्थित ॥१३६॥	HINDI
४. मराठी	जे उपादान जगती केवल वरुनी निमित्त त्यजतील । साधेल न सिद्धत्वहि सदैव परि ते भ्रमात पडतील ॥१३६॥	MARATHI
५. बंगला	উপাদানের আড়ালে, যে ত্যজিবে নিমিত্ত । পাবে নাই সিদ্ধত্ব, রহিবে ভ্রান্তিতে স্থিত ॥ ১৩৬ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಉಪಾದಾನ್‌ನುಂ ನಾಮ್ ಲಈ, ಏ ಜೇ ತಜೇ ನಿಮಿತ್ತ್ । ಪಾಮೇ ನಹಿ ಸಿದ್ಧತ್ವನೇ, ರಹೇ ಭ್ರಾಂತಿಮಾಂ ಸ್ಥಿತ್ ॥136॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Who put forward the subject-cause, And leave the auxiliary one; In delusion they firmly pause, And can't attain the perfection. 136	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	મુખથી જ્ઞાન કથે અને, અંતર છૂટ્યો ન મોહ, તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનીનો દ્રોહ.૧૩૭	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	મુખથી જ્ઞાન કથે અને, અંતર છૂટ્યો ન મોહ; તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનીનો દ્રોહ. ૧૩૭	GUJARATI
२. संस्कृत	वक्ति ज्ञानकथां वक्त्राच्चित्तं मोहतमावृतम् । यस्य रंकस्य मर्त्यस्य ज्ञानी द्रोही स केवलम् ॥१३७॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मुखसों ज्ञान कथे तदपि, हियसों गयो न मोह । सो पामर प्राणी करे, मात्र ज्ञानी को द्रोह ॥१३७॥	HINDI
४. मराठी	वदती ज्ञान मुखाने परि अंतरिचा सुटे न ज्या मोह । तो पामर प्राणि करी ज्ञान्याचा मात्र रे खरा द्रोह ॥१३७॥	MARATHI
५. बंगला	মুখে জ্ঞানের কথন, অন্তর আসক্তি মোহ । সেই পামর প্রাণী করে, মাত্র জ্ঞানীর দ্রোহ ॥ ১৩৭ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮುಖ್‌ಥೀ ಜ್ಞಾನ್ ಕಥೇ ಅನೇ, ಅಂತರ್ ಛುಟ್ಯೋ ನ ಮೋಹ್ । ತೇ ಪಾಮರ್ ಪ್ರಾಣೀ ಕರೇ, ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದ್ರೋಹ್ ॥137॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Lip-wise are some, pretending heart, They leave no love lost for the seer; They aid senseless, play pitiable part, Have seer's show, delusion-dear. 137	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દયા, શાંતિ, સમતા, ક્ષમા, સત્ય, ત્યાગ, વૈરાગ્ય, હોય મુમુક્ષુ ઘટવિષે, એહ સદાય સુજાગ્ય. ૧૩૮	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	દયા, શાંતિ, સમતા, ક્ષમા, સત્ય, ત્યાગ, વૈરાગ્ય; હોય મુમુક્ષુ ઘટ વિષે, એહ સદાય સુજાગ્ય. ૧૩૮	GUJARATI
२. संस्कृत	दया शान्तिः क्षमा साम्यं वैराग्यं त्याग-सत्यते । मुमुक्षुहृदये नित्यमेते स्युः प्रकटा गुणाः ॥१३८॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	दया शान्ति समता क्षमा, सत्य त्याग वैराग्य । होय मुमुक्षु हृदय में, साधक दशा सुजाग्य ॥१३८॥	HINDI
४. मराठी	वैराग्य त्याग शांति, समता आणि दया क्षमा सत्य । हे गुण नित्य निरंतर जागृत असती मुमुक्षुहृदयात ॥१३८॥	MARATHI
५. बंगला	দয়া শান্তি সমতা ক্ষমা, সত্য ত্যাগ বৈরাগ্য । হবে মুমুক্ষুর হৃদয় মধ্যে, এই সর্বদা সুযোগ্য ॥ ১৩৮ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ದಯಾ, ಶಾಂತಿ, ಸಮ್‌ತಾ, ಕ್ಷಮಾ, ಸತ್ಯ, ತ್ಯಾಗ, ವೈರಾಗ್ಯ । ಹೋಯ್ ಮುಮುಕ್ಷು ಘಟ್ ವಿಷೇ, ಏಹ್ ಸದಾಯ್ ಸುಜಾಗ್ಯ ॥138॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Awakened seeker's heart contains, Compassion, peace, forgiveness, truth; An equal-eye in loss or gains, Unattachment, donation, ruth. 138	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	મોહભાવ ક્ષય હોય જ્યાં, અથવા હોય પ્રશાંત, તે કહીએ જ્ઞાનીદશા, બાકી કહીએ ભ્રાંત ૧૩૯	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	મોહભાવ ક્ષય હોય જ્યાં, અથવા હોય પ્રશાંત; તે કહીએ જ્ઞાનીદશા, બાકી કહીએ ભ્રાંત. ૧૩૯	GUJARATI
२. संस्कृत	यत्राऽस्ति मोहनं क्षीणं वा प्रशान्तं भवेत् तकत् । वाच्या ज्ञानीदशा साऽन्या भ्रान्तता स्पष्टमुच्यते ॥१३९॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	मोहभाव क्षय हो जहां, अथवा होय प्रशान्त । वह कहिये ज्ञानीदशा, अवर कहावे भ्रान्त ॥१३९॥	HINDI
४. मराठी	मोहभावक्षय जेथे अथवा झाला अतीव रे शांत । म्हणवे ज्ञानीदशा ती केवल जाणाच बाकीची भ्रांत ॥१३९॥	MARATHI
५. बंगला	মোহ ভাব যদি ক্ষয় হয়, অথবা হয় প্রশান্ত । বলা যায় জ্ঞানীদশা, অবশিষ্ট আছে ভ্রান্ত ॥ ১৩৯ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಮೋಹ್‌ಭಾವ್ ಕ್ಷಯ್ ಹೋಯ್ ಜ್ಯಾಂ, ಅಥವಾ ಹೋಯ್ ಪ್ರಶಾಂತ್ ತೇ ಕಹೀಯೇ ಜ್ಞಾನೀದಶಾ, ಬಾಕೀ ಕಹೀಏ ಭ್ರಾಂತ್ ॥139।	KANNADA
७. अंग्रेजी	You find extinction or suppression, Of infatuation as a rule; In seer's heart, there's no delusion, Else-where you find delusion full. 139	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	સકળ જગત તે એઠવત, અથવા સ્વપ્નસમાન, તે કહિયે જ્ઞાનીદશા, બાકી વાચાજ્ઞાન. ૧૪૦	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સકળ જગત તે એઠવત્, અથવા સ્વપ્ન સમાન; તે કહીએ જ્ઞાનીદશા, બાકી વાચાજ્ઞાન. ૧૪૦	GUJARATI
२. संस्कृत	उच्छिष्टान्नायमानं वा स्वप्नवद् वेत्ति यो जगत् । एषा ज्ञानिस्थितिर्वाच्या शेषं वाग्जालमामतम् ॥१४०॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	जाके सब जग ऐंठवत्, अथवा स्वप्न समान । वह कहिये ज्ञानीदशा, अवर हि वाचाज्ञान ॥१४०॥	HINDI
४. मराठी	जी सकल जगा मिथ्या किंवा स्वप्नासम लेखितसे । म्हणवे ज्ञानी दशा ती बाकी वाग्जाल वाणीचेच असे ॥१४०॥	MARATHI
५. बंगला	সমস্ত সংসার ঝুঠন মতন, অথবা স্বপ্ন সমান । বলা যায় জ্ঞান দশা তাকে, অবশেষ বাচা জ্ঞান ॥ ১৪০ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸಕಳ್ ಜಗತ್ ತೇ ಏಠ್‌ವತ್, ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ನ ಸಮಾನ್ । ತೇ ಕಹೀಏ ಜ್ಞಾನೀದಶಾ, ಬಾಕೀ ವಾಚಾ ಜ್ಞಾನ್ ॥140॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	The seer's state is thus described, The world to him is like a dream; Or left-off food when satisfied, The rest are lip-wise, not supreme. 140	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	સ્થાનક પાંચ વિચારીને, છઠ્ઠે વર્ત્તે જેહ, પામે સ્થાનક પાંચમું, એમાં નહિ સંદેહ. ૧૪૧	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	સ્થાનક પાંચ વિચારીને, છઠ્ઠે વર્ત્તે જેહ; પામે સ્થાનક પાંચમું, એમાં નહિ સંદેહ. ૧૪૧	GUJARATI
२. संस्कृत	स्थानपंचकमालोच्य षष्ठके यः प्रवर्तते । प्राप्नुयात् पंचमं स्थानं नाऽत्र शंकाकणोऽपि रे ! ॥१४१॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	स्थानक पांच विचारिके, वर्ते छठ्ठामांहि । पावे स्थानक पाँचवाँ, यामें संशय नांहि ॥१४१॥	HINDI
४. मराठी	पंचस्थान-स्वरूपा चिंतुनि जो षट्पदात वर्ततसे । पद पाचवे तयाला लाभे संशय मुळी न त्यात असे ॥१४१॥	MARATHI
५. बंगला	স্থানক পঞ্চ বুঝিয়া, ষষ্ঠে বর্তে যেজন। প্রাপ্ত করিবে পঞ্চম স্থান, ইহাতে নাহি সন্দেহ॥ ১৪১ ॥	BENGALI
६. कन्नड़	ಸ್ಥಾನಕ್ ಪಾಂಚ್ ವಿಚಾರಿನೇ, ಛಟ್ಠೇ ವರ್ತೇ ಜೇಹ್ । ಪಾಮೇ ಸ್ಥಾನಕ್ ಪಾಂಚ್‌ಮುಂ, ಏಮಾಂ ನಹಿ ಸಂದೇಹ್ ॥141॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	Who thinks of first five doctrines well, According to the sixth who acts; Attains the fifth, great seers tell, No doubts maintain in these true facts. 141	ENGLISH

मूल कर्त्ताकृति	દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત, તે જ્ઞાનીનાં ચરણમાં, હો! વંદન અગણિત. ૧૪૨	ORIGINAL AUTHOR'S
१. गुजराती	દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત; તે જ્ઞાનીનાં ચરણમાં, હો વંદન અગણિત. ૧૪૨	GUJARATI
२. संस्कृत	देहातीता दशा यस्य देहे सत्यपि वर्तते । तज्ज्ञानिचरणे मेऽस्तु वन्दनाऽगणिता त्रिधा ॥१४२॥	SANSKRIT
३. हिन्दी	तनु रहते जिन की दशा, वर्त्ते देहातीत । उन ज्ञानी के चरण में, हों वंदन अगणित ॥१४२॥	HINDI
४. मराठी	देहातीत जयाची स्थिति परि वर्तेहि सत्य देहात । अगणित वंदन माझे त्या ज्ञान्याच्याच पादपद्मात॥१४२॥	MARATHI
५. बंगला	দেহ স্থিত কালে যাহার দশা বর্তে দেহাতীত । সে জ্ঞানীর পাদপদ্মে, অর্পিত বন্দন অগণিত ।। ১৪২ ।।	BENGALI
६. कन्नड़	ದೇಹ್ ಛತಾಂ ಜೇನೀ ದಶಾ, ವರ್ತೇ ದೇಹಾತೀತ್ । ತೇ ಜ್ಞಾನೀನಾ ಚರಣ್‌ಮಾಂ, ಹೋ ! ವಂದನ್ ಅಗಣಿತ್ ॥142॥	KANNADA
७. अंग्रेजी	I often bow to him who lives, Though in body, above it; The seer's word always survives, The north-pole-star resembles. 142	ENGLISH

गाथा विशेष

* સાધન સિદ્ધ દશા અહીં, કહી સર્વ સંક્ષેપ,
ષટ્દર્શન સંક્ષેપમાં, ભાખ્યા નિર્વિક્ષેપ.

* શ્રી સુભાગ્ય ને શ્રી અચળ, આદિ મુમુક્ષુ કાજ,
તથા ભવ્યહિત કારણે, કહ્યો બોધ સુખસાજ.

સાધન સિદ્ધ દશા અહીં, કહી સર્વ સંક્ષેપ,
ષટ્દર્શન સંક્ષેપમાં, ભાખ્યાં નિર્વિક્ષેપ.

શ્રી સુભાગ્ય ને શ્રી અચળ, આદિ મુમુક્ષુ કાજ,
તથા ભવ્યહિત કારણે, કહ્યો બોધ સુખસાજ.

साधनसिद्ध दशा अत्र कथिता सर्वसंक्षेप ।
षट्दर्शनसंक्षिप्तानि, भाषितानि निर्विक्षेप ॥

श्री सौभाग्य एवं श्री अचल आदि मुमुक्षु हेतु ।
भव्यहितनिमित्तेन च, रचित बोध सुखसेतु ॥

साधन सिद्ध दशा यहाँ कथी सर्व संक्षेप ।
षट्दर्शन संक्षेप में कहे हैं निर्विक्षेप ॥

श्री सोभाग और श्री अचल आदि मुमुक्षु काज ।
तथा भव्यहित कारण सों, रच्यो बोध सुखसाज ॥

त्यांसि अगणित वार वंदुनी आवरतो हा ग्रंथ ।
साधन सिद्ध दशा ह्या माझी कथिल्या संक्षिप्त ॥

श्री सोभाग आणि श्री अचल, आदि मुमुक्षु काजे ।
तथा भव्यहिता कारणी, रचिला बोध सुखसाजे ॥

ಸಾಧನ್ ಸಿದ್ಧ್ ದಶಾ [illegible]ಹೀಂ, ಕಹೀ ಸರ್ವ್ ಸಂಕ್ಷೇಪ್।
ಷಟ್‌ದರ್ಶನ್ ಸಂಕ್ಷೆ[illegible]ಮಾಂ, ಭಾಖ್ಯಾಂ ನಿರ್ವಿಕ್ಷೇಪ್॥

ಶ್ರೀ ಸುಭಾಗ್ಯ್ ನೇ [illegible] ಅಚಳ್, ಆದಿ ಮುಮುಕ್ಷು ಕಾಜ್।
ತಥಾ ಭವ್ಯಹಿತ್ ಕಾ[illegible]ಣೇ, ಕಹ್ಯೋ ಬೋಧ್ ಸುಖ್‌ಸಾಜ್॥

State of seekers and liberated ones, all precisely described here
The six philosophical views, narrated uninterrupted and clear.
These munificent deliberations, composed especially for seekers
like Sri Sobhag and Sri Achal etc., and for other worthy ones.

॥ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರವೇ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಜೇ ಸ್ವರೂಪ್ ಸಮ್‌ಜ್ಯಾ ವಿನಾ, ಪಾಮ್ಯೋ ದುಃಖ್ ಅನಂತ್ ।
ಸಮ್‌ಜಾವ್ಯಂ ತೇ ಪದ್ ನಮುಂ, ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭಗ್‌ವಂತ್ ॥1॥

ಅರ್ಥ : ಯಾವ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆನೊ ಆ ಪದ (ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ)ವನ್ನು ಯಾರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರೋ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಅನಂತ ದುಃಖಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದರೋ ಅಂತಹ ಸದ್ಗುರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ವರ್ತಮಾನ್ ಆ ಕಾಳಮಾಂ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಬಹು ಲೋಪ್ ।
ವಿಚಾರ್‌ವಾ ಆತ್ಮಾರ್ಥೀನೇ, ಭಾಖ್ಯೋ ಅತ್ರ ಅಗೋಪ್ಯ ॥2॥

ಈ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವು ಬಹಳ ಲೋಪ(ಅಪ್ರಕಟ)ವಾಗಿದೆ. ಆ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆತ್ಮಾರ್ಥಿ ಜೀವಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಕೋಈ ಕ್ರಿಯಾ ಜಡ್ ಥಈ ರಹ್ಯಾ, ಶುಷ್ಕ ಜ್ಞಾನ್‌ಮಾಂ ಕೋಈ ।
ಮಾನೇ ಮಾರಗ್ ಮೋಕ್ಷನೋ, ಕರುಣಾ ಉಪಜೇ ಜೋಈ ॥3॥

ಕೆಲವರು ಕ್ರಿಯೆ(ಆಚರಣೆ)ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಶುಷ್ಕ ಜ್ಞಾನದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಇದಕ್ಕೇನೇ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ದಯೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯಾ ಮಾಂ ರಾಚ್‌ತಾ, ಅಂತರ್ಭೇದ್ ನ ಕಾಂಈ ।
ಜ್ಞಾನ್‌ಮಾರ್ಗ ನಿಷೇಧತಾ, ತೇಹ್ ಕ್ರಿಯಾ ಜಡ್ ಆಂಇ ॥4॥

ಯಾರು ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೊಡಗಿರುವರೋ, ಯಾರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿಲ್ಲವೋ ಯಾರು ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿಷೇಧಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೇ ಕ್ರಿಯಾಜಡರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಬಂಧ್ ಮೋಕ್ಷ್ ಛೇ ಕಲ್ಪನಾ, ಬಾಖೇ ವಾಣೀ ಮಾಂಹಿ ।
ವರ್ತೇ ಮೋಹಾವೇಶ್ ಮಾಂ, ಶುಷ್ಕಜ್ಞಾನೀ ತೇ ಆಂಹಿ ॥5॥

ಬಂಧನ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿವೆ. ಈ ನಿಶ್ಚಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಕೇವಲ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ದಶೆಯು (ಸ್ಥಿತಿಯು) ಯಾರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಮೋಹದ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೋ ಅಂಥವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಶುಷ್ಕಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸಫಳ್ ತೋ, ಜೋ ಸಹ್ ಆತಮ್‌ಜ್ಞಾನ್ ।
ತೇಮ್ ಜ ಆತಮ್ ಜ್ಞಾನನೀ, ಪ್ರಾಪ್ತಿ ತಣಾಂ ನಿದಾನ್ ॥6॥

ವೈರಾಗ್ಯ-ತ್ಯಾಗಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಾದರೆ ಅವು ಸಫಲವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವೇ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹೇತುವಾಗಿವೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡಲ್ಪಡುವಂಥ ಅವೆಲ್ಲ (ವೈರಾಗ್ಯ-ತ್ಯಾಗಾದಿ) ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ತ್ಯಾಗ್ ವಿರಾಗ್ ನ ಚಿತ್ತಮಾಂ, ಥಾಯ್ ನ ತೇನೇ ಜ್ಞಾನ್ ।

ಅಟ್‌ಕೇ ತ್ಯಾಗ್ ವಿರಾಗಮಾಂ, ತೋ ಭೂಲೇ ನಿಜ್‌ಭಾನ್ ॥7॥

ಯಾರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಯಾವನು ತ್ಯಾಗ ವೈರಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ತ್ಯಾಗ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ-ಸತ್ಕಾರಗಳು ಲಭಿಸಲು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಮನಸೋತು ಆತ್ಮಸಂಪಾದನೆಯನ್ನೇ (ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು) ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಜ್ಯಾಂ ಜ್ಯಾಂ ಜೇ ಜೇ ಯೋಗ್ಯ ಛೇ, ತಹಾಂ ಸಮ್‌ಜವುಂ ತೇಹ್ ।

ತ್ಯಾಂ ತ್ಯಾಂ ತೇ ತೇ ಆಚರೇ, ಆತ್ಮಾರ್ಥೀ ಜನ್ ಏಹ್ ॥8॥

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಗಾಗ ಅದನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಇದು ಆತ್ಮಾರ್ಥಿ ಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣ.

ಸೇವೇ ಸದ್ಗುರು ಚರ್‌ಣನೇ, ತ್ಯಾಗೀ ದಈ ನಿಜ್‌ಪಕ್ಷ್ ।

ಪಾಮೇ ತೇ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ನಿಜ್‌ಪದ್‌ನೋ ಲೇ ಲಕ್ಷ್ ॥9॥

ತನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವನು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಚರಣಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅವನಿಗೆ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಆಗುವುದು.

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ್ ಸಮ್‌ದರ್ಶಿತಾ, ವಿಚರೇ ಉದಯ್ ಪ್ರಯೋಗ್ ।

ಅಪೂರ್ವವಾಣೀ ಪರಮ್‌ಶ್ರುತ್, ಸದ್ಗುರು ಲಕ್ಷಣ್ ಯೋಗ್ಯ ॥10॥

ಉತ್ತಮ ಸದ್ಗುರುವು ಯಾವಾಗಲೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಪರಭಾವದ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರು, ಮಿತ್ರ, ಹರ್ಷ, ಶೋಕ, ನಮಸ್ಕಾರ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮತೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮದ ಉದಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವನ ವಿಚರಣ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಅವನ ವಾಣಿಯು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಾಣಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಷಡ್‌ದರ್ಶನಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನೇ ಸದ್ಗುರುವು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಸಮ್ ನಹೀ, ಪರೋಕ್ಷ್ ಜಿನ್ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ।

ಏವೋ ಲಕ್ಷ್ ಥಯಾ ವಿನಾ, ಉಗೇ ನ ಆತ್ಮ ವಿಚಾರ್ ॥11॥

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವನಿಗೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಲಕ್ಷ ಇರುವುದೋ ಮತ್ತು ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲಿರುವುದೋ; ಮತ್ತು "ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆತ್ಮಭ್ರಾಂತಿಯ ಸಮಾಧಾನವು ಆಗುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಂಥ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಸಮಾಗಮವು ಲಭಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷ ಜಿನಭಗವಾನರ ವಚನಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಹಾನ್ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ." ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವವರೆಗೆ ಜೀವನಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಚಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸದ್ಗುರೂನಾ ಉಪ್‌ದೇಶ್ ವಣ್, ಸಮ್‌ಜಾಯ್ ನ ಜಿನ್‌ರೂಪ್ ।

ಸಮ್‌ಜ್ಯಾ ವಣ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ಶೋ?, ಸಮ್‌ಜ್ಯೇ ಜಿನ್‌ಸ್ವರೂಪ್ ॥12॥

ಸದ್ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಜಿನನ ಸ್ವರೂಪವು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ವರೂಪವು ತಿಳಿಯದ ಹೊರತು ಉಪಕಾರವೇನು? ಯಾವಾಗ ಜೀವವು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಿನನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೋ ಆಗ ಆ ಆತ್ಮವು ಜಿನನ ಸ್ವರೂಪ(ಅವಸ್ಥೆ)ವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.

ಆತ್ಮಾದಿ ಅಸ್ತಿತ್ವನಾಂ, ಜೇಹ್ ನಿರೂಪಕ್ ಶಾಸ್ತ್ರ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಯೋಗ್ ನಹೀ, ತ್ಯಾಂ ಆಧಾರ್ ಸುಪಾತ್ರ್ ॥13॥

ಜಿನಾಗಮಗಳು ಆತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಪರಲೋಕಾದಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಯೋಗವು ಒದಗದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸುಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವು ಸದ್ಗುರುವಿನಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಛೇದಿಸುವುದಕ್ಕೆ - ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಲಾರವು.

ಅಥವಾ ಸದ್ಗುರುಏ ಕಹ್ಯಾಂ, ಜೇ ಅವ್‌ಗಾಹನ್ ಕಾಜ್ ।
ತೇ ತೇ ನಿತ್ಯ ವಿಚಾರ್‌ವಾಂ, ಕರೀ ಮತಾಂತರ್ ತ್ಯಾಜ್ ॥14॥

ಸದ್ಗುರುವು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು-ಅಭ್ಯಾಸಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮತಾಂತರ - ಅರ್ಥಾತ್ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವ ಹೇತುವೇ ಮೊದಲಾದ ಭ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಆತ್ಮಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿತ್ಯವೂ ವಿಚಾರಿಸಲೇ ಬೇಕು.

ರೋಕೇ ಜೀವ್ ಸ್ವಚ್ಛಂದ್ ತೋ, ಪಾಮೇ ಅವಶ್ಯ ಮೋಕ್ಷ್ ।
ಪಾಮ್ಯಾ ಏಮ್ ಅನಂತ್ ಛೇ, ಭಾಖ್ಯುಂ ಜಿನ್ ನಿರ್ದೋಷ್ ॥15॥

ಜೀವವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಚತುರತೆಯಿಂದಲೂ, ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೇನೇ "ಸ್ವಚ್ಛಂದ" ಎಂದು ಹೆಸರು. ಜೀವವು ಯಾವಾಗ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದೋ ಆಗ ಅದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಜೀವಗಳು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲದ ನಿರ್ದೋಷಿ ವೀತರಾಗ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರುಯೋಗ್ ಥೀ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ್ ತೇ ರೋಕಾಯ್ ।
ಅನ್ಯ ಉಪಾಯ್ ಕರ್ಯಾ ಥಕೀ, ಪ್ರಾಯೇ ಬಮ್‌ಣೋ ಥಾಯ್ ॥16॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಯೋಗದಿಂದ ಆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ಅದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಚ್ಛಂದ್ ಮತ್ ಆಗ್ರಹ್ ತಜೀ, ವರ್ತೇ ಸದ್ಗುರು ಲಕ್ಷ್ ।
ಸಮ್‌ಕಿತ ತೇನೇ ಭಾಖಿಯುಂ, ಕಾರಣ್ ಗಣೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ॥17॥

ಸ್ವಚ್ಛಂದವನ್ನೂ ತನ್ನ ಮತದ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಲಕ್ಷ(ಆದೇಶ)ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯುವುದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಸಮಕಿತ (ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ)ದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ವೀತರಾಗನು "ಸಮಕಿತ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾನಾದಿಕ್ ಶತ್ರು ಮಹಾ, ನಿಜ್ ಛಂದೇ ನ ಮರಾಯ್ ।
ಜಾತಾಂ ಸದ್ಗುರು ಶರಣ್‌ಮಾಂ, ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯಾಸೇ ಜಾಯ್ ॥18॥

ಮಾನ ಹಾಗೂ ಪೂಜಾ ಸತ್ಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಲೋಭವು ಮಹಾ ಶತ್ರುವಾಗಿವೆ. ಇವು ನಮ್ಮ ಚತುರತೆಯ ನಡತೆಯಿಂದ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಸಹಜ(ಸ್ವಲ್ಪ)ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಅವು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.

ಜೇ ಸದ್ಗುರು ಉಪ್‌ದೇಶ್‌ಥೀ, ಪಾಮ್ಯೋ ಕೇವಳ ಜ್ಞಾನ್ ।
ಗುರು ರಹ್ಯಾ ಛದ್ಮಸ್ಥ್ ಪಣ್, ವಿನಯ್ ಕರೇ ಭಗ್‌ವಾನ್ ॥19॥

ಯಾವ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಯಾವನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನೋ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಛದ್ಮಸ್ಥ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ವೈಯಾವೃತ್ಯ(ಸೇವಾ-ಪೂಜಾ)ವನ್ನು ತಾನು ಕೇವಲಿತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮಾಡುವನು.

ಏವೋ ಮಾರ್ಗ್ ವಿನಯ್ ತಣೋ, ಭಾಖ್ಯೋ ಶ್ರೀ ವೀತ್‌ರಾಗ್ ।
ಮೂಳ ಹೇತು ಏ ಮಾರ್ಗ್‌ನೋ, ಸಮ್‌ಜೇ ಕೋಈ ಸುಭಾಗ್ಯ ॥20॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ಜಿನೇಶ್ವರ ಭಗವಾನನು ವಿನಯಮಾರ್ಗದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಉಪಕಾರಕರವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಸುಲಭ ಬೋಧಿಯೂ ಆದ ಕೆಲವೇ ಆರಾಧಕ ಜೀವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.

ಅಸದ್ಗುರು ಏ ವಿನಯ್‌ನೋ, ಲಾಭ್ ಲಹೇ ಜೋ ಕಾಂಈ ।
ಮಹಾಮೋಹನೀಯ್ ಕರ್ಮಥೀ, ಬೂಡೇ ಭವ್‌ಜಳ್ ಮಾಂಹಿ ॥21॥

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿನಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಯಾವನಾದರೂ ಅಸದ್ಗುರುವು ತನಗೆ ಶಿಷ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಮಹಾ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ಉಪಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿ ಭವಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವನು.

ಹೋಯ್ ಮುಮುಕ್ಷು ಜೀವ್ ತೇ, ಸಮ್‌ಜೇ ಏಹ್ ವಿಚಾರ್ ।
ಹೋಯ್ ಮತಾರ್ಥಿ ಜೀವ್‌ತೇ, ಅವಳೋ ಲೇ ನಿರ್ಧಾರ್ ॥22॥

ಮುಮುಕ್ಷು (ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ) ಜೀವನು ಈ ವಿನಯ ಮಾರ್ಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮತಾರ್ಥಿ ಜೀವನು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನು ಸ್ವಂತ ವಿನಯವನ್ನು ಶಿಷ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅಸದ್ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ಈ ವಿನಯಮಾರ್ಗದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಹೋಯ್ ಮತಾರ್ಥಿ ತೇಹನೇ, ಥಾಯ್ ನ ಆತಮ್ ಲಕ್ಷ್ ।
ತೇಹ್ ಮತಾರ್ಥಿ ಲಕ್ಷಣೋ, ಅಹೀಂ ಕಹ್ಯಾಂ ನಿರ್ಪಕ್ಷ್ ॥23॥

ಮತಾರ್ಥಿ ಜೀವನಿಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮತಾರ್ಥಿ ಜೀವಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಮತಾರ್ಥಿಯ ಲಕ್ಷಣ :-

ಬಾಹ್ಯ ತ್ಯಾಗ್ ಪಣ್ ಜ್ಞಾನ್ ನಹೀ, ತೇ ಮಾನೇ ಗುರು ಸತ್ಯ್ ।
ಅಥವಾ ನಿಜ್‌ಕುಳ್ ಧರ್ಮನಾ, ತೇ ಗುರುಮಾಂ ಜ ಮಮ್‌ತ್ವ ॥24॥

ಯಾವನು ಬಾಹ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ತ್ಯಾಗಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಆದರೆ ಯಾವನಿಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲವೋ ಇಂಥವನನ್ನು ಯಾರು ಸದ್ಗುರುವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಎಂಥ ಗುರುವೇ ಇರಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಮಮತ್ವವನ್ನು ಇಡುತ್ತಾನೆಯೋ

ಜೇ ಜಿನ್ ದೇಹ ಪ್ರಮಾಣ್ ನೇ, ಸಮ್‌ವಸರಣಾದಿ ಸಿದ್ಧಿ ।
ವರ್ಣನ್ ಸಮ್‌ಜೇ ಜಿನನುಂ, ರೋಕಿ ರಹೆ ನಿಜ್‌ಬುದ್ಧಿ ॥25॥

ಜಿನ ಭಗವಂತನ ದೇಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಯಾವ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೇ ಯಾರು ಜಿನೇಶ್ವರನ ವರ್ಣನೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕುಲಧರ್ಮದ ದೇವರಾದುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಮಮತ್ವಭಾವದ ರಾಗದಿಂದ ಸಮವಸರಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾತ್ಮೆಗಳನ್ನೇ ಯಾರು ಹಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಮಾರ್ಥದ ಹೇತುಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವಂಥ ಜಿನನ ಯಾವ ಅಂತರಂಗ ಸ್ವರೂಪವಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಸಮವಸರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಸ್ವರೂಪ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮತಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೋ

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಯೋಗಮಾಂ, ವರ್ತೇ ದೃಷ್ಟಿ ವಿಮುಖ್ ।
ಅಸದ್ಗುರುನೇ ದೃಢ ಕರೇ, ನಿಜ್‌ಮಾನಾರ್ಥೇ ಮುಖ್ಯ ॥26॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಯೋಗವು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಲಭಿಸಿದರೂ ತಮ್ಮ ದುರಾಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಅವರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಸಹ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ಯಾರು ನಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಅರ್ಥಾತ್ ಅವರ ಹಿತಕರವಾದ ವಾಣಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡದೆ "ನಾನು ಸ್ವತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುಮುಕ್ಷುವಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಈ ಗೌರವವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಸದ್ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಶೇಷ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಯಾರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ

ದೇವಾದಿ ಗತಿ ಭಂಗ್‌ಮಾಂ, ಜೇ ಸಮ್‌ಜೇ ಶ್ರುತ್‌ಜ್ಞಾನ್ ।
ಮಾನೇ ನಿಜ್‌ಮತ್‌ವೇಷನೋ, ಆಗ್ರಹ ಮುಕ್ತಿ ನಿದಾನ್ ॥27॥

ದೇವ, ನರಕ ಮೊದಲಾದ ಗತಿಗಳ "ಭಂಗ' ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒಂದು ಪರಮಾರ್ಥದ ಹೇತುವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಆ ಹೇತುವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಆ ಭಂಗಜಾಲವೇ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಮತದ - ವೇಷದ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಯಾವನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೋ

ಲಹ್ಯುಂ ಸ್ವರೂಪ್ ನ ವೃತ್ತಿನುಂ, ಗ್ರಹ್ಯುಂ ವ್ರತ್ ಅಭಿಮಾನ್ ।
ಗ್ರಹೇ ನಹೀಂ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ಲೇವಾ ಲೌಕಿಕ್ ಮಾನ್ ॥28॥

ವೃತ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವೇನು ಇದನ್ನು ಕೂಡ ತಿಳಿಯದೆ 'ನಾನು ವ್ರತಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪರಮಾರ್ಥದ ಉಪದೇಶವು ಸಿಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿ ಬಂದರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾನ ಮತ್ತು ಪೂಜಾ ಸತ್ಕಾರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ನಾಶವಾಗಬಹುದು. ಈ ಮಾನಾದಿಗಳು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರವು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಯಾರು ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ

ಅಥವಾ ನಿಶ್ಚಯ್ ನಯ್ ಗ್ರಹೇ, ಮಾತ್ರ ಶಬ್ದನೀ ಮಾಂಯ್ ।
ಲೋಪೇ ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರನೇ, ಸಾಧನ್ ರಹಿತ್ ಥಾಯ್ ॥29॥

ಯಾರು 'ಸಮಯಸಾರ' ಅಥವಾ "ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠ" ದಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿ ಕೇವಲ ನಿಶ್ಚಯನಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅದೂ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ? ಕೇವಲ ಕಥನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆ ಗುಣಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ಕೂಡ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲದೆ ಸದ್ಗುರು, ಸತ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ವೈರಾಗ್ಯ, ವಿವೇಕ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಲೋಪವನ್ನು, ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಾಧನೆಯಿಲ್ಲದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೋ

ಜ್ಞಾನ್‌ದಶಾ ಪಾಮೇ ನಹೀಂ, ಸಾಧನ್‌ದಶಾ ನ ಕಾಂಈ ।
ಪಾಮೇ ತೇನೋ ಸಂಗ್ ಜೇ, ತೇ ಬುಡೇ ಭವ್ ಮಾಂಹಿ ॥30॥

ಯಾರು ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥವರ ಸಂಯೋಗವು ಬೇರೆ ಜೀವಗಳಿಗಾದಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಭವಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ.

ಏ ಪಣ್ ಜೀವ್ ಮತಾರ್ಥಮಾಂ, ನಿಜ್‌ಮಾನಾದಿ ಕಾಜ್ ।
ಪಾಮೇ ನಹಿ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ಅನ್ ಅಧಿಕಾರೀಮಾಂ ಜ ॥31॥

ಇಂಥ ಜೀವನೂ ಕೂಡ ಮತಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮಾದಿ ಮತಾರ್ಥಗಳು ಇರುವವೋ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇವನಿಗೂ ಕೂಡ ತಾನು ಜ್ಞಾನಿ ಎಂಬ ಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಶುಷ್ಕಮತದ ಆಗ್ರಹವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನೂ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇಂಥವನೂ ಅನಧಿಕಾರಿ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನವು ಪರಿಣಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲದ ಜೀವದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನಹಿ ಕಷಾಯ್ ಉಪ್‌ಶಾಂತತಾ, ನಹಿ ಅಂತರ್ ವೈರಾಗ್ಯ ।
ಸರಳ್‌ಪಣುಂ ನ ಮಧ್ಯಸ್ಥತಾ, ಏ ಮತಾರ್ಥಿ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ॥32॥

ಯಾರಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ ಮತ್ತು ಲೋಭ ಈ ಕಷಾಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೃಶತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿಲ್ಲವೋ ಯಾರ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಗುಣಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುವ ಸರಳತೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಇಂಥ ಮತಾರ್ಥಿಜೀವರು ಭಾಗ್ಯಹೀನರು. ಅಂದರೆ ಜನ್ಮ, ಜರಾ, ಮರಣಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಂಪಾದನೆಯ ಯೋಗ್ಯತೆ ರೂಪ ಭಾಗ್ಯವು ಇವರಿಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಲಕ್ಷಣ್ ಕಹ್ಯಾಂ ಮತಾರ್ಥಿನಾಂ, ಮತಾರ್ಥ್ ಜಾವಾ ಕಾಜ್ ।
ಹವೇ ಕಹುಂ ಆತ್ಮಾರ್ಥಿನಾಂ, ಆತ್ಮ-ಅರ್ಥ ಸುಖ್ ಸಾಜ್ ॥33॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮತಾರ್ಥಿಜೀವನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜೀವರ ಮತಾರ್ಥವು ದೂರವಾಗಬೇಕೆಂದೇ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಆತ್ಮಾರ್ಥಿಜೀವರ ಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಗಿದೆ? ಅದು ಆತ್ಮನನ್ನು ಅವ್ಯಾಬಾಧ ಸುಖದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುವಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಆತ್ಮಾರ್ಥಿ ಲಕ್ಷಣ :-

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ್ ತ್ಯಾಂ ಮುನಿಪಣುಂ, ತೇ ಸಾಚಾ ಗುರು ಹೋಯ್ ।
ಬಾಕೀ ಕುಳ್‌ಗುರು ಕಲ್ಪನಾ, ಆತ್ಮಾರ್ಥೀ ನಹಿ ಜೋಯ್ ॥34॥

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಮುನಿಪದವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಮುನಿತ್ವವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. "ಜಂ ಸಮಂತಿ ಪಾಸಹ ತಂಮೋಣಂತಿ ಪಾಸಹ" ಎಲ್ಲಿ ಸಮಕಿತ ಅರ್ಥಾತ್ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಇದೆಯೋ ಅದೇ ಮುನಿಪದವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆಚಾರಾಂಗ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮಾರ್ಥಿ ಜೀವನು ಯಾರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಇರುವುದೋ ಅವನನ್ನೇ ಸದ್ಗುರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆ. ಇದರಿಂದೇನೂ ಸಂಸಾರದ ನಾಶವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಸದ್ಗುರು ಪ್ರಾಪ್ತಿನೋ, ಗಣೇ ಪರಮ್ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ।
ತ್ರಣೇ ಯೋಗ್ ಏಕತ್ವಥೀ, ವರ್ತೇ ಆಜ್ಞಾಧಾರ್ ॥35॥

ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸದ್ಗುರುವು ಲಭಿಸುವುದೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾಗದಂಥ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸದ್ಗುರುವಿನಿಂದ ಸಮಾಧಾನವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವೊಂದು ದೋಷಗಳು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡದ ಹೊರತು ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವೂ ಸಹ ಸದ್ಗುರುವಿನಿಂದ ದೊರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸದ್ಗುರು ಸಮಾಗಮವು ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಮನ, ವಚನ ಮತ್ತು ಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಏಕ್ ಹೋಯ್ ತ್ರಣ್ ಕಾಳಮಾಂ, ಪರಮಾರ್‌ಥನೋ ಪಂಥ್ ।
ಪ್ರೇರೇ ತೇ ಪರಮಾರ್ಥನೇ, ತೇ ವ್ಯವಹಾರ್ ಸಮಂತ್ ॥36॥

ಮೂರೂ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾರ್ಥ ಪಂಥವು ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವು ಒಂದೇ ಆಗಿರಲೇ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವುದರಿಂದ ಆ ಪರಮಾರ್ಥದ ಸಿದ್ಧಿ ಯಾಗುತ್ತದೋ ಆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೇ ಜೀವರು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನ್ಯವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು.

ಏಮ್ ವಿಚಾರೀ ಅಂತರೇ, ಶೋಧೇ ಸದ್ಗುರು ಯೋಗ್ ।
ಕಾಮ್ ಏಕ್ ಆತ್ಮಾರ್ಥನುಂ, ಬೀಜೋ ನಹಿ ಮನ್‌ರೋಗ್ ॥37॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಯಾವನು ಸದ್ಗುರು ಸಮಾಗಮದ ಶೋಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಆತ್ಮಾರ್ಥವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾನೋ, ಮಾನ-ಪೂಜೆ, ಋದ್ಧಿ-ಸಿದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಈ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗವು ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ

ಕಷಾಯ್‌ನೀ ಉಪ್‌ಶಾಂತ್‌ತಾ, ಮಾತ್ರಮೋಕ್ಷ್ ಅಭಿಲಾಷ್ ।
ಭವೇ ಖೇದ್, ಪ್ರಾಣೀದಯಾ, ತ್ಯಾಂ ಆತ್ಮಾರ್ಥ್ ನಿವಾಸ್ ॥38॥

ಯಾರಲ್ಲಿ ಕಷಾಯಗಳು ಕೃಶವಾಗಿವೆಯೋ ಕೇವಲ ಒಂದು ಮೋಕ್ಷ ಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾವ ಪದದ ಅಭಿಲಾಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವೋ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆಯೂ ಇದೆಯೋ ಇಂಥ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾರ್ಥದ ನಿವಾಸವಿದೆ.

ದಶಾ ನ ಏವೀ ಜ್ಯಾಂ ಸುಧೀ, ಜೀವ್ ಲಹೇ ನಹಿ ಜೋಗ್ ।
ಮೋಕ್ಷ್‌ಮಾರ್ಗ್ ಪಾಮೇ ನಹೀ, ಮಟೇ ನ ಅಂತರ್ ರೋಗ್ ॥39॥

ಎಲ್ಲಿಯುವರೆಗೆ ಇಂಥ ಯೋಗಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜೀವನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯುವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಭ್ರಾಂತಿರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತ ದುಃಖದ ಹೇತುವೆನಿಸುವ ಅಂತರರೋಗವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆವೇ ಜ್ಯಾಂ ಏವೀ ದಶಾ, ಸದ್ಗುರುಬೋಧ್ ಸುಹಾಯ್ ।
ತೇ ಬೋಧೇ ಸುವಿಚಾರ್‌ಣಾ, ತ್ಯಾಂ ಪ್ರಗಟೇ ಸುಖ್‌ದಾಯ್ ॥40॥

ಎಲ್ಲಿ ಇಂಥ ದಶೆಯು ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಬೋಧನೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸುಖದಾಯಕವಾದ ಸುವಿಚಾರಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜ್ಯಾ ಪ್ರಗಟೇ ಸುವಿಚಾರಣಾ, ತ್ಯಾಂ ಪ್ರಗಟೇ ನಿಜ್‌ಜ್ಞಾನ್ ।
ಜೇ ಜ್ಞಾನೇ ಕ್ಷಯ್ ಮೋಹ್ ಥಈ, ಪಾಮೇ ಪದ್ ನಿರ್ವಾಣ್ ॥41॥

ಎಲ್ಲಿ ಸುವಿಚಾರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಹವನ್ನು ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸಿ ಆತ್ಮನು ನಿರ್ವಾಣಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಊಪಜೇ ತೇ ಸುವಿಚಾರಣಾ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಮಾರ್ಗ್ ಸಮ್‌ಜಾಯ್ ।
ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದಥೀ, ಭಾಖುಂ ಷಟ್ಪದ್ ಆಂಹಿ ॥42॥

ಯಾವುದರಿಂದ ಸುವಿಚಾರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಪದರೂಪದಿಂದ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಷಟ್ಪದ ನಾಮಕಥನ :-

"ಆತ್ಮಾ ಛೇ" "ತೇ ನಿತ್ಯ ಛೇ", "ಛೇ ಕರ್ತಾ ನಿಜ್‌ಕರ್ಮ್";
"ಛೇ ಭೋಕ್ತಾ" ವಳೀ "ಮೋಕ್ಷ ಛೇ", "ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್ ಸುಧರ್ಮ್" ॥43॥

"ಆತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆ.'' "ಆ ಆತ್ಮನು ನಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದಾನೆ.' "ಆತ್ಮನು ತನ್ನ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾನೆ'. "ಅವನು ಕರ್ಮದ ಭೋಕ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾನೆ'. "ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ'. "ಆ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವಾದ ಸದ್ಧರ್ಮವಿದೆ'.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಪರಮ್ ಬುದ್ಧಿ ಕೃಶ್ ದೇಹ್ ಮಾಂ, ಸ್ಥೂಳ್ ದೇಹ್ ಮತಿ ಅಲ್ಪ್ ।
ದೇಹ್ ಹೋಯ್ ಜೋ ಆತ್ಮಾ, ಘಟೇ ನ ಆಮ್ ವಿಕಲ್ಪ್ ॥56॥

ಕೃಶ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇಹವೇ ಆತ್ಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ವಿಕಲ್ಪ - ಅಂದರೆ ವಿರೋಧವಿರಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜಡ್ ಚೇತ್‌ನನೋ ಭಿನ್ನ ಛೇ, ಕೇವಳ್ ಪ್ರಗಟ್ ಸ್ವಭಾವ್ ।
ಏಕ್‌ಪಣುಂ ಪಾಮೇ ನಹೀ, ತ್ರಣೇ ಕಾಳ್ ದ್ವಯ್ ಭಾವ್ । ॥57॥

ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವ ಸ್ವಭಾವವು ಇಲ್ಲವೋ ಅದು ಜಡ. ಸದಾ ತಿಳಿಯುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದೋ ಅದು ಚೇತನ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜಡ ಮತ್ತು ಚೇತನ ಈ ಎರಡರ ಸ್ವಭಾವವು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಒಂದೇ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಮೂರುಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಜಡವು ಜಡರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಚೇತನವು ಚೇತನರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆಂಬ ಇವೆರಡರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ದ್ವೈತಭಾವವು ಸ್ಪಷ್ಟ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮಾನೀ ಶಂಕಾ ಕರೇ, ಆತ್ಮಾ ಪೋತೇ ಆಪ್ ।
ಶಂಕಾನೋ ಕರ್‌ನಾರ್ ತೇ, ಅಚ್‌ರಜ್ ಏಹ್ ಅಮಾಪ್ ॥58॥

ಆತ್ಮನು ಸ್ವಂತ ಆತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಂಶಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಸಂಶಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಆತ್ಮನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಅಪರಿಮಿತ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :-

ಆತ್ಮಾನಾ ಅಸ್ತಿತ್ವನಾ, ಆಪೇ ಕಹ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರ್ ।
ಸಂಭವ್ ತೇನೋ ಥಾಯ್ ಛೇ, ಅಂತರ್ ಕರ್ಯೇ ವಿಚಾರ್ ॥59॥

ಆತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಯಾವ ಯಾವ ಯುಕ್ತಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಿರೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಸಂಭವನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೀಜೀ ಶಂಕಾ ಥಾಯ್ ತ್ಯಾಂ, ಆತ್ಮಾ ನಹೀ ಅವಿನಾಶ್ ।
ದೇಹ್ ಯೋಗ್‌ಥೀ ಊಪ್‌ಜೇ, ದೇಹ್ ವಿಯೋಗೇ ನಾಶ್ ॥60॥

ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಶಯವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. "ಆತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆ" ಆದರೆ ಅವನು ಅವಿನಾಶಿ ಅಂದರೆ ನಿತ್ಯನಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮೂರೂ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥ(ವಸ್ತು)ವಲ್ಲ. ಅವನು ಕೇವಲ ದೇಹಸಂಯೋಗದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಯೋಗದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅಥವಾ ವಸ್ತು ಕ್ಷಣಿಕ್ ಛೇ, ಕ್ಷಣೇ, ಕ್ಷಣೇ ಪಲ್‌ಟಾಯ್ ।
ಏ ಅನುಭವ್‌ಥೀ ಪಣ್ ನಹೀ, ಆತ್ಮಾ ನಿತ್ಯ್ ಜಣಾಯ್ ॥61॥

ಥವಾ ವಸ್ತುವು ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳೂ ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಅನುಭವದಿಂದ ೋಡಿದರೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮನು ನಿತ್ಯನೆಂದು ಕಂಡು ಬರವುದಿಲ್ಲ.

ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :-

ದೇಹ್ ಮಾತ್ರ್ ಸಂಯೋಗ್ ಛೇ, ವಳೀ ಜಡ್ ರೂಪೀ ದೃಶ್ಯ್ ।
ಚೇತನ್‌ನಾಂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಲಯ್, ಕೋನಾ ಅನುಭವ್ ವಶ್ಯ್ ? ॥62॥

ದೇಹವು ಪರಮಾಣುಗಳ ಸಂಯೋಗ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿದೆ. ಮತ್ತು ದೇಹವು ಜಡವಾಗಿದೆ. ರೂಪುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯ ಅಂದರೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಅದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದರಿಂದ ಚೇತನದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಾಶವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ? ಈ ದೇಹದ ಒಂದೊಂದು ಪರಮಾಣುವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಅದು ಜಡವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ದೇಹದಿಂದ ಚೇತನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲಾರದು ಮತ್ತು ಯಾವುದರಿಂದ ಚೇತನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲಾರದೋ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚೇತನದ ನಾಶವೂ ಆಗಲಾರದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದೇಹವು ರೂಪೀ ಅಂದರೆ ಸ್ಥೂಲಾದಿ ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳದ್ದು; ಮತ್ತು ಚೇತನವು ದ್ರಷ್ಟಾ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಹದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಚೇತನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಹೇಗಾದೀತು ? ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಚೇತನದ ಲಯ(ನಾಶ)ವಾದರೂ ಹೇಗಾದೀತು ? ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಚೇತನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಆಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಚೇತನದ ಲಯ(ನಾಶ)ವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಯಾರ ಅನುಭವದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ ? ಅಂದರೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿದರು ? ಯಾಕೆಂದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಚೇತನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಾಶವಂತೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ಅನುಭವವು ಯಾರಿಗೆ ಆಯಿತು ?

ಜೇನಾ ಅನುಭವ್ ವಶ್ಯ್ ಏ, ಉತ್ಪನ್ನ ಲಯ್‌ನುಂ ಜ್ಞಾನ್ ।
ತೇ ತೇಥೀ ಜುದಾ ವಿನಾ, ಥಾಯ್ ನ ಕೇಮೇ ಭಾನ್ ॥63॥

ದೇಹದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಾಶದ ಜ್ಞಾನವು ಯಾವುದರ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಈ ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ದೇಹದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಾಶದ ಜ್ಞಾನವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಯಾವುದರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಾಶವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅದರಿಂದ ಭಿನ್ನವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತಿರುಗಿ ಅದು ಸ್ವಂತ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಾಶವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂಥದೆಂದು ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತವೆ ?

ಜೇ ಸಂಯೋಗೋ ದೇಖಿಯೇ, ತೇ ತೇ ಅನುಭವ್ ದೃಶ್ಯ್ ।
ಊಪ್‌ಜೇ ನಹಿ ಸಂಯೋಗ್‌ಥೀ, ಆತ್ಮಾ ನಿತ್ಯ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ॥64॥

ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಯೋಗಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆಯೋ ಅವು ಅನುಭವಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನ ದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಆತ್ಮನು ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಯೋಗಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನೂ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಂಯೋಗವು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮನು ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನಲ್ಲ. ಅರ್ಥಾತ್ ಆತ್ಮನು ಅಸಂಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪದಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಜಡ್‌ಥೀ ಚೇತನ್ ಊಪಜೇ, ಚೇತನ್‌ಥೀ ಜಡ್ ಥಾಯ್ ।
ಏವೋ ಅನುಭವ್ ಕೋಈನೇ, ಕ್ಯಾರೇ ಕದೀ ನ ಥಾಯ್ ॥65॥

ಜಡದಿಂದ ಚೇತನವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಚೇತನದಿಂದ ಜಡವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅನುಭವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೋಈ ಸಂಯೋಗೋಥೀ ನಹೀ, ಜೇನೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಥಾಯ್ ।
ನಾಶ್ ನ ತೇನೋ ಕೋಈಮಾಂ, ತೇಥೀ ನಿತ್ಯ್ ಸದಾಯ್ ॥66॥

ಯಾವುದರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಯಾವ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರ ಲಯ(ನಾಶ)ವೂ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮನು ತ್ರಿಕಾಲ "ನಿತ್ಯ" ನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕ್ರೋಧಾದಿ ತರ್‌ತಮ್ಯತಾ, ಸರ್ಪಾದಿಕನೀ ಮಾಂಯ್ ।
ಪೂರ್ವಜನ್ಮ್ ಸಂಸ್ಕಾರ್ ತೆ, ಜೀವ್ ನಿತ್ಯತಾ ತ್ಯಾಂಯ್ ॥67॥

ಹಾವು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯು ಜನ್ಮತಃ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಗುಣಗಳು ಅವುಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮದೊಡನೆ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಪೂರ್ವಜನ್ಮವು ಜೀವನ ನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮಾ ದ್ರವ್ಯೇ ನಿತ್ಯ ಛೇ, ಪರ್ಯಾಯೇ ಪಲ್‌ಟಾಯ್ ।
ಬಾಳಾದಿ ವಯ್ ತ್ರಣ್ಯನುಂ, ಜ್ಞಾನ್ ಏಕ್‌ನೇ ಥಾಯ್ ॥68॥

ಆತ್ಮನು ವಸ್ತುರೂಪದಿಂದ ನಿತ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬದಲಾಗುವುದರಿಂದ ಅವನ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿವರ್ತನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ತೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಬಾಲ, ಯುವಾ, ವೃದ್ಧಗಳೆಂದಿರುವ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಆತ್ಮನ ವಿಭಾವ ಪರ್ಯಾಯಗಳಾಗಿವೆ. ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆತ್ಮನು ಬಾಲಕನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವಾಗ ಆತ್ಮನು ಯುವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಯುವಕನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಯುವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬಿಟ್ಟು ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧರಿಸುವನೋ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವನು ವೃದ್ಧನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದಗಳು ಪರ್ಯಾಯದ ಭೇದಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೂರೂ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೇದವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನ ನಿಜ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಇಲ್ಲ. ಆತ್ಮನು ಈ ಮೂರೂ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೇ ಈ ಮೂರೂ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಮೃತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂರೂ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆತ್ಮನು ಇದ್ದ ಮೇಲೆಯೇ ಹೀಗಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಅನುಭವವಾಗುವುದು ಎಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ್ ಕ್ಷಣಿಕ್‌ನುಂ, ಜೇ ಜಾಣೀ ವದ್‌ನಾರ್ ।
ವದ್‌ನಾರೋ ತೇ ಕ್ಷಣಿಕ್ ನಹೀ, ಕರ್ ಅನುಭವ್ ನಿರ್ಧಾರ್ ॥69॥

ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಕ್ಷಣಿಕವಿದೆಯೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಕ್ಷಣಿಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವವರು ಅಂದರೆ ತಿಳಿಯುವವರು ಕ್ಷಣಿಕರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರಥಮ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಅನುಭವ ಆಗಿದೆಯೋ ಅವನಿಗೇನೇ ಎರಡನೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ಅನುಭವವವಾಯ್ತೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆ ಎರಡನೆಯ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ತಾನು ಇರದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅನುಭವದಿಂದಲೂ ಆತ್ಮನ ಅಕ್ಷಣಿಕತ್ವವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸು.

ಕ್ಯಾರೇ ಕೋಈ ವಸ್ತುನೋ, ಕೇವಳ್ ಹೋಯ್ ನ ನಾಶ್ ।
ಚೇತನ್ ಪಾಮೇ ನಾಶ್ ತೋ, ಕೇಮಾಂ ಭಳೇ ತಪಾಸ್ ॥70॥

ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚೇತನವೂ ಸಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವಸ್ಥಾಂತರ ರೂಪವಾದ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ ?

ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :-

ಕರ್ತಾ ಜೀವ್ ನ ಕರ್ಮನೋ, ಕರ್ಮ್ ಜ ಕರ್ತಾ ಕರ್ಮ್ ।
ಅಥವಾ ಸಹಸ್ ಸ್ವಭಾವ್ ಕಾಂ, ಕರ್ಮ್ ಜೀವ್‌ನೋ ಧರ್ಮ್ ॥71॥

ಜೀವ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವಲ್ಲ. ಕರ್ಮವೇ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಕರ್ಮವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ (ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ) ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಲ್ಲ. ಜೀವವೇ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆದೂ ಜೀವನ ಧರ್ಮವೇ ಆಗುವುದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಧರ್ಮವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು (ಕರ್ಮ) ಎಂದಿಗೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.

ಆತ್ಮಾ ಸದಾ ಅಸಂಗ್ ನೇ, ಕರೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧ್ ।
ಅಥವಾ ಈಶ್ವರ್ ಪ್ರೇರಣಾ, ತೇಥೀ ಜೀವ್ ಅಬಂಧ್ ॥72॥

ಹೀಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮನು ಸದಾ ಅಸಂಗನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣಯುಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕರ್ಮದ ಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಈಶ್ವರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾಧೀನನಾದುದರಿಂದ ಜೀವನು ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ "ಅಬಂಧ' ನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮಾಟೇ ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್‌ನೋ, ಕೋಈ ನ ಹೇತು ಜಣಾಯ್ ।
ಕರ್ಮ್‌ತಣುಂ ಕರ್ತಾಪಣುಂ, ಕಾಂ ನಹಿ ಕಾಂ, ನಹಿ ಜಾಯ್ ॥73॥

ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃತ್ವವಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ನಾಶ ಮಾಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :-

ಹೋಯ್ ನ ಚೇತನ್ ಪ್ರೇರಣಾ, ಕೋಣ್ ಗ್ರಹೇ ತೋ ಕರ್ಮ್।
ಜಡ್ ಸ್ವಭಾವ್ ನಹಿ ಪ್ರೇರ್‌ಣಾ, ಜುಓ ವಿಚಾರೀ ಧರ್ಮ್ ॥74॥

ಚೇತನದಲ್ಲಿ (ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ) ಪ್ರೇರಣಾ ರೂಪ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವವನು ಯಾರು ? ಯಾಕೆಂದರೆ ಜಡದ ಸ್ವಭಾವವಂತೂ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ. ಜಡ ಮತ್ತು ಚೇತನ ಇವೆರಡರ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡು.

ಜೋ ಚೇತನ್ ಕರ್‌ತುಂ ನಥೀ, ನಥೀ ಥತಾಂ ತೋ ಕರ್ಮ್ ।
ತೇಥೀ ಸಹಜ್ ಸ್ವಭಾವ್ ನಹಿ, ತೇಮ್ ಜ ನಹಿ ಜೀವ್‌ಧರ್ಮ್ ॥75॥

ಆತ್ಮನು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕರ್ಮವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ - ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಜೀವನಧರ್ಮವೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸ್ವಭಾವದ ನಾಶವಂತೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮನು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಈ ಭಾವ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು (ಕರ್ಮಕರ್ತೃತ್ವ) ಆತ್ಮನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

ಕೇವಳ್ ಹೋತ್ ಅಸಂಗ್ ಜೋ, ಭಾಸತ್ ತನೇ ನ ಕೇಮ್ ?
ಅಸಂಗ್ ಛೇ ಪರಮಾರ್ಥ್‌ಥೀ, ಪಣ್ ನಿಜ್‌ಭಾನೇ ತೇಮ್ ॥76॥

ಆತ್ಮನು ಸರ್ವಥಾ ಅಸಂಗನಾಗಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನಿಗೆ ಎಂದೂ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಅವನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಯಾಕೆ ಭಾಸವಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ? ಅಂತೂ ಪರಮಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮನು ಅಸಂಗನೇ ಆದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವಾದಾಗ ಆ ಜ್ಞಾನ ಆಗುತ್ತೆ.

ಕರ್ತಾ ಈಶ್ವರ್ ಕೋಈ ನಹಿ, ಈಶ್ವರ್ ಶುದ್ಧ್ ಸ್ವಭಾವ್।
ಅಥವಾ ಪ್ರೇರಕ್ ತೇ ಗಣ್ಯೇ, ಈಶ್ವರ್ ದೋಷ್ ಪ್ರಭಾವ್ ॥77॥

ಜಗತ್ತಿನ ಅಥವಾ ಜೀವಗಳ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವು ಯಾವ ಈಶ್ವರನೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮ ಸ್ವಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆಯೋ ಅವನೇ ಈಶ್ವರನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು - ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕರ್ಮದ ಪ್ರೇರಕ ಅಂದರೆ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಅವನಿಗೂ ದೋಷದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಂಟಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವನ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಈಶ್ವರನ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಚೇತನ್ ಜೋ ನಿಜ್ ಭಾನ್‌ಮಾಂ, ಕರ್ತಾ ಆಪ್ ಸ್ವಭಾವ್ ।
ವರ್ತೇ ನಹಿ ನಿಜ್‌ಭಾನ್‌ಮಾಂ, ಕರ್ತಾ ಕರ್ಮ್ ಪ್ರಭಾವ್ ॥78॥

ಆತ್ಮನು ಯಾವಾಗ ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಇರುವನೋ ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಆ ಸ್ವಭಾವಗಳ ಕರ್ತೃಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನು ಅದೇ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಅವನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಜಾಗ್ರತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಅವನು ಕರ್ಮಭಾವದ ಕರ್ತೃವೆನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :-

ಜೀವನು ಕರ್ಮದ ಭೋಕ್ತೃವಲ್ಲ ಎಂದು ಶಿಷ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.-

ಜೀವ್ ಕರ್ಮ್ ಕರ್ತಾ ಕಹೋ, ಪಣ್ ಭೋಕ್ತಾ ನಹಿ ಸೋಯ್ ।
ಶುಂ ಸಮ್‌ಜೇ ಜಡ್ ಕರ್ಮ್ ಕೇ, ಫಳ್ ಪರಿಣಾಮೀ ಹೋಯ್ ॥79॥

ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವನು ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದರೂ ಆ ಜೀವನು ಕರ್ಮದ ಭೋಕ್ತೃ - ಆಗಲಾರನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜಡ-ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಮವು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಫಲಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಏನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ ? ಅಂದರೆ ಫಲದಾತ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ?

ಫಳ್‌ದಾತಾ ಈಶ್ವರ್ ಗಣ್ಯೇ, ಭೋಕ್ತಾಪಣುಂ ಸಧಾಯ್ ।
ಏಮ್ ಕಹ್ಯೇ ಈಶ್ವರ್‌ತಣುಂ, ಈಶ್ವರ್‌ಪಣುಂ ಜ ಜಾಯ್ ॥80॥

ಹಾಂ; ಒಂದು ವೇಳೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಭೋಕ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಬಹುದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಜೀವನಿಗೆ ಈಶ್ವರನು ಕರ್ಮವನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ನಿಯಮಿಸುವನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಕರ್ಮದ ಭೋಕ್ತೃತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿರೋಧವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಫಲ ಕೊಡುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿವೆಯೆಂದರೆ ಅವನ ಈಶ್ವರತ್ವವೇ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಶ್ವರ್ ಸಿದ್ಧ ಥಯಾ ವಿನಾ, ಜಗತ್ ನಿಯಮ್ ನಹಿ ಹೋಯ್ ।
ಪಛೀ ಶುಭಾಶುಭ್ ಕರ್ಮ್‌ನಾಂ, ಭೋಗ್ಯ ಸ್ಥಾನ್ ನಹಿ ಕೋಯ್ ॥81॥

ಇಂಥ ಫಲ ಕೊಡುವಂಥ ಈಶ್ವರನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಶುಭ ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಸ್ಥಾನವೂ ಸಹ ಯಾವುದೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ಮದ ಭೋಕ್ತೃತ್ವವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು ?

ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :-

ಭಾವ್‌ಕರ್ಮ್ ನಿಜ್ ಕಲ್ಪನಾ, ಮಾಟೇ ಚೇತನ್ ರೂಪ್ ।
ಜೀವ್ ವೀರ್ಯನೀ ಸ್ಫುರ್‌ಣಾ, ಗ್ರಹಣ್ ಕರೇ ಜಡ್‌ಧೂಪ್ ॥82॥

ಜೀವನಿಗೆ ಭಾವ ಕರ್ಮವೆಂದು ತನ್ನದೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಚೈತನ್ಯರೂಪವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಜೀವನ ವೀರ್ಯವು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಜಡ ದ್ರವ್ಯ ಕರ್ಮದ ವರ್ಗಣೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಝೇರ್ ಸುಧಾ ಸಮ್ ಜೇ ಸಹೀಂ, ಜೀವ್ ಖಾಯ್ ಫಳ್ ಥಾಯ್ ।
ಏಮ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಕರ್ಮ್‌ನುಂ, ಭೋಕ್ತಾಪಣುಂ ಜಣಾಯ್ ॥83॥

ವಿಷ ಹಾಗೂ ಅಮೃತಗಳು ತಾವು ಸ್ವತಃ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಜೀವನು ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳು ತಾವು ಸ್ವತಃ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆವೆಂದು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಜೀವನು ವಿಷ ಹಾಗೂ ಅಮೃತದ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಕರ್ಮದ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಏಕ್ ರಾಂಕ್ ನೇ ಏಕ್ ನೃಪ್, ಏ ಆದಿ ಜೇ ಭೇದ್ ।
ಕಾರಣ್ ವಿನಾ ನ ಕಾರ್ಯ್ ತೇ, ತೇ ಜ ಶುಭಾಶುಭ್ ವೇದ್ಯ್ ॥84॥

ಒಬ್ಬನು ಬಡವ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ರಾಜ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನೀಚತೆ - ಉಚ್ಚತೆ - ಕುರೂಪತೆ- ಸುರೂಪತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಿತ್ರಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಭೇದಗಳು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದು ಶುಭ-ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವು ಆಗಿರದಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಡವನಾಗಿರುವ ಈ ಭೇದಗಳು ಆಗಲು ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಫಳ್‌ದಾತಾ ಈಶ್ವರ್ ತಣೀ, ಏಮಾಂ ನಥೀ ಜರೂರ್ ।
ಕರ್ಮ್ ಸ್ವಭಾವೇ ಪರಿಣ್‌ಮೇ, ಥಾಯ್ ಭೋಗ್ ಥೀ ದೂರ್ ॥85॥

ಫಲಕೊಡುವ ಈಶ್ವರನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಷ ಹಾಗೂ ಅಮೃತದಂತೆ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳೂ ಸಹ ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ ಹಾಗೂ ಅಮೃತಗಳು ನಿಸ್ಸತ್ತ್ವ ಆದ ಮೇಲೆ ಫಲಕೊಡುವುದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ನಿಸ್ಸತ್ತ್ವವಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

ತೇ ತೇ ಭೋಗ್ಯ್ ವಿಶೇಷ್‌ನಾಂ, ಸ್ಥಾನಕ್ ದ್ರವ್ಯ ಸ್ವಭಾವ್ ।
ಗಹನ್ ವಾತ್ ಛೇ ಶಿಷ್ಯ್ ಆ, ಕಹೀ ಸಂಕ್ಷೇಪೇ ಸಾವ್ ॥86॥

ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶುಭ ಅಧ್ಯವಸಾಯವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶುಭಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಅಶುಭ ಅಧ್ಯವಸಾಯವು ಅಶುಭಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಶುಭಾಶುಭ ಅಧ್ಯವಸಾಯವು ಮಿಶ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆಯಾ ಜೀವಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶುಭ ದ್ರವ್ಯದ ಊರ್ಧ್ವಗಮನ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಅಶುಭ ದ್ರವ್ಯದ ಅಧೋಗಮನ, ಶುಭ ಅಶುಭದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ದ್ರವ್ಯಗಳ ವಿಶೇಷ ಸ್ವಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಭೋಗ್ಯಸ್ಥಾನಗಳೂ ಆಗುವುದುಂಟು. ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯನೇ! ಇದರಲ್ಲಿ ಜಡ ಚೈತನ್ಯಗಳ ಸ್ವಭಾವ, ಸಂಯೋಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ವರೂಪ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾತುಗಳು ಗಹನವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಇದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಂದೇಹ: ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿದ್ದು :-

ಕರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಜೀವ್ ಹೋ, ಪಣ್ ತೇನೋ ನಹೀಂ ಮೋಕ್ಷ್ ।
ವೀತ್ಯೋ ಕಾಳ್ ಅನಂತ್ ಪಣ್, ವರ್ತ್‌ಮಾನ್ ಛೇ ದೋಷ್ ॥87॥

ಜೀವನು ಕರ್ತಾ ಮತ್ತು ಭೋಕ್ತಾ - ಆಗಲಿ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವ ದೋಷವು ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಶುಭ್ ಕರೇ ಫಳ್ ಭೋಗ್‌ವೇ, ದೇವಾದಿ ಗತಿಮಾಂಯ್ ।
ಅಶುಭ್ ಕರೇ ನರ್‌ಕಾದಿ ಫಳ್, ಕರ್ಮ್ ರಹಿತ್ ನ ಕ್ಯಾಂಯ್ ॥88॥

ಜೀವನು ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ದೇವಾದಿಗತಿಗಳಾಗಿ ಅದರ ಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನರಕಾದಿಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಶುಭ ಫಲದ ಭೋಗವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನು ಕರ್ಮರಹಿತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :-

ಜೇಮ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಕರ್ಮ್‌ಪದ್, ಜಾಣ್ಯಾಂ ಸಫಳ್ ಪ್ರಮಾಣ್ ।
ತೇಮ್ ನಿವೃತ್ತಿ ಸಫಳ್‌ತಾ, ಮಾಟೇ ಮೋಕ್ಷ್ ಸುಜಾಣ್ ॥89॥

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನೀನು ಜೀವನನ್ನು ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಮಾಡಲು ಕಾರಣನೆಂದೂ, ಜೀವನೇ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವೆಂದೂ ಕರ್ತೃವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭೋಕ್ತೃವೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರುವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಆ ಕರ್ಮದ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದರ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಆಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅದರ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಸಹ ನಿಷ್ಫಲವಾಗದು. ಆದರಿಂದ ಎಲೈ ಜಾಣನೇ ! ಈ ನಿವೃತ್ತಿರೂಪವೇ ಮೋಕ್ಷವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ವಿಚಾರಮಾಡು.

ವೀತ್ಯೋ ಕಾಳ್ ಅನಂತ್ ತೇ, ಕರ್ಮ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಭಾವ್ ।
ತೇಹ್ ಶುಭಾಶುಭ್ ಛೇದ್‌ತಾಂ, ಊಪ್‌ಜೇ ಮೋಕ್ಷ್ ಸ್ವಭಾವ್ ॥90॥

ಈ ಮೊದಲು ಕರ್ಮಸಹಿತ ಅನಂತ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಉದಾಸೀನನಾಗುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಛೇದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸ್ವಭಾವವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇಹಾದಿಕ್ ಸಂಯೋಗ್‌ನೋ, ಆತ್ಯಂತಿಕ್ ವಿಯೋಗ್ ।
ಸಿದ್ಧ್ ಮೋಕ್ಷ್ ಶಾಶ್ವತ್ ಪದೇ, ನಿಜ್ ಅನಂತ್ ಸುಖ್‌ಭೋಗ್ ॥91॥

ದೇಹಾದಿಗಳ ಸಂಯೋಗದ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ವಿಯೋಗವಂತೂ ಸದಾ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ವಿಯೋಗವು ತಿರುಗಿ ಅದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಗದಂತೆ ಆಗಬೇಕು. ಅದೇ ಸಿದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷ ಸ್ವಭಾವದ ಪ್ರಕಟಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಆಗ ಶಾಶ್ವತ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನಂತ ಆತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಸಂದೇಹ : ಶಿಷ್ಯ ಕೇಳಿದ್ದು :-

ಹೋಯ್ ಕದಾಪಿ ಮೋಕ್ಷ್‌ಪದ್, ನಹಿ ಅವಿರೋಧ್ ಉಪಾಯ್ ।
ಕರ್ಮೋ ಕಾಳ್ ಅನಂತ್‌ನಾಂ, ಶಾಥೀ ಛೇದ್ಯಾಂ ಜಾಯ್ ? ॥92॥

ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೋಕ್ಷ ಪದವಿ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವಿರೋಧಿಯಾದ ಉಪಾಯವು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಯಥಾತಥ್ಯಪ್ರತೀತಿಗೂ ಉಪಾಯವು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅನಂತ ಕಾಲದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಈ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದ ಅಲ್ಪ ಆಯುಷ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಛೇದಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ?

ಅಥವಾ ಮತ್‌ದರ್ಶನ್ ಘಣಾಂ, ಕಹೇ ಉಪಾಯ್ ಅನೇಕ್ ।
ತೇಮಾಂ ಮತ್ ಸಾಚೋ ಕಯೋ, ಬನೇ ನ ಏಹ್ ವಿವೇಕ್ ॥93॥

ಅಥವಾ ಮಾನವ ಶರೀರದ ಅಲ್ಪ ಆಯುಷ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಸಹ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮತಗಳು ದರ್ಶನಗಳು ಇವೆ. ಅವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬರು ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮತ ಸತ್ಯ ಇದರ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದೂ ಕಠಿಣ.

ಕಯೀ ಜಾತಿಮಾಂ ಮೋಕ್ಷ್ ಛೇ, ಕಯಾ ವೇಷ್‌ಮಾಂ ಮೋಕ್ಷ್ ।
ಏನೋ ನಿಶ್ಚಯ್ ನಾ ಬನೇ, ಘಣಾ ಭೇದ್ ಏ ದೋಷ್ ॥94॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಯಾವ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವಿದೆ ಅಥವಾ ಯಾವ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವಿದೆ ಈ ವಿಷಯದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವುದೂ ಕಠಿಣ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಈ ದೋಷದಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ತೇಥೀ ಏಮ್ ಜಣಾಯ್ ಛೇ, ಮಳೇ ನ ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್ ।
ಜೀವಾದಿ ಜಾಣ್ಯಾ ತಣೋ, ಶೋ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ಜ ಥಾಯ್ ? ॥95॥

ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ - ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಏನು ಉಪಕಾರವಾಗುವಂತಿದೆ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಯಾವ ಮೋಕ್ಷ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ ಆ ಮೋಕ್ಷ ಪದದ ಉಪಾಯ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪಾಂಚೇ ಉತ್ತರ್‌ಥೀ ಥಯುಂ, ಸಮಾಧಾನ್ ಸರ್ವಾಂಗ್,
ಸಮ್‌ಜುಂ ಮೋಕ್ಷ್ ಉಪಾಯ್ ತೋ, ಉದಯ್ ಉದಯ್ ಸದ್‌ಭಾಗ್ಯ್ ॥96॥

ನೀವು ಹೇಳಿದ ಐದು ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಸಂದೇಹಗಳು ಸರ್ವಾಂಗ ಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನೋ ಆಗ ನನ್ನ ಸದ್‌ಭಾಗ್ಯದ ಉದಯ -ಉದಯವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಉದಯ-ಉದಯ ಎಂದು ಬಹು ಸಲ ಹೇಳಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಐದು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಶಿಷ್ಯನು ಹೊಂದಿರುವ ಆತುರವನ್ನು ಈ ಪದಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.)

ಸಮಾಧಾನ : ಸದ್ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದು :-

ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವಿದೆ ಎಂದು ಸದ್ಗುರುವು ಸಮಾಧಾವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪಾಂಚೇ ಉತ್ತರ್‌ನೀ ಥಈ, ಆತ್ಮಾ ವಿಷೇ ಪ್ರತೀತ್ ।
ಥಾಶೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯ್‌ನೀ, ಸಹಜ್ ಪ್ರತೀತ್ ಏ ರೀತ್ ॥97॥

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐದು ಉತ್ತರಗಳ ಪ್ರತೀತಿಯು ಉಂಟಾಗಿರುವುದೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವೂ ಸಹ ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರುವು "ಸಹಜ" ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥವಿದೆ, ಯಾರಿಗೆ ಈ ಐದೂ ಸಂಶಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವೋ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಏನೂ ಕಠಿಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಇರುವ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯದ ಲಾಭವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸದ್ಗುರು ವಚನದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ಮ್‌ಭಾವ್ ಅಜ್ಞಾನ್ ಛೇ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಭಾವ್ ನಿಜ್‌ವಾಸ್ ।
ಅಂಧಕಾರ್ ಅಜ್ಞಾನ್ ಸಮ್, ನಾಶೇ ಜ್ಞಾನ್‌ಪ್ರಕಾಶ್ ॥98॥

ಕರ್ಮಭಾವವು ಜೀವನ ಅಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷಭಾವವು ಜೀವನ ನಿಜಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಿಕೆ ಆಗಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನದ ಸ್ವಭಾವವು ಅಂಧಕಾರದಂತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬಂದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವೋಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದ ಕತ್ತಲೆಯೂ ಸಹ ದೂರವಾಗುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾನವು ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. (ಇದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಜ್ಞಾನವೆಂದು ಸಂಶಯವನ್ನು ಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.)

ಜೇ ಜೇ ಕಾರಣ್ ಬಂಧ್‌ನಾಂ, ತೇಹ್ ಬಂಧ್‌ನೋ ಪಂಥ್ ।
ತೇ ಕಾರಣ್ ಛೇದಕ್ ದಶಾ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಪಂಥ್ ಭವ್ ಅಂತ್ ॥99॥

ಯಾವು ಯಾವುದು ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದೋ ಅದೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಛೇದಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಯಾವುದು ಇದೆಯೋ ಅದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಭವದ ಅಂತವಾಗಿದೆ.

ರಾಗ್ ದ್ವೇಷ್ ಅಜ್ಞಾನ್ ಏ, ಮುಖ್ಯ ಕರ್ಮ್‌ನೀ ಗ್ರಂಥ್ ।
ಥಾಯ್ ನಿವೃತ್ತಿ ಜೇಹ್‌ಥೀ, ತೇಜ್ ಮೋಕ್ಷ್‌ನೋ ಪಂಥ್ ॥100॥

ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದ ಏಕತೆಯೇ ಕರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಗಂಟಾಗಿದೆ. ಇವಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮದ ಬಂಧನವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಯಾವುದರಿಂದ ಆಗುವುದೋ ಅದೇ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

ಆತ್ಮಾ ಸತ್ ಚೈತನ್ಯಮಯ್, ಸರ್ವಾಭಾಸ್ ರಹಿತ್ ।
ಜೇಥೀ ಕೇವಳ್ ಪಾಮಿಯೇ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಪಂಥ್ ತೇ ರೀತ್ ॥101॥

"ಸತ್" - ಅಂದರೆ ಅವಿನಾಶೀ, "ಚೈತನ್ಯಮಯ" ಅಂದರೆ ಸರ್ವ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸ್ವಭಾವಮಯ, ಅನ್ಯ ಸರ್ವವಿಭಾವ ಮತ್ತು ದೇಹಾದಿ ಸಂಯೋಗಗಳ ಆಭಾಸರಹಿತವಾದ ಮತ್ತು "ಕೇವಲ" ಅಂದರೆ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು - ಇದೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ಮ್ ಅನಂತ್ ಪ್ರಕಾರ್‌ನಾಂ, ತೇಮಾಂ ಮುಖ್ಯೇ ಆಠ್ ।
ತೇಮಾಂ ಮುಖ್ಯೇ ಮೋಹ್‌ನೀಯ್, ಹಣಾಯ್ ತೇ ಕಹುಂ ಪಾಠ್ ॥102॥

ಕರ್ಮವು ಅನಂತ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿ ಮುಖ್ಯ ಎಂಟು ಭೇದಗಳು ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ಮವು ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದರಿಂದ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ನಾಶವಾಗುವುದೋ ಅದರ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ಮ್ ಮೋಹಿನೀಯ್ ಭೇದ್ ಬೇ, ದರ್ಶನ್ ಚಾರಿತ್ರ ನಾಮ್ ।
ಹಣೇ ಬೋಧ್ ವೀತ್‌ರಾಗ್‌ತಾ, ಅಚೂಕ್ ಉಪಾಯ್ ಆಮ್ ॥103॥

ಆ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಒಂದು ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಚಾರಿತ್ರಮೋಹನೀಯ. ಪರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಪರಮಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಪರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಡುವುದಕ್ಕೆ ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಿರತೆಯು ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಈ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ನಿರೋಧ ಮಾಡುವಂಥ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರ ರೂಪ ಕಪಾಯ ಹಾಗೂ ನೋಕಪಾಯಗಳಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರ ಮೋಹನೀಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ಮ್‌ಬಂಧ್ ಕ್ರೋಧಾದಿಥೀ, ಹಣೇ ಕ್ಷಮಾದಿಕ್ ತೇಹ್ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಅನುಭವ್ ಸರ್ವ್‌ನೇ, ಏಮಾಂ ಶೋ ಸಂದೇಹ್ ? ॥104॥

ಕ್ರೋಧಾದಿ ಭಾವಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಬಂಧವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅದರ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕ್ರೋಧವು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸರಳತೆಯಿಂದ ಮಾಯೆಯು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಲೋಭವು ತಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರತಿ ಅರತಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದು. ಇದೇ ಕರ್ಮಬಂಧದ ನಿರೋಧವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಅದರ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ ಅಥವಾ ಇದು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸುವಂಥದಾಗಿದೆ. ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳನ್ನು ತಡೆದರೆ ತಡೆಯಬಹುದು. ಇವು ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇವು ಅಕರ್ಮದೆಶೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿವೆ. ಈ ಮಾರ್ಗಗಳು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸಂದೇಹ ಮಾಡಬೇಕು ?

ಛೋಡೀ ಮತ್ ದರ್ಶನ್ ತಣೋ, ಆಗ್ರಹ್ ತೇಮ್ ವಿಕಲ್ಪ್ ।
ಕಹ್ಯೋ ಮಾರ್ಗ್ ಆ ಸಾಧ್‌ಶೇ, ಜನ್ಮ್ ತೇಹ್‌ನಾ ಅಲ್ಪ್ ॥105॥

ಇದು ನನ್ನ ಮತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಮತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲೇಬೇಕು. ಇದು ನನ್ನ ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏನೇ ಬರಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇಂಥ ಆಗ್ರಹ ಅಥವಾ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾರ್ಗದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ಜನ್ಮಗಳು ಉಳಿದಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಷಟ್‌ಪದ್‌ನಾಂ ಷಟ್‌ಪ್ರಶ್ನ ತೇಂ, ಪೂಛ್ಯಾಂ ಕರೀ ವಿಚಾರ್ ।
ತೇ ಪದ್‌ನೀ ಸರ್ವಾಂಗ್‌ತಾ, ಮೋಕ್ಷ್‌ಮಾರ್ಗ್ ನಿರ್ಧಾರ್ ॥106॥

ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯನೇ ! ನೀನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಆರು ಪದಗಳ ಆರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆಯೋ ಆ ಪದಗಳ ಸರ್ವಾಂಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದವನ್ನು ಏಕಾಂತದಿಂದ ಅಥವಾ ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಉತ್ಥಾಪನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಾತಿ ವೇಷ್‌ನೋ ಭೇದ್ ನಹಿ, ಕಹ್ಯೋ ಮಾರ್ಗ್ ಜೋ ಹೋಯ್ ।
ಸಾಧೇ ತೇ ಮುಕ್ತಿ ಲಹೇ, ಏಮಾಂ ಭೇದ್ ನ ಕೋಯ್ ॥107॥

ಯಾವುದನ್ನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ವೇಷವುಳ್ಳವನಿಗೂ ಸಹ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರು ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮೋಕ್ಷಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮೋಕ್ಷಪದದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಚ್ಚ ನೀಚಾದಿ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನಾವ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಕಷಾಯ್‌ನೀ ಉಪ್‌ಶಾಂತತಾ, ಮಾತ್ರ್ ಮೋಕ್ಷ್ ಅಭಿಲಾಷ್ ।
ಭವೇ ಖೇದ್ ಅಂತರ್ ದಯಾ, ತೇ ಕಹಿಯೇ ಜಿಜ್ಞಾಸ್ ॥108॥

ಯಾರ ಕ್ರೋಧಾದಿ ಕಷಾಯಗಳು ಮಂದವಾಗಿವೆಯೋ, ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾವ ಬೇರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಸಂಸಾರದ ಭೋಗಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದಯೆಯು ಇರುವುದೋ, ಇಂಥ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂಥ ಜೀವಗಳೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ತೇ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಜೀವ್‌ನೇ, ಥಾಯ್ ಸದ್ಗುರು ಬೋಧ್ ।
ತೋ ಪಾಮೇ ಸಮ್‌ಕಿತ್‌ನೇ, ವರ್ತೇ ಅಂತರ್ ಶೋಧ್ ॥109॥

ಇಂಥ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಜೀವಗಳಿಗೆ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶವು ಲಭಿಸಿದರೆ ಅವರು ಸಮಕೀತವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್‌ದರ್ಶನ್ ಆಗ್ರಹ್ ತಜೀ, ವರ್ತೇ ಸದ್ಗುರು ಲಕ್ಷ್ ।

ಲಹೇ ಶುದ್ಧ್ ಸಮ್‌ಕಿತ್ ತೇ, ಜೇಮಾಂ ಭೇದ್ ನ ಪಕ್ಷ್ ॥110॥

ಮತ ಹಾಗೂ ದರ್ಶನಗಳ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವನು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಶುದ್ಧ ಸಮಕಿತವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಯಾವ ಪಕ್ಷವೂ ಇಲ್ಲ.

ವರ್ತೇ ನಿಜ್ ಸ್ವಭಾವ್‌ನೋ, ಅನುಭವ್ ಲಕ್ಷ್ ಪ್ರತೀತ್ ।

ವೃತ್ತಿ ವಹೇ ನಿಜ್‌ಭಾವ್‌ಮಾಂ, ಪರ್‌ಮಾರ್ಥೇ ಸಮ್‌ಕಿತ್ ॥111॥

ಎಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಅನುಭವವೂ ಗುರಿಯೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇರುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯು ಪ್ರವಹಿತವಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ಸಮಕಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ವರ್ಧಮಾನ್ ಸಮ್‌ಕಿತ್ ಥಈ, ಟಾಳೇ ಮಿಥ್ಯಾಭಾಸ್ ।

ಉದಯ್ ಥಾಯ್ ಚಾರಿತ್ರನೋ, ವೀತ್‌ರಾಗ್ ಪದ್ ವಾಸ್ ॥112॥

ಈ ಸಮಕಿತವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಾಸ್ಯ, ಶೋಕ ಮೊದಲಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಮಿಥ್ಯಾ ಆಭಾಸಗಳನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಆದರಿಂದ ಸ್ವಭಾವ-ಸಮಾಧಿ-ರೂಪ ಚಾರಿತ್ರದ ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ರಾಗ-ದ್ವೇಷದ ಕ್ಷಯ-ಸ್ವರೂಪ ವೀತರಾಗ ಪದದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೇವಳ್ ನಿಜ್ ಸ್ವಭಾವ್‌ನುಂ, ಅಖಂಡ್ ವರ್ತೇ ಜ್ಞಾನ್ ।

ಕಹಿಯೇ ಕೇವಳ್ ಜ್ಞಾನ್ ತೇ, ದೇಹ್ ಛತಾಂ ನಿರ್ವಾಣ್ ॥113॥

ಎಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಆಭಾಸಗಳು ಇಲ್ಲದ ಆತ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಅಖಂಡ-ಅಂದರೆ ಯಾವುದು ಎಂದೂ ಖಂಡಿತವಾಗಲಾರದೋ, ಮಂದವಾಗಲಾರದೋ ನಾಶವಾಗಲಾರದೋ ಅಂಥ ಜ್ಞಾನವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ದೇಹವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯ ನಿರ್ವಾಣವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೋಟಿ ವರ್ಷನುಂ ಸ್ವಪ್ನ ಪಣ್, ಜಾಗ್ರತ ಥತಾಂ ಶಮಾಯ್ ।

ತೇಮ್ ವಿಭಾವ್ ಅನಾದಿನೋ, ಜ್ಞಾನ್ ಥತಾಂ ದೂರ್ ಥಾಯ್ ॥114॥

ಕೋಟ್ಯವಧಿ ವರ್ಷದ ಸ್ವಪ್ನವೂ ಸಹ ಎಚ್ಚರವಾದ ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅನಾದಿಕಾಲದ ವಿಭಾವವು ಕೂಡ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಾದಕೂಡಲೇ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಛೂಟೇ ದೇಹಾಧ್ಯಾಸ್ ತೋ, ನಹಿ ಕರ್ತಾ ತುಂ ಕರ್ಮ್ ।

ನಹಿ ಭೋಕ್ತಾ ತುಂ ತೇಹ್‌ನೋ, ಏ ಜ ಧರ್ಮನೋ ಮರ್ಮ್ ॥115॥

ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯನೇ! ಜೀವನು ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಹಂಭಾವ ಮತ್ತು ಮಮತ್ವ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಆತ್ಮಭಾವವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾದರೆ "ದೇಹಕ್ಕೆ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು, ಆತ್ಮನನ್ನು ದೇಹವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು" ಈ ದೇಹಾಧ್ಯಾಸವು ದೂರವಾದರೆ, ನೀನು ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವೂ ಅಲ್ಲ, ಭೋಕ್ತೃವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದೇ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವಾಗಿದೆ.

ಏ ಜ ಧರ್ಮ್‌ಥೀ ಮೋಕ್ಷ್ ಛೇ, ತುಂ ಛೋ ಮೋಕ್ಷ್ ಸ್ವರೂಪ್ ।

ಅನಂತ್ ದರ್ಶನ್ ಜ್ಞಾನ್ ತುಂ, ಅವ್ಯಾಬಾಧ್ ಸ್ವರೂಪ್ ॥116॥

ಇದೇ ಧರ್ಮದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನೇ ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವಿ. ಅರ್ಥಾತ್ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಪದವೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಅನಂತ ದರ್ಶನ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಅವ್ಯಾಬಾಧಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವಿ.

ಶುದ್ಧ್ ಬುದ್ಧ್ ಚೈತನ್ಯಘನ್, ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಸುಖ್‌ಧಾಮ್ ।

ಬೀಜುಂ ಕಹೀಯೆ ಕೇಟ್‌ಲುಂ, ಕರ್ ವಿಚಾರ್ ತೋ ಪಾಮ್ ॥117॥

ನೀನು ದೇಹಾದಿ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವಿ. ಆತ್ಮದ್ರವ್ಯವು ಬೇರೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಏನೂ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯವು ಇನ್ನೊಂದು ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವಿ. ಬೋಧಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವಿ. ಚೈತನ್ಯಪ್ರದೇಶಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವಿ. ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿರುವಿ. ಅವ್ಯಾಬಾಧಸುಖಧಾಮನಾಗಿರುವಿ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ ? ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಹೇಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿಯೋ ಆ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ.

ನಿಶ್ಚಯ್ ಸರ್ವೇ ಜ್ಞಾನಿನೋ, ಆವೀ ಅತ್ರ ಸಮಾಯ್ ।

ಧರೀ ಮೌನ್‌ತಾ ಏಮ್ ಕಹೀ, ಸಹಜ್ ಸಮಾಧಿ ಮಾಯ್ ॥118॥

ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ನಿಶ್ಚಯವೂ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ಸದ್ಗುರುವು ಮೌನವನ್ನು ಧರಿಸಿ- ವಚನ ಯೋಗದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ-ಸಹಜ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದನು.

ಶಿಷ್ಯ-ಬೋಧ ಬೀಜ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಥನ :-

ಸದ್ಗುರುನಾ ಉಪದೇಶ್‌ಥೀ, ಆವ್ಯುಂ ಅಪೂರ್ವ್ ಭಾನ್ ।

ನಿಜ್‌ಪದ್ ನಿಜ್‌ಮಾಂಹೀ ಲಹ್ಯುಂ, ದೂರ್ ಥಯುಂ ಅಜ್ಞಾನ್ ॥119॥

ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅಪೂರ್ವ-ಅಂದರೆ ಈ ಮೊದಲು ಎಂದೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲದಂತಹ- ತಿಳುವಳಿಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗ ಹತ್ತಿತು. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿರೂಪ ಅವನ ಅಜ್ಞಾನವು ದೂರವಾಯಿತು.

ಭಾಸ್ಯುಂ ನಿಜ್ ಸ್ವರೂಪ್ ತೇ, ಶುದ್ಧ್ ಚೇತನಾ ರೂಪ್ ।

ಅಜರ್ ಅಮರ್ ಅವಿನಾಶಿ ನೇ, ದೇಹಾತೀತ್ ಸ್ವರೂಪ್ ॥120॥

ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವು, ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪ, ಅಜರ, ಅಮರ, ಅವಿನಾಶೀ ಮತ್ತು ದೇಹದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಕರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಕರ್ಮನೋ, ವಿಭಾವ್ ವರ್ತೇ ಜ್ಯಾಂಯ್ ।

ವೃತ್ತಿ ವಹೀ ನಿಜ್‌ಭಾವ್‌ಮಾಂ, ಥಯೋ ಅಕರ್ತಾ ತ್ಯಾಂಯ್ ॥121॥

ಎಲ್ಲಿ ವಿಭಾವ ಅಂದರೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ನಯದಿಂದ ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃತ್ವ ಮತ್ತು ಭೋಕ್ತೃತ್ವಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯೂ ಪ್ರವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಜೀವನು ಕರ್ತಾ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಅಥವಾ ನಿಜ್ ಪರಿಣಾಮ್ ಜೇ, ಶುದ್ಧ್ ಚೇತನಾ ರೂಪ್ ।

ಕರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ತೇಹ್‌ನೋ, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ್ ಸ್ವರೂಪ್ ॥122॥

ಅಥವಾ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾದಂಥ ಆತ್ಮ ಪರಿಣಾಮವು ಏನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಜೀವನು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಕರ್ತೃವೂ ಭೋಕ್ತೃವೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮೋಕ್ಷ್ ಕಹ್ಯೋ ನಿಜ್ ಶುದ್ಧ್‌ತಾ, ತೇಪಾಮೇ ತೇ ಪಂಥ್ ।

ಸಮ್‌ಜಾವ್ಯೋ ಸಂಕ್ಷೇಪ್‌ಮಾಂ, ಸಕಳ್ ಮಾರ್ಗ್ ನಿರ್ಗ್ರಂಥ್ ॥123॥

ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧ ಪದವೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ಆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೋ ಅದು ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುವು ದಯೆತೋರಿ ನಿರ್ಗ್ರಂಥಾವಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಹೋ ! ಅಹೋ ! ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ! ಕರುಣಾಸಿಂಧು ಅಪಾರ್ ।
ಆ ಪಾಮರ್ ಪರ್ ಪ್ರಭು ಕರ್ಯೋ । ಅಹೋ ! ಅಹೋ ! ಉಪ್‌ಕಾರ್ ॥124॥

ಎಲೈ ! ಎಲೈ ! ಅಪಾರ ಕರುಣಾಕರನೇ, ಕರುಣಾ ಸಾಗರನೇ, ಆತ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸದ್ಗುರುವೇ ! ತಾವು ಇಂಥ ಪಾಮರ ಜೀವನ ಮೇಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಿ.

ಶುಂ ಪ್ರಭು ಚರಣ್ ಕನೇ ಧರುಂ, ಆತ್ಮಾಥೀ ಸೌ ಹೀನ್ ।
ತೇ ತೋ ಪ್ರಭು ಏ ಆಪಿಯೋ, ವರ್ತುಂ ಚರಣಾಧೀನ್ ॥125॥

ನಾನು ಸದ್ಗುರುಗಳ ಚರಣಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲಿ ?(ಸದ್ಗುರುವಂತೂ ಪರಮ ನಿಷ್ಕಾಮನು, ಕೇವಲ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರುಣೆಯಿಂದಲೇ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥವರು. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಯನು ಶಿಷ್ಯಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.) ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಆತ್ಮನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಥ ಆತ್ಮನನ್ನೇ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದವರ ಪಾದಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಿ ? ಕೇವಲ ಉಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆನು ಅಂದರೆ ನಾನು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಚರಣಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು.

ಆ ದೇಹಾದಿ ಆಜ್‌ಥೀ, ವರ್ತೋ ಪ್ರಭು ಆಧೀನ್ ।
ದಾಸ್, ದಾಸ್, ಹುಂ ದಾಸ್ ಛುಂ, ತೇಹ್ ಪ್ರಭೂನೋ ದೀನ್ ॥126॥

ಈ ದೇಹಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ನನ್ನದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಇಂದಿನಿಂದ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಈ ಪ್ರಭುವಿನ ದಾಸನಾಗಿರುವೆ, ದೀನ ದಾಸನಾಗಿರುವೆ.

ಷಟ್ ಸ್ಥಾನಕ್ ಸಮ್‌ಜಾವೀನೇ, ಭಿನ್ನ ಬತಾವ್ಯೋ ಆಪ್ ।
ಮ್ಯಾನ್ ಥಕೀ ತರ್‌ವಾರ್‌ವತ್, ಏ ಉಪ್‌ಕಾರ್ ಅಮಾಪ್ ॥127॥

ಎಲೈ ಸದ್ಗುರುವೇ ! ಆರು ಸ್ಥಾನಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವಿರಿ. ಒರೆಯಿಂದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಹಾದಿಗಳಿಂದ ಆತ್ಮನು ಭಿನ್ನ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಿ.

ಉಪಸಂಹಾರ :-

ದರ್ಶನ್ ಷಟೇ ಸಮಾಯ್ ಛೇ, ಆ ಷಟ್ ಸ್ಥಾನಕ್ ಮಾಂಹೀ ।
ವಿಚಾರ್‌ತಾಂ ವಿಸ್ತಾರ್‌ಥೀ, ಸಂಶಯ್ ರಹೇ ನ ಕಾಂಈ ॥128॥

ಆರು ದರ್ಶನಗಳು ಈ ಆರು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸಂಶಯವೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಆತ್ಮಭ್ರಾಂತಿ ಸಮ್ ರೋಗ್ ನಹಿ, ಸದ್ಗುರು ವೈದ್ಯ ಸುಜಾಣ್ ।
ಗುರು ಆಜ್ಞಾ ಸಮ್ ಪಥ್ಯ ನಹಿ, ಔಷಧ್ ವಿಚಾರ್ ಧ್ಯಾನ್ ॥129॥

ಆತ್ಮನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೋಗವು ಇನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸದ್ಗುರುವಿನಂಥ ಯೋಗ್ಯ ವೈದ್ಯನು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಸದ್ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಪಥ್ಯವು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ನಿದಿಧ್ಯಾಸನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಔಷಧಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ.

ಜೋ ಇಚ್ಛೋ ಪರ್‌ಮಾರ್ಥ್ ತೋ, ಕರೋ ಸತ್ಯ ಪುರುಷಾರ್ಥ್ ।
ಭವ್‌ಸ್ಥಿತಿ ಆದಿ ನಾಮ್ ಲಈ, ಛೇದೋ ನಹಿ ಆತ್ಮಾರ್ಥ್ ॥130॥

ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಮಾರ್ಥದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಯೋಗ್ಯ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡು. ಭವಸ್ಥಿತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಆತ್ಮಾರ್ಥದ ಛೇದನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

ನಿಶ್ಚಯ್ ವಾಣೀ ಸಾಂಭ್‌ಳೀ, ಸಾಧನ್ ತಜ್‌ವಾಂ ಸೋಯ್ ।
ನಿಶ್ಚಯ್ ರಾಖೀ ಲಕ್ಷ್‌ಮಾಂ, ಸಾಧನ್ ಕರ್‌ವಾಂ ಸೋಯ್ ॥131॥

ಆತ್ಮನು ಅಬಂಧನು, ಅಸಂಗನು, ಸಿದ್ಧನು. ಈ ನಿಶ್ಚಯನಯ ಮುಖ್ಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಅದರ ಅಂತಹ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ನಯ್ ನಿಶ್ಚಯ್ ಏಕಾಂತ್‌ಥೀ, ಆಮಾಂ ನಥೀ ಕಹೇಲ್ ।
ಏಕಾಂತೇ ವ್ಯವ್‌ಹಾರ್ ನಹಿ, ಬನ್ನೇ ಸಾಥ್ ರಹೇಲ್ ॥132॥

ಇಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯನಯವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಏಕಾಂತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹಾರನಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಗಚ್ಛಮತ್‌ನೀ ಜೇ ಕಲ್ಪನಾ, ತೇ ನಹಿ ಸದ್‌ವ್ಯವ್‌ಹಾರ್ ।
ಭಾನ್ ನಹೀಂ ನಿಜ್‌ರೂಪ್‌ನುಂ, ತೇ ನಿಶ್ಚಯ್ ನಹಿ ಸಾರ್ ॥133॥

ಗಚ್ಛ, ಮತದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತ್ಮಾರ್ಥಿಯ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ, ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಿನ ಲಕ್ಷಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಅದು ಸದ್‌ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಜೀವನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹದ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವಂತೂ ಇಲ್ಲ. ದೇಹಾಧ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರವಿದೆ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ " ನಿಶ್ಚಯ-ನಿಶ್ಚಯ '' ಎಂದು ಚೀರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ನಿಶ್ಚಯವು ಸಾರಭೂತವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಗಳ್ ಜ್ಞಾನೀ ಥಈ ಗಯಾ, ವರ್ತ್‌ಮಾನ್‌ಮಾಂ ಹೋಯ್ ।
ಥಾಶೇ ಕಾಳ್ ಭವಿಷ್ಯಮಾಂ, ಮಾರ್ಗ್ ಭೇದ್ ನಹಿ ಕೋಯ್ ॥134॥

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದ ಜ್ಞಾನಿಪುರುಷರು, ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥ ಜ್ಞಾನಿಪುರುಷರು, ಭವಿಷ್ಯತ್‌ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗುವಂಥ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಂತರವೂ ಇಲ್ಲ. ಪರಮಾರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲರ ಮಾರ್ಗವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರ, ಅದೇ ಪರಮಾರ್ಥದ ಸಾಧಕ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ದೇಶಕಾಲಾದಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಫಲವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭೇದವಿಲ್ಲ.

ಸರ್ವ್ ಜೀವ್ ಛೇ ಸಿದ್ಧ್ ಸಮ್, ಜೇ ಸಮ್‌ಜೇ ತೇ ಥಾಯ್ ।
ಸದ್ಗುರು ಆಜ್ಞಾ ಜಿನ್‌ದಶಾ, ನಿಮಿತ್ತ್ ಕಾರಣ್ ಮಾಂಯ್ ॥135॥

ಎಲ್ಲ ಜೀವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಸತ್ತೆಯು ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಅದು ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅವರಿಗೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಸದ್ಗುರುವು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಜಿನೇಂದ್ರ ಸ್ಥಿತಿ ದಶೆಯನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವೆರಡೂ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಉಪಾದಾನ್‌ನುಂ ನಾಮ್ ಲಈ, ಏ ಜೇ ತಜೇ ನಿಮಿತ್ತ್ ।
ಪಾಮೇ ನಹಿ ಸಿದ್ಧತ್ವನೇ, ರಹೇ ಭ್ರಾಂತಿಮಾಂ ಸ್ಥಿತ್ ॥136॥

ಸದ್ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಆತ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅದರ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವನು ಉಪಾದಾನಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ನಿಮಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿದ ನಿಮಿತ್ತಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸಿದ್ಧತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು. ಅವನು ಭ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಡುವನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಉಪಾದಾನಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿಮಿತ್ತಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧ ಮಾಡಿಲಿಕ್ಕೆಂದು ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪರಮಾರ್ಥವು ಇಷ್ಟೇ ಆಗಿದೆ. ಉಪಾದಾನಗಳನ್ನು ಅಜಾಗೃತವಾಗಿ ಇಟ್ಟಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ದೊರೆತರೂ ಕೂಡ ಕಾರ್ಯವು ಆಗದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಲಭಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆ ನಿಮಿತ್ತಗಳ ಅವಲಂಬನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಉಪಾದಾನಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು ಅಲ್ಲದೆ ಪುರಷಾರ್ಥಹೀನನಾಗಕೂಡದು.

ಮುಖ್ ಥೀ ಜ್ಞಾನ್ ಕಥೇ ಅನೇ, ಅಂತರ್ ಛುಟ್ಯೋ ನ ಮೋಹ್ ।
ತೇ ಪಾಮರ್ ಪ್ರಾಣೀ ಕರೇ, ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದ್ರೋಹ್ ॥137॥

ಯಾವನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಪ್ರಧಾನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನೋ ಅಂಥವನಿಗೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೋಹವು ಬಿಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಪಾಮರ ಪ್ರಾಣಿಯು ಮಾತ್ರ ಕೇವಲಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸತ್ ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷರಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ದಯಾ, ಶಾಂತಿ, ಸಮ್‌ತಾ, ಕ್ಷಮಾ, ಸತ್ಯ, ತ್ಯಾಗ, ವೈರಾಗ್ಯ ।
ಹೋಯ್ ಮುಮುಕ್ಷು ಘಟ್ ವಿಷೇ, ಏಹ್ ಸದಾಯ್ ಸುಜಾಗ್ಯ ॥138॥

ದಯೆ, ಶಾಂತಿ, ಸಮತೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಸತ್ಯ, ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯ ಈ ಗುಣಗಳು ಮುಮುಕ್ಷುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ, ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮುಮುಕ್ಷುತನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೋಹ್‌ಭಾವ್ ಕ್ಷಯ್ ಹೋಯ್ ಜ್ಯಾಂ, ಅಥವಾ ಹೋಯ್ ಪ್ರಶಾಂತ್ ।
ತೇ ಕಹೀಯೇ ಜ್ಞಾನೀದಶಾ, ಬಾಕೀ ಕಹೀಏ ಭ್ರಾಂತ್ ॥139॥

ಎಲ್ಲಿ ಮೋಹಭಾವದ ಕ್ಷಯವಾಗಿರುವುದೋ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಿ ಮೋಹದಶೆಯು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿರುವುದೋ ಇಂಥವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯ ದಶೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಕೇವಲ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಕಳ್ ಜಗತ್ ತೇ ಏಠ್‌ವತ್, ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ನ ಸಮಾನ್ ।
ತೇ ಕಹೀಏ ಜ್ಞಾನೀದಶಾ, ಬಾಕೀ ವಾಚಾ ಜ್ಞಾನ್ ॥140॥

ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ಯಾವನು ಎಂಜಲಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವನೋ, ಅಥವಾ ಯಾವ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದೋ ಇದೇ ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ, ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ವಚನ ಜ್ಞಾನ-ಕಥನ ಜ್ಞಾನ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಾನಕ್ ಪಾಂಚ್ ವಿಚಾರಿನೇ, ಛಟ್ಠೇ ವರ್ತೇ ಜೇಹ್ ।
ಪಾಮೇ ಸ್ಥಾನಕ್ ಪಾಂಚ್‌ಮುಂ, ಏಮಾಂ ನಹಿ ಸಂದೇಹ್ ॥141॥

ಐದೂ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಯಾವನು ಆರನೆಯ ಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ-ಆ ಪದದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವನೋ-ಅವನು ಐದನೆಯ ಪದವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ದೇಹ್ ಛತಾಂ ಜೇನೀ ದಶಾ, ವರ್ತೇ ದೇಹಾತೀತ್ ।
ತೇ ಜ್ಞಾನೀನಾ ಚರಣ್‌ಮಾಂ, ಹೋ ! ವಂದನ್ ಅಗಣಿತ್ ॥142॥

ಯಾರಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಯೋಗದಿಂದ ದೇಹ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯು ದೇಹಾತೀತ ಅಂದರೆ ದೇಹಾದಿಗಳ ಕಲ್ಪನಾರಹಿತ ಆತ್ಮಮಯವಾಗಿರುವುದೋ ಅಂಥ ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷರ ಚರಣ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವೆ! ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವೆ!

ಶ್ರೀಸದ್ಗುರುಚರಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು !

ಶ್ರೀ ನಡಿಯಾದ್, ಗುರುವಾರ ವಿ.ಸಂ. 1952 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1896)
ಆಶ್ವಯುಜ ಕೃಷ್ಣ 1,

APPENDIX A

SRIMAD RAJCHANDRAJI
Mahatma Gandhiji's Spiritual Guide

There in the solitary caves of ancient seekers' abode Idar in Gujarat, remained deeply absorbed in his Meditations and Self-Realisation forgetting his Physical entity, a very great but very much hidden, very much unassuming and very much publicity-evading soul, just a century before.

He used to run his practical business of Jewellery at Bombay just to fulfill his worldly obligations and duties, but most of his time passed in solitude at Idar and other lonely places. He transformed his realisations and the spirit of Ahimsa and Anekanta into every inch of his living practice.

He was the great and unique modern Jain Seer of this age SRIMAD RAJCHANDRAJI, the spiritual Guide of MAHATMA GANDHIJI, the unequalled present path-seeker of salvation, who was living only for Self-Realisation as Gandhiji himself wrote about him in his Autobiography :

"He was a man of great character and learning. He was also known as a 'SHATAVADHANI'.... The thing that did cast its spell over me I came to know afterwards. This was his wide knowledge of scriptures, his spotless character and his burning passion for Self-Realisation. I saw later that this *last* was the only thing for which he lived."

[---"The Story of my Experiments with Truth"; Part II, chapter I, pp.112-13]

Gandhiji was so much impressed by him that, as he himself said, he did not find any religious person of Srimad Rajchandra's status in the current times in India. He himself learnt the first lesson of Ahimsa-Non-Violence, Compassion & Mercy from him. On one occasion of Srimad Rajchandaji's Jayanti at Ahmedabad, Gandhiji publicly paid tribute to Srimadji's greatness in these words:

"For several years, I have been in search of a religious man in India, but I have so far not come across any person who could compete with Srimad Rajchandrabhai. He mostly used to say that he did not belong to any sect or tradition or fragment, nor did he intend to limit himself to them. These are all sub-religions, the "limited" ones, while religion is 'Infinite' or 'limitless', which cannot be defined at all !".

Srimad Rajchandraji played a very great role in guiding and stablilizing Gandhiji, the then Barrister M.K. Gandhi, in his early days in East Africa, into his own fold and faith of Hinduism. Influenced and encircled by the Clergymen in Africa, the Barrister's foundation of his own faith was shaken, he had become wavering and was even going to be converted into Christianity. He wrote at length to Srimad Rajchandraji at Bombay. The Postal Discussions went on. Srimadji sent him not the books of Jainism but Gandhiji's own Hinduism such as BHAGVADGITA, YOGVASISTHA MAHA RAMAYANA, PANCHADASHI, etc. and replied with analytic depth and logic, Gandhiji's important questions and doubts. These have come out in a booklet form in Gujarati and now in English.

One of the replies on God, Atman and Universe:

"God is Atman, free from all bonds of Karma. Atman, in its pristine state, is pure consciousness, total intelligence, all-strength, all-knowledge. There is no first cause mightier than or exterior to the Atman in its pure, pristine state.

"Both the Atman and the Universe are eternal - without beginning and without end. My reason cannot envisage either final extinction or permanent liberation of all Atmans nor dissolution, in the sense of utter annihilation, of the entire cosmos. Both Cosmos and the Atmans are in a perpetual state of flux, and will endure for all time." (Translated by Gandhiji's secretary Pyarelalji.)

It was again the impartial greatness of Srimadji that he did not advise or even indicate Gandhiji to convert into Jainism, but Gandhiji himself got influenced at his hands into the main spirit of AHIMSA-the heart of Jainism.

Impartial Srimadji wrote to Gandhiji :

"I do not have any partiality, whatever religion you belong to. I only wish that you should follow such a religion, such a code of conduct, such a devotion that may lead you to eradicate the blemishes of worldly life..........!"

Such and other letters are the treasure and testimony of the Unique greatness, secular spirit and religious generousity and tolerance of Srimad Rajchandraji.

Mahatma Gandhiji's Spiritual Heir and Great Secular Scholar and Initiator of Sarvodaya-Bhoodan Movement Acharya VINOBA BHAVE has paid glowing tribute to this unparallel greatness of Srimad Rajchandraji in one of his Marathi Letters dated 17-11-1935, written from Pavnar near Wardha. He has written :

"Raichandbhai became instrumental in strengthening Bapu (Gandhiji)'s faith in Hinduism this, a service which had naturally taken shape at his hands but from the view point of public, was his best act. In my opinion, his superb service is to manifest in himself, a burning zeal for Self-Realisation".

GANDHIJI'S FIRST ACQUAINTANCE WITH RAJCHANDRAJI

Before going in depth about Gandhiji's various impressions and writings or speeches on Srimad

Rajchandraji who strengthened his faith in his own fold of Hinduism, it will be interesting and useful to have a glimpse of Gandhiji's first and primary acquaintances with Srimadji.

It was the month of July in 1891 A.D., one Hundred years ago. Gandhiji, the then Barrister M.K. Gandhi, had returned from England after his studies in Law. He had put up with Dr. Pranjivandas Mehta at Bombay, whose niece was married to Rajchandraji, then known as Poet Raychandbhai. Dr. Mehta was the person to introduce Rajchandraji saying about him:

"In spite of being a poet he is associated with us in Business. He is a very knowledgeable person, a Gyani, a Shatavadhani [one who is capable of attending to one hundred things at a time and recollecting the same in order]."

Someone suggested to Gandhiji at that time that "Why don't you narrate a few words to Raychandbhai ? He will repeat them in the same order irrespective of whatsoever language".

Gandhiji, astonished at listening this, narrates the incidence clarifying his own condition of that time :-

"Young man was I, returned from England, showy of my knowledge of Language, no less was the influence of the west upon me. Returned from Abroad means descended from Heaven ! I made a big show of expressing the whole of my knowledge and first of all I wrote down words of different languages-----because where was I capable to hold that order in my memory ? I read out those words thereafter. What a surprise that Raychandbhai slowly and smoothly repeated all these words in the same order ! I was pleased, greatly astonished and cultivated my high opinion about the Memory Power of the Poet. This experience should be good enough to calm down my pride of the Western influence........"

Gandhiji was so much impressed at this very first acquaintance by Rajchandraji that he felt such a Memory, such a knowledge and that too of a not much school-education-possessing and a little elder to him (just by one year and ten months) person was rare. Even he was so much respected without going out of India. This thing made Gandhiji to realise that one need not go abroad to gather respect and memory could not be purchased from the school and so also knowledge !

As mentioned previously, Gandhiji was impressed not only by this memory power and knowledge of Rajchandraji, but by his "SPOTLESS CHARACTER AND HIS BURNING PASSION FOR SELF REALISATION" also about which he came to know after coming in more contact with him after the above mentioned First Acquaintance.

Truth-seeker Gandhiji frankly writes about his own inner condition of that time:

"My spiritual state was that of a knowledge-seeker (JIGYASU) only when we met first. There remained doubts in mind about several questions.........I had a little knowledge about Religion, Hinduism, Geeta etc. at that time. I am not talking here of whatever I had acquired from my parents. It was not so that had I known much about religion through my own efforts. But I used to have eagerness to know about religion. Hence I liked the acquaintance of Raychandbhai and I got influenced by his words."

Gandhiji records on page 113-114, in his autobiography, "The story of my Experiments with Truth", also :-

"Raychandbhai's commercial transactions covered hundreds of thousands. He was a connoisseur of pearls and diamonds. No knotty business problem was too difficult for him. But all these things were not the centre around which his life revolved. That centre was the passion to see God face to face. Amongst the things on his business table there were invariably to be found some religious book and his diary. The moment he finished his business he opened the religious book or the diary. The man who, immediately on finishing his talk about weighty business transactions, began to write about the hidden things of the spirit could evidently not be a businessmen at all, but a real seeker after Truth. And I saw him thus absorbed in godly pursuits in the midst of business, not once or twice, but very often. I never saw him lose his state of equipoise. There was no business or other selfish tie that bound him to me, and yet I enjoyed the closest association with him. I was but a briefless barrister then, and yet whenever I saw him he would engage me in conversation of a seriously religious nature. Though I was then groping and could not be said to have any serious interest in religious discussions, still I found his talk of absorbing interest. I HAVE SINCE MET MANY A RELIGIOUS LEADER OR TEACHER. I HAVE TRIED TO MEET THE HEADS OF VARIOUS FAITHS, AND I MUST SAY THAT NO ONE ELSE HAS EVER MADE ON ME THE IMPRESSION THAT RAYCHANDBHAI DID. HIS WORDS WENT STRAIGHT HOME TO ME. HIS INTELLECT COMPELLED AS GREAT A REGARD FROM ME AS HIS MORAL EARNESTNESS; AND DEEP DOWN IN ME WAS THE CONVICTION THAT HE WOULD NEVER WILLINGLY LEAD ME ASTRAY AND WOULD ALWAYS CONFIDE TO ME HIS INNERMOST THOUGHTS. IN MY MOMENTS OF SPIRITUAL CRISIS, THEREFORE, HE WAS MY REFUGE."

"Though I could not place Raychandbhai on the throne of my heart as Guru, we shall see he was, on many occasions, my guide and helper...........".

GANDHIJI ON DIFFERENT OCCASIONS ABOUT RAJCHANDRAJI

[only a few extracts out of many]

• IN ONE OF HIS LETTERS ABOUT BODY & SOUL :

"The body should not be dearer than the soul. He who knows the soul, and also knows that it is different from the body, will not try to protect his body by committing violence. All this is very difficult indeed; but he who has imbibed very noble ideas easily understands it and acts accordingly. The belief that the soul can do good or evil only when it is encased in a body is quite mistaken and terrible sins have been and are being committed owing to it. There is no such law that the soul can be known only at an advanced age. Many old men pass away without knowing the soul, while PERSONS LIKE THE LATE RAJCHANDBHAI HAVE BEEN ABLE TO REALIZE THE SELF EVEN AT THE AGE OF 8 (EIGHT !)........."

(The COLLECTED WORKS OF MAHATMA GANDHI Vol.IX,p.418, 17-9-1908)

•AT RAJCHANDRA JAYANTI, WADHWAN, SAURASHTRA-GUJARAT :

"Srimad Rajchandra's impact has mainly influenced my life. Srimad Rajchandra has left deeper impressions on me even more than Mahatma Tolstoy and Ruskin."

(Translated from the opening pages of "CORRESPONDENCE BETWEEN MAHATMA GANDHI & SRIMAD RAJCHANDRA" in Gujarati, Published by Srimad Rajchandra Gyan Pracharak Trust, Raj Bhuvan, Near Hathibhai's Wadi, Delhi Gate, Ahmedabad.)

• AT RAJCHANDRA JAYANTI, AMHEDABAD, GUJARAT :

" I cannot describe the everlasting impact of Srimad Rajchandra Bhai that has been established on my life. I have deeper thoughts about him. FOR SEVERAL YEARS, I HAVE BEEN IN SEARCH OF A RELIGIOUS MAN IN INDIA, BUT I HAVE SO FAR NOT COME ACROSS ANY PERSON WHO COULD COMPETE WITH SRIMAD RAJCHANDRA BHAI. There were knowledge, detachment and devotion in him and not the hypocracy, partiality or attachment-hatred. He had such a greatly unusual power in him through which he was able to derive perfect benefits out of the available opportunity. His writings are much more intelligible, emotional and Self-illuminating even than those of the British Philosophers. I place Tolstoy in the first category and Ruskin in the second amongst the European Philosophers. But far more than these two was the state of Experience of Srimad Rajchandra Bhai. You will have very good impact on your life, if, during your free time at your disposal, you read the writings of life of this Great man. HE MOSTLY USED TO SAY THAT HE DID NOT BELONG TO ANY SECT OR TRADITION OR FRAGMENT, NOR DID HE INTEND TO LIMIT HIMSELF TO THEM. THESE ARE ALL SUB-RELIGIONS, THE 'LIMITED' ONES, WHILE RELIGION IS 'INFINITE' OR 'LIMITLESS', WHICH CANNOT BE DEFINED AT ALL! He will immediately pick up a book on completing his Jewellery Business transaction. He had such a strength in him that he could have become a good Barrister, bright Judge or even Viceroy, had he desired to be so. This is no exaggeration, but his impression on my mind. His sharp intelligence left his everlasting impression on others."

(Translated from Gujarati:IBID)

GANDHIJI'S OVERALL IMPRESSION IN HIS OWN WORDS...

"Kavi Rajchandra was born in a place called Vavania in Kathiawar (Saurashtra). I came in touch with him in 1891, the day of my return from London, at P. J. Mehta's residence in Bombay. Kavi, as I used to call him, was closely related to Dr. Mehta. He was introduced to me as Shatavadhani, i.e. one who can remember a hundred things at a time. Kavi was quite young at the time, not much older than I was then, i.e. 21 years. He had however given up all public exhibition of his powers and was given to purely religious pursuits. I was much struck by his simplicity and independence of judgement. He was free from all touch of blind orthodoxy. What struck me perhaps more was his combining business with religion in practice. A student of the philosophy of religion, he tried to practice what he believed. Himself a Jain, his tolerance of other creeds was remarkable. He had a chance of going to England for studies, but he would not go. He would not learn English. His schooling was quite elementary, but he was a genius. He knew Sanskrit, Magadhi and I believe Pali also. He was a voracious reader of religious literature and had acquired through Gujarati sources a knowledge, enough for his purpose, of Islam, Christianity and Zoroastrianism."

"Such was the man who captivated my heart in religious matters as no other man has till now. I have said elsewhere that in molding my inner life Tolstoy and Ruskin contend with Kavi. But Kavi's influence was undoubtedly deeper, only because I had come in close personal touch with him. His judgement appealed to my moral sense in the vast majority of cases. The bedrock of his faith was unquestionably Ahinsa. His Ahinsa was not the crude type we witness today among its so called votaries who confine their attention merely to the saving of aged cattle and insect life. His Ahinsa, if it included the tiniest insect, also covered the whole of humanity."

"Yet I never could regard Kavi as a perfect man. But of all the men I knew, he appeared to me to be nearer perfection

than the rest. Alas! He died all too young, when he felt that he was surely to see truth face to face. He has left many worshippers but not as many followers. His writings, largely consisting of soulful letters to inquirers, have been collected and published."

In the eyes of a foreigner

"It is significant that the chapter in the Autobiography which tells of young Gandhi's homecoming at the age of twenty-two and of his mother's death does not bear a title referring to either. The heading is 'Rayachandbhai'. This is the name of a man only a few years older than he, whom young Gandhi met on the evening of the very day he heard of his mother's death. Rayachandrabhai (as Gandhi affectionately call Rajchandra) was a deeply philosophical young man who came as close to being Gandhi's Guru as anybody ever did . . . In fact, this young man and his precepts were to become the anchor of young Gandhi's religious imagination during the very period of his life when he felt most lost . . ." - Eric H. Erikson: Gandhi's Truth" (1970)

APPENDIX B

RESUMÉ OF ACTIVITIES OF THE EDITOR OF THIS WORK AND HIS ORGANISATION

VARDHAMAN BHARATI INTERNATIONAL FOUNDATION

VARDHAMAN BHARATI, meaning the voice of Lord Vardhaman MAHAVEER, stands for the Universal propagation of AHIMSA, ANEKANTA and ATMAVIGYAN the essence of Jainism. It is an unusual type of institution dedicated to Spirituality, Meditation, Music and learning, with special emphasis on the Jaina way of life. Started in 1971, this institute as its mission, has been the first to put down the Jain sacred texts into recorded and musical form of Gramo.L.P. Discs.

PIONEERING WORK :

Before Vardhaman Bharati undertook the task of Jainism Propagation as inspired by modern Visionaries-Seers-like Pragyachakshu Dr. Pt. Sukhlalji and Yogindra Sri Sahajanandghanji, in the above manner, the sacred texts were believed to belong to print alone and recording them was considered sacrilegous. Naturally then, when the idea was put forth, it met with opposition from all quarters. What was not realised was that such records would widen the horizons of Jainism by making it more palatable through Music and taking it to various lands. Today, we have many such institutions and individuals emulating VARDHAMAN BHARATI, the result being a proliferation of spiritual and devotional music.

MAN WITH VISION & MISSION :

The sole hand behind the institute deserves to be presented too. He is Prof. Pratapkumar J. Toliya, Music Director, Writer-Lyricist, Singer and Academician. Born on October 21, 1930 at Amreli in Saurashtra region of Gujarat and studied at Poona, Hyderabad, Ahmedabad and Shanti Niketan, he holds two Masters' Degrees-one in Hindi, the other in English Literature. He is also a good Sitarist, having learnt to play while studying Vocal Music and the texts of Hindi Literature at Hyderabad. His Guru in Music was the well-known Sitarist Nadananda Bapu Raoji.

Both music and academics flowed in his blood and he remained an active student, participating in literary and extra-curricular activities, including music and elocution; notable being the Extempore AIR competition in Hindi where he and his team represented the Osmania University, winning the top position as well as an invitee by the then Prime Minister Pandit Nehru to visit the Teen Murti Bhavan, New Delhi. Prof. Toliya also edited for two years the Osmania University Magazine ARCHANA.

He has been associated with scholars of the calibre of Pragyachakshu Dr. Pandit Sukhlalji (D.Litt;Padma Bhooshan), Leaders like Mahatma Gandhi and Reformers like Acharya Vinoba Bhave & J.P. gaining from them a few drops of their vast knowledge. Also several Saints- Jains and others-like late Yogindra Sri Sahajanandghanji of Hampi, Acharya Bhoovan Ratnasoori, Mataji Dhandevji and Tagore's Associate Soofi Saint Gurdial Mallikji-all of very high repute, have influenced his life. Being a synthesizer, Prof. Toliya has high regards for Modern Free Thinker J. Krishnamurti. At the same time, he has remained a Critic of Hypocrats and Showmen in the Spiritual Circles.

VERSATILITY & VASTNESS :

With these qualifications to boot, Prof. Pratapkumar Toliya served as Lecturer, Departmental Head, Professor and Principal of several Gujarat and Bangalore Colleges for 15 years, at the end of which he resigned his permanent service as a Departmental Head of B'lore's Sathya Sai College in protest to hold the dignity of his religion during the 2500th Bhagwan Mahaveer Nirvana Celebration year. He then decided to devote all his time to Jainology, Literature, Music-Especially his special area of experimentation of MEDITATIONAL MUSIC : MUSIC FOR MEDITATION : JAINA WAY OF MEDITATION MUSICALLY PRESENTED.

Having studied thoroughly Jain Literature, Culture and its very special musical aspects, he was authority enough to plod along single footed, which he did successfully. His very first L.P. record "BHAKTAMAR STOTRA" (1974) even now stands in the best-seller list. A musical recitation of the sacred

text of the same name, its salient feature is the pure, crystal clear pronunciation with superb emotional expression. Now there are about two dozen titles in L.P.-E.P. records and more than 75 in cassette form. On the release of a sixth L.P.(of KALYAN MANDIR STOTRA-Sanskrit) the Editor of "JIN SANDESH" (22-6-1979) said, "Time has proved that the Jain Stotras……sung by Toliya and his group have filled Polydor with everlasting fragrance."

WIDENED HORIZONS : ACROSS THE UNIVERSE

Prof. Toliya has also recorded Hindu Philosophy-parts of Geeta, Ramayana, Kathopanishad and especially ISHOPANISHAD, L. P. of which was released internationally in 1979 by Prime Minister Morarji Desai, who expressed great appreciation for Prof. Toliya's work. Gujarati and Kannada folk music, Hindi Literary and Patriotic songs, Ghazals and Bhajans and Children's songs found creative expression under his musical baton. Meditational music is his very special creation and experiment.

His records reached outside India and he was invited to participate in the First International Jain Conference held at the United Nations' Plaza in New York in 1981. This was followed by an Extensive Lecture-cum-concert tour spread over different cities of USA and a period of three months. His Music, Meditation sittings and Talks all were very much appreciated and he was invited 4 more times (*1). He held talks and symposiums at Universities of Rochester, Berkeley and Celveland, etc., presented very interesting & Exclusive Radio & T.V. SHOWS. In his third trip, he performed at open, "India Day" Celebrations and Bharatiya Vidya Bhavan, New York, and the Ethnic Festival in Danbury (*2). Siddhachalam honoured him with the title of "Jain Sangeet Ratna". The Mayor of Cleveland honoured him twice (in 1981 and 1986) and awarded "Certificates of Appreciation" in recognition of his exceptional talent in music, meditation and Jainological Philosophy, for promoting Cultural exchanges and delivering discourses on the fundamentals of Jainism and Musical Programs for the benefit of all the citizens of Greater Cleveland, especially for the Indian Community." Prof. Toliya's soulful, calming music has been liked by all who have been tired of the noisy modern music. Several News Magazines Published his interviews or wrote articles on him. A number of his unknown listener fans became his and Vardhaman Bharati's intimate friends and Well Wishers and, as a result, it is now being transformed into an International Foundation to take the voice of Vardhaman Bharati to every corner of the world, as it was foreseen by Prof. Toliya's Great Master-Seers.

GUIDING & HELPING HANDS

Prof. Pratapkumar Toliya has been greatly and dedicatedly influenced by SRIMAD RAJCHANDRAJI, the Spiritual Guide of MAHATMA GANDHI, and his published works like the ATMASIDDHI SHASHTRA, RAJPAD PARAMGURUPAD, etc., which he has aptly recorded. Toliya humbly transforms all credits of his achievements to this Supreme Master and all the above-referred Great Direct Masters, who have so graciously moulded his versatile life, and guided and helped in his mission. Several Well Wishers, Friends and his Dedicated family members have all helped him tremendously than the so called rich Donors, to whom he has hardly and rarely approached.

Prof. Toliya's published works (Dakshinapath Ki Sadhana Yatra and "Meditation & Jainism") reflect this influence of Srimad Rajchandraji. His book of poetry "Anant Ki Anugoonj" won the Government of India Award for Hindi works by Non-Hindi writers.

One of his Plays ("JAB MURDE BHI JAGATE HAIN") on the Freedom Movement being very popular, has been exclusively staged. Apart from his several Radio Plays and Music Features, another noteworthy of his stage Plays is MAHASAINIK, on Non-violence and Gandhiji and his Spiritual Guide Srimad Rajchandraji. It won him Gandhi Centenary Award at the hands of Kaka Kalelkar. The play's English verison titled "COULD THERE BE SUCH A WARRIOR ?" has been especially penned for the peace-craving but violence-brooding West.

Apart from the Musical and Literary contributions, Prof. Toliya has also conducted Meditational and Spiritual life building Camps and retreats where the youngsters are taught right conduct and the right knowledge as has been prescribed by the all-encompassing Jaina Philosophy.

Dedicatedly helping him in his endeavours and mission of life is his silent, unassuming wife Smt. Sumitra Toliya, an M.A. in Hindi Literature, Sangeet Visharad and an accomplished artist herself. She has also lent her melodious voice to many of Vardhaman Bharati's records and cassettes. Also the accompanying rich voice and distinct co-operation of Smt. Pauraviben Desai deserves mention. Renowned singers like Kavita Krishnamurthy,Anuradha Paudwal, Suresh Wadkar, Vani Jairam and others have gladly lent their Voices for him. Designing Art of his dedicated Artist-friend Shri Shanker Rao Jain has added very appropriate colours to the Jacket Covers of his Discs and Cassettes. Moreover, a number of Colleagues in India and Abroad, have come willingly to help in his unique mission.

His own family members too deserve special mention. Apart from the inspiring souls of his religious parents and two late brothers, his daughters-in all five- who are trained to be his cultural messengers, are constantly and variedly working with Prof. Toliya. His eldest daughter Kumari Parul was also an M.A. in Hindi and a Winner of a Gold Medal for

the same. A student of Literature, Journalism and Music and possessing a good command over both Hindi and English, she has served as Assisant Sub-Editor for "karan" Hindi Daily and was a free-lancer and Music Critic for "CITY TAB" (an English Weekly). Translations of various articles (English-Hindi-Gujarati-Kannada and Vice-versa), advertisements, original inventive writings and editings are her gifted flairs. Well received Translation of Prof. Toliya's book "DAKSHINAPATH-KI-SADHANAYATRA" and Editing of "MEDITATION & JAINISM" and "JAINISM ABROAD" are the testimony of her Literary abilities.

Kumari Vandana, Prof. Toliya's second daughter is a doctor of Naturopathy who studied at Gandhi Nature Cure College, O.U., Hyderabad, securing top position in the University and has worked as a Doctor at the Institute of Naturopathy and Yogic Sciences, Bangalore. Being a very impressive orator and commentator, she has represented University teams in debating and has also lent her sweet commentaries in Vardhaman Bharati's cassettes. Her other interests include reading, writing and music.

Bhavita, Falguni and Kinnari are his other talented and industrious daughters, helping him in their own ways. Youngest Kinnari is a zealous student of Bharat Natyam, Katthak and Vocal Music and has accompanied her father twice abroad, where she performed on stage very aptly, winning the hearts of the spectators. She also enjoys singing and lecturing.

Thus while this Cultural and Spiritual Missionary has tracked his path all alone, his Guiding forces and Helping Hands-visible & invisible-are many.

THE ULTIMATE AIM

The acquirement of ATMAJNANA on personal individual level through AHIMSA and ANEKANTA and its enlargement unto the whole universe in the Right Way, is before the eyes of this man and his mission of Vardhaman Bharati. For this, the productions of Creative Literature and Musical Works are not the only matters of accomplishment. Vardhaman Bharati has miles and miles to go in the direction of the Universal Propagation of Jaina way of life, Meditation, Arts and Aesthetics through its long- cherished dream and ultimate aim of founding a unique International Jain University "JINABHARATI".

By Late "PRIYAVADINI"

(*1) Now for 12 times, till 1999.

(*2) See Appendix D: "MUSICIAN BRINGS MESSAGE TO FESTIVAL".

APPENDIX C

An Indian Press Review:

VARDHAMAN BHARATI

An Organisation spreading Ahimsa, Anekant & Atmavigyan

Vardhaman Bharati, an organisation established in 1971 in Bangalore, is dedicated to Spirituality, Meditation, Music and Knowledge. It mainly aims at spreading Jainology, but generally its object is to elevate the virtues of character, good conduct and higher values in our society and to lead the people towards well-harmonized life style. They have utilized the medium of Music to achieve this end. They have sacredly recorded the tenets of Jain Religious Scriptures in Cassettes through Music and Meditation. They have made Spiritual Devotional Music humming in every home.

Pioneering initiator of this activity is Professor Pratap Toliya. After serving as Professor of Hindi Literature and Principal, Prof. Toliya has settled down in Bangalore and is carrying on this work on large scale in a well-organized manner. Great personalities like PANDIT SUKHLALJI, GANDHIJI, VINOBAJI, etc. are his guiding forces. He tried to carry eternal principles of religion unto the masses by blending them with Meditational Music, i.e. Music and Meditation. Shri Pratapbhai had been influenced by Srimad Rajchandra also. He produced and presented in beautiful discs and cassettes form Srimad Rajchandra's books like ATMASIDDHI SHASHTRA in pleasingly renderable way. Because of respect towards other Philosophies, in spite of Jain Philosophy & Religion being in centre, Prof. Toliya presented in recorded forms Geeta, Ramayana, Kathopanishada and Especially Ishopanishada. The Gramophone Disc of the latter was released by the then Prime Minister Sri Morarji Desai in 1979. Prof. Toliya conducts various Meditation Camps too.

Prof. Toliya has also published some books. 'DAKSHINAPATH KI SADHANAYATRA' depicting the record of his first visit to SRIMAD RAJCHANDRA ASHRAM, Hampi, has been published in Hindi (*). Renowned are 'MEDITATION and JAINISM', 'ANANT-KI-ANUGOONJ' (Poems), "JAB MURDE BHI JAGATE HAIN!" (Hindi play) etc. His books have even received Government Awards. 'MAHASAINIK' is his enactable stageable play. This play presents the principles of Ahimsa, Gandhiji and Srimad Rajchandraji. Award had also been given for this play at the hands of Kakasaheb Kalelkar. English version of this play is also released. In 'PARAMGURU PRAVACHANA' are presented the Glimpses of Self-Realisation of Sri. SAHAJANANDAGHANA.

The entire family of Prof. Toliya is dedicated to this task and works with the spirit of Missionary Enthusiasm. His daughter has released a booklet titled 'WHY VEGETARIANISM ?'. The importance of Vegetarian Diet is scientifically stressed in this booklet written by Dr. Vandana Toliya, a Naturopath. Their aim is to highlight the value of Ahimsa through the importance of Vegetarian Diet. This booklet also consists of the steps to be undertaken to curb the violent mentality being spreaded day-by-day in the society.

Worth-reading is the book 'PROFILES OF PARUL' published about his other daughter Parul. Parul- the genius daughter of Prof. Toliya was born on 31st December 1961 at Amreli. We find in this book Parul's childhood, development of her different intellectual abilities, leaning towards Art and Religion and her achievements in the fields of Music and Journalism, etc. As a sublime Soul, Parul went off spreading her fragrance everywhere. She met a tragic premature death in Bangalore being hit in wrong side dashing Motor Bus accident while crossing the road on 28th August 1988. Details of her life and Articles of Tributes are given in the book. These consist of writings of Pandit Ravishankar and Shri Kantilal Parikh titled 'Parul- A Serene Soul', which give a beautiful account of the rare achievements of the departed soul in the fields of Art and Religion. Parul was encompassing the entire nearby life into the sacred tie of divine love. Her love and feelings of equality were spreaded not only towards the human beings, but also towards entire world including birds and animals. Unusual was the spread of her Sublime Spirit. The whole picture of Parul's soul emerging out of the complete Book is worth-respect-producing. What a fate of destiny that this flower was crushed at the moment when it was growing into perfection! The photographs given in the book exactly erect the 27 years' life-span and progress of a person. The reader's eye sheds tears after reading the book. May God bestow eternal peace upon that Elevated Soul !

'Vardhaman Bharati' is doing the work of the spread of culture even being away from Gujarat and this being useful for the masses and Society, is highly commendable.

"Triveni". Loksatta-Jansatta
by Dr. RAMANLAL JOSHI
(Editor 'UDDESH")

Ahmedabad, 22-3-1992
Translated from Gujarati)

(*) Also in Gujarati and now in English, titled: "IN THE MYSTERIOUS LAND OF MY MYSTIC MASTER" : A Seeker's Voyage to Hampi.

An American Press Review :

"MUSICIAN BRINGS MESSAGE TO THE FESTIVAL"

Musicians were considered holy when Pratap Toliya was growing up in India during the 1930s.

"We believe musicians are messengers of God." Says Toliya, a sitarist, singer and former college president who will spend part of a brief visit at this weekend's Ethnic Cultural Festival in Danbury.

The development of popular music in the Indian cinema and the proliferation of radios and tape recorders have diminished the stature of musicians in India. But for the 53-year-old Toliya, music is still a kind of religious calling.

It is a way of knowing one's spirit, the essence that Toliya believes transcends the body and is born again. Music, like meditation can silence the small worries and preoccupations that keep us from being in tune with our true selves, he believes.

"We call it the song way of the spirit", says Toliya, a very thin, energetic man with glossy black hair and a mustache.

He also believes music can heal the sick. Working with physicians, Toliya has run experiments in hospitals to measure the tranquilizing effects of music he has written to help heal patients. Toliya says it is most effective for psychiatric patients and for people with digestive problems.

Among Toliya's earliest memories are of concerts in his home, given by musicians hired by his parents. Although the family was not wealthy, Toliya says-rather they played and then accepted what was offered.

"We offer whatever we can, out of love. We treat them as holy people", he says.

Like the musicians he heard in his childhood, Toliya never sets a price for his performances. He lives on whatever is donated.

This is his third trip to the United States; he is staying with the family of Hans Maru in Brook-field before going to New York to speak at a world conference on Hinduism. Then he will travel to several cities nationwide to lecture on music, vegetarianism and spirituality.

In all, he has produced 24 record albums and 55 cassette tapes of classical Indian music, folk melodies and music for meditation. He sings in six languages.

The spiritual power of music is just part of Toliya's philosophy. He also believes in non-violence-including "non-violent food", and eats no meat.

He uses leather only of animals that have died naturally. And he wears only homespun cotton clothing, as Mahatma Gandhi did, because he believes the exploitation of workers in textile mills is a kind of violence, too.

Toliya is a follower of Gandhi's philosophy, and when he was a boy, he met the Indian independence leader. Toliya was 13 or 14 then, and his scout group went to work at Gandhi's camp.

"My impression was Gandhiji was full of joyous mood, jolly mood. I never saw worry on his face even though he was undergoing a tremendous moment for India," Toliya says.

He meditates each morning and evening and uses breathing exercises to focus his concentration before performing music. He breathes deeply, humming as he exhales, to calm himself.

"We forget all thoughts, all worldly desires and attachments. We become one with the sound and the self," he says.

Like Gandhi and others who follow eastern religions, Toliya tries to remain detached from the material world. He says he enjoys material things without trying to cling to them.

For instance, he admits he is fond of his Sitar, the stringed instrument fashioned from a carefully grown gourd, carved from teak and inlaid with ivory from elephant tusks. But on his last trip to the United States, the airline smashed a sitar. He says he did not allow himself to become upset.

"I took it lightly. It was going to break someday or another. Sitar is just an instrument to me, like a ladder to go up".

Just as an airline passenger can carry only a certain number of pounds of luggage, Toliya says," If I want to float high in the spiritual world, I must have lesser material attachments. We are only a tenant in the house. The spirit is the tenant , the body is the house."

Toliya tries to accumulate a minimum of wealth. As the father of five daughters, he acknowledges that some savings are needed, to provide for one's children. But he believes each person should give away 25 percent of his or her income. To be much richer than others causes them pain and is a sin, he says.

He urges his Indian friends in the United States not to become too materialistic, and to pass on the best of Indian culture to others in this country.

He believes that all religions have a common essence - Self-knowledge. Although he is a follower of Jainism, a form of Hinduism resembling Buddhism, he believes each religion has value. He says all religions have a common essence to attain self knowledge.

Although he believes in reincarnation, Toliya says he has an interest in this life as well, and is opposed to nuclear war.

"Science should be mixed with non-violence," he says, "Science plus violence is the downfall of all mankind."

Toliya will answer questions about his philosophy at the India Association booth from 7 to 10 tonight at the Ethnic Cultural Festival at Rogers Park. He will perform music tomorrow at 4 p.m. and 8 p.m. in the festival stage shows.

The News Times
By **CATHY SHUFRO**

Danbury, CT.,6-7-1984
(The interviewer of "THE NEWS TIMES")

APPENDIX D

SOME OF V. B. I. F.' S IMPORTANT PUBLICATIONS

By Priyavadini : Late Kum. Parul P. Toliya, *M.A. Gold Medalist, Dip. Journalism*

* Why Abattoirs-Abolition ? (E/H/Un) : On Non-violent Movement against Slaughter Houses.
* Jainism Abroad (E/Un) : Various aspects : Ancient & Current.
* Contribution of Jaina Art, Music, & Literature to Indian culture (E/Un) : Papers & Essays.
* Musicians of India I came Across : Interviews of Pt. Ravi Shankar and others.(E/Un)
* Indian Music & Media (E/Un) : Awarded Study paper.
* Mahavir Darshan (E/Un) : Bhagvan Mahavir's Life & Message.

By Dr. Kum. Vandana P. Toliya

* Why Vegetarianism ? (E) : A Scientific & Spiritual Study. (P)

By Prof. Pratapkumar Toliya, *M.A. (Hindi, Eng.) Sahitya Ratna*

* My Mystic Master Y. Y. Sri Sahajanandaghanji : Biography (E/Un)
* Dakshinapath Ki Sadhana yatra (H/G) :Travelogue (P)
* In the Mysterious Land of My Mystic Master : A Seeker's Voyage to Vijaynagar, Hampi.(E/P)
* Anant Ki Anugoonj, (H):Poems & Songs :G.O.I. Awarded (P)
* Mahasainik (H/Un) : On Mahatma Gandhi and Srimad Rajchandraji : A play (Awarded)
* Could there be such a warrior ? (E):As per above. (P)
* Meditation & Jainism (E) : Cuttack International /Seminar paper/ /(P)
* Jab Murde Bhi Jagate Hain (H/Un) : Patriotic Play (Awarded)
* Videshon me Jain Dharma Prabhavana (H/G/Un)
* Sant-Shishyani Jeevan Sarita (G) :Biography(P)
* Pragyachakshu-nu Drashti-Pradan (G/Un) :Reminiscences of Dr. Pt. Sukhlalji.
* Sthita Prajna Ke sang (H/Un) :Reminiscences with Acharya Vinobaji.
* Days with Vinoba (E/Un) : Reminiscences
* Gurudeo Ke Sath (H/Un) : Late Gurdial Mallikji on Tagore.
* Jain Contribution to Kannada Literature & Culture (E/H/Un)
* Speeches & Talks in U.S.A. & U.K. (E/G/Un)
* Profiles of Parul (E):Biography (P)
* SAPTABHASHI ATMASIDDHI (Editing of Great 7 Lingual work of Srimad Rajchandra)
* JINA BHARATI 2001 : (Integrated Jainological Encyclopaedia (E/Un:Planned)
* Bhakti Movement in the North (E/Un)
* Saints of Gujarat (E/Un)
* Jainism in Present Age (E/Un)
* Holy Mother of Hampi :Atmadrishta Mataji (E/H/G/) (Un)
* Dandipathne Pagle Pagle (G) : On M.G.'s footprints of Dandi March (Un)
* Vidrohini : Play (H) (Un)
* Ravi Rekha: Radio Play (H/G) (Un)
* Pragati Bhoomidan Ki Ganga : Radio Play (H/G) (Un)
* Vishwatma Vinoba : Radio Play (G) (Un)
* Sagar Shedhe : Play (G/Un)
* Diwaren Bolati Hain : Play (H/Un)
* Diwaron Ke Paar : Play (H/Un)
* From Amreli to America : Life Story (E/H/G) (Un)
* Voyage within with Vimalajee : Vimala Thakar (E/) Bahir Yatrani AntarYatra (G) (Un)
* Revolt against Godmen :Rajnish, Satya Sai Baba & others (E) (Un)
* Popular Poems of Prof. Toliya (E/G/H)(Un)
* Silence Speaks :Poems (E/Un)
* The Sun Neglected : Novel (E): Based on True Tragic Life story of Late Revolutionary Younger brother Krantikumar Keerti Toliya (Un)
* Award and Other Stories (E/G/H) (Un)
* Geet Nishant : Poems (H/G)
* Parashabda :Essays (H) (Un)
* Non-violent Visionaries of Universal Welfare (Wardha 98) & other Research Papers (E) (Un)

[Abbreviations : E : English, G : Gujarati, H :Hindi, Un : Unpublished, P : Published]

Some of V.B.I.F.'s Most popular & Internationally-Acclaimed Gramophone Discs, Compact Discs and Audio-Video Cassettes
by Prof. Toliya, Smt. Sumitra Toliya, Kum. Parul Toliya, Smt. Pauravi Desai & V. B. CHOIR

(1) **Atmasiddhi Shastra** (2) Apoorva Avsar
(3) Raj Bhakti Pad (4) Rajpad
(5) **Sri Bhaktamar Stotra** (6) Sri Kalyan Mandir Stotra
(7) Mahayogi Anandghan Ke Pad
(8) Ratnatraya Vrat Katha
(9) Sonagir Ki Yatra & Dashlakshan Vrat Katha
(10) MAHAVIR DARSHAN (11) Vir Vandana
(12) **Ishavasya Upanishad** (13) Om Tatsat
(14) Anant Ki Anugoonj (15) Anandghan Pad-EP,
(16) Jai Jinraj & Dadaguru Arati (17) Jineshwar Arati
(18) Navkar & Gurudev Arti (19) Mahamantra Navkar
(20) Shubh Manglik (21) Asra & Monghi Zindagi
(22) Vividh Hindu Bhajan (All Discs and Cassettes)

OTHER IMPORTANT CASSETTES :

(23) **Atmakhoj** (24) **Dhoon Aur Dhyana**
(25) **Dhyan Sangit :Music for Meditation**
(26) Ahimsa Gan (27) Brahmagulal Muni Katha
(28) Barah BhavanaParmanand Stotra
(29) Brihat Shanti-Grah Shanti
(30) Chhah Dhala (31) Dadaguru Darshan
(32) Divakar Darshan (33) Geets & Ghazals
(34) Gramya Jeevan-Guj. Lok Geet
(35) **Ishopnishad-OM Tatsat** (36) Jai Jinesh
(37) Jinendra Darshan (38) Jin Vandana
(39) Jain Bhajans :H/G (40) Jainism Abroad
(41) Jain Suprabhatam (42) Karnatak Darshan
(43) Kannada Folk Songs (44) Kannada Jain Devotional Songs (45)Kahat Kabira (46) Kalpasutra Set-10 Csts
(47) Meera Ke Bhakti Pad (48) Maha Prabhavik Navsmaran (49) **Musical Performances in U.S.A.**
(50) **Meri Bhavna; Anubhav Vani** (51) **Prabhat Mangal**
(52) Rajul.

Also Paramguru Pravachan Cassettee Sets in Y.Y. Sri Sahajanand Ghanji's voice : 50 Cassettes' Set, and many other Audio & Video Cassettes and Compact Discs.

VARDHAMAN BHARATI INTERNATIONAL FOUNDATION
12, Cambridge Road, Bangalore 560 008
Prabhat Complex, K. G. Road, Bangalore 560 009
Parul, 1580, Kumaraswamy Layout, D. S. College Rd., Bangalore 560 078

Phone (Off) 080-225 1552 (Res.) 080-530 0556 / 666 7882

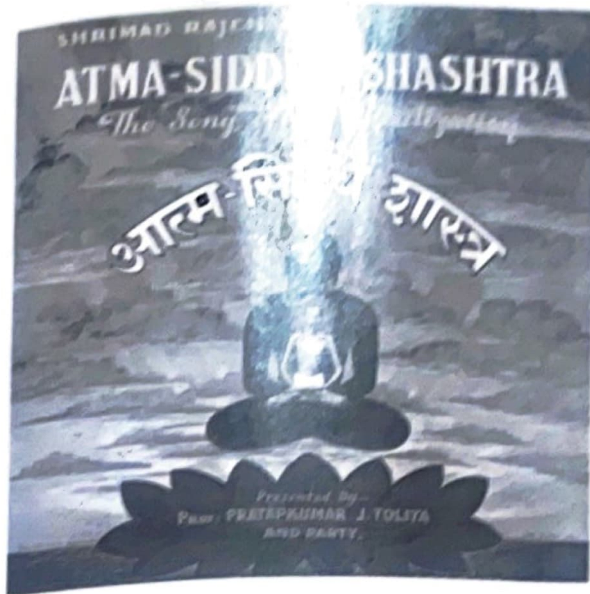
New releases

Audio Cassettes and Compact Discs in the voice of Y.Y. Shri Sahajanandghanji,
edited by Prof. Pratapkumar Toliya
centred around Srimadji's concept of Atmasiddhi - Self Realisation

* Paramguru Pravachanas Series
* Srimad Rajchandraji's Gyandasha
* Dashalakshan Dharma 1 - 11
* Kalpasutra: Paryushana 1 - 13
* Atmasakshatkar ka anubhavkram
* Niyamsar and Kshamapana
* Panchasamavayas, atmabhan, veetaragta, Samadhi Maran ki Kala etc.

Digitally computerised Audio Cassettes and Compact Discs in the voice of Prof. Toliya

* Atmasiddhi + Apoorva Avasar
* Atmakhoj + Sahajatmaswaroop
* Bhaktamar + Jineshwar Arati
* Mahavir Darshan + Vir Vandana
* Mahayogi Anandghan ke Pad
* Dhoon aur Dhyan
* Music for meditation (Dhyan Sangeet)
* and many others . . . .

आत्मज्ञा माताजी,
सोलिसिटर चिमणलाल सी. शहा,
श्री दुर्लभजी खेताणी
श्री प्रभुदास संघाणी - इस प्रकल्प के मुख्य आधारस्तम्भ
संपादक प्रा. प्रतापकुमार टोलिया

आत्मसिद्धि शास्त्र का
१९७४ में बंबई में विमोचन

Release of
Atmasiddhi Shastra LP
at Bombay in 1974

Atmagya Mataji,
Solicitor Chiimanlal C. Shah, Shri Durlabhji Khetani,
Shri Prabhudas Sanghani - the promoter of the Project,
Editor Prof. Pratapkumar Toliya

सप्तभाषी आत्मसिद्धि की प्रथम हस्तप्रत का शिकागो, अमरिका में
१९९६ में आत्मसिद्धि शताब्दी महोत्सव के अंतर्गत विमोचन

Release of the first manuscript of Saptabhashi Atmasiddhi
at Chicago, USA during the Atmasiddhi Centenial Celebrations in 1996

• 'SHIVKUL' DALHOUSIE, HIMACHAL PRADESH 176 304. PHONE : 2262
• 'SHIVKUTI' MOUNT ABU, RAJASTHAN 307 501. PHONE : 3154

VIMALA THAKAR

१५ ऑगस्ट १९९६

प्रिय भाई प्रतापजी,

गई काले सप्तभाषी आत्मसिद्धि अंगेना कागळिया मळ्या. खूब ज सन्तोष अनुभव्यो. तमोए घणो श्रम करीने अनुवाद कराव्या! शाब्बाश !

मराठी अनुवाद खरेखर सारो छे. व्याकरणनी जे भूलो तमारी नजरे चढी ते गद्यनी दृष्टिए बराबर गणाय पण पद्यमां अने ते पण गेय पद्यमां ह्रस्व - दीर्घ, लघु - गुरू ने बधा नियमो लागू नथी पडता एवो ख्याल छे.

एटले हुं तो मूळ लखाण राखवानी हिंमत करीश. छतांय तमोने जे उचित लागे ते करशो जी.

स्नेहादर साथे बहेनना,

विमल आशिष

२८ ऑगस्ट १९९६

प्रिय भाई प्रतापजी,

पत्र मिला । सप्तभाषी आत्मसिद्धि तैयार करना एवं छपवाना यह आपके जीवन की सर्वोच्च सिद्धि है । गुजरात के राजचन्द्र आश्रमों को जो करना चाहिए था, जो अनका दायित्व था, वह उन्होंने नहीं किया । आपके हाथों यह कार्य हुआ। शायद श्रीमद् राजचन्द्र का अनुग्रह आप दोनोंपर उतरा है ।

मराठी अनुवाद देख गई । काव्य रचना की दृष्टिसे मुझे निर्दोष प्रतीत होता है ।

दीदी के स्नेहभरे

विमल आशीष

Silver Jubilee Expansion: Spectrum of Spiritual, Cultural, Musical, Literary, Health-related and Humanitarian activities of Jaina Studies

● जिनभारती ● *Jina-Bharati* ●

Jainology * Yoga * Music * Languages * Literature * Holistic Healing * Vastu

Vardhaman Bharati International Foundation

(गुरुआज्ञानुसार वर्षों से बिना ग्रान्ट - दानादि अभिग्रहसह केवल गुरुकृपा एवं स्वपुरुषार्थपर पली जैनविद्या की स्वनिर्भर प्रवृत्ति)

(Masters' Grace and self-reliant unique academic activities of International acclaim running without aided funds, donations or Government grants.)

- **जैन विश्वविद्या आयोजन: सर्वधर्म दर्शन तुलनात्मक अनेकविध जैनविद्या अध्ययन :** Jainological Classes of comparative religious and philosophical studies with special reference to Srimad Rajchandraji's Literature, Gandhian thoughts on Ahimsa, Rabindranath Tagore and J. Krishnamurti's approach to education, etc.
- **ध्यान शिविर - ध्यान संगीत प्रयोग एवं तालीम बैठकें:** Meditation Camps: Music for Meditation Sittings : Music Therapy - Experiments and Training Sessions.
- **अर्हम् योगालय:** Arham Yogalaya: Integrated Jain Yoga - Asana - Dhyana Classes with emphasis on healthy lifestyle and natural and balanced diet education.
- **आयुर्योग: भारतीय आयुर्वेद एवं निसर्गोपचारादि आधारित निर्दोष, अहिंसक चिकित्सा परामर्श:** Ayur Yoga: Ayurved, Naturopathy and other holistic healing consultations.
- **पारुल सात्त्विक भारतीय संगीतालय: हिन्दुस्तानी शास्त्रीय, सुगम, लोक, रवीन्द्रसंगीत, सितारवादन शिक्षा कक्षाएँ :** Parul Sattvik Bharatiya Sangitalaya: Hindustani Classical / Light / Folk / Rabindra Sangeet / Sitar Classes. Playback Singing and International Ahimsa Choir, Intensive training courses for Non-Indians in Music, Yoga and Jainology.
- **पूर्णिमा भक्ति - धून ध्यानसंगीत एवं दर्शनधर्म सभाएँ:** Full Moon Night Vigil - All night Devotional and Meditational Music Dhoon and Discourses
- **शिशुलोक: दीनबालक संस्कार - स्वास्थ्य कक्षाएँ :** Shishulok - Poor, slum-dwelling and Village Children's health-building and cultural enrichment Sarvodaya classes.

(Most of the above activities are free. A few entail nominal token / membership fees)

Proposed Projects

- **Raj Dhyanalaya: Mounalaya: Pyramid Dhyan Kuteers** at Amreli, Gujarat and at several other centres.
- **Multilingual Srimad Rajchandra Literature** and English compilation of his selected works.
- **Jina Bharati 2001** - Exclusive Jain Encyclopedia spanning 52 subjects (meticulously planned)
- **Jina Bharati** - Establishment of a unique, integrated Jain International University to reinforce and propagate universal values of Ahimsa and Anekanta and to emphasise the need for learning the Science of the Soul - Atmavigyan - based on the teachings of the great Arhats - Jinas -Tirthankaras from times immemorial. This proposed University will be the culmination of the great revival of the Jaina thought, set in motion by modern Jain Seers Srimad Rajchandraji, Y.Y.Sri Sahajanandghanji, Padmabhooshan Pragyachakshu Dr. Pandit Sukhlalji et al through the media of Jainology, Jaina way of life, Meditation, Music, Arts and Aesthetical appreciation of spiritual values.

V.B.I.F., Prabhat Complex, K. G. Road, Bangalore 560 009 Ph: 080-225 1552 (Res.) 530 0556 / 666 7882

આત્મસિદ્ધિ.

શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યઘન, સ્વયંજ્યોતિ સુખધામ;
બીજું કહીએ કેટલું, કર વિચાર તો પામ. ૧૧૭

शुद्ध बुद्ध चैतन्यघन स्वयं ज्योति सुखधाम ।
बीजुं कहिये केटलुं, कर विचार तो पाम ॥

सर्वधर्ममान्य, सर्वोपकारक
आत्मसिद्धि गाथा-गान की महिमा एवं प्रभाव

श्री आत्मसिद्धि में आत्मा गाया है । उस में किसी धर्म की निंदा नहीं है । सर्व धर्म माननेवालों को विचार करने योग्य है । हमें भी आत्मा की पहचान करनी हो तो बारम्बार विचारणीय है । चौदह पूर्वों का सार उसमें है । हमें हमारी योग्यतानुसार चिंतन करने से बहुत ही लाभ प्राप्त हो ऐसा है । उसमें जो गहन मर्म भरा है वह तो ज्ञानीगम्य है, किसी सत्पुरूष के समागम से श्रवण कर मान्य करने योग्य है । परन्तु जितना अर्थ हमारी समझ में आए उतना समझने का पुरुषार्थ करना कर्त्तव्य है । इसलिए किसी भी धर्म को माननेवाला हो और उसके साथ आत्मसिद्धि विषयक वार्ता हो और वह सुने तो उसे रुचिकर प्रतीत हो ऐसा है ।

आत्मसिद्धि में तो महत्-महतों को मान्य करनी पड़े ऐसी बातें हैं । उससे अधिक मैं जानता हुं ऐसा कहनेवाला कुछ नहीं जानता है, उसमें गलती देखनेवाला स्वयं ही गलती करता है । श्री आत्मसिद्धि शास्त्र को यथार्थ समझनेवाला तो कोई विरला ज्ञानीपुरुष है ।

परन्तु गुजराती* भाषा में होने से छोटे बालक, स्त्री, विद्वान कोई भी पढ़ सके, कंठस्थ कर सके, रोज बोल सके और यथाशक्ति समझ सके ऐसा है । और यदि न भी समझ सके तो भी उस ज्ञानी पुरुष के शब्द कानों में पड़े तो भी पुण्यबंधन करे ऐसा उसका प्रभाव है । इसलिए दूसरी बातों में देर नहीं लगाते हुए घर में, बाहर, काम पर या फुरसत में जहाँ भी हो वहाँ आत्मसिद्धि की किसी न किसी गाथा बोलते रहने की यदि आदत रक्खी हो तो उसका विचार करने का प्रसंग आ सके और विशेष समझा जाए और आत्मा का माहात्म्य प्रकट हो जाए । और कुछ बन न सके तो आत्मसिद्धि की गाथाओं में मन को रोकना यह हितकर है ।

थक न जाएँ, सौ बार, हज़ार बार एक ही एक गाथा बोली जाए तो भी कम नहीं, लाख बार बोली जाए तो भी कम है । उसमें कथित आत्मा मुझे मान्य है, ज्ञानी पुरुष ने उसमें आत्मा को प्रकट प्रत्यक्ष किया है ऐसी श्रद्धा रख कर कमर कसकर, पुरुषार्थ कर्त्तव्य है । अधिक क्या लिखें ? पुरुषार्थ किए बिना कुछ सम्भव नहीं होता । इस लिए ऊबना नहीं, भूले वहां से फिरसे गिनना । ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।''

- प्रभुश्री लघुराजजी : ''उपदेशामृत'' पृ. १०२

* अब यहाँ इस सप्तभाषी आत्मसिद्धि द्वारा और भाषाओं में भी उपलब्ध ।

Jina Bharati
Vardhaman Bharati International Foundation
Prabhat Complex, K. G. Road, Bangalore 560 009
ISBN No. 81-901341-0-9